

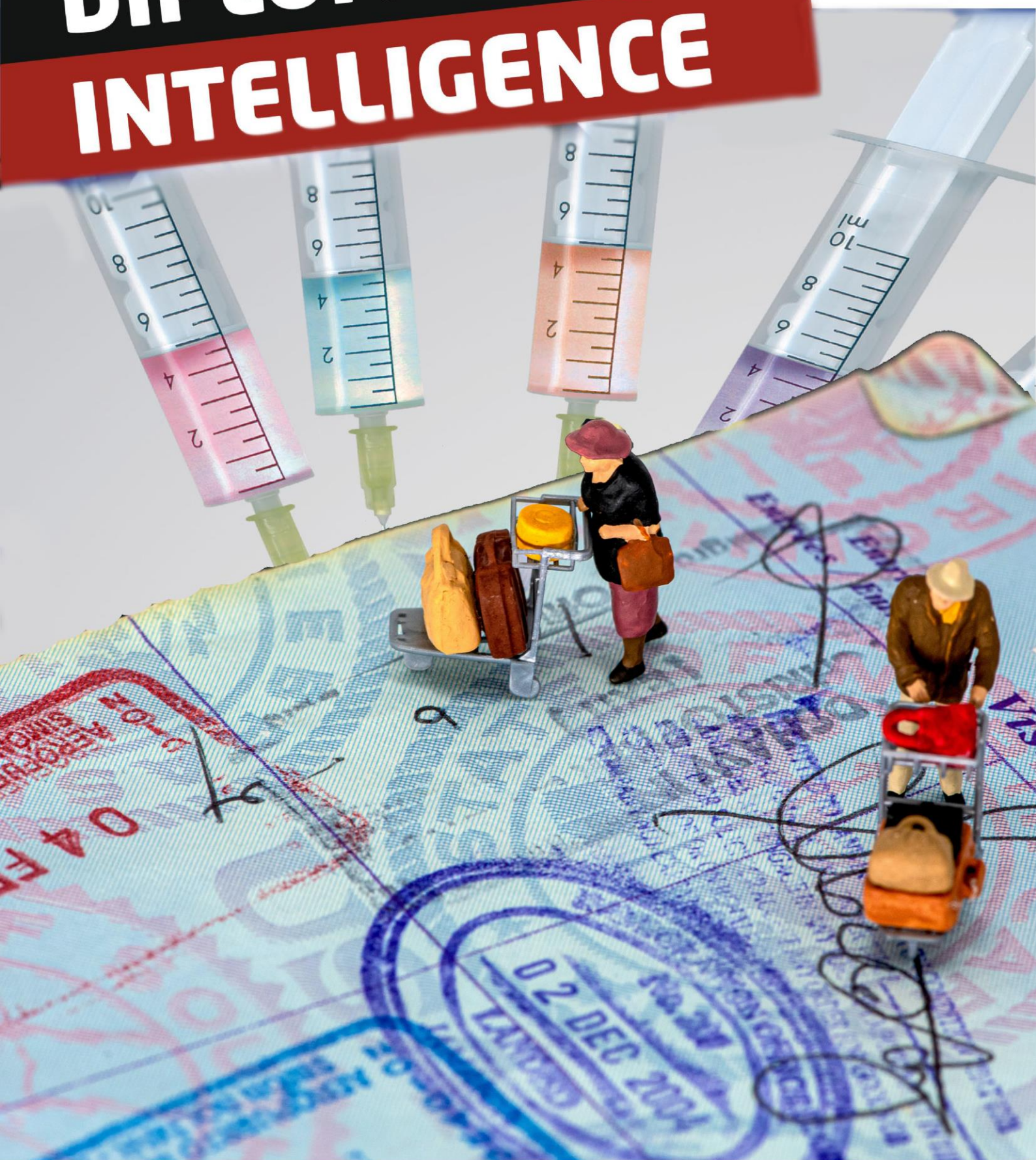
REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Nr. 15

Decembrie 2020

REVISTĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE, DIPLOMAȚIE ȘI STUDII DE SECURITATE

Bordul editorial
<p>Ion Lucian CATRINA - Conf. univ. dr., Facultatea de Științe ale Comunicării, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir</p> <p>Laura RITEȘ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze și Evaluări din Camera Deputaților</p> <p>Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române</p> <p>Adrian CĂMĂRĂȘAN – Lect. Univ. Dr., Șef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară</p> <p>Corina Georgiana ANTONOVICI – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative</p> <p>Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților</p> <p>Sarmiza ANDRONIC - Lector la Institutul Diplomatic Român</p> <p>Andy Constantin LEOVEANU - Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative</p> <p>Dorin–Marinel EPARU - Lector Universitar, Departamentul Operații Întrunite, Studii Strategice și de Securitate, Facultatea de securitate și apărare, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”</p> <p>Cătălin PEPTAN – Dr. Ing., directorul Institutului de Politici Publice, Administrație și Științele Educației din cadrul Universității Constantin Brâncuși din Targu-Jiu, cadru didactic asociat la Universitatea de Vest din Timișoara</p> <p>Florin Marius POPA – Lector Univ. Dr., Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative</p> <p>Ionuț RITEȘ – Șef birou – Biroul pentru protecția informațiilor clasificate din Camera Deputaților</p> <p>Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative</p> <p>Adrian BANTAȘ - dr. la Universitatea Nationala de Aparare (Informații și Securitate Națională) / drd. la Universitatea Nicolae Titulescu (Dreptul Uniunii Europene)</p>
Redactor Șef
Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Redactor Șef Adjunct
Adrian BANTAȘ - dr. la Universitatea Nationala de Aparare (Informații și Securitate Națională) / drd. la Universitatea Nicolae Titulescu (Dreptul Uniunii Europene)
Secretar General Redacție
Ionuț RITEȘ – Dr. Universitatea de Vest din Timișoara, Șef birou – Biroul pentru protecția informațiilor clasificate din Camera Deputaților
Președinte de onoare
Ștefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador
Tehnoredactare
Cristi-Alexandru FILIP, Mihai SANDU, Adrian BANTAȘ

Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

ISSN 2344 – 3650

CUPRINS

<p>Raul-Ciprian DĂNCUȚĂ</p>	<p>Business Intelligence - a tool for making efficient the entrepreneurial activity and increase its competitiveness</p>	<p style="text-align: center;">6</p>
<p>Adrian BUTNARIU</p>	<p>Considerații privind evoluția și manifestarea fenomenului terorist în România</p> <p>Considerations regarding the evolution and manifestation of the terrorist phenomenon in Romania</p>	<p style="text-align: center;">28</p>
<p>Alexandra IVAN Lucian IVAN</p>	<p>Reprimarea terorismului la nivel internațional și respectarea drepturilor omului</p> <p>Repressing of the terrorism to the international level and respect for the human rights</p>	<p style="text-align: center;">55</p>
<p>Cosmin GAVRILĂ</p>	<p>Considerații asupra unui expozeu al informației, de la teorie către știință</p> <p>Considerations on an exposition of information, from theory to science</p>	<p style="text-align: center;">90</p>
<p>Florin – Cornel POPOVICI</p>	<p>Integritatea în funcția publică, garanție de securitate și condiție esențială pentru o dezvoltare durabilă și sustenabilă</p> <p>Integrity in the public service, a guarantee of security and an essential condition for sustainable development</p>	<p style="text-align: center;">106</p>
<p>Bianca Maria DANCIU</p>	<p>Studiu de caz: Evoluția euroscepticismului în Franța și Ungaria în perioada 2014-2020</p> <p>Case study: The evolution of Euroscepticism in France and Hungary during 2014-2020</p>	<p style="text-align: center;">117</p>

Melanie Renate IOJA	Donald Trump. Antiglobalizare și protecționism Donald Trump. Anti-globalization and protectionism	134
Andreea SMEREA	The future of war – Israel’s cyber stance towards Iran	142
Ana Octavia GOLĂȘILĂ	Rezolvarea conflictului dintre România și Ucraina pe tema Canalului Bîstroe Resolution of the conflict between Romania and Ukraine on the Bystroe Canal	154
Amira SAWAN	Diplomația refugiaților la nivelul Uniunii Europene Refugees diplomacy at the European Union level	172
Petrică DAN	COSATU’s promotion of democracy in Zimbabwe at the dusk of the current millennium	217
Adelina Petronela TĂRLUNGEANU	Aspecte privitoare la sănătatea și securitatea în muncă în cuprinsul Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene Apects concerning the health and safety of the workers in European Union Charter of Fundamental Rights	231
	ARTICOLE DE OPINIE ALE COLABORATORILOR REVISTEI DIPLOMACY & INTELLIGENCE	
Ioana Alexandra MOGOȘ	Is the UN still relevant?	240

Octavian SOFRONEA	<p>Relații Internaționale și Diplomatie în cadrul Liceului Laude-Reut (2019-2020)</p> <p>International Relations and Diplomacy at Laude-Reut High School (2019-2020)</p>	243
Adrian Alexandru Cristofor MANOLACHE	<p>Adoptarea legislației specifice noilor tehnologii la nivelul Uniunii Europene și la nivelul României</p> <p>Adoption of legislation related to new technologies in the European Union and in Romania</p>	248
ARTICOLE DE OPINIE ALE MEMBRILOR „ROMANIAN HIGH IQ SOCIETY”		
Denisa LEPĂDATU	<p>Câți ani simți că ai?</p> <p>How old do you feel you are?</p>	254
Cătălina DAN	<p>E în afara noastră o lume nebună</p> <p>It's a crazy world outside of us</p>	258

**Business Intelligence - a tool for making
efficient the entrepreneurial activity
and increase its competitiveness¹**

Phd Raul-Ciprian DĂNCUȚĂ²

Abstract: The paper *Business Intelligence - a tool for making efficient the entrepreneurial activity and increase its competitiveness* aims to approach the domain of management from a new perspective, more exactly, by introducing specific and legal methods of collecting, analyzing and disseminating the information for business, information necessary for the management, generally speaking and entrepreneurial, in particular. The approach is intended to be interdisciplinary, using tools provided by domains such as security studies, intelligence studies, organizational management, economics and political science.

Keywords: business intelligence, intelligence, competitive intelligence, competitive counterintelligence, entrepreneurship, competitiveness.

¹ "This work was supported by the project "Quality, innovative and relevant doctoral and postdoctoral research for the labor market": POCU/380/6/13/124146, project co-financed by the European Social Fund through the The Romanian Operational Programme "Human Capital" 2014-2020".

² Visiting professor in Security Studies programs, Faculty of History and Philosophy, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca and Land Forces Academy, Sibiu, PhD in International Relations and European Studies, specializing in private security.

Introduction

The association (considered by many scientists at least, curious) between **business** and **intelligence**, brings to the foreground an older need of contemporary society for using all means to increase its competitiveness in all areas. Considered by many as a resource of organizations (but also, a resource of society in general), competitiveness is intended to become more and more - in addition to an efficiency of the cost-benefit binomial - and an enhancement of Man as its main beneficiary. Man, by increasing his competitiveness, becomes the main beneficiary, having more and more material resources, time and, why not, spiritual accomplishments. In this context, of Man's desire to become a social being again, more than a producer, the question is: What would be the method by which to achieve happiness in an age of fierce consumerism, but also to preserve the nature, resources,

time? Making efficiency and increasing competitiveness can be one of the answers. Hence the second question: How can we increase the competitiveness of an organization? Unexpectedly (or not) one of the answers came exactly from the area of security studies that allowed the civil society access to the "secrets" held by the state institutions that ensured the security of states as a whole. The "privatization" of security also allowed this transfer of methods, techniques and procedures from state intelligence to civil society. Nothing wrong with that! Man has always been curious to know, to obtain knowledge, or, this tool, "intelligence" could not remain a taboo for exactly the one for which it was invented.

Disputed between economists, computer scientists and state intelligence specialists, the term **business intelligence** covers, from our point of view, exactly these methods, techniques,

procedures that allow us to gain knowledge even within organizations and in the environment in which they progress. We will try throughout this paper to show that, although its definitions are diverse, they all converge towards the same thing: a useful tool for achieving efficiency and increasing competitiveness.

The research question that the paper tries to answer is, whether the Business Intelligence - through its components, **Competitive Intelligence** and **Counter-competitive Intelligence** - can be used as an effective tool in proving managerial decisions regarding the efficiency of entrepreneurship and increasing competitiveness. On the other hand, we will try to show that Business Intelligence could contribute to strengthening the organizational culture in general, the security culture in particular, and could provide solutions to management, thus becoming an

indispensable support to management.

The main objective of the research is to analyze the functionality of Business Intelligence methods in order to identify the vulnerabilities, risks and threats to the security of organizations in general, and entrepreneurship, in particular. We will try to show that Business Intelligence can be a useful tool in strengthening the security of the organization, fact that can lead to increased competitiveness of entrepreneurship.

The premise from which we started our work is that, Business Intelligence represents a broad concept, which includes a set of methods and means used to help in entrepreneurial decision-making. In our opinion, the Business Intelligence system involves the collection, transformation, analysis and dissemination of information from the internal and external environment of the organization,

for their use in their strategy and management processes. Also, the use of Business Intelligence is necessary to create competitive advantage and, in the same time, to improve the performance of the organization and entrepreneurial activity.

1. Theoretical aspects regarding the Business Intelligence

The term **Business Intelligence** represents a concept more and more implemented by successful management teams, as a result of the need to ensure the security of organizations, to make their activity more efficient and, in the same time, to increase their competitiveness. Disputed by economists, IT specialists but also by state intelligence specialists, Business Intelligence can be considered to have a wide range of applications and methods for collecting, storing, analyzing and providing access to data, in order to help decision makers to make the proper decisions. A better

business, which will increase the efficiency of the organization and its competitiveness.

One of the definitions of this concept (which we consider suggestive) is provided by the American consulting and research organization Gartner³. The glossary of terms assumed by Gartner states that "Business intelligence (BI) services are offered for the design, development and implementation of enterprise processes and for the integration, support and management of related technology applications and platforms. These include business and infrastructure applications for BI platforms, analysis needs and data storage infrastructure. Solutions include areas such as corporate performance management (CPM) and analytics, in addition to the

³ Gartner, Inc, officially known as Gartner, is a global research and advisory firm providing information, advice, and tools for leaders in IT, finance, HR, customer service and support, communications, legal and compliance, marketing, sales, and supply chain functions. Its headquarters are in Stamford, Connecticut, United States

traditional BI platform, data warehousing / data infrastructure and data quality areas"⁴. One can easily see a predisposition of Gartner towards the IT component assisted by data aggregation software systems and providing the primary analysis needed by the decision maker. Vulnerability consists, in our opinion, almost in the automation of decision-making processes and the reduction of the human factor role or the information from human sources in the decision-making process.

A scientific definition of the term **Business Intelligence** is given by Sumantra Ghoshal⁵ and Seok Ki Kim⁶. They call Business

⁴ Gartner IT Glossary, *Business Intelligence Services*, www.gartner.com, <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/business-intelligence-bi-services> accesat la data de 23.11.2020

⁵ Sumantra Ghoshal (26 September 1948 – 3 March 2004) was an Indian scholar and educator. He served as a Professor of Strategic and International Management at the London Business School, and was the founding Dean of the Indian School of Business in Hyderabad.

⁶ Seok Ki Kim's research areas are macroeconomics, firm financing and dynamics, SME policies, corporate restructuring, population aging, and

Intelligence "a management philosophy and a tool that helps organizations to manage and refine business information in order to make better decisions."⁷

Another definition of the concept of **Business Intelligence** is given by Antti Lönnqvist and Virpi Pirttimäki, who believe that this concept can be used when considering the following⁸:

household finance. He obtained his bachelor's in Economics from Seoul National University and Ph.D. from the University of Wisconsin-Madison, where he worked as a teaching assistant

⁷ Sumantra Ghoshal și Seok Ki Kim, *Building effective intelligence systems for competitive advantage*, în: *Sloan Management Review*, nr. 28, 1986, pp. 49-58 *apud* Mehdi Ghazanfari; Mostafa Jafari și Saeed Rouhani, *A tool to evaluate the business intelligence of enterprise systems*, Sharif University of Technology, Teheran, 2011, pg. 1579-1590, https://www.researchgate.net/publication/268215015_A_tool_to_evaluate_the_business_intelligence_of_enterprise_systems, accesat la 24.11.2020

⁸ Antti Lönnqvist and Virpi Pirttimäki, *The measurement of business intelligence*, in: *Information Systems Management*, nr. 1, vol. 23, 2006, pp. 32-40 *apud* Mehdi Ghazanfari; Mostafa Jafari și Saeed Rouhani, *A tool to evaluate the business intelligence of enterprise systems*, Sharif University of Technology, Teheran, 2011, pg. 1579-1590. https://www.researchgate.net/publication/268215015_A_tool_to_evaluate_the_business_intelligence_of_enterprise_systems

a) information and knowledge of a company describing the business environment, market conditions, competition, customers and the economic issues;

b) the systematic processes by which the organization obtains, analyzes and distributes information in order to make better decisions.

Business Intelligence is also considered by some authors as an analysis tool that provides various information (such as sales data, customer requests or preference for some products) thus improving decision making for performance development within the organization.

In the specific literature there is a different approach to the concept of BI:

a. The managerial approach. The managerial approach defines BI as a process that integrates the internal and external data of a company to help

the beneficiary make better and faster decisions. From this perspective, the role of BI is to collect data from automatic data collection systems and from external sources of the organization, to analyze them and to transform them into strategic business information to support the decision-making act.⁹

b. Technical approach.

This approach considers BI as a set of tools used in the process described above, with a greater emphasis on technologies, applications and mathematical calculations used in data manipulation. These approaches also have elements in common, including the fact that the role of BI

⁹ Maira Petrini and Marlei Pozzebon, *What role is business intelligence playing in developing countries? A picture of Brazilian companies*, în: *Data Mining Applications for Empowering Knowledge Societies*, Hakikur Rahman, IGI Global, nr. 4, 2004, pp. 237-257 *apud* Mehdi Ghazanfari; Mostafa Jafari și Saeed Rouhani, *A tool to evaluate the business intelligence of enterprise systems*, Sharif University of Technology, Teheran, 2011, pg. 1579-1590. https://www.researchgate.net/publication/268215015_A_tool_to_evaluate_the_business_intelligence_of_enterprise_systems, accesat la 24.11.2020

is to collect, analyze, store and provide information to beneficiaries in support of strategic decision-making¹⁰.

We want emphasizing that, the definitions exposed here avoid the role of the human factor in this whole process, with an emphasis on technologies and process automation.

The implementation of BI systems also allowed the conceptualization of BI from both - an operational and analytical perspective. If initially the emphasis was on the use of BI as a tool to provide some empirical analysis necessary in the daily decision-making process, later by refining the methods of analysis, it was used in strategic decisions. It can be seen that, from an analytical perspective, BI focuses on customers, capabilities and resources by multiplying the sources of data and needed information.

Summarizing, we can say that BI solutions mean, mainly, delivery of data in the form of accurate reports, data analysis, both internally and externally of the organization, conducted by business intelligence analysts.

In a pragmatic approach oriented towards the operational side of the BI concept, it is defined as "a business process, in which data and information about the entire business environment (customers, competitors, technologies, etc.) are legally and ethically collected, which are then processed, analyzed and synthesized into Intelligence products. These products are then disseminated, in the most efficient and safe way and in a timely manner, to various levels of decision-making in the company. BI is a strategic tool with an important predictive capacity in terms of changes in the business

¹⁰ Idem, p 237-257

environment that could affect the company”¹¹.

The definition that we suggest will take into account the operational side of the concept: BI is a set of tools, means and methods of collecting data and information for business, from the external and internal environment of the organization and analyzing them by appropriate methods taking into account of the interest of the beneficiary in order to adopt managerial decisions in order to obtain the competitive advantage.

The vision we suggest is a holistic one, starting from the premise that - within the implementation of efficient BI solutions - the specialized human factor plays a significant role and cannot be replaced by automated means. Moreover, we considered that, a complete BI process must be

based on information from the internal environment of the organization. Establishing the general context in which the organization progresses is also based on identifying its own vulnerabilities that can be exploited by threats from the external environment. The limitations of the definition are determined by the different meaning attributed to the BI concept by the different professions that operate the concept: computer scientists, economists, managers.

2. BI components. Conceptual delimitations and operationalization

If the definition of the concept of BI has generated, in addition of debates and controversies, it is no doubt that, the establishment of its components should be appropriate.

From an operational perspective, BI has two basic components: Competitive Intelligence (CI) and Competitive Counter-intelligence (CCI).

¹¹ Amira Radulescu, *Business & Competitive Intelligence – o activitate etică și legală*, 22 mai 2018, Business Competitive Intelligence Institut web site, <http://www.ibci.ro/ro/business-competitive-intelligence-etica-si-legala/> seen at 24.11.2020

In its turn, Competitive Intelligence has as subcomponents: Strategic Intelligence, Competitor Intelligence, Market Intelligence, Financial Intelligence, Technical Intelligence. And, in its turn, Competitive Counter-intelligence has as subcomponents: Physical Security, Personnel Security, Documents Security, Information Security (INFOSEC), Communication Security (COMSEC)¹².

If Competitive Intelligence is responsible for collecting data and information got from outside the organization, but also, partially, from inside the organization - (Financial Intelligence, Technical Intelligence), Competitive Counter-intelligence is responsible for collecting data and information, in order to ensure its own security.

In essence, **Competitive Intelligence** is an action of getting,

¹² Sergiu Medar, „De ce Business Intelligence”, în: *Business/Competitive Intelligence - Revista de Informații pentru Afaceri*, Asociația Specialiștilor în Informații pentru Afaceri, CA Publishing, nr. 1, Cluj-Napoca, 2012, p. 6

analyzing and distributing business information products about certain products, customers, competitors, in order to support the decision-making process¹³.

Strategic Intelligence

focuses on the design, in space and time (medium and long duration) of the organization, in close connection with the mission, vision, values and objectives of the organization. The information collected have great value, the collection time is longer, and the intelligence analysis is more elaborate. It is mandatory that the information is collected from multiple sources and thoroughly verified. The making process of intelligence products with strategic value for the organization will depend on the quality of planning, the allocated resources, the time available and, in the same time, on the quality of the analysts.

Referring to the sources necessary for Strategic Intelligence, it is

¹³ Chris West, *Competitive Intelligence*, Palgrave, New York, 2001, pp 24-26

essential to have a quantity of information gathered from human sources that have access to vital information: macroeconomic developments, legislative changes with an impact on business.

Competitor Intelligence focuses on obtaining data and information and producing intelligence analyzes with reference to the competitor. It is essential to identify all competitors, but especially, their interests. It should be emphasized that the possible interest of Competitive Intelligence in its own organization will be counteracted by the action of its own CCI, even if some of the information will also be the result of CI's activity. Emphasizing the legal nature of the CI, it should be specified that the process of collecting data and information about the competitor will not go beyond the legal and moral framework of the activity. As a result, the quality of analysts in this case will be crucial for obtaining viable intelligence products. It is

also possible to use more intrusive means, in some cases, through the services of specialized private detective companies.

Market Intelligence focuses on collecting data and information about the market to which, the organization, product or service, for which the study is made, belongs. Compared to Competitor Intelligence, here we will insist on collecting data and information about other market players, not only on competition: direct and indirect beneficiaries, the usefulness of the organization, the product or service itself, etc. It is important that the collectors know the specifics of the market, and a good part of the information is validated by specialists in economics and sociology.

Technical Intelligence focuses on collecting data and information on how developments in the legislative, political, administrative, technological area may affect the organization, product or service for which the

study is conducted. It is obvious that the accomplishment of high value intelligence products, in the field of technical intelligence will depend on the quality of intelligence analysts, but also of some specialists in the technical area, who can be co-opted in the analysis activity.

Financial Intelligence

focuses on intelligence products with reference to the impact that financial problems have on the organization, product or service for which the study is conducted. Although it seems a doubling of the activity of a financial service, the involvement of intelligence in this sector can highlight through the securitization process certain aspects, which otherwise a financial specialist would miss: possible thefts, embezzlements, speculative actions, traps spread by false co-operators etc.

In conclusion, we can say that CI is an offensive action, that focuses on getting data and information of great importance for

the organization, but also on an elaborate analysis process¹⁴. From the brief presentation made, it can be observed that the effort of the work falls on the specialists in intelligence and less on the automated systems of data collection and information. They can, from our point of view, be integrated into information feeds, but it is essential that the intelligence product that will support the decision being refined by personnel specialized in intelligence analysis. Moreover, the question arises whether a computer algorithm can identify an interest of a competitor or provide for its action on the market.

The Competitive Counter-Intelligence (CCI) can be named mainly defensive activity with the aim of protecting the interests of its own organization. It should be specified that certain CCI-specific actions may also be offensive,

¹⁴ Larry Kahanner, *Competitive Intelligence: how to gather, analyze and move your business on the top*, A Touchstone Book, New York, 1997, p. 16

necessary to identify the interest of the competitor's CI. The CCI's work focuses mainly on providing the information necessary to ensure its own security: identifying security vulnerabilities, risks and threats, assessing them and treating them¹⁵.

As a significant part of an organization's security sectors is legally required to be implemented, the question arises as to whether the BI will be required to develop concerns in this area as well, or whether he remains focus on providing a flow of information. In our opinion, the involvement in the action area of the organization's security can facilitate the CCI workers access to an essential part of the information they need. Moreover, departments such as Personnel Security and Physical Security can benefit from the highest level of expertise. In conclusion, a beneficial symbiosis can be achieved for both types of

activities at the same time as a reduction of expenses in the field.

In terms of **Physical Security**, the input of CCI specialists can be essential, by gathering the best quality data and information needed to establish the internal and external context of the organization and conducting physical security risk assessments. Moreover, the data and information thus obtained can be transferred internally to the CCI compartment for further analysis.

An essential sector where CCI can contribute is **Personnel Security**. The involvement of specialists in the training of personnel security, but also in the identification of vulnerabilities in this sector can contribute definitively to counteracting the action of CI competitors. This reduces some of the most sensitive security risks in the personnel area. In the other sectors, **Documents Security** (INFOSEC), COMSEC, CCI can help by providing expertise in identifying and

¹⁵ Chris West, *Competitive Intelligence*, Palgrave, New York, 2001, pp 184-188

counteracting security risks. Specific areas with which it can collaborate are classified information and data protection.

One conclusion that we consider necessary is that, CCI specialists must be involved in all specific activities to ensure the security of an organization. Their role in creating the necessary framework for strengthening the organizational culture through its component, the security culture, must not be neglected. This type of involvement can reduce the formation of a misperception among staff about their role in the organization.

3. Specific Business

Intelligence techniques

In order to achieve the assumed objectives, both CI and CCI, can use various techniques to collect data and information from the external and internal environment, vital for increasing the competitiveness and for developing knowledge about competition. Among these

techniques we list followings: PEST analysis, SWOT analysis, competitor profile analysis, external (competitive) environment analysis, industrial / financial analysis, scenario, win / loss analysis and war gaming. We will present them one by one, in the following, in a sequence that we estimate to be logical. In our opinion, the intelligence product must be obtained starting with the establishment of the information needs, based on the already existing interests and information, following that, the collection and analysis activities will be developed so as to lead to the intelligence product and made it available to the beneficiary, in optimum condition of time, effort and expense.

PEST analysis (political, economic, social, technological) allows us to understand the factors that influence the organization at the macro level. The choice of factors depends on the domain of activity of the organization, the

environment in which it develops and the resources available. The objective of this type of joint analysis is to determine an appropriate decision, but also to identify additional information needs. From our point of view, it is a good starting point in the process of planning the collection of information for business.

SWOT analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) is not only a method used in planning and risk control, but also a way to highlight areas of the project (business plan) that can be maximized for the benefit of the entire organization, in order to gain a competitive advantage. If **Strengths, Weaknesses** are related to the internal environment of the organization, **Opportunities, Threats** look at the external environment and assess its impact on the activity of the organization. We appreciate that the SWOT analysis can be, together with the PEST analysis, a starting point in establishing the information needs

and further, in drawing up the business information collection plan. Although it can be used as a way to present to managers the information regarding the competitors' abilities, in order to develop a beneficial business strategy and to increase the competitiveness, we consider that it is insufficient to obtain quality intelligence products, leading to the competitive advantage.

The **competitor profile** is a CI method through which a competitor database is created. The collection will be directed starting from the exploitation of open sources (OSINT) that can be corroborated with data obtained using technical sources (satellite images, public photos) and even occasional human sources, using elicitation methods¹⁶. It should be emphasized that the collection activity must be carried out in

¹⁶ Adriean Pârlog, „Glosar”, in: Asociația Specialiștilor în Informații pentru Afaceri, *Business/Competitive Intelligence. Revista de Informații pentru Afaceri*, CA Publishing, no. 6, 2013, p. 45

perfect legality. Mandatory, the managers of the respective organization are analyzed, the way in which they make the decisions, what are their strengths and what are their weaknesses. No aspect is avoided (including those related to morality and honesty). They can be useful information for the decision-making process. These profiles need to be constantly adapted and improved with new, tangible data about the competitor. The competitor's profile, if is done correctly and honestly, offers the possibility to compare the competitor's organization with his own, in order to find out the strengths and weaknesses of his own company. This leads to improve the performance of the organization. It is recommended to incorporate a financial analysis, aiming to evaluate the competitor's performance, past, financial stability, etc. The analytical product obtained will have at the end conclusions, recommendations and forecasts.

Analysis / scanning of the external environment

(competitive). It is a technique that helps to understand the environment in which the organization evolves in general. Environmental scanning studies the macro environment, economy, finance, the evolution of the legislative framework, government activities, legal decisions etc. Information products can be early warning, newsletters and business information summaries. We consider that it is mandatory to use an early warning system to protect the organization from surprise.

Industrial analysis.

Unlike environmental scanning, industrial analysis is a limited form of analysis, which includes studies in industry / specific domain of activity. This information can be provided by consulting firms for a fee, but can also be obtained by the BI department in collaboration with the specialized department within the organization. Given the high degree of specialization, it is

recommended to use external consultants, maybe, even specialized BI companies.

Gain / loss analysis. It aims to determine whether a sale / acquisition has been won or lost. This type of analysis must be done with the highest sincerity if a positive result is desired. To exclude subjectivism, consultants, specializing in such analyzes, may be hired to determine why a particular outcome has been reached.

Scenarios provide an unconventional way to inform managers and non-experts (board members, shareholders, employees). They are used to describe the likely consequences for both the organization and competitors. The scenario can be a tool to analyze the potential reaction of the organization, its possible evolution in the future. These scenarios should not be confused with predictions about a possible event / risk. The used scenario must be plausible,

possible and implementable internally, because the scenarios are the basis for determining the inconveniences between the current situation and the future ones, anticipated, in order to stop the undesirable results.

War gaming. It is a method borrowed from the military area and consists of simulations in which several players, members of the organization, participate. These will form several teams, each team having a special role. One option would be for one team to represent the management of the organization, another team to play the role of competitors and another, the role of market players. War gaming begins by simulating a change by a team, for example, the introduction of a new product / service. The other teams respond to change in various ways. Some accept this change; others, take action against the change. Such games comprise several rounds of action and reaction, being used to

understand the threats of potential competitors, as well as the various changes in the external environment of the organization. War gaming can provide insight into the long-term effects of a particular decision¹⁷.

The methods presented above are mainly specific to CI-type activities. The following methods are specific to CCI. And they are presented in a logical sequence, so that the CCI's mission can be fulfilled. In this regard, we used John Fay's¹⁸ argument in the *Encyclopedia of Security Management*¹⁹.

¹⁷ Paul Grey, *Competitive Intelligence*, in: *Business Intelligence Journal*, vol. 15, nr. 4, 2005, pg. 33-35

¹⁸ John Fay (was born 1934) was a special agent of the U.S. Army Criminal Investigation Division (CID) and later the Director of the National Crime Prevention Institute at the University of Louisville. He has held security management positions in the petroleum industry while teaching at the university level. He holds the Master of Business Administration degree from the University of Hawaii, and is a well-known and respected author of many books, including Butterworth's Security Dictionary

¹⁹ John Fay, *Encyclopedia of Security Management*, Linacre House, Jordan Hill, Elsevier Inc., Oxford, 2007

Identification of critical elements. The method refers to the identification of those elements that through protection (ensuring security) can offer a competitive advantage. It is essential that, in the process of identifying critical elements, to get appropriate answers to the following questions: "What should be protected?", "For how long?", "Who should be protected?", "Where is it located?". Answering these questions requires planning, gathering information, monitoring and resources.

Evaluation of the opponent. The method complements the **Competitor Profile method** used by CI. This includes an independent analysis of those organizations or market players and the techniques, technologies and capabilities used by them. An important emphasis is placed on understanding how the market operates, as well as how the IC and the CCI operate.

Vulnerability testing. The method involves a simulation of an attack on your own organization. The simulation is performed after identifying risks and vulnerabilities within the organization. The organization evaluates itself by carrying out attacks on it, in order to obtain an image of the processes that need to be improved. This test can also be performed by a trusted consultant, in order to provide a list of vulnerabilities that is as accurate and real as possible.

Design of appropriate countermeasures. Specialists in private security name it as risks management. This is done after creating a clear picture of current vulnerabilities and involves developing and presenting appropriate countermeasures, with recommendations for implementation. Financial elements²⁰, legal and procedural

conditions, organizational / security culture, etc. must be taken into account.

Implementation of countermeasures. An important element of countermeasures is the development of matrices / methods of analysis that help in determining the effectiveness of countermeasures. The countermeasures must be reliable with the risk and bring it, after implementation, to a value acceptable to the organization.

These can start from measures with low costs - such as educational, procedural measures - and reach those that involve higher costs: physical security, INFOSEC²¹.

Countermeasures monitoring. It involves a regular assessment of security measures. The early warning system can play a key role. It should be kept in mind that, the competitors will

²⁰ Peter Barrett, "Reducing vulnerability through counterintelligence" în: Craig S. Fleisher și David L. Blenkhorn (eds.), *Managing Frontiers in Competitive*

Intelligence, Quorum Books, Westport, CT, 2001, p. 31

²¹ John Fay, *Encyclopedia of Security Management*, Linacre House, Jordan Hill, Elsevier Inc., Oxford, 2007, pg. 102

look for alternative methods of collecting data and information in accordance with the countermeasures taken against them.

Dissemination of analyzes. The security analyzes produced by the CCI will be disseminated by the specialized structure whenever the situation requires it or according to the procedure established together with the organization's management. They will focus on threats that are relevant to protecting the organization's competitive advantage.

Conclusions

In our paper, we tried to show that BI can be used as a tool by managers and leaders of organizations, in order to ensure the efficiency of entrepreneurship and to increase the competitiveness of an organization. Adapting it to the mission and to the assumed goals by the organization can be of real advantage. BI methods -

through the two branches of CI and CCI - lead to obtaining holistic knowledge about the organization and the environment in which it evolves. In essence, a BI system involves the collection, transformation, analysis, and dissemination of business information from the organization's internal and external environment for use in the organization's strategy and processes. We also believe that the use of BI is necessary to prevent surprise and to create the competitive advantage and, in the same time, to improve the performance of the organization.

In this laborious process of obtaining knowledge, the role of CI analysts is to collect, verify, collate, filter and analyze information, to then present it in a final form (intelligence product) and to become operational for the structure of management. Through these intelligence products, intelligence analysts present the strengths and weaknesses of the

competing organization, customer information, existing products on the market, new technologies, possible threats from outside the organization. Finally, you get an overview of the competition, of the market and about your own organization in relation to the objectives. The main goal of intelligence analysts is for the organization to gain a competitive advantage over the competition and to protect itself against its efforts to compete with it. The role of the CI is also to support managers in the decision-making process, to ensure market competitiveness through legal and ethical means. It should be emphasized that, from our point of view, issues such as compliance with the rule of law must be placed at the heart of BI's concerns. Contrary to malicious considerations, it should be emphasized that the entire IC activity is based on perfectly legal methods, procedures and techniques. At the same time,

Competitive Intelligence aims to protect against the action of not being surprised by the developments launched in the administrative, legislative and political area.

From our perspective, a CCI specialist tries to monitor, stop, discourage, limit the specific activities of the IC departments of the competitors. CCI specialists achieve this by monitoring the security of their own organization, through institutional cooperation with the organization's staff, monitoring the methods and techniques of the competitors' IC. The CICs must place particular emphasis on both counterintelligence protection and the physical security and security of the organisation's information and communication systems. Ultimately, the value of counterintelligence activity is to eliminate surprises and the to be surprise, reduce risks, minimize uncertainty, avoid dangers and losses.

Depending on the mission and size of the organization, the BI activity can be carried out either within the BI department or using a specialized company. Work tools can be set according to the goal assumed by the organization, resources and time.

As a general conclusion, we can estimate that BI can be used as an effective tool in substantiating entrepreneurial and organizational decisions. On the other hand, BI can contribute to strengthening the organizational culture and security one in particular, can provide management solutions and can become an indispensable support for entrepreneurial activity.

Bibliography

Books

1. FAY, John Encyclopedia of Security Management, Linacre House, Jordan Hill, Elsevier Inc., Oxford, 2007
2. GHAZANFARI, Mehdi; JAFARI, Mostafa;
3. ROUHANI, Saeed, A tool to evaluate the business intelligence of enterprise systems, Sharif University of Technology, Teheran, 2011, https://www.researchgate.net/publication/268215015_A_tool_to_evaluate_the_business_intelligence_of_enterprise_systems
4. KAHANNER, Larry, Competitive Intelligence: how to gather, analyze and move your business on the top, A Touchstone Book, New York, 1997
5. WEST, Chris, Competitive Intelligence, Palgrave, New York, 2001, pp 184-188

Articles

1. BARRET, Peter, "Reducing vulnerability through counterintelligence" in: Craig S. Fleisher and David L. Blenkhorn (eds.), Managing Frontiers in Competitive Intelligence,

- Quorum Books, Westport, CT, 2001
2. GREY, Paul, *Competitive Intelligence*, in: *Business Intelligence Journal*, vol. 15, nr. 4, 2005
3. MEDAR, Sergiu, „De ce *Business Intelligence*”, în: *Business/Competitive Intelligence - Revista de Informații pentru Afaceri*, Asociația Specialiștilor în Informații pentru Afaceri, CA Publishing, nr. 1, Cluj-Napoca, 2012
4. PÂRLOG, Adrieian, „Glosar”, in: *Asociația Specialiștilor în Informații pentru Afaceri, Business/Competitive Intelligence. Revista de Informații pentru Afaceri*, CA Publishing, no. 6, 2013
5. RADULESCU, Amira *Business & Competitive Intelligence – o activitate etică și legală*, 22 mai 2018, *Business Competitive Intelligence Institut web site*, <http://www.ibci.ro/ro/business-competitive-intelligence-etica-si-legala/>
- Online databases
1. Gartner IT Glossary, *Business Intelligence Services*, www.gartner.com
2. Integrated Corporate Strategic Services (ICSS) Romania, www.icssromania.ro
3. Institut of Business Competitive Intelligence, www.ibci.ro
4. Strategic & Competitive Intelligence Professionals (SCIP), www.scip.org

**Considerații privind evoluția și manifestarea fenomenului terorist în
România**

**Considerations regarding the evolution and manifestation of the terrorist
phenomenon in Romania**

Adrian BUTNARIU²²

Abstract: Prezentul articol abordează, succint, modul în care fenomenul terorist a evoluat și s-a manifestat sub diverse forme la nivel național, începând cu anii '70, când, în contextul creșterii numărului de atentate în spațiul european, organizațiile teroriste au vizat inclusiv ținte străine aflate pe teritoriul României. Totodată, în paralel cu evoluția fenomenului terorist, s-a urmărit prezentarea principalelor acțiuni de natură teroristă întreprinse de exponenți ai diferitelor organizații, așa cum sunt ele prezentate în bibliografia de specialitate a structurilor românești de intelligence, precum și măsurile întreprinse de organele competente în planul prevenirii și contracarării.

Activitatea de combaterea a acțiunilor de natură teroristă este indisolubil legată de evoluția structurilor cu atribuții în combaterea acestui flagel și a cadrului legislativ pe care a fost greafată această activitate, astfel că, de o importanță majoră pentru înțelegerea rolului și necesității acestor structuri este stabilirea principalelor repere temporale care le-au marcat existența, prezentarea cadrului legislativ care le-a reglementat activitatea și evidențierea unora dintre succesele operaționale obținute.

Cuvinte cheie: terorism, securitate, criminalitate, atentat, amenințare.

Abstract: The present article briefly addresses the way in which the terrorist phenomenon have evolved and manifested itself under various

²² Licențiat în drept, absolvent al programului masteral de Științe penale organizat de Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara și al programului masteral de Studii de Securitate Globală, organizat de Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării din cadrul aceleiași universități.

different forms at national level starting with the '70s, when, in the context of the increasing number of terrorist attacks on the European continent. During this time period different terrorist organizations have also targeted foreign citizens and diplomats on Romanian territory. At the same time, in parallel with the evolution of terrorist phenomenon, the article intends to present the main terrorist actions undertaken by members of various terrorist organizations, using published references of the main Romanian intelligence agency, as well as the measures taken by the judicial institutions and intelligence agencies in the field of prevention and counteracting terrorism.

The efforts to combat terrorist acts are inextricably linked to the evolution of the structures responsible for combating this scourge and with the legal framework on which the activity of these institutions is based upon. Also of major importance for understanding the role and necessity of these institutions is to establish the main timeframes that have marked their existence and activity, to present the legal framework regulating their activity and also to highlight some of the operational achievements.

Keywords: terrorism, security, crime, attack, threat.

1. Considerații generale

Datorită poziției geografice pe care o ocupă pe continentul european, România a deținut și continuă să dețină în continuare un loc important în ecuația geostrategică a acestui continent. Dacă, pe lângă factorul geografic, considerăm și calitatea de membru pe care România o are în cadrul Uniunii Europene (UE), o structură

politico-economică, și în cadrul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), o structură politico-militară, două entități a căror membri au fost supuși în ultimele două decenii numeroaselor amenințări și atentate teroriste, studierea fenomenului terorist și a structurilor de securitate care activează în vederea prevenirii și

combaterii acestuia ne poate ajuta în formarea unei imagini de ansamblu asupra rolului pe care România îl are în ecuația securitară europeană și globală.

România nu a fost ocolită de evenimente în care au fost implicate elemente teroriste autohtone sau care au aparținut unor grupări teroriste externe, fapt care a supus autoritățile naționale abilitate în lupta împotriva terorismului unor provocări de tip nou. Din aceste considerente, prezenta cercetare evidențiază principalele prevederi de ordin legislativ referitoare la infracțiunea de terorism și cele care reglementează activitatea structurilor de securitate, principalele evenimente teroriste desfășurate pe teritoriul național și, nu în ultimul rând, structurile însărcinate cu combaterea acestui flagel.

Abordarea problematicii teroriste interne va avea în vedere trei perioade temporale și anume: perioada cuprinsă între momentul

formării primelor structuri românești de combaterea a terorismului modern din perioada regimului comunist și până la momentul schimbării acestui regim în anul 1989, a două perioadă cuprinsă între momentul schimbării regimului din anul 1989 și până la momentul aderării României la NATO din anul 2002 și ultima perioadă de la momentul aderării până în prezent.

2. Repere ale problematicii teroriste din România în perioada 1971-1989

Deceniul opt al secolului trecut a fost caracterizat de o creștere alarmantă a cazuisticii teroriste în diferite zone ale lumii, continentul european fiind marcat de abominabile atentate teroriste care au marcat pe fond securitatea societală. În acest context, preocupările pentru prevenirea și combaterea terorismului a dobândit valente instituționale, România aflându-se printre primele țări europene care au

purces la un asemenea demers (Peptan, 2019, pp.52-62). Două cauze au stat la baza înființării primelor structuri specializate în prevenirea și combaterea terorismului din România. Prima a reprezentat-o numărul în continuă creștere a deturnărilor de avioane puse la cale și săvârșite de diferite organizații teroriste ce acționau pe teritoriul Europei. O a doua cauză a avut sursă internă și a constat în încercarea regimului comunist din România de a împiedica unele acțiuni de deturnare a avioanelor românești de către proprii cetățeni, cea mai cunoscută fiind acțiunea de deturnare a cursei aeriene Oradea – București, din 27 mai 1971, când șase persoane au pătruns pe aeroportul din Oradea, au luat ostatici echipajul și cei 16 pasageri aflați la bord și au forțat decolarea, avionul aterizând mai târziu la Viena(Cosmeanu, 2014).

Trei structuri de combatere a terorismului au marcat perioada 1970-1989:grupul operativ „Șoimii” inclus în anul 1974 în cadrul

Unității Militare 0625, grupul operativ ARTA (Acronimul utilizat pentru „Planul de acțiune pentru reprimarea terorismului arab”) și Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă, cunoscută sub acronimul USLA.

Pe fondul amenințărilor tot mai frecvente la adresa aviației civile europene, instituțiile guvernamentale de pe continent, însărcinate cu asigurarea securității au adoptat o serie de măsuri,prima dintre acestea constând în înființarea unor structuri specializate cu rol în prevenirea și combaterea acțiunilor de deturnare ale avioanelor. România adoptă tendința internațională și, astfel, în anul 1970 se decide înființarea unui grup operativ militar „Șoimii” care avea ca principal obiectiv asigurarea securității zborurilor naționale și internaționale ale avioanelor deținute de TAROM. Structura a fost desființată în anul 1989, odată cu demararea procesului de restructurare a întregului arhitecturi de securitate

(Serviciul Român de Informații, 2015, p.12).

Cea de-a doua structură din arhitectura de prevenire a diferitelor acțiuni cu caracter terorist și prima structură cu atribuții efective de prevenire și combaterea terorismului a fost ARTA. Necesitatea înființării acesteia a fost determinată de apariția unor organizații teroriste cu activitatea intensă pe teritoriul Europei. În acest context, în anul 1973, se constituie în cadrul Ministerului Român de Interne, în subordinea Direcției a III-a de Contraspionaj din cadrul Departamentului Securității Statului (DSS), grupul operativ ARTA, printre principalele misiuni ale acestuia aflându-se: prevenirea acțiunilor teroriste și intervenția în cazul unui atac terorist, asigurarea pazei unor ambasade și reprezentanțe diplomatice de pe teritoriul României, activitatea de cercetare pirotehnică și chimică a anumitor obiective și asigurarea

protecției demnitarilor români și străini.

La nivelul DSS se decide, în anul 1977, desființarea Unității Militare nr. 0625 și crearea unei structuri specializate²³, astfel a fost înființată USLA. Un aspect interesant constă în faptul că a reprezentanții DSS nu au folosit modelul sovietic pentru constituirea noii structuri antiteroriste ci modelul occidental al Poliției din Republica Federală Germania. Principalele atribuții ale acestei grupări operative constau în: asigurarea securității aeronavelor și a pasagerilor; controlul antitero, la aeroporturile din București; activitate operativ-informativă pentru prevenirea și combaterea potențialelor atentate; asigurarea securității fizice

²³„GSG-9” prescurtare pentru Grenzschutzgruppe, a fost înființată la data de 26 septembrie 1972 în Republica Federală Germania ca urmare a eșecului structurilor de securitate vest-germane de a interveni asupra atacului terorist de la data de 5 septembrie 1972, când membrii organizației teroriste Septembrie Negru s-a infiltrat la Jocurile Olimpice de vară de la Munchen și au ucis 11 membrii ai lotului olimpic izraelian.

anumitor ambasade, reprezentanțe străine și a domiciliilor membrilor corpurilor diplomatice acreditate în România și, nu în ultimul rând, asigurarea pazei și securității familiei prezidențiale (Serviciul Român de Informații, 2015, p.12).

În ceea ce privește cadrul legislativ intern, cu toate că au existat documente emise de guvernul comunist prin care s-au înființat structuri de combatere a terorismului, Codul penal român din anul 1969, elaborat sub coordonarea specialistului în drept penal, Vintilă Dongoroz, nu prevedea infracțiunea de terorism ca instituție de sine stătătoare ci, mai degrabă, acțiunile teroriste erau incriminate, anchetate și judecate ca infracțiuni individuale sau cumul de infracțiuni diferite.

Având în vedere natura relațiilor diplomatice pe care România le-a avut în perioada regimului comunist, atât cu Occidentul dar și cu statele din Orientul Mijlociu și Asia, cetățenii

români și instituțiile românești nu au reprezentat o țintă predilectă pentru diferitele organizații teroriste ci, mai degrabă, acestea au acționat pentru săvârșirea unor acțiuni asupra reprezentanțelor instituțiilor ce aveau sediul pe teritoriul României și cu care organizațiile teroriste se aflau în conflict. Astfel, pe teritoriul României au existat un număr de atentate planificate de diferite organizații teroriste, cele mai multe originare din Orientul Mijlociu și Asia.

În anul 1973 este consemnat primul eveniment săvârșit de teroriști din Orientul Mijlociu în România, organizația teroristă palestiniană „Septembrie Negru” a cărei acțiuni constau în atacarea Ambasadei Israelului la București. În cursul anului 1973, personalul departamentului de contraspionaj din cadrul DSS a recrutat ca informator un palestinian de origine siriană, al cărui frate făcea parte din organizația teroristă „Septembrie

Negru”, prin intermediul căruia s-au obținut elemente de cunoaștere cu privire la modalitatea de introducere a armelor în România, cu scopul de a operaționaliza un atentat terorist asupra Ambasadei Israelului din România, împreună cu un grup de palestinieni, preîntâmpinându-se materializarea acestuia (Zamfir, 2015).

La 24 august 1975, doi membri ai organizației teroriste germane „Baader-Meinhof” au pătruns pe teritoriul României intenționând să execute un atentat terorist. Investigațiile informative întreprinse de ofițeri din cadrul grupării operative ARTA au condus la obținerea de informații cu privire la deținerea de către aceștia de armament. Reținerea și percheziționarea efectuată asupra autoturismului folosit de teroriști, a condus la identificarea de documente false, importante cantități de armament și alte materiale periculoase. Cei doi urmau să se întâlnească cu un palestinian care făcea parte din

conducerea organizației teroriste „Septembrie Negru”, pentru a preda armamentul și a organiza un atac terorist. Armamentul a fost confiscat de către autoritățile române, iar cetățenii germani au fost expulzați de pe teritoriul statului român fiind declarați *persona non grata* (Serviciul Român de Informații, 2015, p.12).

Un alt moment important pentru structurile de securitate, cu atribuții în combaterea terorismului, a avut loc odată cu vizita oficială a președintelui egiptean Anwar El-Sadat din anul 1978. Atentatul a fost organizat de organizația teroristă „Frații Musulmani”, aflată în conflict deschis cu regimul președintelui El-Sadat, cu regimul de la Cairo, precum și cu facțiuni disidente palestinieni. Motivarea atentatelor a avut la bază contextul politic în care Egiptul a demarat negocieri cu Israelul în urma conflictului acestor state arabe vecine, pe de-o parte, și atenționarea guvernului român pentru inițiativele diplomatice

întreprinse de aceasta în demararea negocierilor de pace din Orientul Mijlociu, pe de altă parte (Zamfir, 2015). Pentru a contracara amenințările, la nivelul USLA a fost organizat Comandamentul „Acțiunii 1202”, sub care s-au desfășurat activitățile de prevenire a amenințărilor teroriste ce urmau a se manifesta odată cu vizita președintelui egiptean. Astfel, vizita oficială s-a desfășurat fără ca vreun incident terorist să aibă loc (Serviciul Român de Informații, 2015, p.12).

În toată istoria structurilor românești de prevenire și combaterea a terorismului de după anul 1970, o singură acțiune teroristă nu a putut fi identificată și prevenită. Este vorba de atentatul organizat de Ahmad Mohammed Ali Al-Hersh, un iordanian de origine palestiniană aflat la studii în România. La ordinele organizației teroriste palestiniene „Consiliul Revoluționar” cunoscut și sub denumirea de „Al Fatah”, condusă de Abu Nidal. Acesta l-a

împușcat mortal pe viceconsulului Ambasadei Regatului Iordaniei la București, Azmi Al-Mufti, la data de 4 decembrie 1984 (Serviciul Român de Informații, 2015, p.32).

USLA s-a confruntat și cu două momente tragice, soldate cu victime în rândul lucrătorilor operativi ai acesteia. Unul din evenimente s-a desfășurat la 26 mai 1985 când forțele U.S.L.A. au fost implicate în dezamorsarea a două dispozitive explozive amplasate sub două autoturisme parcate în fața căminelor studențești din cartierul bucureștean Grozăvești. Atacul a fost organizat de patru adepți ai organizației teroriste „Frații Musulmani” și viza studenți sirieni ce își desfășurau studiile universitare la instituții de învățământ superior din România (Rogojan, 2017).

Cel de-al doilea moment tragic s-a consemnat în timpul evenimentelor din decembrie 1989, când, în noaptea de 23 spre 24 decembrie 1989, în contextul unui ordin controversat de intervenție la

sediul Ministerului Apărării Naționale (MApN), trupele USLA au fost ținta unor atacuri cu armament greu, căzând victime opt luptători ai unității antiteroriste (Hodor, 2016).

Fără urmă de tăgadă, perioada cuprinsă între anii 1971-1989 este de o importanță majoră în evoluția și manifestarea fenomenului terorist în România și relevă două aspecte aflate în relație de cauzalitate direct; primul vizează apariția și evoluția activității unor exponenți ai terorismului internațional pe teritoriul statului român, cel de-al doilea evidențiază poziția autorităților române la acest tip de amenințare și înființarea unor departamente specializate în intervenția anti și contra-teroristă.

2. Abordări naționale ale problematicii teroriste în perioada 1989-2002.

Odată cu schimbarea de regim politic, de la finalul anului

1989, structurile de securitate și de ordine publică din România au început un lung proces de transformare și de adaptare la noul context intern și internațional.

Transformările structurale și ideologice au vizat atât USLA, cât și a DSS, instituție căreia USLA îi era subordonată prin lege. Astfel, chiar în luna decembrie, USLA trece în subordinea MApN și mai apoi primului organ politic cristalizat în zilele Revoluției, Consiliului Frontului Salvării Naționale. Tot acum este dizolvată gruparea operativă „Soimii”, tehnica și echipamentul utilizat în activitatea grupării intrând în gestiunea autorităților aeroportuare și aviatice (Serviciul Român de Informații, 2015, p.42).

Ulterior, în anul 1990, prin Decretul nr. 181 este înființat Serviciul Român de Informații (SRI), instituție de stat specializată în domeniul culegerii de informații privind siguranța națională. Astfel, a avut loc transferul atribuțiilor și responsabilităților în prevenirea și

combaterea terorismului de sub autoritatea MAPN în sfera atribuțiilor SRI. La data 4 aprilie 1990, USLA trece în subordinea SRI, iar la 1 iulie 1990 trece printr-un proces de reorganizare primind o nouă denumire: Brigada Antiteroristă cunoscută sub acronimul BAT. Atribuțiile acesteia au fost elaborate astfel încât să acopere unitar, cu resursă umană specializată, două obiective: pe de o parte culegerea de informații, iar pe de altă parte asigurarea protecției antiteroriste a misiunilor diplomatice și demnitarilor aflați pe teritoriul României, controlul antiterorist pe aeroporturi, intervenția antiteroristă și intervenția pirotehnică (Serviciul Român de Informații, 2014).

Cadrul legislativ din României în materia prevenirii și combaterii fenomenului terorist a fost completat cu Legea nr. 51 din anul 1991²⁴ privind siguranța

națională a României, care a avut ca principal obiectiv instituirea cadrului legislativ privind siguranța națională, desemnarea instituțiilor cu atribuții în domeniul siguranței naționale²⁵ și a organului care coordonează activitatea acestora - Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT), ca autoritatea administrativă autonomă (Legea nr. 51, 1991).

În anul 1992 este adoptată de către Parlamentul României, Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea SRI, intervenția în vederea prevenirii și combaterii terorismului devenind o atribuție specifică a acestui Serviciu (Legea nr. 14, 1992).

Prima misiune majoră a BAT din cadrul SRI s-a desfășurat în vara anului 1991, când o grupare indiană formată din patru persoane

acțiunile ce intră în sfera conceptului de terorism.

²⁵Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și structuri din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și Ministerului Justiției.

²⁴ La articolul 3 din Legea nr. 51 din anul 1991 sunt definite amenințările la adresa siguranței naționale, și sunt prezentate

aparținând organizației teroriste indiene „BabbarKhalsa” a organizat săvârșirea unui atentat asupra ambasadorului Indiei de la București. Atentatul urma să se desfășoare în timp ce demnitarul se afla cu soția lui în plimbare prin București. Intervenția specializată a echipei ce asigura protecția ambasadorului a determinat eșecul atentatului. În urmă acțiunii, asupra atentatorilor teroriști au fost găsite puști marca Kalasnikov, o armă semiautomată și muniția aferentă.

Începutul anilor 1990 a însemnat și apariția pe teritoriului României a diferite organizații ale căror activități au fost asimilate actelor conexe actelor de terorism sau acte ce au stat la baza finanțării terorismului. Un astfel de exemplu este prezența membrilor organizației teroriste kurde „Partidul Muncitorilor din Kurdistan”, cunoscută sub acronimul PKK, devenită ulterior „Congresul Popular din Kurdistan”, cunoscut sub

denumirea „Kongra Gel”. Prin acțiunile întreprinse, membrii organizației kurde acționau, în special, pentru obținerea de resurse financiare din rândurile comunității kurde din România, recurgând sistematic la acțiuni violente îndreptate asupra acesteia. În anii ce au urmat, fluxul imigraționist ce tranzita țara noastră pe ruta Asia – Europa Occidentală a condus la permanentizarea prezenței și activităților PKK pe teritoriul național. De-a lungul anilor, în baza demersurilor informative derulate de structura antiterorista din cadrul SRI au fost aplicate numeroase măsuri preventive asupra membrilor ce desfășurau activități în beneficiul PKK/Kongra Gel.

În anul 1993, trei echipe de intervenție ale BAT au intervenit la Ambasada Republicii Sudan din București, pentru a contracara intenția de realizare a unui act terorist, în contextul în care unde un grup format din protestatari de

studenți sudanezi a încercat distrugerea sediului ambasadei prin utilizarea cocktail-uri Molotov. În urma intervenției echipelor antiteroriste, membrii corpului diplomatic au fost evacuați iar protestatarii au fost reținuți și deferiți organelor judiciare (Serviciul Român de Informații, 2015, pp.48-56).

Unul din cele mai importante succese ale SRI și ale BAT, din acea perioadă, a constat în descoperirea și reținerea uneia dintre liderii Armatei Roșii Japoneze²⁶, EkitaYukiko, din anul 1995. Cea în cauză a fost implicată într-un număr de atentate comise în anii 1970 asupra unor companii japoneze. În anul 1977 autoritățile japoneze au reușit capturarea ei dar au fost nevoite să o elibereze în urma deturnării unui avion de către membrii Armatei Roșii Japoneze. EkitaYukiko reușit să se sustragă arestării și a continuat

desfășoare activități pentru organizația teroristă a cărei membru era, în pofida faptului că se afla în urmărire prin Interpol (Serviciul Român de Informații, 2015, p.12).

Evenimentele din decembrie 1989 au reprezentat un punct de cotitură în istoria și mediul social – politic al României moderne, prin ieșirea de sub sfera de influență directă a fostei URSS și prin retragerea din Tratatul de la Varșovia. Aceste schimbări au reprezentat renunțarea la vechea structură de securitate și implementarea, respectiv dezvoltarea unei noi arhitecturi a serviciilor de informații, implicit a structurilor de combatere a terorismului, pe baza unui nou cadru legislativ. Cu toate modificările structurale, eficiența activității structurii de intervenție antiteroristă a cunoscut o îmbunătățire substanțială.

²⁶ Membrii organizației aveau legături cu Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei.

4.Repere ale problematicii teroriste în România din anul 2002 până în prezent

Anul 2002 a reprezentat pentru România, și pe cale de consecință pentru structurile de securitate românești, încununarea unei lungi perioade de reforme și eforturi finalizate cu accesarea României la NATO. Accesarea a adus beneficii, dar, odată cu escaladarea fenomenului terorist islamist ca formă a terorismului internațional, a plasat România alături de statele aliate drept țintă a organizațiilor islamiste din regiunea Orientului Mijlociu și Asiei.

Anul 2004 a fost marcat de laborioase și susținute eforturi în materia dezvoltării cadrului legislativ și instituțional în vederea prevenirii și combaterii amenințărilor de natură teroristă și a infracțiunilor conexe activităților teroriste. Astfel, prin Legea nr. 535 din 25 noiembrie 2004 este înființat Centrul de Coordonare Operativă

Antiteroristă (CCOA), ca interfață a SRI cu instituțiile și autoritățile naționale ce fac parte din Sistemul Național de Prevenire și Combateră a Terorismului (SNPCT), în cazul evenimentelor de natură teroristă asigurând resurse logistice și operaționale pentru asigurarea funcționării Centrului Național de Acțiune Antiteroristă (Legea nr. 535, 2004).

Tot în anul 2004 este înființată prima structură judiciară specializată în investigarea și destructurării grupurilor infracționale de criminalitate organizată, frontaliere și transfrontaliere și a combaterii terorismului, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), ce funcționează în cadrul Ministerului Public din România. Un an mai târziu, pe fondul intensificării activităților teroriste și de criminalitate organizată, are loc reconfigurarea competenței DIICOT precum și o creștere a

personalului implicat în activitatea de investigare (Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, 2020).

Asemenea structurilor cu atribuții în combaterea fenomenului terorist și cadrul legislativ ce reglementează această materie a fost modificat în funcție de dinamica internațională a fenomenului terorist. Astfel, în Codul penal din anul 2004 s-a introdus Titlul IV cu denumirea marginală „*Crime și delict de terorism*”, unde sunt prevăzute toate infracțiunile ce sunt subsumate conceptului de terorism, precum și pedepsele aplicabile pentru săvârșire acestor acte.

Ulterior, tot în anul 2004, legiuitorul român a procedat la abrogarea prevederilor referitoare la infracțiunea de terorism din codul penal, dar a elaborat o lege specială care a preluat și a completat prevederile din codul penal, ce aveau ca obiect

prevenirea și combaterea terorismului precum și a stabilirii atribuțiilor structurilor aflate în arhitectura instituțională de asigurare a securității României (Legea nr. 535, 2004).

Strategiile de securitate națională ale României, elaborate începând cu anul 2006, au subliniat gravitatea pe care amenințarea teroristă o reprezintă la adresa securității statului român și necesitatea implicării tuturor instituțiilor abilitate pentru prevenirea și combaterea fenomenului terorist, insistând asupra necesității asigurării securității cetățenilor români în fața amenințărilor de natură teroristă (Președintele României, 2015).

În anul 2006, CSAT a procedat la aprobarea Metodologiei de organizare și executare a intervenției contra-teroriste care cuprinde trei nivele de gestionare a situațiilor de criză generate de un atac terorist: decizia de aprobare a unei intervenții este CSAT, reprezentând componenta

strategică;deciziile de gestionare ale unei amenințări teroriste iminente sunt apanajul Centrului Național de Acțiune Antiteroristă, reprezentând componenta operațională iar activitatea de intervenție efectivă este apanajul BAT, respectiv a altor structuri ale diferitelor ministere cu atribuții în securitatea Națională. Activitatea BAT reprezintă componenta tactică a intervenției. Conform acestui document, răspunderea legală a de a acționa la nivelul României, în situația unui atentat terorist, revine SRI, intervenția realizându-se prin BAT împreună cu alte structuri ale Ministerului de Interne, Ministerului Apărării Naționale, etc, dacă intervenția este de anvergură. Reține atenția că Legea nr. 286 din 2009 privind Codul Penal și Legea nr. 187/2012 privind punerea în aplicare a Legii 286 din 2009 privind Codul Penal au adus modificări Legii 535 din anul 2004, reiterând atribuțiile pe care SRI le are în prevenirea, combaterea și intervenția în caz de atacuri

teroriste și a modului în care are loc subordonarea față de CSAT și colaborarea cu celelalte instituții ale statului.

În anul 2008, ca urmare a diversificării formelor de manifestare a fenomenului terorist la nivel global prin utilizarea noilor tehnologii informaționale, s-a adoptat decizia, la nivelul CSAT, de înființare a Sistemul Național CYBERINT, în același timp cu desemnarea SRI ca autoritate națională în domeniul securității cibernetice. Sistemul are competențe în materia investigării atacurile cibernetice și de a asigura securitatea infrastructurilor critice în domeniul informațional cu scopul asigurării securității naționale (Serviciul Român de Informații, 2018).

În anul 2016, ca urmare a evoluției și dimensiunii crescute a fenomenului criminalității organizate și terorismului, a fost emisă O.U.G. Nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea DIICOT, precum și pentru

modificarea și completarea unor acte normative cu relevanță în materia combaterii amenințărilor teroriste.

În contextul noilor forme de amenințare teroristă, în anul 2019, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 58/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului.

Odată cu accesarea României la NATO și implicarea instituțiilor române cu atribuții în procesul de prevenire și combaterea a fenomenului terorist în acțiunile militare și politice de combatere a terorismului la nivel global ale organizației, dimensiunea amenințărilor de securitate a cunoscut modificări substanțiale.

Prima acțiune de anvergură a structurilor române de combatere a terorismului după accesarea la NATO a avut loc în anul 2005, când trei jurnaliști români au fost răpiți în timpul unei anchete jurnalistice desfășurate pe

teritoriul irakian. La 2 mai 2005, în urma acțiunilor întreprinse de către autoritățile române, SRI, respectiv Inspectoratul pentru Prevenirea și Combaterea Terorismului, cei trei jurnaliști au fost puși în libertate (Jurnalul.Ro, 2005).

În anul 2006 este reținut la Bacău și ulterior expulzat un rezident al agenturii de spionaj irakiene de la București. Specialiștii din cadrul SRI au descoperit că acesta lucrase la Ambasada Irakului²⁷ din București sub numele de Chaker Mahmoud, fiind însărcinat de către guvernul irakian cu misiunea de a organiza atacuri teroriste asupra obiectivelor occidentale și israeliene cu sediul în București, în cazul unei acțiuni militare întreprinse împotriva Irakului de către forțele coaliției NATO (Banzea, 2006).

Pe fondul implicării României în campania antiteroristă condusă de NATO în zona

²⁷ În fostul sediu al ambasadei irakiene din București s-a găsit un aruncător de grenade model AG 7.

Orientului Mijlociu, în anul 2006, în urma unei lungi perioade de monitorizare operativă activității de radicalizare din partea SRI, ofițerii din cadrul DIICOT, au reținut un tânăr în vârstă 26 ce intenționa săvârșirea unui atac asupra centrului orașului Timișoara. Materialul informativ al instituției de intelligence intern a indicat faptul că tânărul a luat parte la tabere de pregătire religioasă pe teritoriul României, inițiind contacte cu organizația teroristă „Frații Musulami”. Ulterior convertirii la islam, tânărul a luat numele arab Aynan Hassan Abger. Utilizând Internetul, acesta ar fi promovat o atitudine violentă față de valorile occidentale și israeliene, instigând la aderare la mișcarea islamistă. În ceea ce privește comiterea atacului, acesta urma să fie dus la îndeplinire cu o mașină în care au fost montate butelii cu gaz lichefiat și un sistem de detonare care folosea ca declanșator un telefon mobil. Atentatul a fost dejucat prin

intervenția structurilor cu atribuții în combaterea terorismului, în timp ce atentatorul se îndrepta spre locul în care urma să detoneze dispozitivul exploziv (Boga, 2007).

Între anii 2006 – 2015 sub coordonarea DIICOT cu suport informativ și operațional din partea SRI au loc o serie de acțiuni dintre care amintim: anchetarea în anul 2011 a unui cetățean irakian suspectat de acțiuni de criminalitate organizată și terorism care a facilitat accesul și tranzitul pe teritoriul României a peste 250 de cetățeni irakieni; în anul 2012 a fost dejucat un atentat pus la cale de un cetățean irakian cu reședința în Finlanda, asupra unui diplomat britanic de la Ambasada Marii Britanii la București; în anul 2013 a fost împiedicat un atac cu dispozitiv exploziv la „Universitatea Tehnică Gheorghe Asachi” din Iași; în același an, pe baza informațiilor obținute de SRI un cetățean român din Arad poreclit „teroristul din Arad”, a fost arestat de procurorii DIICOT,

în urma încercării acestuia de a comercializa două dispozitive explozive artisanale către un investigator sub acoperire. Planul său consta în săvârșirea unui atentat cu o mașină capcană echipată cu dispozitive explozive.

În anul 2015 a fost consemnată, în România, una din puținele tentative de atentat terorist bazat pe ideologie etnic-naționalistă. Astfel, DIICOT a declanșat o anchetă penală împotriva a doi cetățeni români de naționalitate maghiară sub aspectul comiterii infracțiunilor de tentativă la infracțiunea de acțiuni împotriva ordinea constituționale și nerespectarea regimului materialelor explozive. Cei doi făceau parte din organizația de extremă dreapta „Mișcarea de Tineret 64 de Comitate” ce a fost înființată în Ungaria dar a căror membri activează și pe teritoriul Transilvaniei. În atingerea obiectivelor revizioniste-separatiste pe care naționalist-extremistul promovat de Mișcare, unul dintre

cei doi atentatori a procurat materialele necesare pentru a produce un dispozitiv exploziv improvizat pe care intenționa să-l detoneze în public, în orașul Târgu Secuiesc, în timpul evenimentelor dedicate zilei naționale a României (Euroactiv.Ro, 2018).

Activitatea conjugată a DIICOT, ca instituție însărcinată cu investigarea infracțiunilor de terorism și a SRI, ca instituție abilitată în culegerea de informații ce stă la baza prevenirii și combaterii terorismului, a dus în anul 2017 la reținerea unui cetățean român care acționa sub pseudonimul “Ibrahim”, domiciliat în Pitești, și care s-a implicat în activități de propagandă în favoarea a unor grupări teroriste, și culegerea în mod conspirat de informații ce vizau un obiectiv militar strategic aflat pe teritoriul național, pentru a le furniza unei entități teroriste salafiste și jihadistice activa la nivel internațional. Scopul final al activității cetățeanului român

consta în crearea condițiilor favorabile realizării unui atentat terorist de către gruparea teroristă islamistă asupra obiectivului militar. Acțiunea de reținere a suspectului de terorism de către organele judiciare au avut la baza informații culese și puse la dispoziție de către intelligence-ul intern, care prin măsuri specifice a documentat activitățile ilegale ale persoanei în cauză (Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, 2017).

Un an mai târziu, în luna martie, la sesizarea SRI, structura centrală a DIICOT a inițiat cercetări față de un cetățean român de naționalitate palestiniană, suspectat de propagandă, prin susținerea unor mesaje radicale, în favoarea unor organizații teroriste din Orientul Mijlociu. Perchezițiile efectuate la domiciliul acestuia au condus la identificarea de materiale de propagandă, documente, medii de stocare și sisteme informatice, care au evidențiat un stadiu

avansat de auto radicalizare pe linia ideologiei unor organizații teroriste jihadiste, inclusiv în legătură cu modalitățile de comitere de atentate teroriste (Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, 2018).

Activitatea de combatere a terorismului a fost marcată în anul 2019 de arestarea unui cetățean român cunoscut drept „teroristul din Jidvei”, în urma unei acțiuni comune întreprinse de DIICOT, polițiști din cadrul Biroului de Combaterea a Criminalității Organizate și SRI. Acuzațiile au vizat un cumul de infracțiuni, printre care propaganda în favoarea unor grupări teroriste, amenințare teroristă și deținere în mod ilegal de substanțe care puteau fi folosite la confecționarea unor dispozitive explozive (Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, 2019). Cetățeanul a fost cercetat pentru terorism după ce, la 1

martie, a sunat la o fundație și un hotel din București și le-a transmis că asupra celor două clădiri va avea loc un atac cu rachete și că persoanele aflate în cele două imobile (Alba 24.ro, 2019).

Anul 2020 a adus în atenția publică două anchete ale DIICOT cu suport tehnic și informativ asigurat de intelligence-ul intern.

Prima anchetă a vizat reținerea unei femei suspectate de săvârșirea infracțiunilor de accesare în mod repetat de materiale de propagandă teroristă, prin intermediul sistemelor informatice sau altor mijloace de comunicații electronice, precum și deținerea de astfel de materiale, în scopul însușirii ideologiei teroriste. Astfel, suspecta a fost supusă unui proces de radicalizare și promovare a unor mesaje de propagandă cu intenția de a instiga la săvârșirea unui act de terorism. Conform autorităților judiciare procesul de radicalizare a început în anul 2019, prin intermediul contactelor stabilite în mediul virtual cu diferiți

susținători ai unei organizații teroriste din Orientul Mijlociu. Totodată, în cadrul procesului de radicalizare aceasta a făcut obiectul unor sesiuni de pregătire contrainformativă din partea cetățenilor străini cu care a dezvoltat relații de colaborare, menite să-i asigure o cât mai bună conspirativitate²⁸ a activităților derulate și să îngreuneze capacitățile de monitorizare din partea organelor statului. Nu în ultimul rând, suspecta și-a arătat disponibilitatea de a facilita venirea în România a unora dintre cetățenii străini cu care se află în legătură, conturându-se și suspiciunea că această recepționează sume de bani de la colaboratorii săi. (Direcția de Investigare a Infracțiunilor de

²⁸ În activitatea contrainformativă suspecta a întreprins o serie de activități precum: utilizarea simultan a mai multor conturi de email în același timp, precum și multiple posturi telefonice și cartele reîncărcabile, pe care le schimba la intervale regulate de timp. De asemenea, la indicațiile colaboratorilor străini, suspecta a recepționat și a început să folosească și o serie de aplicații de tip VPN, al căror scop este criptarea comunicațiilor dintre părți.

Criminalitate Organizată și Terorism, 2020).

Cea de-a doua anchetă a vizat efectuarea a urmării penale față de trei inculpați minori, pentru săvârșirea infracțiunilor de amenințare teroristă și complicitate amenințare teroristă. În cauză s-a reținut faptul că inculpații fac parte dintr-un grup de tineri care și-au făcut o preocupare din apelarea, prin intermediul unei aplicații informatice, folosind tehnologia VoIP prin care disimulează identitatea apelantului, a dispeceratelor unor aeroporturi și unități de poliție pentru a amenința cu detonarea unor dispozitive explozibile și pentru a reclama săvârșirea unor fapte nereale. Una din activitățile infracționale a constat în apelarea în mai multe rânduri a dispeceratului Aeroportului Internațional Henri Coandă București-Otopeni pentru a amenința cu detonarea unor dispozitive explozibile. Totodată au inițiat mai multe apeluri telefonice către secții de poliție din

Capitală pentru a reclama săvârșirea unor fapte nereale (Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, 2020).

Perioada cuprinsă între anul 2002 – 2020 a reprezentat poate cea mai prolifică pentru dezvoltarea cadrului legislativ și instituțional adecvat noilor realități aduse de integrarea României în NATO și Uniunea Europeană. Pe de altă parte accelerarea globalismului și dezvoltarea societății informaționale a adus noi tipuri de amenințări, amenințări ce au evoluat și ale căror forme sunt resimțite la nivel internațional și în prezent. Pentru a preveni și combate aceste noi forme de amenințări, arhitectura de securitate a României s-a modificat, au fost create noi instituții judiciare dar și noi departamente în cadrul instituțiilor de intelligence precum și stabilirea mai clară a atribuțiilor fiecăreia din aceste instituții. Prin simpla analiză a evenimentelor de natură teroristă ce au avut loc pe

teritoriul național, se poate concluziona că, o condiție *sine qua non* pentru obținerea unui nivel ridicat de eficientizare a procesului de prevenire și combatere a terorismului este necesară stabilirea unor rapoarte de colaborare și cooperare între instituțiile judiciare și cele de intelligence.

5. Concluzii.

Analiza problematicii teroriste la nivel național evidențiază anumite trăsături specifice. În primul rând, acțiunile teroriste au caracter bidirecțional, în sensul că atentatorii caută să inoculeze teama în rândul opiniei publice și concomitent să obțină o reacție din partea acesteia în sensul influențării factorilor de decizie în urma o anumită conduită. În al doilea rând, în ultimele decade, se poate observa o schimbare în modul în care organizațiile teroriste sau elementele individuale cu astfel de preocupări

își aleg țintele. Dacă, inițial, atenția teroriștilor era orientată către instituții ale statelor ori factori de decizie și mai puțin asupra publicului, formele actuale ale terorismului au un caracter nediscriminatoriu afectând, în principal, publicul nevinovat.

De asemenea, se poate remarca o tendință relativ nouă, și anume motivația actului terorist bazat pe frustrările personale ale atentatorilor, care acționează individual, fără o afiliere la o organizație teroristă și care, în cele mai multe cazuri, prezintă tulburări de natură psihică sau a căror acțiuni sunt determinate de

Fără a face o enumerare exhaustivă a tuturor atentatelor teroriste ce au fost săvârșite pe teritoriul României, se poate observa tendința tiparului de manifestare al actelor teroriste de a urma un proces de transformare graduală, de la săvârșirea atentatelor de către membri ai grupărilor teroriste bine organizate, bazate pe anumite

ideologii, cu mijloace tehnice adecvate, cu acțiuni îndreptate împotriva diferitelor instituții, la pregătirea sau săvârșirea actelor teroriste de către indivizi radicalizați cu mijloace minime, dar paradoxal, care pot avea efecte la fel de devastatoare ca acțiunile întreprinse de organizațiile teroriste.

Apreciez că în activitatea de prevenire și combatere a terorismului trebuie avut în vedere două aspecte majore. Astfel, primul aspect vizează politica antiteroristă națională ce trebuie operaționalizată din perspectiva necesității implementării unui cadru legislativ și instituțional adecvat, care să genereze soluțiile optime pentru combaterea acestui flagel, concomitent cu eficientizarea activității unor instituții specializate care să acționeze pentru eradicarea amenințărilor de natura teroristă dar și a celor generate de criminalitatea organizată care reprezintă o componentă

importantă a problematicii teroriste. Un al doilea aspect vizează atingerea unui echilibru fin, atunci în impunerea măsurilor enumerate anterior, fără a genera abuzuri asupra indivizilor nevinovați și fără încălcări ale drepturilor omului. Acest deziderat poate fi atins printr-un control politic și judecătoresc, eficient al activității organelor judiciare și a structurilor de informații ce sunt implicate în activități ce pot genera restrângeri ale drepturilor și libertăților cetățenești.

Ținând cont de cele expuse în paragraful anterior, în cazul României s-au depus eforturi, cadrul legislativ din România fiind și adaptat continuu la noile realități pe care extremismul contemporan, amenințările asimetrice, evoluția formelor de criminalitate organizată și terorism le-au adus odată cu dezvoltarea tehnologică și informațională. Cu toate acestea, pentru a oferi un răspuns eficient, legislația trebuie adaptată permanent prin prisma

caracterului dinamic pe care contextul internațional și intern îl impune.

Instituțiile de informații și de securitate trebuie să colaboreze cu cele judiciare pentru a eficientiza efortul de combaterea a noilor tipuri de amenințări. Cadrul legislativ trebuie elaborat și adaptat în așa manieră încât să creeze un sistem în care cele două structuri să-și ofere suport reciproc.

Complementar modificărilor cadrului legislativ, structurile naționale cu atribuții în prevenirea și combaterea terorismului au trebuit să treacă printr-un proces de transformare și adaptare la noua realitate, inclusiv de natură politică, odată cu accesarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și integrarea în Uniunea Europeană.

Un punct forte în procesul complex de combatere și eradicare a fenomenului terorist îl reprezintă dezvoltarea culturii de securitate a publicului larg, care trebuie să conștientizeze necesitatea

schimbării de paradigmă în ceea ce privește rolul cetățeanului în asigurarea echilibrului ecuației securitare, prin transformarea acestuia din „consumator de securitate” în „generator de securitate”.

Bibliografie

1. Banzea, Dana, *Irakianul acuzat de terorism, expulzat*, disponibil la <http://www.curentul.info/actualitate/irakianul-acuzat-de-terorism-expulzat/> accesat la 28.06.2020.
2. Boga, Bogdana, *12 ani de inchisoare pentru teroristul "butelie"*, disponibil la <https://ziare.com/stiri/frauda/update-12-ani-de-inchisoare-pentru-teroristul-butelie-174570/> accesat la 28.06.2020.
3. Cosmeanu, Marius, *Singura deturnare de avion din România comunistă. Avem și cealaltă jumătate a poveștii*, disponibil la

- <https://romanalibera.ro/aldi-ne/history/singura-deturnare-de-avion-din-romania-comunista--avem-si-cealalta-jumatate-a-povestii-347251?c=q2562/> accesat la 25.06.2020.
4. disponibil la <https://www.euractiv.ro/justitie/extremistii-maghiari-care-au-pus-la-cale-un-atentat-de-1-decembriecondamnati-Extremiștii maghiari care au pus la cale un atentat de 1 Decembrie, condamnați la închisoare/accesat la 26.06.2020.>
5. Hodor, Madalin, „Asasinarea“ lui Trosca (I) *Misterele uslașilor uciși la Revoluție*, disponibil la [la-inchisoare-11194/](https://www.romanalibera.ro/la-inchisoare-11194/) accesat la 28.06.2020.
6. Peptan, Cătălin, *References of Romanian Intelligence in preventing and combating terrorism*, *Annals of the „Constantin Brancusi” of Târgu Jiu, Letter ans Social Science, Series 2/2019*
7. Revista Intelligence, „40 de ani de antiterorism românesc”, decembrie 2014, disponibil la <https://intelligence.sri.ro/609-2/> accesat la 26.06.2020.
8. Rogoian, I. Aurel, *Cum s-a născut antiterorismul în România*, disponibil la <https://www.cotidianul.ro/cum-s-nascut-antiterorismul-romania/accesat la 26.06.2020.>
9. Serviciul Român de Informații, *Calendar contraterorism 2015*, disponibil la https://www.sri.ro/assets/files/publicatii/calendar_CT_2015.pdf/ accesat la 25.06.2020, p.14.
10. Zamfir, Claudiu, *Terorismul islamic si Romania - cele mai grave crize*, disponibil la <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-19083826-terorismul-islamic-romania->

- cele-mai-grave-crize-cati-
teroristi-vizitat-ultimii-ani-
cum-dejucau-securistii-lui-
ceausescu-atentatele-
teroriste-vorba-buna.htm /
accesat la 25.06.2020.
11. <https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-i-misterele-uslailor-ucii-la-revoluie/> accesat la 26.06.2020.
12. [http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/1517/-Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 accesat](http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/1517/-Legea_nr._51_din_29_iulie_1991_accesat) la 26.06.2020
13. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/2144/> - Legea nr. 14 din 24 februarie 1992/accesat la 26.06.2020.
14. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/57494> - Legea nr. 535/2004/accesat la 27.06.2020
15. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/57494/> - Legea nr. 535 din anul 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului/ accesat la 27.06.2020.
16. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/53395/> - Codul penal român din 28 iunie 2004, abrogat de Legea nr. 286 din 17 iulie 2009 privind Codul accesat la 27.06.2020.
17. <https://alba24.ro/teroristul-din-jidvei-eliberat-din-arest-preventiv-si-internat-intr-o-unitate-medicala-pana-la-insanatosire-723465.html>, Alba 24.ro, "Teroristul" din Jidvei, eliberat din arest preventiv și internat într-o unitate medicală, "până la însănătoșire"/accesat la 24.09.2020.
18. <https://diicot.ro/mass-media/2657-comunicat-de-presa-14-05-2020>, accesat la 24.09.2020.
19. <https://intelligence.sri.ro/defensiva-cibernetica-ce-nu-stiam-despre-centrul-national-cyberint/> - *Defensiva cibernetică. Ce nu știam despre Centrul Național Cyberint* / accesat la 27.06.2020.

20. <https://jurnalul.antena3.ro/stiri/observator/criza-ostaticilor-romani-din-irak-cronologia-evenimentelor-44578.html>- *Criza ostaticilor romani din Irak- cronologia evenimentelor* / accesat la 28.06.2020
21. <https://www.diicot.ro/mass-media/1876-comunicat-de-presa-29-06-2017>.
22. <https://www.diicot.ro/mass-media/2148-comunicat-de-presa4-29-03-2018/> accesat la 14.09.2019.
23. <https://www.diicot.ro/mass-media/2326-comunicat-de-presa2-11-04-2019/> accesat la 14.09.2019.
24. <https://www.diicot.ro/mass-media/2685-comunicat-de-presa-3x-03-06-2020>, accesat la 24.09.2020.
25. [https://www.diicot.ro/prezentare/scurt-istoric-Istoric Direcția de Combatere a Criminalității Organizate și Terorismului/](https://www.diicot.ro/prezentare/scurt-istoric-Istoric-Direcția de Combatere a Criminalității Organizate și Terorismului/) accesat la 27.06.2020.
26. <https://www.presidency.ro/ro/strategia-nationala-de-aparare-a-tarii1444725665/> Strategia de Securitate Națională a României / accesat la 27.06.2020.

Reprimarea terorismului la nivel internațional și respectarea drepturilor omului

Repressing of the terrorism to the international level and respect for the human rights

Alexandra IVAN²⁹

Dr. Lucian IVAN³⁰

Abstract: Actualitatea alegerii acestei teme rezidă, în primul rând, din faptul că fenomenul terorist reprezintă o amenințare reală și concretă la nivelul societății umane, fiind prezent la nivelul întregii planete, iar efectele acestui flagel creează la nivel psihologic o stare de insecuritate cu efecte negative în toate domeniile societale. De asemenea, o mare problemă constă în faptul că la nivelul combaterii fenomenului terorist este necesar să se asigure măsurile necesare pentru respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, chiar în situația în care există suspiciuni rezonabile că anumite persoane sunt suspecte de terorism sau activități subsumate acestuia (ex. finanțarea acțiunilor teroriste). Această lucrare științifică își propune să analizeze principalele instrumente legislative și normative existente la nivel internațional și al Consiliului European, cu accent pe reliefarea modului în care fenomenul terorist poate fi contracarat eficient pentru asigurarea unui climat de securitate la nivel societal. Fenomenul terorist, prin amploarea implicațiilor sale, constituie o amenințare globală care are implicații în plan social, economic, politic și securitar.

Cuvinte cheie: terorism, legislație, drepturile omului, Consiliul European, ONU, arme de distrugere în masă

²⁹ Studentă a Universității Titu Maiorescu – Facultatea de Drept.

³⁰ Profesor asociat al Academiei de Studii Economice – Facultatea de Administrație și Management Public.

Abstract: The actuality of the choice of this theme lies, first of all, from the fact that the terrorist phenomenon represents a real and concrete threat to human society, being present at the level of the whole planet, and the effects of this scourge create at the psychological level a state of insecurity with negative effects in all societal areas. A big problem is also that at the level of combating the terrorist phenomenon it is necessary to ensure the necessary measures to respect citizens' rights and freedoms, even if there are reasonable suspicions that certain persons are suspected of terrorism or activities subsumed thereof (e.g. financing of terrorist actions). This scientific paper aims to analyze the main legislative and regulatory instruments existing at international level and the European Council, with a focus on highlighting how the terrorist phenomenon can be effectively countered to ensure a climate of security at the societal level. The terrorist phenomenon, by the magnitude of its implications, constitutes a global threat that has social, economic, political and security implications.

Keywords: terrorism, legislation, human rights, European Council, UN, weapons of mass destruction

INTRODUCERE

Terorismul reprezintă un fenomen care amenință în mod grav societatea umană, reprezentând un risc persistent la adresa securității globale, prin efectele distructive pe care le creează, acționând în mod nediscriminatoriu în ceea ce privește victimele, multe din acestea provenind din rândul

persoanelor nevinovate care nu au legătură cu revendicările entităților teroriste. În acest context, societatea a reacționat prin crearea de mecanisme de contracarare a fenomenului terorist, prin coagularea eforturilor la nivel internațional pentru decelarea eficientă a acestor amenințări persistente. Aceste realizări la nivel internațional se reflectă în legislația

și măsurile adoptate la nivel național de fiecare stat, menite să contracareze eficient amenințările de natură teroristă, cu accent pe latura prevenirii materializării acestora.

Alegerea acestei teme a fost realizată având în vedere actualitatea și prevalența problematicii fenomenului terorist la nivel mondial, inclusiv prin prisma preocupărilor și eforturilor lumii civilizate de a contracara eficient acest fenomen global ce induce riscuri la nivel securitar. În acest context este important de analizat, în detaliu, modalitatea în care problematica terorismului este abordată la nivel internațional și la nivelul Consiliului European, având în vedere faptul că pentru contracararea eficientă a acestui fenomen este necesar un răspuns coordonat și coerent la nivel internațional. Printre organizațiile internaționale cele mai active la nivel internațional se numără Organizația Națiunilor Unite (ONU) care s-a implicat activ în

combaterea acestui fenomen prin crearea de instrumente juridice cu aplicabilitate la nivelul tuturor statelor membre. De asemenea, la nivel european, un rol foarte activ pe acest palier este jucat de Consiliul European, care a întreprins eforturi constante pentru ca acest fenomen să poată fi contracarat printr-o abordare comună a tuturor statelor europene.

În prezenta lucrare ne propunem să prezentăm normele juridice privind prevenirea și combaterea terorismului la nivel internațional și la nivelul Consiliului European, precum și abordarea problematicii teroriste prin prisma drepturilor omului din punct de vedere conceptual și practic.

De asemenea, în cadrul lucrării a fost abordată problematica criminalității organizate specializate în traficul cu armament în legătură cu organizațiile teroriste. Totodată, un alt aspect important îl constituie

domeniul drepturilor omului în raport cu domeniul terorismului.

ABORDAREA PROBLEMATICII REPRIMĂRII TERORISMULUI LA NIVELUL ONU

Pentru a asigura un răspuns coerent și eficient împotriva acestui flagel, după cel de-al Doilea Război Mondial, Organizația Națiunilor Unite a preluat conducerea luptei împotriva terorismului la nivel internațional, având în vedere faptul că deținea autoritatea necesară pentru a realiza anumite instrumente cu aplicabilitate universală.

Pentru a evita un eșec în planul aplicării măsurilor agreeate și adoptate de statele membre la nivelul ONU, această organizație nu a încercat să definească terorismului, însă a sancționat actele teroriste prin intermediul convențiilor și rezoluțiilor adoptate. În acest context, activitatea Organizației Națiunilor Unite în domeniul combaterii

terorismului s-a concretizat în adoptarea a 12 convenții multilaterale și numeroase rezoluții ale Consiliului de Securitate.

În anul 1961 a fost înregistrată prima deturnare a unui avion de pasageri aparținând liniilor aeriene americane, ulterior înregistrându-se o creștere a numărului de capturări ilicite de aeronave și de infracțiuni săvârșite la bordul acestora. În acea perioadă, acest tip de atentat terorist a prevalat la nivel internațional, această tipologie acțională fiind preferată de organizațiile teroriste pentru a atrage atenția opiniei publice și de a câștiga notorietate pe plan internațional.

Pentru contracararea acestui mod de operare al entităților teroriste, Organizația Națiunilor Unite a adoptat, în 1963, la Tokyo – Japonia, „*Convenția privind infracțiunile și anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*”. Obiectivul principal al acestei convenții era acela de a elimina

infracțiunile săvârșite la bordul aeronavelor și de a pedepsi pe cei care realizau aceste acțiuni.

Convenția se aplica oricărui act care constituia infracțiune sub jurisdicția penală a statelor părți și oricare alte acte, fie ele infracțiuni sau nu, care pot pune în pericol siguranța, ordinea și disciplina la bordul aeronavelor, atâta timp cât acestea se aflau în zbor.

Dispozițiile Convenției nu-și găseau aplicarea în cazul avioanelor militare și a celor folosite de serviciul de frontieră sau poliție, în cazul infracțiunilor de natură politică și cele determinate de discriminare religioasă. Despre această din urmă limitare, s-a afirmat că și-a găsit justificarea în timpul Războiului Rece. În prezent, datorită schimbărilor manifestării terorismului dinspre palierul politic spre cel etnic sau religios, o asemenea abordare nu-și mai găsește aplicarea.

Au urmat alte două Convenții care au completat cadrul

legal deja conturat pentru combaterea infracțiunilor aeriene, respectiv: „*Convenția privind reprimarea capturării ilicite a aeronavelor*”, semnată la Haga – Regatul Olandei, în anul 1970 și „*Convenția pentru reprimarea actelor securității aviației civile*”, semnată la Montreal – Canada, în anul 1971.³¹

Prin Convenția semnată la Haga s-a urmărit obținerea unor angajamente ferme din partea statelor semnatare, în privința prevenirii și pedepsirii infracționalității aeriene și a colaborării internaționale între autoritățile de aplicare a legii pentru îndeplinirea acestor obiective.

Pe de altă parte, Convenția semnată la Montreal, a extins aria de acțiune pentru combaterea acestor infracțiuni prin includerea și a actelor săvârșite la sol în timpul pregătirii aeronavei pentru zbor și

31 *** „Securing our Future: A Decade of Counter-terrorism”, <https://www.un.org/en/chronicle/article/securing-our-future-decade-counter-terrorism-strategies>, accesat la data de 31.05.2020, ora 15.30.

pe cele comise împotriva instalațiilor și a serviciilor de navigație aflate la sol.

Un alt domeniu avut în vedere de Organizația Națiunilor Unite pentru combaterea terorismului a fost protejarea personalităților ce îndeplineau funcții politice. Dacă în prima jumătate a secolului XX erau utilizate atentatele politice în scopul răspândirii terorii, sfârșitul anilor '60 a fost marcat de o sporire a numărului acestui gen de atentate.

Un atentat terorist cu un puternic impact asupra opiniei publice internaționale s-a petrecut la Munchen, în septembrie 1972. Acest atentat comis de o grupare palestiniană necunoscută în acel moment, intitulată Septembrie Negru, a avut drept țintă delegația de atleți israelieni aflată la Jocurile Olimpice. Teroriștii au luat ostatici nouă membri ai delegației israeliene și au ucis alți doi. Doi dintre ostatici au reușit să evadeze și au alertat poliția germană, iar în

urma intervenției acesteia au fost uciși și ceilalți nouă.

Pentru reprimarea unor asemenea fapte a fost adoptată „Convenția privind prevenirea și sancționarea infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenți diplomatici”.

În anul 1979, pe fondul deteriorării relațiilor dintre Statele Unite ale Americii și Republica Islamică Iran s-a ajuns la apogeul crizei de ostatici, Organizația Națiunilor Unite fiind determinată să ia măsuri și în această privință. În acest context, la nivelul ONU s-a adoptat, în cursul anului 1979, la New York „Convenția internațională contra luării de ostatici”. Conform prevederilor articolului 1 din această convenție, constituia infracțiune „sechestrarea unei persoane sau deținerea și amenințarea cu moartea, rănirea sau menținerea stării de detenție a unei persoane pentru a constrânge o parte terță, respectiv un stat, organizație internațională, interguvernamentală, o

persoană fizică sau juridică sau un grup de persoane să îndeplinească un act oarecare sau să se abțină de la un asemenea act ca o condiție implicită sau explicită a eliberării acesteia”.

Deși reprezentau o evoluție în planul securitar internațional, prevederile acestei nu au fost aplicate, având în vedere faptul că nu a fost ratificată de un număr mare de state, acest aspect fiind posibil pe fondul disputei politice la nivel internațional privind această problematică.³²

Împiedicarea producerii unor atacuri teroriste cu arme de distrugere în masă este poate singurul aspect în privința căruia comunitatea internațională a acționat preventiv și nu ca o reacție la săvârșirea unui atentat. Această abordare comună la nivelul comunității internaționale s-a datorat potențialelor efecte distructive generate de armele de

distrugere în masă, amenințările generate de un atentat terorist cu astfel de arme având efecte dezastruoase atât prin victimele realizate, cât mai ales din punct de vedere al inducerii unei stări de nesiguranță la nivelul comunității internaționale. Amenințările generate de armele de distrugere și lupta împotriva terorismului cu astfel de arme sunt cuprinse în majoritatea strategiilor naționale de securitate din statele membre ale Uniunii Europene și ale NATO.

Preocuparea pentru împiedicarea accesului organizațiilor teroriste la arme de distrugere în masă a avut ca prim rezultat încheierea, în anul 1979, a „*Convenției privind protecția fizică a materialelor nucleare*”. Ulterior, în anul 1992, a fost adoptată o nouă „*Convenție privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării, folosirii armelor chimice și distrugerii acestora*”, instrument juridic internațional care a intrat în vigoare la data de 29 aprilie 1997.

³² *** "Securing our Future: A Decade of Counter-terrorism", văzut la <https://www.un.org/en/chronicle/article/securing-our-future-decade-counter-terrorism-strategies>, la data de 31.05.2020, ora 15.30.

S-a creat astfel un cadru eficient pentru combaterea proliferării armelor de distrugere în masă cu efecte pozitive inclusiv în ceea ce privește lupta împotriva terorismului cu astfel de arme. Din punct de vedere al respectării drepturilor omului, folosirea armelor de distrugere în masă, indiferent dacă constituie atentat terorist sau dacă sunt utilizate în atacuri de către un stat, constituie crimă împotriva umanității, fapta fiind sancționată de normele internaționale în domeniu. Acest aspect rezultă din caracterul nediscriminatoriu al efectelor la nivelul populației, prin utilizarea armelor de distrugere în masă fiind afectate inclusiv persoane nevinovate, care nu sunt implicate în mod direct în conflict sau de eventualele revendicări ale entităților teroriste.

Tot în anii '90 comunitatea internațională a decis să se adreseze unui aspect important al fenomenului terorist și anume comiterea de atentate folosind

material explozibil. Astfel a fost adoptată „*Convenția cu privire la marcajul explozibililor plastici și în folie în scopul detectării.*”. Acest document avea caracter regulatoriu și nu penal, acordându-se o mare atenție prevenirii unor atacuri teroriste cu explozivi. Acest act internațional pentru reprimarea terorismului cu explozivi a avut efecte pozitive, având în vedere obligativitatea marcării explozibililor, fapt ce face posibilă trasabilitatea acestora la nivel internațional, precum și identificarea mai facilă a explozivilor care au fost utilizați în cadrul atentatelor teroriste.

Un alt document important pentru lupta împotriva terorismului, adoptat de Organizația Națiunilor Unite, a fost „*Convenția privind reprimarea terorismului*”.

Deși convențiile adoptate de Organizația Națiunilor Unite au fost marea majoritate cu un pas în urma organizațiilor teroriste, neavând capacitatea de a le

anticipa, acestea au avut un rol important în lupta pentru eradicarea acestui fenomen.

Pe de altă parte, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite recomandă agențiilor specializate și organizațiilor regionale să aibă în vedere adoptarea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea terorismului internațional în cadrul sferelor lor de responsabilitate.³³

Ca răspuns la această amenințare, începând cu anul 1963, Comunitatea Internațională, sub auspiciile ONU și ale Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, a elaborat 19 instrumente legale internaționale împotriva terorismului, care, împreună cu Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU, reprezintă cadrul legal internațional împotriva terorismului. Implementarea tuturor acestor Convenții,

Protocoale și Rezoluții se realizează în conformitate cu Strategia globală de luptă împotriva terorismului aprobată de către Adunarea Generală a ONU la 8 septembrie 2006 prin Rezoluția A/RES/60/288.

Cele 19 instrumente juridice internaționale pentru prevenirea terorismului elaborate de către Organizația Națiunilor Unite³⁴:

- Convenția referitoare la infracțiuni și la anumite alte activități săvârșite la bordul aeronavelor din 14 septembrie 1963;
- Convenția pentru reprimarea capturării ilicite de aeronave din 16 decembrie 1970;
- Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra siguranței aviației civile din 23 septembrie 1971;
- Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite de violență în aeroporturile care

³³ *** "Project addressing the terrorism-arms-crime nexus jointly launched by UNCCT and UNODC", văzut la <https://www.un.org/counterterrorism/node/17411>, la data de 31.05.2020, ora 18.20.

³⁴ *** "Implementing the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy - Concept Paper", văzut la https://unrcca.unmissions.org/sites/default/files/concept_note_eng_0.pdf, la data de 31.05.2020, ora 12.00.

deservesc aviația civilă internațională, suplimentar la Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra siguranței aviației civile din 24 februarie 1988;

– Convenția pentru reprimarea actelor ilicite referitoare la aviația civilă internațională din 10 septembrie 2010;

– Protocolul suplimentar la Convenția pentru reprimarea actelor ilicite referitoare la aviația civilă internațională din 10 septembrie 2010;

– Protocolul de modificare a Convenției referitoare la infracțiuni și la anumite alte activități săvârșite la bordul aeronavelor din 4 aprilie 2014;

– Convenția privind prevenirea și sancționarea infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici din 14 decembrie 1973;

– Convenția internațională contra luării de ostatici din 17 decembrie 1979;

– Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare din 26 octombrie 1979;

– Amendament la Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare, Conferința de la Viena, 4-8 iulie 2005;

– Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime din 10 martie 1988;

– Protocolul Convenției pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime din 14 octombrie 2005;

– Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental din 10 martie 1988;

– Protocolul din 2005 la Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental din 14 octombrie 2005;

– Convenția cu privire la marcajul explozibililor plastici și în folie în scopul detectării din 1 martie 1991;

– Convenția internațională pentru reprimarea atentatelor teroriste cu explozibili din 15 decembrie 1997;

– Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului din 9 decembrie 1999;

– Convenția internațională privind reprimarea actelor de terorism nuclear din 13 aprilie 2005.

Consiliul de Securitate, la rândul său, a adoptat o serie de rezoluții în vederea asigurării implementării Strategiei globale, dintre care două sunt considerate ca fiind obligatorii respectiv Rezoluția nr. 1371/2001 și Rezoluția nr. 2178/2014³⁵.

Strategia globală este transpusă în practică printr-un plan de acțiuni care cuprinde, în sinteză, măsuri de combatere și prevenire a săvârșirii actelor teroriste. Conform Strategiei

globale, combaterea terorismului presupune desfășurarea unor acțiuni diverse și complexe care includ atât antiterorismul (măsurile defensive în vederea reducerii vulnerabilităților la actele teroriste), cât și contra-terorismul (măsuri ofensive pentru a preveni, descuraja și a răspunde la actele teroriste).

Instrumentele internaționale prezentate evidențiază faptul că activitatea de combatere a terorismului nu comportă o soluționare exclusiv militară, ci trebuie avute în vedere mijloace militare coroborate cu mijloace economico-financiare, politico-diplomatice, juridice etc.

2. MODALITĂȚI CONCRETE DE COMBATERE A TERORISMULUI

Un pilon important în reprimarea terorismului este reprezentat de *prevenire*, aceasta fiind importantă, în special, pentru prevenirea fenomenului persoanelor care acționează singure ("lone wolf") și a luptătorilor străini

³⁵ United Nations Security Council, S/RES/2178 (2014), văzut la <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/2178-%282014%29>, la data de 31.05.2020, ora 10.00.

("foreign fighters"), dar și de modul în care teroriștii au început să valorifice din ce în ce mai mult spațiul cibernetic, în special pe palierul radicalizării și recrutării de noi membrii. De fapt, spațiul cibernetic a devenit în ultima perioadă un alt "câmp de luptă" împotriva terorismului, mesajele transmise de entitățile teroriste având rolul de a contribui la radicalizarea mai ales în domeniul tinerilor, acest fenomen putând fi observat că are rezultate, în special la nivelul statelor cu populație majoritar musulmană.

În acest context, pentru a reuși prevenirea acestui fenomen este necesar să se desfășoare acțiuni preventive pentru anihilarea website-urilor care promovează mesaje care incită la ură, concomitent cu desfășurarea de campanii de informare a populației cu privire la riscurile generate de terorism. În acest context, un rol important îl are mass-media care trebuie să evite promovarea imaginilor de la

atentatele teroriste și să desfășoare ample campanii de informare a populației cu privire la riscurile și amenințările generate de fenomenul terorist și asupra modului în care trebuie să reacționeze în cazul producerii unui atentat terorist.³⁶

La nivelul statelor membre ale Consiliului European este necesar să se consolideze cultura prevenirii atentatelor teroriste, în sensul că fiecare cetățean are responsabilitatea de a semnală autorităților responsabile orice suspiciune privind fapte care pot conduce sau facilita incidente de natură teroriste.

Un alt aspect extrem de important este reprezentat de protecția cetățenilor, a infrastructurilor critice și reducerea vulnerabilității la atacurile teroriste, protejarea frontierelor externe, îmbunătățirea securității

³⁶ UNODC, "Terrorism prevention", văzut la <https://www.unodc.org/westandcentralafrica/en/newrosenwebsite/terrorism-prevention/terrorism-prevention.html>, la data de 31.05.2020, ora 15.45.

transporturilor, protejarea ținutelor strategice și reducerea vulnerabilității infrastructurilor critice.

Al treilea pilon foarte important este reprezentat de urmărirea, care are în vedere combaterea capacității de planificare și organizare a organizațiilor teroriste, dar și aducerea teroriștilor în fața justiției. Aceste obiective pot fi realizate prin următoarele direcții de acțiune: consolidarea capacităților naționale de luptă împotriva terorismului, îmbunătățirea cooperării practice și schimbului de informații între statele membre, abordarea chestiunii finanțării terorismului și dejucarea mijloacelor de organizare a atacurilor și a mijloacelor de comunicare a organizațiilor teroriste.

În final, cel de-al patrulea pilon este reprezentat de *răspunsul la atentatele teroriste* și are în vedere pregătirea gestionării și reducerii la

minimum a consecințelor unui atac terorist.

Instrumentele legale analizate, dar și strategiile, acțiunile, pozițiile comune au evidențiat faptul că finanțarea terorismului este crucială pentru existența organizațiilor teroriste și pentru realizarea scopurilor criminale și politice propuse.

Din acest punct de vedere, este considerată ca fiind relevantă, cu titlu de exemplu, finanțarea organizației teroriste Statul Islamic (ISIS). Este cunoscut faptul că această organizație a fost finanțată prin exportul și contrabanda cu petrol din Siria și că veniturile realizate din aceste activități au fost cele care au permis dezvoltarea sa militară și creșterea influenței politice.

Pornind de la exemplul concret mai sus enunțat, se poate considera că prin eliminarea suportului financiar se va obține impactul dorit asupra posibilității ca anumite organizații să funcționeze ca organizații teroriste.

Din această perspectivă prezintă importanță distincția dintre finanțarea terorismului ca atare, respectiv, a organizațiilor teroriste și finanțarea unui act terorist. Această distincție este relevantă și din perspectiva relației existente între crima organizată și organizațiile teroriste.

Crima organizată, la fel ca și organizațiile teroriste, poate recurge la un act terorist, dar pentru realizarea unor scopuri diferite de cele ale organizațiilor teroriste. Pe de altă parte, este indubitabil faptul că grupurile de criminalitate organizată supraviețuiesc la fel ca și organizațiile teroriste prin abilitatea de a-și finanța activitățile criminale, respectiv, abilitatea de a obține și transfera fonduri ilicite, de a păstra aceste fonduri în afara controlului exercitat de către autorități.

Concluzionând asupra faptului că, deși scopurile urmărite sunt diferite, metodele de finanțare pot fi similare, apreciem că o

analiză și o investigație coordonată a modalităților de finanțare a acestora, ar putea să genereze rezultate concrete în viitor. În fond, există *pattern*-uri care sunt replicate și duplicate atât de organizațiile de crimă organizată, cât și de organizațiile teroriste, *pattern*-uri care pot să reprezinte punctul de plecare pentru o abordare comună a organizațiilor internaționale. În acest sens, Carlo Chiaromonte – Head of the Criminal Law and Terrorism Divisions Council of Europe – afirma: „*terorismul și crima organizată nu sunt numai o problemă globală, dar sunt o problemă globală similară*”.

În concluzie, cooperarea globală trebuie să considere împreună crima organizată și terorismul, astfel încât să poată fi realizată o sinteză a tehnicilor de intervenție și de investigație a acestora, în scopul creșterii eficienței luptei împotriva lor.

Vladimir Voronkov,
Subsecretarul General al ONU
pentru Combaterea Terorismului a

declarat faptul că "răspunsul internațional insuficient în combaterea traficului ilicit de arme de calibru mic și armament ușor, provocările cu care se confruntă statele membre pentru detectarea și confiscarea acestora, precum și granițele poroase, permit teroriștilor și criminalilor să mute arme ilicite dintr-o țară sau regiune în alta".³⁷

Este recunoscut faptul că există o legătură intrinsecă dintre terorism și crima organizată, inclusiv traficul ilicit de arme de calibru mic și arme ușoare, care reprezintă o amenințare serioasă la adresa păcii și securității internaționale. Aceasta reprezintă, de asemenea, un obstacol în calea dezvoltării durabile și o piedică pentru statul de drept.

Pentru a ilustra provocările, domnul Vladimir Voronkov, care este, de asemenea, director

executiv al Centrului ONU de Combatere a Terorismului (UNCCT), al Oficiului Organizației Națiunilor Unite pentru Combaterea Terorismului (UNOCT), a dezvăluit estimări care indică faptul că pe continentul african au fost identificate peste o sută de milioane de arme de calibru mic și ușoare necontrolate, concentrate în zonele de criză și în mediile instabile de securitate.

Fără un răspuns internațional coordonat și eficient, teroriștii și membrii grupărilor de criminalitate organizată ar putea cu ușurință să transfere arme în mod ilicit dintr-o țară sau regiune în alta. Strategia globală de combatere a terorismului a ONU subliniază legătura dintre terorism și traficul ilicit de arme de calibru mic, munițiile convenționale și explozivii și invită statele membre să consolideze coordonarea și cooperarea pentru a aborda această provocare.

Șeful UNOCT a ilustrat acest lucru prin exemplul că "armele

³⁷ *** "Quarterly e-news published by the Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF)", văzut la <https://unric.org/en/info-point-library/newsletters-journals-bulletins/terrorism/>, la data de 31.05.2020, ora 19.00.

ilicite provenite din Libia își croiau drum în bazinul lacului Ciad și în Sahel".

De asemenea, UNOCT și Oficiul ONU pentru Droguri și Criminalitate (UNODC) au colaborat îndeaproape cu Direcția Executivă a Comitetului ONU pentru Combaterea Terorismului (CTED) și cu Oficiul ONU pentru afaceri în domeniul dezarmării (AOD) pentru a dezvolta un proiect de consolidare a capacităților legislative, strategice și operaționale naționale de prevenire, detectare și combatere a traficului de arme de foc și a altor activități ilegale legate de terorism și criminalitate a criminalității organizate în Asia Centrală.

Domnul Voronkov a precizat faptul că *"proiectul este, de asemenea, un alt exemplu al abordării noastre 'All-of-ONU' pentru a sprijini eforturile de combatere a terorismului ale statelor membre"*.³⁸

În declarația sa, directorul executiv al UNODC, Ghada Fathi Waly, a afirmat "abordarea unică" a Oficiului său pentru abordarea provocărilor complexe interconectate ale terorismului, criminalității și corupției. Folosind o "abordare holistică", doamna Waly a susținut că proiectul abordează "întreaga gamă de obstacole".

Oficialul ONU a subliniat cadrele juridice adecvate, consolidarea aplicării legii și a capacității justiției penale, îmbunătățirea datelor și abordarea lacunelor de cooperare, declarând că este "esențial să se facă față în mod eficient amenințărilor cu care nicio țară nu se poate confrunta singură".

UNODC sprijină națiunile în punerea în aplicare a instrumentelor globale de combatere a terorismului, precum și Protocolul privind armele de foc la Convenția ONU împotriva

³⁸ *** "UN launches new project to address link between terrorism, arms and crime", văzut la

<https://news.un.org/en/story/2020/02/1057891>, la data de 31.05.2020, ora 19.00.

crimei transnaționale organizate, prin programul global UNODC privind armele de foc.³⁹

"Voi urmări cu nerăbdare avansarea proiectului și sper că rezultatele și învățăturile sale pot informa eforturile comunității internaționale, alimentând următoarele revizuri ale Strategiei Globale de Combatere a Terorismului a ONU, în acest an și în 2022", a conchis șeful UNODC.

Totodată, directorul executiv adjunct al CTED, Weixiong Chen, a subliniat că noua inițiativă este *"una dintre cerințele importante ale mai multor rezoluții relevante ale Consiliului de Securitate"*. Citând cinci rezoluții, acesta a menționat că *"Consiliul a subliniat în mod repetat importanța prevenirii accesului teroriștilor la arme"*.

Domnul Chen a remarcat că cea mai recentă rezoluție, 2317, a adus un nou set cuprinzător de subiecte și domenii, spunând că

acestea au consolidat mandatul CTED, în special prin intermediul "evaluării, analizelor și identificării lacunelor".

Șeful CTED a subliniat importanța voinței statelor membre de a pune în aplicare rezoluțiile Consiliului de Securitate privind prevenirea traficului ilicit de arme de calibru mic și arme ușoare și a concluzionat prin împărtășirea speranței sale "că TTPM și UNODC vor putea utiliza pe deplin expertiza și recomandările CTED în acest domeniu".

Lansarea a introdus, de asemenea, activitățile noului proiect, inclusiv misiuni de evaluare a situațiilor regionale, legislației relevante și capacităților de răspuns la amenințarea reprezentată de traficul de arme de foc, terorism și infracțiuni conexe.

TERORISMUL ȘI DREPTURILE OMULUI

Acțiunile de combatere a terorismului care nu sunt în

39 *** *"UNOCT's five main functions"*, văzut la <https://www.un.org/counterterrorism/about>, la data de 31.06.2020, ora 12.00.

concordanță cu standardele internaționale ale drepturilor omului nu sunt productive pe termen lung. De fapt, în aceasta constă asimetria, în sensul în care organizațiile teroriste nu trebuie să respecte legislația, în schimb autoritățile trebuie să respecte în toate situațiile normele legale, inclusiv în ceea ce privește drepturile omului. Respectarea legislației internaționale și naționale privind drepturile omului constituie o condiție *sine qua non* pentru a nu cădea în capcana pe care o anticipează grupările teroriste, în sensul destabilizării încrederii societății în instituțiile statului și în organizațiile internaționale implicate în prevenirea și combaterea acestui flagel mondial cu care se confruntă în prezent societatea noastră.

Considerate o parte componentă a garantării demnității umane, standardele drepturilor omului vizează, de asemenea, să se asigure că puterea este exercitată

într-un mod responsabil, prin prezervarea drepturilor și libertăților cetățenești stabilite prin constituție. Puterea, în acest context, este considerată ca fiind reprezentată de către stat la modul general, mai precis de guverne, care sunt primele responsabile de asigurarea drepturilor omului și care ar trebui să fie trase la răspundere pentru eventualele încălcări ale acestor drepturi. Acest aspect reliefează faptul că drepturile omului se referă, în principal, la relația dintre individ și stat, indiferent dacă amenințarea este reală și persistentă precum terorismul.

Anumite derogări de la această linie pot apărea doar în stare de urgență, când este amenințată întreaga populație a unui stat și funcționarea normală a anumitor funcții de guvernământ poate fi modificată, într-un mod limitat și care nu implică discriminări. În plus, în cazul în care există o afirmație pertinentă că drepturile unui individ sunt

încălcate, acea persoană are dreptul la un tratament care să ducă la corectarea situației.

Consolidarea standardelor drepturilor omului poate fi înțeleasă în acest sens: orice răspuns la un act ilegal trebuie să fie direcționat cu grijă pentru a evita încălcarea drepturilor omului; dacă o anumită încălcare a acestora este identificată, aceasta trebuie să fie imediat remediată. De exemplu, controlul impus într-o situație de incitare la violență trebuie aplicat într-o manieră corespunzătoare, fără a afecta drepturile omului.

Propunerile de modalități concrete și eficiente de combatere a terorismului ar trebui să fie abordate în același mod în care sunt abordate toate aspectele cu caracter public. De asemenea, trebuie înțeles faptul că măsurile de combatere a terorismului nu trebuie să abdice de la respectarea drepturilor omului, chiar dacă acest aspect îngreunează modul de acțiune al autorităților responsabile. Dimpotrivă, în

societățile democratice, propunerile de combatere a terorismului trebuie să fie compatibile cu drepturile omului, precum și cu legislația privind libertățile cetățenești. În condiții extreme, poate exista o cerință de derogare, în mod legal, de la standardele drepturilor omului, însă numai în acord cu reglementările constituționale și cu legislația incidentă în materie de prevenire și combatere a terorismului.

În același timp, însă, nevoia unui răspuns direcționat sau proporțional poate însemna că nu este necesară adoptarea unor măsuri specifice de combatere a terorismului sau de urgență, în acest sens fiind necesar să se coreleze metodele adoptate cu gradul de amenințare reală. În anumite situații, aplicarea normală a regulilor prevăzute de dreptul penal poate fi suficientă pentru a răspunde unei probleme speciale, chiar dacă infracțiunea în cauză se presupune că a fost comisă de către

un grup sau un individ care desfășoară activități de natură teroristă sau subsumată acestei infracțiuni. În plus, singura strategie eficientă de combatere a terorismului ar fi una care a înțeles și integrat în mod corespunzător drepturile omului, având în vedere dreptul internațional în materie de prevenire și combatere a terorismului.

Dezvoltarea unei astfel de strategii necesită o înțelegere a modului în care funcționează drepturile omului. Dar punerea în aplicare a standardelor drepturilor omului nu se limitează la cetățeni. Drepturile omului trebuie să fie accesibile tuturor ființelor umane, indiferent de naționalitate sau locație, cum ar fi cei care solicită azil, refugiații, lucrătorii emigranți și alte persoane care se află pe teritoriul unui stat sau sub autoritatea sa. Drepturile omului trebuie să se aplice inclusiv teroriștilor, aceștia având dreptul la un proces echitabil și la apărare garantată. Acest aspect nu s-a

respectat în toate situațiile, spre exemplu în cazul bazei din Guantanamo, unde SUA a încarcerat și supus torturii persoane care au comis atentate sau și mai grav doar persoane suspectate de activități subsumate terorismului. Din punctul de vedere al drepturilor omului, această abordare nu este corectă, având în vedere că fiecare ființă are dreptul la un proces echitabil, iar tortura sub orice formă este interzisă. Cel mai periculos este ca societatea să reacționeze nerațional, pe baza emoțiilor majore generate de atentatele teroriste, acceptând acest fel de tratament acelor persoane care sunt încarcerate fără un proces și care sunt supuse unor tratamente inumane și înjositoare.⁴⁰

De aceea este esențial ca societatea civilă să fie activă și să condamne orice agresiune atât din

⁴⁰ *** "Quarterly e-news published by the Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF)", văzut la <https://unric.org/en/info-point-library/newsletters-journals-bulletins/terrorism/>, la data de 31.05.2020, ora 14.35.

partea grupărilor teroriste, cât și din partea autorităților care dispun măsuri ilegale pentru a destructura aceste grupuri și de a promova respectul drepturilor omului în orice situație. Reacționând violent și ilegal ca societate nu face altceva decât să amplifice narativul grupărilor teroriste care, în acest mod, reușesc să radicalizeze o parte din adepți prin promovarea imaginilor cu încălcările flagrante ale drepturilor omului de către autoritățile din statele democratice. Aceste derapaje care afectează flagrant drepturile omului trebuie să fie imposibil de realizat, prin adoptarea sau revizuirea legislației penale, în sensul sancționării drastice a acestor ilegalități.

Standardele drepturilor omului sunt dependente de o serie de norme și garantate de către acestea, printre care menționăm: legitimitate, statul de drept, dreptul la un tratament corect și neretroactivitatea pedepselor. Aceste obligații sunt fiecare dependente unele de celelalte și se

susțin reciproc, constituind garanții reale și eficiente pentru respectarea drepturilor omului. Regulile legitimității și a statului de drept se regăsesc în aceste tratate, pe când dreptul la un tratament corect și sancțiunile penale neretroactive sunt recunoscute în mod special în tratatele internaționale privind drepturile omului.

Cerința ca orice abatere de la standardele drepturilor omului să aibă un temei juridic clar este prima obligație impusă de standardele drepturilor omului - inclusiv cele cu privire la combaterea terorismului. Acest lucru înseamnă că toate acțiunile organelor de drept, inclusiv cele ca răspuns la amenințarea teroristă, trebuie să fie prevăzute de lege (Toffler, 2000).

În zona OSCE există o varietate de sisteme juridice mai mult sau mai puțin consolidate și mature, ceea ce înseamnă că diferitele jurisdicții pot avea diferite abordări ale noțiunii de legalitate. Cu alte cuvinte, trebuie

să existe un temei juridic în dreptul național pentru orice abatere de la drepturile omului și legea trebuie să fie accesibilă, precisă și ușor de aplicat. Această cerință este destinată pentru a evita orice risc de a exista decizii arbitrare din partea autorităților statului⁴¹.

Aceasta înseamnă că:

- un individ trebuie să cunoască sau să poată să afle modul în care legea interferează cu drepturile omului și trebuie să fie în măsură să își adapteze conduita în conformitate cu aceasta;

De aceea este esențial ca angajații agențiilor de aplicare a legii să cunoască în detaliu legislația incidentă prevenirii și combaterii terorismului, precum și legislația penală și cea aferentă protejării drepturilor omului, pentru a acționa strict în limitele legii. În acest context, este necesar ca la nivelul societăților democratice să se organizeze stagii

de pregătire în care să fie prezentate în detaliu actele normative incidente drepturilor omului, precum și instrumentele de care agențiile de aplicare a legii dispun pentru demantelarea rețelelor teroriste. Pe de altă parte este esențial ca persoanele acuzate de infracțiunea de terorism să cunoască drepturile pe care le au, precum și căile de atac la deciziile instanțelor și autorităților, inclusiv în ceea ce privește anumite abuzuri ale autorităților responsabile cu prevenirea și combaterea terorismului.

- în contextul fenomenului terorist, puterile care sunt asumate de către colaboratorii organelor de drept trebuie să aibă temei în drept;

În fapt, orice acțiune desfășurată de agențiile de aplicare a legii trebuie să se subsumeze și să respecte normele legale, chiar dacă, în realitate, există tentația de a eluda anumite proceduri considerate birocratice pentru a destructura mai facil anumite grupări teroriste și de a reduce

⁴¹ ECtHR (European Court of Human Rights), *Amuur vs. France*, Case no. 17/1995/523/609, 20 May 1996, paragraph 50.

riscul de natură teroristă. O posibilă soluție pragmatică pentru a evita această situație constă în realizarea de proceduri simple și ușor de aplicat, însă și complet auditabile și controlabile, pentru a nu oferi tentația reprezentanților agențiilor de aplicare a legii să eludeze normele legale incidente.

- orice putere care este conferită trebuie să fie precisă; ea nu poate fi generală sau descrisă vag;

În acest context, este necesar ca orice restrângere de libertăți care facilitează acțiuni tactice împotriva grupărilor teroriste trebuie menționată simplu și explicit în legislația penală sau cea specială dedicată prevenirii și combaterii fenomenului terorist, pentru a nu da naștere la interpretări arbitrare care poate conduce la încălcarea legislației în domeniul protecției drepturilor omului.

- în cazul în care este de așteptat ca agențiile să-și exercite puterea după propria voință,

aceasta trebuie să se facă eficient, prin legi accesibile.

Principala instituție cu responsabilități în asigurarea punerii în aplicare a PIDCP (Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice) este Comitetul pentru Drepturile Omului. Acesta a confirmat că legea nu ar trebui să fie atât de vagă încât să permită prea multă discreție și imprevizibilitatea în punerea sa în aplicare. Acest principiu ar trebui să fie, totodată, recunoscut ca formând un element cheie al dreptului internațional cutumiar. Comitetul pentru Drepturile Omului a subliniat o serie de precizări semnificative, în ceea ce privește obligația de a se supune principiului legitimității în condițiile acțiunilor de combatere a terorismului, descrierea

fenomenului terorist și interpretarea încălcărilor dreptului în condițiile aplicării măsurilor de

combatere a terorismului, în legislația fiecărui stat⁴².

De exemplu, Comitetul a constatat că definițiile generale din unele legi referitoare la lupta împotriva terorismului „*par a fi în contradicție cu principiul legalității în mai multe aspecte ca urmare a formulării ambigue a dispozițiilor*”⁴³.

În rezoluțiile sale în diferite cazuri, Comitetul a respins, de asemenea, descrieri foarte generale și la nivel internațional ale terorismului, precum și a legislației pentru combaterea terorismului care este un „*domeniu de aplicare extrem de vast*”⁴⁴.

⁴² E.J. Flynn, „Counter-terrorism and Human Rights”, European Human Rights Law Review, 2005, Issue 1, p. 29.

⁴³ Concluding observations of the Human Rights Committee: Israel, doc. CCPR/CO/78/ISR, 21 August 2003, paragraph 14.

⁴⁴ Concluding observations of the Human Rights Committee: Egypt, doc. CCPR/CO/76/EGY, 28 November 2002, paragraph 16; the Philippines, doc. CCPR/CO/7/PHL, 1 December 2003, paragraph 9; Belarus, doc. CCPR/C/79/Add.86, 19 November 1997, paragraph 15; Estonia, doc. CCPR/CO/77/EST, 15 April 2003, paragraph 8; Belgium, doc. CCPR/CO/81/BEL, 12 August 2004, paragraph 24; Uganda, doc.

Raportul Întâlnirii la Nivel Înalt a ONU a subliniat, în 2004, că amenințările reprezentate de terorism dobândesc tot mai mult un caracter internațional, fără frontiere, divers și, dacă se dorește ca acestea să fie contracarate eficient, este necesară o reacție internațională cu adevărat coerentă: între state, între state și organizații internaționale, precum și între organizații internaționale, la nivel bilateral, subregional, regional și internațional. Această necesitate de cooperare eficientă, printr-un sistem global de securitate colectivă, a fost accentuat în următorii termeni: „*Astăzi, mai mult ca oricând, amenințările sunt interdependente și o amenințare la adresa unuia este o amenințare pentru toți. Vulnerabilitatea, atât a celui slab cât și a celui puternic, nu a fost niciodată mai evidentă. [...] Niciun stat, indiferent cât de puternic ar fi acesta, nu poate să facă față*

CCPR/CO/80/UGA, paragraph 8; New Zealand, doc. CCPR/CO/75/NZL, 7 August 2002, paragraph 11.

*amenințărilor din zilele noastre doar prin propriile eforturi. Fiecare stat are nevoie să coopereze cu alte state pentru a-și asigura securitatea*⁴⁵.

Totodată, comunitatea internațională a adoptat o serie de tratate internaționale, care sunt menite să combată anumite tipuri de terorism, cum ar fi deturnarea de avioane. Cu toate acestea, la nivelul ONU și al altor organisme internaționale cu vocație de securitate, până în prezent nu a existat nici un acord asupra unei definiții a terorismului. Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale nu conține trimiteri exprese la acte de terorism, în pofida unui număr de propuneri în versiunile anterioare. Cu toate acestea, statutul se aplică și definește o serie de crime, inclusiv crime împotriva umanității și alte infracțiuni care pot include acte de terorism. Actele teroriste pot, în

⁴⁵ Report of the United Nations (UN) Secretary-General's HighLevel Panel on Threats, Challenges and Change, A More Secure World: Our Shared Responsibility (2004) UN Doc A/59/565 (UN High-Level Panel Report) paragraphs 17 and 24.

anumite circumstanțe, să constituie, crime împotriva umanității.

Deși au existat multe încercări de formulare a uneia de către o serie de instituții interguvernamentale, guverne și mediul academic⁴⁶, nu există încă o definiție universal valabilă a terorismului în dreptul internațional. *„Terorismul este un termen fără nicio semnificație juridică. Acesta este doar un mod convenabil prin care statele sau persoane fizice fac referire la anumite activități, dezaprobată pe scară largă și în cadrul cărora metodele utilizate sunt ilegale, obiectivele protejate sau ambele*⁴⁷, a observat un judecător al Curții Internaționale de Justiție.

⁴⁶ conform Elementelor de bază convenite în Declarația privind măsurile pentru eliminarea terorismului internațional, în anexa la Rezoluția Adunării Generale a ONU A / RES / 49/60, 09 decembrie 1994. Declarația statuează (punctul 3), că terorismul include *„acte criminale destinate sau calculate să provoace o stare de teroare în rândul publicului larg, un grup de persoane sau a persoanelor particulare în scopuri politice”*.

⁴⁷ R. Higgins, *“The general international law of terrorism”*, in R Higgins, M. Flory, (Eds.), *Terrorism and international law* (London, 1997), p. 24.

Prin urmare, există numeroase aspecte care trebuie luate în considerare când se dorește a se defini terorismul. Pentru a defini un act ca fiind terorist, trebuie nu doar ca acesta să aibă anumite caracteristici, ci și demonstrat că acesta este greșit. De asemenea, definirea unui act ca fiind un act terorist are consecințe semnificative în ceea ce privește cooperarea între state, cum ar fi schimbul de informații, asistența juridică reciprocă, înghețarea activelor și confiscarea și extrădarea. Este important de observat faptul că dificultatea în definirea terorismului este legată de faptul că acesta poate legitima, în anumite circumstanțe, folosirea violenței. De la George Washington la Nelson Mandela, cele mai multe lupte pentru independență, încă din timpul colonialismului și luptelor pentru auto-determinare, s-au manifestat într-o formă sau alta cu violență care pot fi (și au fost), descrise ca fiind terorism.

În același timp, o definiție prea cuprinzătoare a terorismului poate duce la folosirea acesteia pentru a stopa neînțelegerile non-violente și subminarea societății democratice. Națiunile trebuie să aplice măsuri eficiente de combatere a terorismului, deoarece terorismul are o influență directă în beneficiul drepturilor omului. În timp ce implicarea și importanța provocărilor pot aduce divergențe între state și alte entități în eforturile lor de combatere a terorismului, dreptul internațional al drepturilor omului este suficient de flexibil pentru a face față acestora și a fi eficient. Terorismul are un efect remarcant asupra unei zone importante din categoria drepturilor fundamentale ale omului și aceasta este cauza pentru care statele trebuie să adopte măsuri eficiente de combatere a terorismului. Măsurile eficiente de contracarare a terorismului și respectarea drepturilor omului sunt obiective interdependente și care își asigură consolidarea

reciprocă; acestea trebuie să fie adoptate și puse în practică împreună, ca o parte a responsabilității statelor de a menține și asigura siguranța cetățenilor în cadrul zonei lor de responsabilitate.

Ca urmare a atacurilor teroriste de la 11 septembrie 2001, Consiliul de Securitate a acționat prompt pentru îmbunătățirea cadrului legal de colaborare la nivel internațional și de răspuns comun la amenințarea terorismului. Acțiunile sale vizează domenii precum prevenirea finanțării terorismului, diminuarea riscului de achiziționare de arme de distrugere în masă de către teroriști și creșterea schimbului de informații între autorități, în domeniul transfrontalier. În acest context, a fost constituită o structură de supraveghere, respectiv Comitetul de combatere a terorismului, pentru a monitoriza punerea în aplicare a măsurilor adoptate. Printre măsurile vizate a fi implementate se numără și

îmbunătățirea acordurilor regionale în cadrul Uniunii Africane, Uniunii Europene, Consiliului European, Asociației Asiei de Sud pentru Cooperare Regională, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizației Statelor Americane, Organizației Conferinței Islamice, Ligii Statelor Arabe și altor organizații.

În urma aprobării Strategiei globale împotriva terorismului a Organizației Națiunilor Unite, de către Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 60/228, statele au convenit să stabilească măsuri care să împiedice încălcarea drepturilor omului și a statului de drept pentru toți cetățenii, ca principiu de bază în contracararea terorismului. Astfel, statele membre ale ONU au decis să adopte măsuri care să facă posibilă limitarea acțiunilor cu caracter terorist, inclusiv a încălcărilor statului de drept și a drepturilor omului și care să garanteze că orice acțiune adoptată pentru combaterea terorismului

este în concordanță cu sarcinile lor, în temeiul dreptului internațional, în special al legilor drepturilor omului, dreptului refugiaților și a dreptului umanitar internațional. Relația inevitabilă între securitate și drepturile omului este reafirmată prin Strategia Globală de combatere a terorismului a Organizației Națiunilor Unite, iar respectarea statului de drept și a drepturilor omului reprezintă esența măsurilor internaționale în combaterea terorismului. Prin intermediul acestei Strategii, țările membre au fost de acord să garanteze respectarea statului de drept și a drepturilor omului ca principii de bază în lupta împotriva terorismului.

Însă, pentru a fi eficiente, aceasta ar trebui să fie completată de strategii de combatere a terorismului la nivel național, care să vină în ajutorul încercărilor de limitare a acțiunilor de terorism și creării condițiilor necesare pentru a le stopa. De asemenea, trebuie să se încerce pedepsirea, prin acțiuni în

justiție, a celor care efectuează astfel de activități, să se militeze pentru promovarea implicării societății civile și să se acorde atenție respectării tuturor drepturilor celor care au devenit victime ale încălcării drepturilor omului. A devenit clar că, pentru a combate terorismul, statele trebuie să se asigure că orice măsuri ar adopta, acestea respectă obligațiile privind drepturile internaționale ale omului. Trebuie observat faptul că acordurile internaționale privind combaterea terorismului fac apel în mod deosebit la conformarea cu unele aspecte legate de drepturile omului, precum și cu responsabilitatea tuturor statelor de a urma regulile necesare pentru a anticipa și contracara terorismul în viitor, să limiteze unele acțiuni ale unor indivizi, astfel încât aceștia să nu poată fi angajați în sprijinirea terorismului, sau să-i aresteze și condamne pe cei vinovați de acte de terorism, sau să dețină materiale care constituie dovezile necesare în

procesul unuia sau mai multor indivizi suspectați a fi teroriști.

Deși fiecare dintre acestea este un scop legitim al statului, ele pot impune limite diferite privind justificarea detenției. Detenția pentru a preveni angajarea celui deținut în diverse acte de terorism durează doar atât timp cât există și persistă amenințarea teroristă. Procesul ar trebui început cât mai curând posibil și oricare deținut pentru interogare poate fi reținut numai atât timp cât există perspectiva rezonabilă de a obține informații suplimentare utile de la el. De asemenea, motivele morale principale pentru pedepsirea oricărei încălcări a unui drept uman sunt suferințele la care un individ ar putea fi supus și sunt întemeiate pe importanța acestora pentru societate, în general. Astfel, atât dreptul de a nu fi supus torturii, cât și dreptul la un proces echitabil, atunci când un individ este adus în fața unei instanțe, contribuie la consolidarea statului de drept, aspect care îmbunătățește

calitatea vieții pentru toți cei din societate care fac obiectul unui sistem juridic.⁴⁸

Și nu în ultimul rând, considerentele relevante din punct de vedere moral vor limita justificarea în diferite moduri a răspunsurilor statelor. Dreptul la viață privată ar putea limita mijloacele utilizate în supraveghere sau tipurile de informații care pot fi colectate sau modul în care informațiile colectate pot fi folosite ulterior. Și, deși drepturile omului limitează, de obicei, răspunsuri negative ale statelor, prin eliminarea unor tipuri de acțiune, orice element pentru care teroriștii ar putea lupta adaugă o cerință de moralitate, și anume că statul trebuie să ia măsuri pentru a elimina sau reduce nedreptățile teroriștilor. La nivel internațional, toate statele au nevoie de un cadru internațional bazat pe respectarea drepturilor omului și a statului de

⁴⁸ *** ”Violent extremism prevention ‘only effective’ if human rights are enshrined”, văzut la <https://news.un.org/en/story/2020/03/1058681>, la data de 31.05.2020, ora 16.00.

drept, pentru a putea pune în practică activitățile de combatere a terorismului și să-și intensifice cooperarea și clădirea, la diferite niveluri (național și regional sau subregional), a unor capacități în domeniul securității frontierelor, aplicării normelor dreptului și a justiției pentru a fi capabile să prevină și să stopeze terorismul.

Considerăm că, pentru a face posibil un asemenea cadru, statele ar trebui să aibă în vedere, mai exact, măsurile necesare a fi luate, respectiv:

- prevenirea atacurilor teroriste înainte ca acestea să se producă.

Un guvern nu are o obligație mai mare decât cea de a proteja viața și de a asigura mijloacele de existență ale cetățenilor săi. Nucleul dur al teroriștilor nu poate fi descurajat sau reformat; acesta trebuie să fie depistat și capturat sau lichidat. El trebuie să fie decuplat de la rețeaua de indivizi și instituții de a căror sprijin depinde. Această rețea trebuie să fie la

rândul ei descurajată, interzisă sau distrusă, prin utilizarea unei game largi de instrumente;

- interzicerea sprijinului pentru teroriști și aplicarea de sancțiuni statelor care îi adăpostesc;

- interzicerea armelor de distrugere în masă, în special în statele care sprijină grupările teroriste care le-ar putea folosi fără ezitare.

Teroriștii au un cod lipsit de moralitate, care glorifică direcționarea atacurilor în mod deliberat către civili. Teroriștii încercă să producă cât mai multe victime posibil, iar folosirea armelor de distrugere în masă ar fi un mijloc sigur de realizare a acestui scop. Interzicerea folosirii armelor de distrugere în masă de către teroriști va necesita noi instrumente și noi abordări internaționale. Statele trebuie să coopereze și să dezvolte parteneriate pentru a îmbunătăți securitatea locațiilor vulnerabile din întreaga lume în care se află

materiale nucleare și pentru a-și consolida capacitatea de a detecta, împiedica și răspunde într-un mod eficient activităților teroriste care implică armele de distrugere în masă. În fapt, utilizarea în sine a armelor de distrugere în masă constituie crimă împotriva umanității indiferent ce entitate folosește un asemenea tip de armă.

- contracararea extremismului violent și a tuturor formele de radicalizare care conduc la terorism, precum și a recrutărilor și instruirii de noi indivizi capabili să desfășoare activități de terorism;
- consolidarea cadrelor juridice naționale și a instituțiilor care susțin statul de drept, cum ar fi instituțiile de aplicare a legii, sistemul judiciar și organele de urmărire penală, asociațiile de barouri și avocații apărării;
- furnizarea de asistență pentru armonizarea legislațiilor interne ale statelor și oferirea de asistență tehnică și consultanță cu privire la punerea în aplicare, în special, a obligațiilor internaționale

relevante, în conformitate cu rezoluțiile importante ale Consiliului de Securitate al ONU cu privire la combaterea terorismului și convențiile universale anti-terorism, precum și Convenția ONU împotriva criminalității organizate internaționale și, după caz, protocoalele sale adiționale, precum și Convenția ONU împotriva corupției;

- prevenirea și identificarea deplasărilor teroriștilor și împiedicarea acestora să ajungă în locuri sigure pentru aceștia;
- suprimarea finanțării terorismului, inclusiv a legăturilor cu spălarea de bani și a activităților economice ilegale;
- accentuarea importanței rolului victimelor terorismului și a familiilor acestora, promovarea celor mai bune practici în materie de solidaritate cu acestea și asigurarea de faptul că vocile lor sunt auzite la nivelul societății și al factorilor de răspundere politici și executivi;

- prevenirea circulației ilegale de armament și materiale chimice, biologice, radiologice și nucleare;

- acuzarea penală a activităților de terorism și a crimei legate de terorism;

- îmbunătățirea securității transportului internațional și a altor infrastructuri critice.⁴⁹

Statele ar trebui să fie flexibile în abordarea acestor subiecte și a acțiunilor întreprinse pentru a reacționa la diverse îngrijorări și nevoi de cooperare în domeniul cooperării pentru combaterea terorismului, având în permanență în vedere faptul că activitățile teroriste sunt în creștere și se manifestă în diferite forme.

Există unele domenii strategice de care trebuie ținut cont în mod special atunci când se planifică viitoarele măsuri și activități de combatere a

terorismului, în conformitate cu aceste acorduri și directivele care există deja:

- consolidarea eforturilor naționale de punere în aplicare a Rezoluției 1540 (2004) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite privind neproliferarea armelor de distrugere în masă;

- prevenirea și suprimarea finanțării terorismului;

- promovarea prin punerea în aplicare a cadrului legal internațional împotriva terorismului și intensificarea cooperării internaționale judiciare în materie penală referitoare la terorism;

- combaterea extremismului violent și a radicalizării, care conduc la terorism, prin intermediul unei abordări multidimensionale;

- promovarea dialogului și a cooperării pe probleme de combatere a terorismului, în special prin intermediul parteneriatelor public-privat între autoritățile de

⁴⁹ Conform Deciziei nr. 1063 a OSCE din 7 decembrie 2012, *OSCE Consolidated Framework for the Fight against Terrorism*, văzut la <http://www.osce.org/pc/98008>, accesat la 10 mai 2020, ora 05.00.

stat și sectorul privat (comunitatea de afaceri, industrie), precum și cu societatea civilă și mass-media;

- consolidarea securității documentelor de călătorie;

- promovarea și protejarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în contextul măsurilor de combatere a terorismului;

- combaterea utilizării internetului în scopuri teroriste.

Statele ar trebui să acorde o atenție sporită pentru a crește cooperarea internațională în materie de probleme penale, în scopul de a lupta cu eficiență împotriva terorismului. Țările ar trebui să extindă aria de sprijin acordat pentru înțelegerea fenomenului terorist și pentru incriminarea și stoparea activităților teroriste. Sprijinul ar trebui să includă cooperarea interguvernamentală și schimbul de informații sensibile și să ofere proceduri clare pentru a proteja sursele care oferă acest gen de informații. În plus, țările trebuie să-

și asigure reciproc accesul la probele obținute, fără a vulnerabiliza drepturile celor care au fost acuzați. Mai mult decât atât, este foarte important faptul că există o deschidere pentru schimbul de informații. Este de preferat utilizarea unui cadru legal în defavoarea extradărilor individuale, predărilor excepționale sau altor metode în afara oricărui cadru legal, pentru creșterea cooperării în domeniul asistenței juridice. În plus, aplicarea rezoluțiilor ONU și acordurilor internaționale privind combaterea terorismului, precum și construirea capacităților în statele în curs de dezvoltare, este esențială pentru a avea un cadru juridic internațional fezabil pentru combaterea terorismului. Pentru ca solidaritatea aliată să nu fie deformată, trebuie promovat dialogul politic și diplomația preventive, astfel asigurându-se acele elemente comune și puncte de convergență care să asigure gestionarea eficientă și

managementul adecvat ale acestor situații.

CONCLUZII

Fiecare stat trebuie să fie un participant activ la soluționarea situațiilor de criză, un factor concret de stabilitate, care să îi asigure rolul de furnizor de securitate. Direcțiile și țelurile instituite de conducerea politică trebuie să confirme orientarea spre democrație și economia de piață și participarea, în mod direct și efectiv, la circuitul de valori materiale și spirituale universale. Stabilizarea economiei de piață, consolidarea instituțiilor democratice și asigurarea siguranței și bunăstării cetățenilor, reprezintă repere necesare pentru asigurarea democrației și respectarea drepturilor omului.

În final, este de menționat faptul că aceeași persoană poate fi pentru unii terorist, iar pentru alții un luptător pentru libertate. Trebuie reținut, de asemenea, faptul că utilizarea forței militare reprezintă doar o soluție de ultimă

instanță, funcțională doar pe termen scurt și mediu.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea nr. 369/ 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 847/ 16.10.2006.

2. Concluding observations of the Human Rights Committee: Israel, doc. CCPR/CO/78/ISR, 21 August 2003.

3. Concluding observations of the Human Rights Committee: Egypt, doc. CCPR/CO/76/EGY, 28 November 2002.

4. Report of the United Nations (UN) Secretary-General's HighLevel Panel on Threats, Challenges and Change, A More Secure World: Our Shared Responsibility (2004) UN Doc A/59/565 (UN High-Level Panel Report).

5. Elementele de bază convenite în Declarația privind măsurile pentru eliminarea terorismului internațional, în anexa la Rezoluția Adunării Generale a

ONU A / RES / 49/60, 09 decembrie 1994.

6. Toffler, Alvin, Toffler, Heidi, *Război și anti-război*, Editura Antet, 2000.

7. Gl.dr. Popescu, Mihail, *Implicații ale terorismului asupra acțiunilor militare*, București, Revista de Științe Militare nr.1/2002.

8. Dr. Paul, Vasile, dr. Coșcodaru, Ion, *Centrele de putere ale lumii*, București, 2003.

9. Dr. Naghi, Gabriel, dr. Toma, Gheorghe, *Ora care a schimbat lumea. Asimetria începutului de secol*, București, Editura Presa Națională, 2004.

10. Col. dr. Coșcodaru, Ion, *Neoterorismul și implicațiile acestuia asupra acțiunilor militare*, în Sesiunea anuală de comunicări științifice „Vectori ai amenințării la adresa securității naționale în noul context geopolitic și geostrategic”, vol.III, București, Serviciul de Protecție și Pază, 2004.

11. E.J. Flynn, “Counter-terrorism and Human Rights”, *European Human Rights Law Review*, 2005, Issue 1.

12. R. Higgins, “The general international law of terrorism”, in R Higgins, M. Flory, (Eds.), *Terrorism and international law* (London, 1997).

Considerații asupra unui expozeu al informației, de la teorie către știință
Considerations on an exposition of information, from theory to science

Cosmin GAVRILĂ⁵⁰

Abstract: Autorul abordează problematica conceptului de informație, din perspectiva importanței acesteia pentru evoluția societății, prezentând semnificația și conținutul, rolul și necesitatea, modalitățile de captare și, nu în ultimul rând, calitățile necesare a fi îndeplinite de informație pentru a-i conferi valoare, în perspectiva utilizării ei judicioase, care să o transforme într-o resursă de maximizare a puterii la nivel global. Dincolo de valențele clasice ale conceptului (proces, cunoaștere, produs), autorul tratează problematica informației și din perspectiva unei ramuri a științelor sociale, care are menirea de a facilita comunicarea eficientă a cunoașterii în contextul nevoilor sociale, organizaționale și individuale.

Cuvinte cheie: cunoaștere, proces, produs, societate, decizie, putere.

Abstract: The author addresses the issue of the concept of information, from the perspective of its importance for the evolution of society, presenting the meaning and content, role and necessity, ways of capturing and, last but not least, the qualities needed to be met by information in order to give it value, in the perspective of its judicious use, which would turn it into a resource for maximizing power globally. Beyond the classic valences of the concept (process, knowledge, product), the author deals with the issue of information from the perspective of a branch of social sciences, which aims to facilitate effective communication of knowledge in the context of social, organizational and individual needs.

Keywords: knowledge, process, product, society, decision, power.

⁵⁰ Licențiat în Științe economice și absolvent al programului de master „Studii de Securitate Globală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

1. Informația. Concept și definire

Asistăm, în ultimii ani, la o creștere excepțională a interesului tot mai multor categorii de persoane pentru informație, în accepțiunea generală a semnificației acesteia, pentru societatea informațională și a cunoașterii și, nu în ultimul rând, pentru internet și globalizarea comunicațiilor⁵¹. Această creștere a fost determinată de schimbările importante prin care trece umanitatea - provocări și situații cu totul necunoscute pentru omenire până în urmă cu câteva decenii, și are ca și consecință imediată necesitatea individului de a se adapta cerințelor actuale și viitoare ale societății umane. (Petre, 2018, p. 8)

Noțiunea de informație, cu sensul de cunoaștere comunicată, joacă un rol determinant în societatea globală. Dezvoltarea și utilizarea rețelelor și infrastructurilor de calculatoare, de o categorie tot mai diversă de populație, a condus la creșterea importanței tehnologiei și la apariția societății informaționale, cunoașterea și

comunicarea informatizată devenind fenomene de bază ale societății umane. Considerată un factor esențial pentru dezvoltarea societății, informația capătă astăzi valențe aparte datorită naturii ei digitale.

Cum percepția unui termen din punct de vedere al evoluției sale istorice ne oferă indicii tangibile despre conceptul în sine, termenul de informație indică o perspectivă specifică din care a fost definit conceptul de comunicare a cunoștințelor, perspectivă care include caracteristici precum noutatea și relevanța, adică se referă la procesul de transformare a cunoștințelor, în special la selectarea și interpretarea într-un context specific. Diferitele interpretări ale conceptului de informație reflectă pozițiile antagonice este important să luăm în considerare diferitele fațete ale problematicii în interpretarea și selecția cunoștințelor pentru a desluși semnificația acestuia. Cel mai important lucru este să considerăm informația ca o forță constitutivă în societate.

Dacă ar fi să facem referire la filosofia informației și ne-am apleca asupra problemelor conceptuale care apar la intersecția științei informației cu

⁵¹ Fenomenul globalizării a fost potențat pe fond odată cu facilitățile furnizate de revoluția informatizării, când schimbul de idei/informații s-a putut face în timp real la nivel planetar.

tehnologiei informației, ar trebui să investigăm natura conceptuală și principiile de bază ale informației, inclusiv dinamica, utilizarea și științele sale, precum și elaborarea și aplicarea metodologiilor informațional - teoretice și de calcul la problemele filozofice ale acesteia. (Capurno, 2005)

Din punct de vedere etimologic, cuvântul „informație” provine din rădăcina latină (information-) a nominativului (informatio); acest substantiv derivă din verbul latin „informare” (a informa), în sensul de „a da formă minții”, „a disciplina”, „instruiți”, „învățați”. Pentru ființa umană informația (Vezi: dexonline.ro) reprezintă atât semnificație, cât și elemente noi de cunoaștere prin care se diseminează un mesaj, o veste sau o comunicare cu referire la un eveniment trecut, aflat în derulare sau care urmează a se desfășura. (Vlăduțescu, 2002)

Complexitatea termenului îngreunează demersul de definire, în sensul explicitării clare și concise a sensurilor generale și particulare ale

acestuia, tocmai pentru că informația⁵² este asociată de un fenomen sau obiect, inventat sau real, și are ca scop realizarea obiectivului vizat de cel ce o utilizează. Ea poate reprezenta cunoștințe despre oameni sau obiecte, subiecte, evenimente sau fapte, procese sau fenomene, idei și situații, conținutul său modificându-se permanent pentru că procesul de cunoaștere evidențiat de informație trece prin etapele de percepere, prelucrare, transmisie, prezentare.

Informația este rezultatul gândirii, al comunicării și receptării, fiindcă „se constituie într-o reprezentare a realității, dar și a reflecției și proiecției - care sunt operații tipice intelectului uman, prin intermediul unui set bine precizat și structurat de simboluri - de regulă accesibile simțurilor și rațiunii umane, dar și unora dintre dispozitive, precum cele din domeniul informaticii. Informația nu este nici conținut (stările unui sistem pot fi asimilate cu acesta), nici agent (semnalele transmise printr-un canal pot fi asimilate cu acesta), nici proprietate, nici instrucțiune, nici proces și nici

52 Informația poate avea o anumită formă: mesaj, articol, film, comunicare, desen tehnic, pictură, undă electromagnetică, semnal electronic, model matematic.

metodă, ci informația se constituie într-o categorie de sine stătătoare, având o existență abstractă și subtilă - adică nematerială - categorie care este reflectată de stări, semnale etc. și constituie un element esențial în procesul cunoașterii". (wikipedia.org/wiki/Informație)

Astăzi, universul material și spiritual din care facem parte este dominat de informație și nici o modificare care ar putea conduce la o nouă situație contextuală, la o nouă relaționare interumană, nu se produce fără impactul ei direct. Pentru individ, informația reprezintă, în limbaj uzual, felul în care acesta primește un stimul sau o comunicare din mediul exogen sau endogen, urmare căruia, în continuare, adoptă un anumit comportament.

Există o multitudine de definiții pentru „informație”, înglobate în abordări teoretice mai mult sau mai puțin explicite, însă, dintr-o perspectivă pragmatică, se identifică trei sensuri/utilizări principale ale conceptului (Nițu, 2012, p.197):

Informația ca proces: când cineva este informat și ceea ce acesta știe este schimbat pe fond. În acest sens, „informația” este „actul de a informa...;

comunicarea cunoștințelor sau a știrilor despre un fapt sau întâmplare; acțiunea de a spune sau de a fi spus despre ceva".(viewdicrionaryentry)

Informația sub formă de cunoștințe: „informația” este, de asemenea, folosită pentru a arăta ceea ce este perceput în „informația ca proces”: „cunoștințele comunicate cu privire la un anumit fapt, subiect sau eveniment; a spus; inteligență, știri." (viewdicrionaryentry) Informația este cea care reduce incertitudinea și ar putea fi privită ca un caz special de „informație-cunoaștere”. Paradoxul este că, uneori, informația crește incertitudinea.

Informația tangibilă - produs: termenul „informație” este, de asemenea, utilizat în mod atributiv pentru obiecte, cum ar fi date și documente, care sunt denumite „informații”, ele „...având calitatea de a transmite cunoștințe” sau „comunicarea informațiilor; instructiv.”(viewdicrionaryentry)

O caracteristică cheie a „informației ca și cunoștințe” este intangibilitatea: nu o poți atinge sau măsura în niciun fel direct. Cunoașterea, credința și opinia sunt personale, subiective și conceptuale. Prin urmare,

pentru a le comunica, ele trebuie să fie exprimate, descrise sau reprezentate într-un mod fizic, ca un semnal, un text sau o comunicare. Orice astfel de expresie, descriere sau reprezentare ar fi „informație-ca-lucru”.

(people.ischool.berkeley.edu)

Informațiile pot fi percepute ca elemente pentru eliminarea incertitudinii; ele pot avea semnificații diferite în contexte diferite.

2. Informația. Rol și necesitate. Utilizare

În societatea actuală există o nevoie stringentă de acces și disponibilitate a informațiilor. Necesarul de informații pentru diferite scopuri este dat de următoarele elemente: informația este necesară și esențială în luarea deciziilor de către factorii abilitați din cadrul unei organizații (ex: managerii); informațiile vor avea un efect de consolidare/transformare a ființelor umane în urma primirii acestora – o mare schimbare poate fi percepută în comportamentul/atitudinea umană după obținerea informațiilor, deoarece crește capacitatea de cunoaștere personală a destinatarului; cunoștințele/informațiile

existente ajută la generarea de informații noi, cunoștințe noi, teorii noi, etc.; informațiile sprijină cercetarea pentru a obține rezultate eficiente și fructuoase; informațiile ajută la o mai bună gestionare a forței de muncă, a materialelor, a producției, a finanțelor, a marketingului etc.; informații ajută la identificarea lacunelor/deficiențelor din anumite domenii și la identificarea problemelor care trebuie explorate sau întreprinse; informațiile stimulează procesul de gândire al utilizatorilor. (Peptan, 2019, pp. 39-45)

O temă de discuție actuală este legată de cât de importantă este informația în viața noastră cotidiană și ce instrumente sau surse folosește, de obicei, o persoană pentru a găsi informațiile necesare, în contextul în care fără informații nu am fi capabili să ne dezvoltăm cunoștințele despre tot ceea ce ne înconjoară.

Asimilarea și păstrarea informațiilor începe de la naștere până la sfârșitul vieții și acest lucru se întâmplă prin senzorial - fiind capabili să atingem, să auzim, să vedem și să gustăm. Astfel ne dezvoltăm abilitățile motorii și învățăm să vorbim și să mergem.

Oamenii folosesc instrumente și surse, precum cărți, internet, cuvinte rostite, comunicarea cu ceilalți și lumea din jurul nostru, pentru a vehicula sau capta informații. O informație „bună” este esențială pentru funcționarea eficientă și luarea deciziilor la toate nivelurile.

Importanța cunoașterii în cadrul unei societăți face posibilă existența și funcționarea societății. Pe măsură ce societatea devine mai organizată și mai complexă, cererea cunoștințelor crește din ce în ce mai mult, impunând solicitări tot mai complexe asupra capacității noastre de a stoca și utiliza informații. (Adeoti-Adekeye, 1997) Într-o „organizație” socială modernă, cunoștințele din cadrul acestui grup devin limbajul său comun, sistemul său de „rudenie”, cultura sa tehnică pentru fabricarea instrumentelor necesare. Cuvântul „cultură” reprezintă cunoștințele colectate, împărtășite, păstrate și amintite de acei oameni. Astfel, societatea umană, de la cel mai simplu la cel mai complex nivel, depinde total de cultura susținută, dată de cunoștințele sale comune și acumulate. Fiecare societate este diferită în evaluarea cunoștințelor. Grupurile sociale anterioare și primitive aveau tendința să

valorizeze și să valorifice foarte mult cunoștințele despre necesități bazale, precum vânătoarea sau agricultura, în timp ce societățile ulterioare au apreciat atât cunoștințele practice, cât și cunoștințele filozofice. Într-o societate, cunoașterea leagă mințile și emoțiile, leagă inimile.

Utilizarea informațiilor este în strânsă corelare cu înțelegerea surselor de informații pe care oamenii le aleg și a modurilor în care aceștia aplică conținutul informațiilor pentru a înțelege viața și situațiile în care se află conjunctural. Această utilizare poate fi instrumentală (de exemplu, atunci când un factor decizional utilizează date financiare pentru a fundamenta o decizie bugetară) sau poate fi afectivă, influențând modul în care oamenii se manifestă (de exemplu, o persoană poate folosi informațiile culese în timpul unei conversații cu un prieten pentru a se simți mai motivată sau mai satisfăcută cu privire la o alegere în carieră). (encyclopedia.com)

Informația poate fi considerată o reuniune de date care sunt folosite de indivizi pentru a înțelege lumea. Motivele pentru care oamenii creează informații

pot să nu fie identice cu motivele pentru care oamenii folosesc informații. Informațiile sunt interpretate și utilizate diferit (și adesea în moduri neintenționate) de diferite persoane și grupuri. De exemplu, informațiile furnizate într-o emisiune radio, pot, în opinia producătorului emisiunii, să aibă scopul principal de a influența deciziile ascultătorilor. Cu toate acestea, aceste informații pot fi utilizate într-un mod neanticipat sau nedorit; acesta poate fi folosit ca sursă de comentariu plin de umor de către un comediant sau poate fi folosit ca sursă pentru un punct de vedere politic alternativ.

Modul în care oamenii folosesc informațiile, depinde de factori precum: cunoștințele lor existente, starea lor afectivă (adică starea de spirit și motivația), abilitățile lor intelectuale și abilitățile existente (de exemplu, alfabetizare) sau dizabilități fizice.

Utilizarea informațiilor include activități fizice și mentale ale oamenilor pentru a încorpora informații în baza lor de cunoștințe. Ea este concepută ca etapă finală a unui proces care începe cu recunoașterea unei nevoi informaționale. Odată identificată nevoia, indivizii caută

informații pentru a răspunde acelei nevoi și apoi aplică sau folosesc informațiile captate. Acest proces este iterativ și complex și este influențat de o serie de factori.

Printre cele mai relevante aspecte ale utilizării informațiilor este contextul în care apar întrebări sau probleme legate de „mediu de utilizare a informației”. Utilizarea informațiilor în viața de zi cu zi (de exemplu, situații non-profesionale) are și dimensiuni sociale. Micile lumi sociale în care oamenii tind să locuiască funcționează la fel, generând un context de surse de informații acceptabile social se au ca rezultat norme de interacțiune cu informația. Numai prin studierea îndeaproape a unui anumit grup social se pot identifica normele informaționale ale acelui grup.

Pornind de la necesitatea accesării informațiilor pentru a satisface un anumit scop, se constată, adeseori, existența unor bariere în utilizarea informațiilor, determinate de cauze obiective sau subiective. În primul rând, deseori, nu se știe ce informații sunt necesare sau disponibile (adică, oamenii nu știu ce nu știu). Este posibil ca individul să nu știe ce întrebare să formuleze (de exemplu, o

persoană poate să nu aibă modelul mental sau contextul necesar al unei probleme pentru a ști cum să articuleze o cerere de ajutor). De multe ori oamenii nu știu unde să caute (adică, o persoană poate avea o întrebare sau o problemă, dar nu știe unde să apeleze la ajutor). Alte ori, oamenii nu știu că există surse de informare (de exemplu, multe persoane sunt surprinse plăcut de disponibilitatea informațiilor utile în bibliotecile publice). Informațiile necesare ar putea să nu existe (de exemplu, cineva poate avea nevoie de un anumit agregat de date pentru a lua o decizie, dar aceste date nu au fost niciodată colectate). Pe de altă parte, oamenii pot fi descurajați de sursele pe care le abordează (de exemplu, pot întâmpina întârzieri frustrante în obținerea ajutorului de care au nevoie și renunță pur și simplu sau pot primi informații inexacte sau inadecvate). În sfârșit, o barieră comună este răsfirarea/disiparea informațiilor, în cazul nevoilor de informații complexe (atunci când informațiile necesare sunt disponibile numai folosind mai multe surse diferite).

Utilizarea informațiilor depinde de nivelul indivizilor de „alfabetizare în

informații”; a fi alfabetizat informațional (adică a avea capacitatea de a utiliza eficient sursele de informație), implică o gamă largă de abilități, iar lipsa oricăreia dintre acestea ar putea împiedica utilizarea informațiilor. Pentru a fi utilizatori de informații eficienți, indivizii trebuie să știe să organizeze și să sintetizeze în mod logic informațiile (adică, să construiască sensul din ele) și cum să folosească informațiile pentru a adăuga valoare și să creeze un produs de calitate. În plus, oamenii trebuie să știe să împărtășească informațiile în mod corespunzător și să utilizeze tehnologia informației și a informațiilor în mod responsabil și etic.

Toate aceste abilități necesită raționament, capacitatea de a utiliza biblioteci și computere, gândire critică, gândire creativă, comunicare și abilități sociale. Utilizarea eficientă a informațiilor este, de asemenea, asociată cu auto-eficacitatea (adică, credința că se poate atinge un obiectiv), o poziție etică, integritate și încredere. (Repanovici, 2012)

Există trei domenii de abilități care asigură succesul utilizării informației: domeniul cognitiv (de exemplu, abilități în analiză, înțelegere,

sinteză, evaluare, explicație și transformare); domeniul afectiv (de exemplu, angajament, perseverență, încredere, curiozitate, motivație) și domeniul fizic (de exemplu, instrumente de operare, cum ar fi hardware și software, și indexuri de carte).

Barierile de utilizare a informațiilor pot fi, de asemenea, reduse prin creșterea utilității potențiale a informațiilor în sine. Pe lângă faptul că sunt relevante, informațiile trebuie să fie în mod ideal corecte, precise, complete, fiabile, comunicate în mod corespunzător, în timp util, detaliate, inteligibile și coerente. Cu toate acestea, chiar și atunci când informațiile îndeplinesc toate aceste criterii, nu există încă nicio garanție că acestea vor fi utilizate. Utilizarea informațiilor este o decizie individuală, iar utilizarea acestora poate avea o legătură directă cu intențiile furnizorului de informații. (encyclopedia.com)

Proiectanții sistemelor de informații au dezvoltat principii ce îmbunătățesc utilitatea informațiilor și cresc probabilitatea utilizării acestora, care includ prezentarea informațiilor într-o formă și la un nivel familiar și confortabil pentru individ. Un alt mod de a spori

utilitatea informațiilor (prin creșterea înțelegerii) este prezentarea informațiilor într-o varietate de formate. Apelarea la diferite stiluri de învățare, folosind o varietate de metode de prezentare, va crește probabilitatea ca informațiile să fie utilizate de public.

Cum utilizarea informațiilor este personală și, prin urmare, subiectivă, utilizarea diferitelor tipuri de surse de informație variază în funcție de factorii individuali, cum ar fi stilul cognitiv și abilitățile de alfabetizare a informațiilor.

3. Obținerea informației. Sursele de informații

În general, există trei tipuri de surse sau surse de informații: primare, secundare și terțiare. Este important să înțelegem particularitățile acestor tipuri și să știm care dintre ele este potrivit pentru atingerea scopului, înainte de a căuta informații. (libguides.merrimack.edu)

Sursele primare - sunt materiale originale pe care se bazează alte cercetări, precum: lucrări originale scrise - poezii, jurnale, documente judiciare, interviuri, sondaje și cercetări; lucrări de cercetare publicate în reviste academice.

Sursele secundare - sunt cele care descriu sau analizează sursele primare, precum: materiale de referință - dicționare, enciclopedii, manuale și cărți, articole care interpretează, recapitulează sau sintetizează cercetările.

Sursele terțiare - sunt cele utilizate pentru organizarea și localizarea surselor secundare și primare.

Indiferent de tipul informațiilor colectate - militare, politice, economice, sociale, de mediu, sănătate și culturale, modalitățile principale de colectare a acestora sunt sursele umane, sursele tehnice și cele deschise, descries generic astfel (Nițu, 2012, pp.36-38):

- HUMINT - reprezintă colectarea informațiilor din surse umane. Se poate face în mod deschis (interviuri) sau prin mijloace clandestine sau secrete (spionaj). Sursele umane de informații sunt, în fapt, persoanele de la care se obțin informații de interes pentru o entitate, sau care facilitează obținerea informațiilor, acestea deținându-le ca urmare a unei experiențe proprii sau pentru că au intrat în contact voluntar sau involuntar cu acestea, adică le-au auzit, văzut, citit, într-un anumit context, de la o altă sursă secundară. Sursele secrete umane constituie cea mai

complexă și mai delicată activitate a unei agenții de culegere de informații, fie ea publică sau privată, civilă sau militară, suportul uman fiind esențial sentțial pentru culegerea și verificarea informațiilor.

- TECHINT – TECHnic INTelligence, sunt utilizate pentru culegerea, procesarea, analiza, evaluarea și exploatarea datelor primare care fac referire la echipamente și materiale de interes pentru o agenție de informații, având scopul de a preveni surpriza strategică de ordin tehnolog. Sunt folosite pentru evaluarea capacităților științifice și tehnice ale entităților adverse, vizând inclusiv măsuri de ripostă pentru contracararea eventualelor avantaje tehnologice ale acestor entități.

- GEOINT – GEOspatial INTelligence, sunt utilizate preponderent pentru exploatarea și analiza informațiilor și a imaginilor geospațiale, punând în evidență caracteristicile fizice și geografice ale unor activități ale entităților adverse ce sunt desfășurate terestru sau naval.

- SIGINT – SIGnal INTelligence, sunt utilizate pentru captarea informațiilor care își au originea în

semnalele generate de procesele de comunicații, procesele electronice și semnale instrumentale și au, de obicei, rolul de a completa informațiile obținute prin alte surse.

- IMINT – IMagery INTelligence, sunt utilizate pentru captarea de informații de ordin tehnic ori geografice rezultate din analiza, evaluarea și interpretarea imaginilor. În fapt, reprezintă abilitatea de a transforma informații extrase din imagini în informații care fac referire la aspecte de interes.

- MASINT – Measurement and Signatures INTelligence, sunt utilizate pentru captarea informațiilor prin analiza cantitativă și calitativă a unor parametri tehnici de interes de genul distanță, unghi, spațialitate, lungime de undă, dependența temporală, modulație, plasma și hidromagnetic.

- OSINT - Open Source INTelligence, se referă la o gamă largă de informații și surse disponibile în general, inclusiv informații obținute de la mass-media (ziare, radio, televiziune etc.), înregistrări profesionale și academice (lucrări, conferințe, asociații profesionale etc.) și date publice (rapoarte

guvernamentale, demografie, audieri, discursuri etc.). Ele reprezintă un instrument foarte important pentru completarea datelor obținute prin metodele clasice.

Un avantaj al OSINT este accesibilitatea acestuia, deși cantitatea mare de informații disponibile poate face dificilă cunoașterea valorii. Determinarea sursei datelor și a fiabilității acestuia pot fi, de asemenea, complicate. Pentru obținerea de produse de intelligence din surse deschise este nevoie de un proces complex, parcurs în mai multe etape (identificare, comparare, filtrare, selectare, analiză, interpretare, integrare) care în final să conducă la obținerea de informații utile. Informațiile obținute din surse deschise reprezintă astfel produsul obținut prin prelucrarea de date, imagini, știri, comentarii, editoriale, articole în cadrul unui proces complex specific agențiilor de informații, care implică, de asemenea, identificarea surselor, validarea lor, selectarea și procesarea datelor vehiculate de acestea.

4. Caracteristicile informațiilor

Parametrii de bună calitate sunt

dificil de determinat pentru informații. Calitatea informațiilor se referă la capacitatea de utilizare sau la fiabilitatea acesteia. Următoarele caracteristici sunt esențiale (Obreja & Rusu, 2009, pp. 35-36):

Punctualitatea: pentru o luare eficientă a deciziilor, informațiile trebuie să ajungă la factorul de decizie la momentul potrivit, adică destinatarii trebuie să obțină informații atunci când au nevoie. Întârzierile distrug valoarea informațiilor;

Precizia: informațiile ar trebui să fie corecte, lipsite de greșeli sau erori și să fie clare. Precizia înseamnă, de asemenea, că informația este lipsită de prejudecăți. Informațiile greșite, oferite decidenților, pot conduce la decizii greșite. Deoarece deciziile managerilor se bazează pe informațiile furnizate, toți managerii au nevoie de informații precise;

Relevanță: se spune că informațiile sunt relevante dacă răspund, în special, pentru destinatar la întrebări de genul: ce, de ce, unde, când, cine și de ce? Cu alte cuvinte, informațiile furnizate ar trebui să servească managerilor, ceea ce le este util acestora, iar informația îi ajută să ia decizii. Relevanța conferă valoare informației;

Adecvare: informațiile trebuie să fie suficiente în conținut și cantitate și să corespundă scopului pentru care sunt furnizate beneficiarului. În timp ce inadecvarea informațiilor duce la crize, supradimensionarea sau supraaprecierea informațiilor are ca rezultat generarea haosului;

Oportunitatea: calitatea informației de fi accesată la timp de către receptor, prin punerea la dispoziția acestuia într-un interval de timp rezonabil, pentru a-i fi utilă în decizie;

Completitudinea: informațiile furnizate unui manager trebuie să fie complete, informațiile supuse regulilor de deducție pot fi demonstrate. Informațiile incomplete pot duce la decizii greșite și, astfel, se pot dovedi costisitoare pentru organizație;

Exactitatea: necesitatea de a conține elemente de cunoaștere corecte, neprelucrate;

Imparțialitate: informațiile imparțiale nu conțin prejudecăți și au fost colectate fără o viziune distorsionată a situației;

Obiectivitatea: sa nu cuprindă în conținut neadevăruri sau elemente subiective;

Disponibilitatea: posibilitatea de a fi ușor accesabilă și utilizabilă de către destinatarul care este beneficiar legal;

Fiabilitatea: reprezintă însușirea de a-și mentine nealterat conținutul și de a-l „conserva” de la culegere/captare până la valorificare;

Verificabilitatea: proprietatea ca informația să poată fi comparată și evaluată prin multiplele posibilități aflate la îndemâna beneficiarului.

Managementul informațiilor într-o organizație reprezintă o problemă de abordare a activităților specifice, care se bazează pe îndeplinirea criteriilor anterior prezentate, dar care poate să influențeze inclusiv caracteristicile informațiilor. Informațiile bune sunt relevante pentru scopul urmărit, sunt suficient de exacte, suficient de complete, fiabile și direcționate către persoana potrivită. De asemenea, sunt comunicate la timp, conțin nivelul optim de detalii și sunt comunicate pe un canal adecvat, adică unul care poate fi înțeles de utilizator.

Concluzionând, indiferent de sursa de captare/culegere a informațiilor, acestea pot fi încadrate generic în două clase, respectiv informații descriptive –

care pun în evidență elemente contextuale prezente, (alcătuite din date și elemente de cunoaștere ce se schimbă ușor) sau antefactum (care reprezintă suma de cunoștințe generale referitoare la condiții relativ invariabile, constante) și informații estimative – care anticipează evoluția unei situații sau a unui fenomen, fapt care le face să fie considerate mai puțin sigure, deoarece nu se bazează pe ceea ce este sau a fost, ci pe ceea ce ar putea fi. (Obreja & Rusu, 2009, p. 37)

Pentru a obține statutul de actor important pe piața informațiilor, orice agenție specializată în lucrul cu informația, trebuie să folosească metode și mijloace mai eficiente și mai performante decât cele ale entității adverse, motiv pentru care trebuie acceptată realitatea evidentă, conform căreia capacitățile informaționale, adică posibilitățile de captare, evaluare, analiză și diseminare a informațiilor de valoare, reprezintă fundamentul competiției dintre actorii din domeniul informațiilor, iar avantajul în această luptă invizibilă se bazează în mod hotărâtor pe capacitățile agenției. Din această perspectivă, rolul principal al informațiilor, rezultat din caracteristicile acestora, este, pe de-o

parte, de a constitui suportul în delicatul și complexul proces de adoptare a deciziei, iar pe de altă parte, de a susține managementul instituțional, în sensul consilierii pentru diminuarea incertitudinilor referitoare la specificitatea activităților desfășurate de entitatea adversă, printr-un nivel optim de cunoaștere.

Importanța relativă a informațiilor pentru luarea deciziilor poate crește sau reduce valoarea acestora pentru o organizație.

5. Concluzii

Importanța dobândită de informație, în ultimele decenii, este evidentă. Aceasta a devenit nu numai un element de cunoaștere sau un vector de potențare a puterii în varii domenii ale vieții societale, ci este asimilată cu un domeniu al științelor. (Peptan, 2020, pp. 83-88) Am putea spune că știința informației reprezintă un domeniu care este preocupat, în principal, de colectarea, analiza și clasificarea, stocarea și manipularea, transportul și regăsirea, protecția și diseminarea informațiilor, deși, adesea, este comparată și asociată cu agențiile de informatică și cele tehnologice, deoarece include aspecte din

diverse domenii.

Știința informației are, însă, valențe mult mai complexe, deoarece se concentrează pe necesitatea înțelegerii problemelor societății actuale globale din perspectiva nevoilor entităților individuale ori colective, dar și a aplicării ulterioare a cunoașterii oferite de informație conform. Aceasta a devenit, astfel, un domeniu al practicii profesionale și al anchetei științifice care are menirea de a facilita comunicarea eficientă a informațiilor în contextul nevoilor sociale, organizaționale și individuale. (Gill, 2010, p. 45)

Nu este întâmplător faptul că multe universități au colegii, departamente sau școli de gândire s-au dedicat studiului științei informației. Aceste preocupări evidențiază necesitatea utilizării informației la adevărata sa valoare, în contextul evoluțiilor din viața societală globalizată.

Informația este, astăzi, mai mult decât un simplu element al cunoașterii; este un element indispensabil al evoluției umanității...

Bibliografie

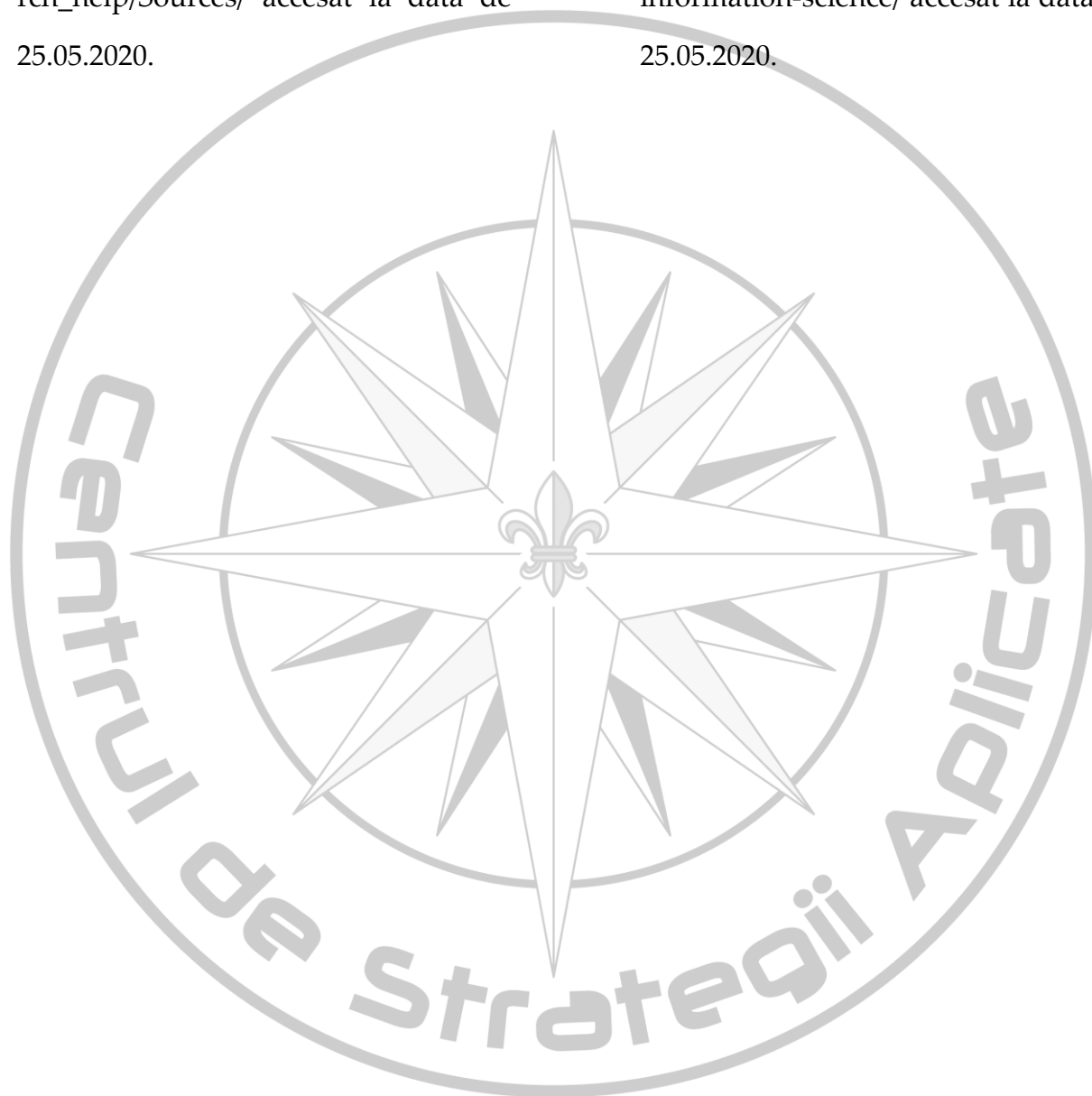
1. Adeoti-Adekeye, W.B. *The importance of management information systems*, University of Ilorin, Nigeria, citit de la: <https://www.skylineuniversity.ac.ae/pdf/information-system/The%20importance%20of%20MIS.pdf>.
2. Capurno, R. (2005), *The Concept of Information*, University of Applied Sciences Stuttgart, chapter 8.
3. Obreja, C. & Rusu, C. (2009). *Protejarea si promovarea intereselor firmei prin activitati de intelligence*, București: Editura Expert.
4. Gill, P. (2010). „Theories of intelligence”, în Loch, K. J. (editor), *The Handbook of National Security and Intelligenc*. Oxford: Oxford University Press.
5. Nitu, I. (2012). *Analiza de intelligence*, București: Editura RAO.
6. Peptan, C. (2019). *Information and intelligence in security equation*, Annals of the „Constantin Brâncuși” of Târgu Jiu, Letter ans Social Science, Series2/2019, pp. 39-45.
7. Peptan, C. (2020). *Knowledge and security in modern society through intelligence*, Annals of the „Constantin Brâncuși” of Târgu Jiu, Letter ans Social Science/Nr 1/2020, pp. 83-88.
8. Petre, M.C.N. (2012). *Informația: factor esențial al globalizării*. București: Ed. Universitatii Nationale Aparare "Carol I".
9. Repanovici, A. (2012). *Ghid de cultura informației*, citit de la <http://old-site.abr.org.ro/index.php/documente/autori-romani/angela-repanovici/15-ghid-de-cultura-informatiei-pdf>.
10. Vlăduțescu, Șt. (2002) *Informatia. De la teorie către știință*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
11. <https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Informație>./ accesat la data de 05.05.2020.
12. <https://www.oed.com/viewdictionary-entry/95568/> accesat la data de 15.05.2020.
13. <http://people.ischool.berkeley.edu/~buckland/thing.html/> accesat la data de 15.05.2020.
14. <https://dexonline.ro/definitie/informatie/> accesat la data de 01.05.2020.
15. <https://www.encyclopedia.com/media/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/use-information/> accesat la data de 20.05.2020.

16. <https://www.encyclopedia.com/media/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/use-information/> accesat la data de 22.05.2020.

17. https://libguides.merrimack.edu/research_help/Sources/ accesat la data de 25.05.2020.

18. http://www.jhigh.co.uk/Intermediate2/Using%20Information/12_character_of_info.html/ accesat la data de 22.05.2020.

19. <https://www.asist.org/about/what-is-information-science/> accesat la data de 25.05.2020.

Integritatea în funcția publică, garanție de securitate și condiție esențială pentru o dezvoltare durabilă și sustenabilă

Integrity in the public service, a guarantee of security and an essential condition for sustainable development

Florin-Cornel POPOVICI⁵³

Moto: *"Să nu-mi nimicești sufletul împreună cu cei necredincioși*

.....,

în ale căror mâini e fărădelege și-a căror dreaptă e plină de mită"

Psalmul 25,9-10 al lui David

Abstract: Prezenta lucrare își propune să abordeze conceptul de integritate în funcția publică dar și implicațiile lipsei acesteia, concretizate de cele mai multe ori în externalități negative, resimțite la nivelul întregii societăți. Lipsa integrității și, mai departe, corupția, ca rezultat direct al acesteia, reprezintă o povară suportată în mod direct de fiecare dintre cetățenii unei țări, costurile sale fiind estimate la peste 38 de miliarde de euro în cazul României. Pe cale de consecință, consolidarea integrității în funcția publică va antrena și minimizarea corupției, aspect urmărit printr-un set de principii, transpuse în legi și proceduri prin care societatea se asigură că va stopa corupția percepută ca fiind o ieșire de bunăstare colectivă spre oameni lipsiți de principii și scrupule.

Cuvinte cheie: integritate; funcție publică; corupție; proceduri; bunăstare.

Abstract: This paper aims to address the concept of integrity in public office but also the implications of its lack, often embodied in negative externalities, felt throughout society. Lack of integrity and, further, corruption, as a direct result of it, is a burden borne directly by each of the citizens of a country, its costs being estimated at over 38 billion euros in the case of Romania. Consequently,

⁵³ Președinte, Curtea de Conturi Timiș

strengthening integrity in the public service will also lead to the minimization of corruption, an issue pursued by a set of principles, transposed into laws and procedures by which society ensures that it will stop corruption perceived as a drain of collective well-being towards deprived people. of principles and scruples.

Keywords: integrity; public office; corruption; procedures; well-being.

Literatura de specialitate

Potrivit dexonline.ro, integritatea este sinonimă cu cinstea, cu incoruptibilitatea.

Dicționarul englez după Webster definește integritatea ca fiind o condiție, o stare a inimii, de a fi neîmpărțit, o stare sănătoasă de caracter, ortodoxie, temeinicie⁵⁴. Pornind de la aceste definiții se poate observa că tema integrității nu este nouă ci, trasând un arc peste timp, o găsim de la facerea lumii ca principală cauză a alungării lui Adam și Eva din grădina Edenului.

În sfânta Evanghelie după Luca, cap. 16, versetul 10 se spune că *"cel ce este credincios în foarte puțin, și în multe este credincios; și cel ce este nedrept în foarte puțin, și în mult e nedrept"*, adică

dacă nu ești integru în lucruri mărunte nu vei fi nici în cele mari.

Indiferent la care din definiții ne-am raporta, un fapt este de netăgăduit, integritatea este un mod de viață, nu o caracteristică determinată de un set de reguli sau norme, aleatorie, impusă și limitativă, nu poți fi integru pentru că trebuie, ci pentru că așa ai ales să fi, asumat, firesc. Până la urmă integritatea este o virtute care te înzestrează cu acea forță morală, condiție *sine-qua-non*, în parcursul spre realizarea unui ideal etc.

Mai mult decât orice, însă, integritatea îți asigură libertatea. Libertatea cugetului, libertatea expresiei, libertatea deciziei, libertatea de acțiune.

Integritatea este rezultatul firesc ce derivă din morala, având în vedere că integritatea este o virtute ce subsumează trăsăturile morale ale

⁵⁴<https://www.resursecrestine.ro/devotionale/8375/integritate>

persoanei, direct influențate de mediul social în care se dezvoltă. Dacă integritatea nu trebuie să fie "îngrădită", în cazul moralei, conotația pur colectivă îi imprimă un caracter evoluționist paralel cu transformările colectivității în care se manifestă. Astfel că, dacă la început, odată cu cristalizarea formelor sociale acestea îmbrăcau forma cutumelor, ulterior au devenit obiectul codificărilor legiuitorului.

Și pentru că așa cum arătat mai sus conduita integră este un mod de viață, integritatea profesională se regăsește ca element al unui tot, integritatea personală, limitată însă la activitățile profesionale și supusă reglementărilor în care aceasta se manifestă.

În cazul persoanelor ce ocupă funcții publice, unul din principiile ce guvernează conduita profesională este *integritatea morală*, principiu conform căruia persoanelor care ocupă diferite categorii de funcții le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în

considerarea funcției pe care o dețin sau să abuzeze în vreun fel de această funcție⁵⁵. Nerespectarea acestui principiu poartă un singur nume, corupție.

Corupția ca orice fenomen are un cost, iar adevăratul cost social al corupției nu poate fi măsurat doar prin quantumul mitelor plătite sau al fondurilor publice deturnate. Acesta include și pierderile de producție din cauza alocării greșite a resurselor, a denaturării stimulentei și a altor ineficiențe cauzate de corupție. De asemenea, corupția poate produce efecte negative asupra distribuției veniturilor și neglijarea protecției mediului. Dar cel mai important lucru este că ea subminează încrederea în instituțiile legitime, diminuându-le capacitatea de a furniza servicii publice corespunzătoare și de a asigura un mediu favorabil dezvoltării sectorului privat. În cazuri extreme, corupția poate atrage după sine nerecunoașterea legitimității statului,

⁵⁵ O.U.G. nr. 57 din 3 iulie 2019, privind Codul administrativ (M.O. nr. 555 din 5 iulie 2019), art. 368

ducând la instabilitate politică și economică. Incertitudinea rezultată descurajează angajamentul întreprinderilor private față de o strategie de dezvoltare pe termen lung, ceea ce face mai dificilă realizarea unei dezvoltări durabile⁵⁶.

Iată așadar că lipsa integrității și implicit corupția implică un cost, cost acoperit din resursele publice, deturnate astfel de la destinația lor firească și legală, generând în același timp instabilitate politică și economică

⁵⁶ <http://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/Issue-Paper-Corruption-and-Economic-Growth.pdf> (The true social cost of corruption cannot be measured by the amount of bribes paid or even the amount of state property stolen. Rather, it is the loss of output due to the misallocation of resources, distortions of incentives and other inefficiencies caused by corruption that represent its real cost to society. And in addition to these output losses, corruption can inflict additional welfare costs in terms of adverse effects on the distribution of income and disregard for environmental protection. Most importantly, corruption undermines public trust in the government, thereby diminishing its ability to fulfil its core task of providing adequate public services and a conducive environment for private sector development. In extreme cases, it may entail the delegitimization of the state, leading to severe political and economic instability. The resulting general uncertainty is detrimental to private business' willingness and ability to commit to a long-term development strategy, lack of which makes sustainable development hard to achieve)

și implicit insecuritate socială, determinând involuții economice și perturbând grav echilibrul dintre consumul de resurse și protecția mediului, apărând astfel o economie nesustenabilă. Dacă avem în vedere că fenomenul corupției nu este unul singular, ci este determinat de firea omului de a se socoti uneori mai presus decât Creatorul, odată cu accederea vremelnică în vreo-o funcție de decizie trăiește cu sentimentul atotputerniciei, a permisivității totale, mai mult vine și completează corupția cu așa zisa lui abilitate și atotcunoaștere, cu autosuficiența dar mai ales a deșteptăciunii subite conferite de poziția scaunului, a fotoliului ocupat și care astfel îi conferă tot. Mai ales că *în materie de etică, funcționam constant printr-o nedemolabilă autocomplezență*⁵⁷.

De aici integritatea lui este anulată complet, nu mai recunoaște decât înțelepciunea lui, iar deciziile luate poartă această amprentă, în

⁵⁷ **Andrei Pleșu, *Minima moralia, Elemente pentru o etică a intervalului***, Editura Humanitas

sensul că știe tot, poate tot și face foarte, foarte bine tot ce întreprinde.

Pe această linie dorim să amintim, bineînțeles, dând crezare cifrelor pe care organismele abilitate și le asumă prin studii și cercetări că în România există la finele anului 2018, o pierdere anuală de peste 38,6 miliarde EUR care se pierde în fiecare an din cauza corupției și a lipsei de integritate a decidenților. Aceasta reprezintă aproximativ 15,6% din PIB, iar asupra politicilor sociale ale statului Român impactul corupției este următorul:

pierderea anuală din cauza corupției este în jurul cifrei de 38,6 miliarde euro, având următoarele efecte:

de peste 187 de ori mai mare decât întregul buget anual pentru șomeri (aproximativ 206 milioane EUR);

de aproape 5 ori mai mare decât bugetul pentru sănătate al țării (aproape 7,9 miliarde EUR);

mai mult decât dublul sumei cheltuite pentru persoanele în vârstă (13,8 miliarde EUR);

de peste 21 de ori mai mare decât bugetul poliției (1,6 miliarde EUR); sau, peste 86 de două ori mai mare decât bugetul pentru serviciul de pompieri (713 milioane EUR);

de 2.968 de ori mai mare decât bugetul pentru locuințe (aproximativ 12 milioane EUR) și de aproximativ 16 ori bugetul pentru familie și copii (2,2 miliarde EUR). Bani pierduți din cauza corupției în România sunt de aproximativ 20 de ori mai mari decât sumele alocate pentru boala și invaliditatea (aproape 1,7 miliarde EUR);

România cheltuie 4,1 miliarde de euro pentru educație, ceea ce înseamnă că banii pierduți din cauza corupției sunt de aproape 9 ori mai mult decât atât;

banii pierduți din cauza corupției sunt aproape de două ori mai mari decât cheltuielile sociale totale (19 miliarde EUR).

Cele 38,6 miliarde de euro pierdute anual urmare a corupției din România sunt suficiente pentru a plăti peste 5,4 milioane de oameni din țară (aproximativ 27% din populație) cu

salariul mediu pe economie (7.114 euro net pe an, conform celor mai recente date din România instituit pentru statistici), în condițiile în care rata șomajului în România a fost în luna aprilie 2018 de 4,6%⁵⁸.

Având în vedere că în cazul României, ponderea veniturilor totale în PIB este de 31,7% iar costul corupției este de 15,6% din PIB, arătăm că rezultatul corupției în România este de jumătate din Bugetul General Consolidat al României. Acest indicator ascunde astfel o realitate deosebit de gravă și anume aceea că valoarea costului corupției la 31.12.2018 reprezintă 49,21% din totalul veniturilor bugetului general consolidat, în condițiile în care deficitul bugetar al României pentru 2020 este de 8,6% din PIB. Concret, dacă în România corupția ar fi eradică, România nu ar înregistra deficit bugetar în 2020, ci un excedent bugetar de 7% din PIB.

Apreciem că nu este lipsit de interes și de relevanță pentru cei care consultă această lucrare să prezentăm mai jos ponderile veniturilor bugetului general consolidat pe țările componente ale UE și evoluția acestora pe perioada 2010 – 2019. Astfel:

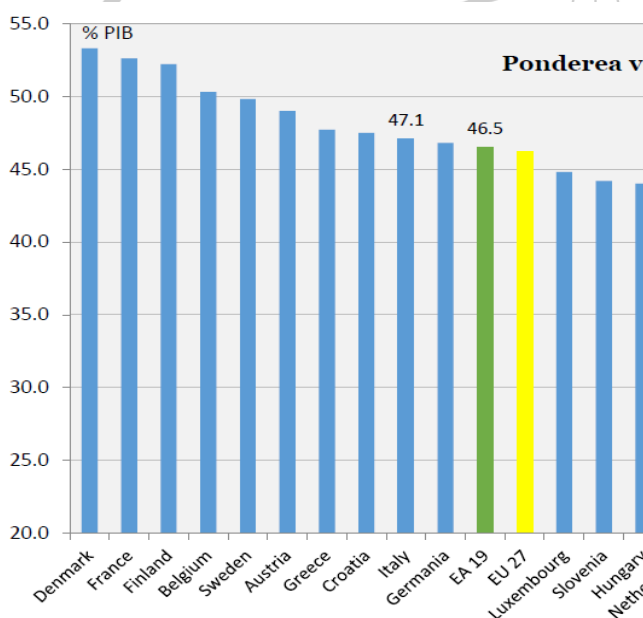
Tabelul 1 – Ponderea veniturilor bugetare totale în PIB

GEO/TIME	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Belgium	49,8	51,0	52,2	53,0	52,5	51,3	50,7	51,2	51,4	50,3
Bulgaria	33,2	31,9	34,1	37,5	37,9	38,7	35,1	36,0	38,5	38,4
Czechia	39,3	40,3	40,5	41,4	40,3	41,1	40,7	41,0	42,2	42,1
Denmark	54,0	54,4	54,5	54,6	56,4	53,2	52,4	52,8	51,4	53,3
Germany	43,8	44,4	44,9	45,0	44,9	45,0	45,5	45,7	46,4	46,8
Estonia	40,1	38,2	38,7	38,4	38,2	39,4	39,0	38,6	38,5	38,7
Ireland	33,0	33,8	34,0	34,2	33,9	27,0	27,1	25,8	25,4	25,2
Greece	41,3	43,9	46,9	49,2	46,7	47,9	49,5	48,2	47,9	47,7
Spain	36,5	36,4	37,9	38,8	39,2	38,7	38,1	38,2	39,2	39,1
France	50,0	51,1	52,1	53,1	53,3	53,2	53,0	53,5	53,4	52,6
Croatia	42,1	41,1	43,0	42,9	43,4	45,3	46,5	46,1	46,5	47,5
Italy	45,7	45,6	47,6	48,1	47,9	47,8	46,7	46,3	46,3	47,1
Cyprus	37,1	36,5	36,4	37,4	40,6	39,7	37,7	38,8	39,8	41,2
Latvia	37,5	36,8	37,4	37,2	37,1	37,3	37,8	38,2	38,7	38,7
Lithuania	35,6	33,7	33,1	32,9	34,1	34,8	34,4	33,6	34,6	35,2
Luxembourg	43,8	43,2	44,6	44,4	43,6	43,2	42,8	43,5	45,4	44,8
Hungary	44,7	44,1	47,0	47,6	47,4	48,6	45,4	44,5	44,5	44,0
Malta	38,7	38,8	39,2	39,5	39,3	38,6	37,5	39,3	38,6	38,2
Netherlands	42,6	42,4	42,8	43,6	43,6	42,6	43,6	43,7	43,6	43,6
Austria	48,4	48,3	49,0	49,7	49,7	50,1	48,6	48,4	48,8	49,0
Poland	38,4	39,0	39,1	38,4	38,7	39,1	38,7	39,8	41,3	41,3
Portugal	40,5	42,4	42,7	44,8	44,4	43,8	42,9	42,4	42,9	42,9
Romania	33,1	34,1	33,7	33,3	34,1	35,5	31,9	30,8	31,9	31,7
Slovenia	44,6	44,2	45,4	45,7	45,3	45,9	44,3	44,0	44,3	44,2
Slovakia	34,7	37,0	36,6	39,4	40,2	43,1	40,2	40,5	40,7	41,5

Finland	51,4	52,6	53,3	54,3	54,3	54,1	53,9	53,1	52,5	52,2
Sweden	50,4	49,6	50,0	50,4	49,3	49,5	50,7	50,7	50,6	49,8
United Kingdom	38,1	38,3	37,4	38,3	37,5	37,7	38,2	38,7	38,7	38,9

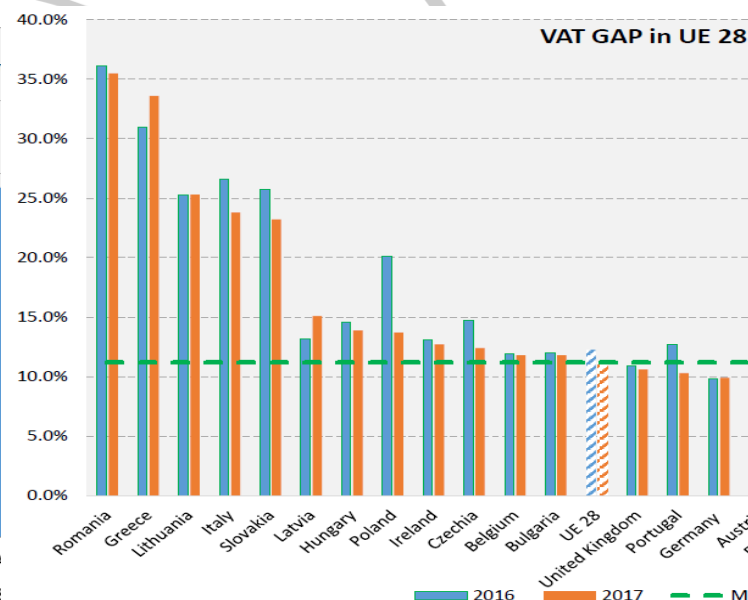
Sursa: Eurostat, Total general government revenue, gov_10a_main

Graficul 1 – Ponderea Veniturilor bugetare totale în PIB în 2019

afereți TVA colectabilă TVA⁵⁹, așa cum se poate observa în graficul 2.

Graficul 2 – Valoarea TVA necolectat

Sursa: Eurostat, Total general government revenue, gov_10a_main

Sursa: Conform raportului pregătit pentru Comisia Europeană, DG TAXUD, https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat-gap-full-report-2019_en.pdf

Totodată, tot ca o consecință a lipsei de integritate și implicit a corupției, România înregistrează și cea mai mare valoare a TVA necolectată la bugetul de stat, țara noastră aducând de fapt la buget doar 2 din fiecare 3 lei

Dacă la nivelul statelor membre UE costul corupției în PIB-ul acestora variază între 0,76%, înregistrat în

⁵⁹ Diferența dintre TVA colectabilă și TVA colectată se numește VAT Gap, care este în cazul țării noastre de peste 35%.

Olanda, ceea ce înseamnă peste 4,4 miliarde euro și 15,6% în România, ceea ce înseamnă 38,6 miliarde EUR, apreciem că este esențial de analizat minim trei aspecte definitorii, astfel:

1. mai corespunde legislația pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție realităților actuale, sau mai mult, a corespuns sau a răspuns ea realităților socio-culturale și economice din România încă de la data intrării în vigoare a primei norme speciale ce reglementează acest fenomen, respectiv 18 mai 2000, prin publicarea Legii nr. 78?

2. structurile speciale create (O.U.G. nr. 43 din 4 aprilie 2002, privind Parchetul National Anticorupție, M.O. nr. 244 din 11 aprilie 2002) în aplicarea normei legale de reglementare (Legea nr. 78/08 mai 2000), au fost eficiente, eficiente și justificate din punct de vedere economic, juridic sau doar politic?

3. este necesară o schimbare de paradigmă în sensul în care

acest fenomen să nu mai fie analizat din punct de vedere macro, fenomenologic, ci dintr-o perspectivă micro, individualizat, respectiv accentul să fie translatat dinspre fenomenul corupției spre persoanele corupte? Logica este simplă și posibil de aplicat, având în vedere că în cei douăzeci de ani de activitate a structurilor special create pentru prevenirea, dar mai ales pentru identificarea și cel puțin limitarea efectelor acestui fenomen, s-a dovedit că activitatea acestora, suprafinanțată raportată la alte activități ale instituțiilor abilitate, este ineficientă, rezultatele fiind sub cele mai pesimiste așteptări, așa cum au fost prezentate inclusiv prin prisma rezultatelor comunicate prin EUROSTAT.

Ținând cont de cele prezentate pentru a desprinde și o concluzie pe care să o reținem și să încercăm să o recomandăm ca o posibilă acțiune de inițiat și de finalizat de către factorii de decizie, în condițiile în care lipsa

integrității în funcția publică reprezintă o amenințare pentru societate, atât din perspectivă unor venituri nerealizate la nivelul Bugetului General Consolidat, și implicit o nerealizare de bunăstare colectivă prin însele funcțiile statului cât și prin prisma unor modificări comportamentale aflate pe contrasensul eticii și legii, care vor compromite definitiv încrederea dintre stat și cetățean, și implicit încrederea în instituții, apreciem următoarele:

- ✚ voința politică să nu fie conjuncturală și fără finalitate, indiferent de structura legislativului cu privire la existența efectivă a corupției în România (o recunoaște deschisă);

- ✚ sectoarele formative ale omului integru, școala, biserica, mass-media, etc. să beneficieze de resurse financiare asiguratorii care să nu depindă de factorul politic în activitatea lor;

- ✚ rigoarea și exigența în recrutarea și formarea respectiv perfecționarea profesională a celor care își desfășoară activitatea în instituțiile de identificare și combatere a corupției, în identificarea și apărarea resurselor financiare publice să fie obiectivul principal al integrității conducerilor acestor instituții;

- ✚ armonizarea activității instituțiilor statului specializate pe domeniul corupției, poliție, jandarmerie, parchete, instanțe de judecată în finalizarea operativă a acțiunii împotriva persoanelor corupte, dar cu respectarea drepturilor omului;

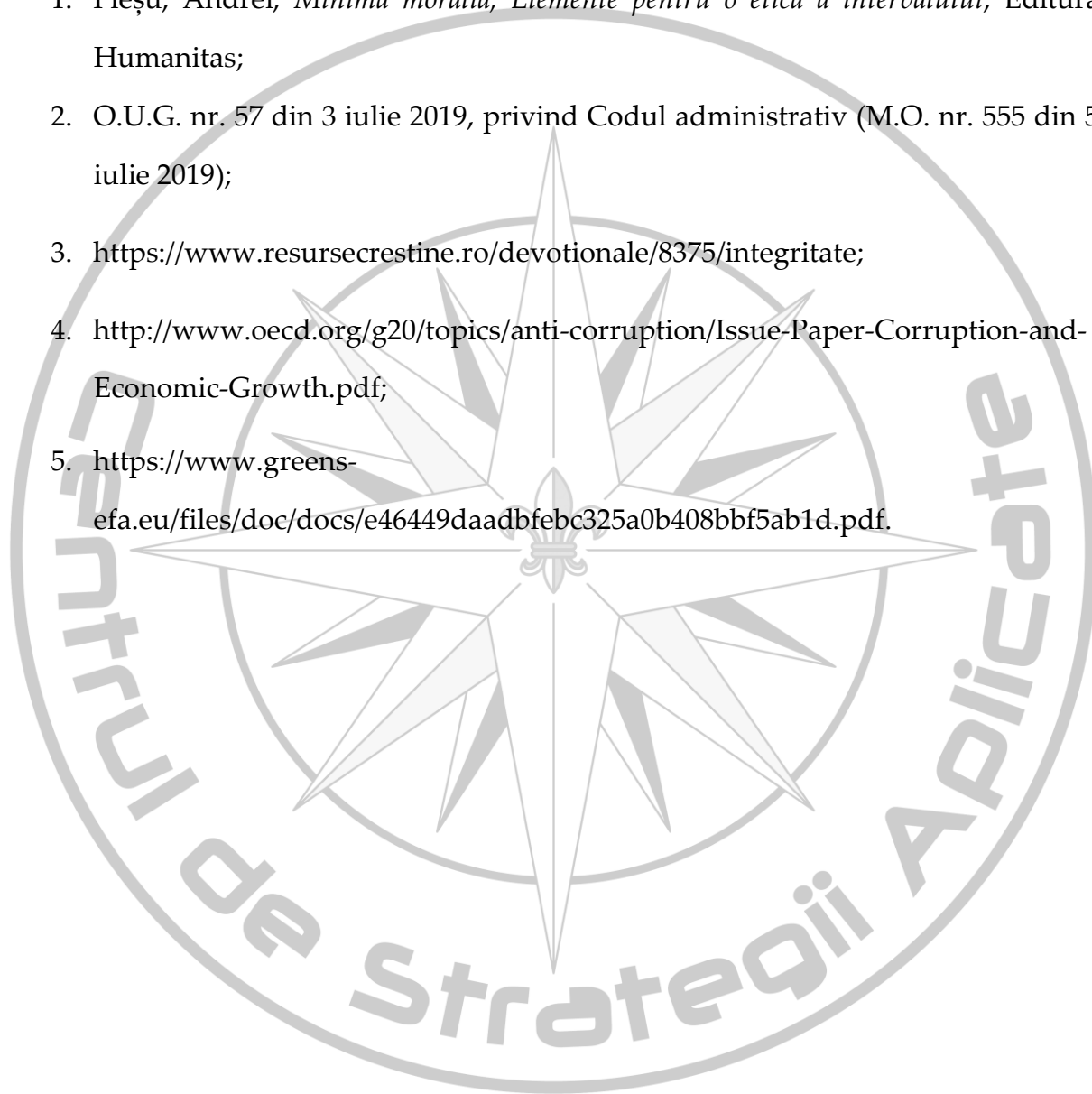
- ✚ schimbarea obligatorie a paradigmei din "lupta împotriva corupției", "în lupta împotriva persoanelor

corupte”, ca o garanție de
securitate și condiție
esențială pentru o

dezvoltare durabilă și
sustenabilă.

Bibliografie

1. Pleșu, Andrei, *Minima moralia, Elemente pentru o etică a intervalului*, Editura Humanitas;
2. O.U.G. nr. 57 din 3 iulie 2019, privind Codul administrativ (M.O. nr. 555 din 5 iulie 2019);
3. <https://www.resursecrestine.ro/devotionale/8375/integritate;>
4. [http://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/Issue-Paper-Corruption-and-Economic-Growth.pdf;](http://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/Issue-Paper-Corruption-and-Economic-Growth.pdf)
5. [https://www.greens-efa.eu/files/doc/docs/e46449daadbfebc325a0b408bbf5ab1d.pdf.](https://www.greens-efa.eu/files/doc/docs/e46449daadbfebc325a0b408bbf5ab1d.pdf)

Studiu de caz: Evoluția euroscepticismului în Franța și Ungaria în perioada 2014-2020

Case study: The evolution of Euroscepticism in France and Hungary during 2014-2020

Bianca Maria DANCIU⁶⁰

Abstract: Acest studiu de caz analizează evoluția euroscepticismului în două dintre statele membre ale Uniunii Europene, Franța și Ungaria. Cele mai eurosceptice partide din cele două țări sunt cele care în ultimii șase ani se clasează în topul preferințelor electoratului. În primul capitol voi rezuma pe scurt cadrul conceptual al euroscepticismului și voi evidenția diferitele tipuri de euroscepticism. În cel de-al doilea capitol voi studia două tipuri diferite de euroscepticism, în cazul Ungariei un euroscepticism soft ce are în centru său toate cele patru tipuri de euroscepticism public, iar în cazul Franței euroscepticismul hard, reprezentat cel mai bine de partidul lui Marine Le Pen, Adunarea Națională. În finalul lucrării voi redacta concluziile acestui studiu de caz.

Cuvinte cheie: euroscepticism, Ungaria, Franța, euroscepticism hard, euroscepticism soft, Uniunea Europeană

Abstract: This case study analyses the evolution of euroscepticism in two of the European Union member states, France and Hungary. The voting preference in both states have been the two most eurosceptic political parties in both states. In the first chapter I will briefly summarise the conceptual framework of euroscepticism and i will evidentiate the different types of euroscepticism. In the second chapter I will study two different types of euroscepticism, respectively soft euroscepticism in Hungary, which is centered around the four types of public euroscepticism, and hard euroscepticism in France, best represented by Marine Le Pen's party, National Assembly. At the end of the paper I will present the conclusions of this case study.

⁶⁰ Studentă în anul al treilea la Facultatea de Științe Politice a SNSPA (bianca.danciu.18@politice.ro).

Keywords: euroscepticism, Hungary, France, hard euroscepticism, soft euroscepticism, European Union.

INTRODUCERE

În ultimii ani, euroscepticismul este fenomenul social-politic, care la nivelul Uniunii Europene este în plină ascensiune. În lucrarea de față îmi propun să-mi îndrept atenția către evoluția euroscepticismului în două dintre țările membre ale Uniunii Europene, anume Franța și Ungaria. Ca perioadă a evoluției euroscepticismului am ales anii 2014-2020. În acest studiu de caz îmi voi analiza alegerile parlamentare și europarlamentare din țările respective, care ne vor dezvălui faptul că aceste două partide eurosceptice sunt cele mai votate partide la nivel național. În primul capitol voi reliefa cadrul conceptual și teoretic al euroscepticismului, care reprezintă o atitudine sceptică sau contra procesului de integrare europeană. Literatura de specialitate abordează atât euroscepticismul hard și soft, cât și euroscepticismul public, care se

împarte în patru categorii: democratic, suveranist, economic și social. În următorul capitol analizez evoluția euroscepticismului hard din Franța și a euroscepticismului soft din Ungaria. Atât FIDESZ din Ungaria, cât și Rassemblement National în Franța sunt partidele care câștigă alegerile din țările lor, atât cele naționale, cât și cele europene. În ultima parte a lucrării voi concluziona că partidele eurosceptice sunt în plină ascensiune în țările Uniunii Europene, fapt care ar trebui să pună la îndoială viitorul UE.

“Proiectul european are la bază căutarea dramatică, duală, dialectică și spiralat ascendentă a istoriei europene, de departe cea mai tumultuoasă și mai de anvergură dintre istoriile tuturor spațiilor continentale... Dincolo de optimismul învingătorilor și de euroscepticismul cel mai feroce, aventura europeană rămâne un experiment istoric unic la nivel universal; tot Europa este forța creatoare, expresie a unei soluții culturale și model civilizațional. De aici

derivă efortul de interpretare în primul rând culturală a Europei; de aici necesitatea de a fi mai mult decât un amestec de instituii. Adoratorilor de formule istorice li se poate oferi una nouă" marea revoluție europeană, care nu este alta decât unificarea Europei." (N. Păun, C.A. Păun, G. Ciceo, R. Albu-Comănescu, 2005, p. 27)

1.EUROSCPTICISMUL ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

1.1 Cadrul teoretic și conceptual

În termen larg, euroscepticismul reprezintă dezacordul sau scepticismul în legătură cu tot ceea ce este legat de Uniunea Europeană și de integrare.

Înainte de procesul de ratificare a Tratatului de la Maastricht (începutul anilor 1990), euroscepticismul nu a fost o problemă fierbinte în politica europeană. Desigur, au existat unele partide euroceptice (cum ar fi partidele comuniste), dar, deoarece fenomenul a fost marginal, literatura nu și-a îndreptat atenția asupra acestuia. Această situație s-a schimbat la începutul anilor '90, iar unele partide și mișcări euroceptice au luat viață, precum Mișcarea din iunie în

Danemarca, Partidul Independenței din Marea Britanie sau Mișcarea pentru Franța.

Reacționând la apariția acestora, Paul Taggart a definit euroscepticismul astfel:

" Euroscepticismul exprimă identitatea opoziției contingente sau calificate, precum și încorporarea directă și opoziția necalificată față de procesul de integrare europeană " (Taggart, 1998, p. 366). Acesta descrie trei tipuri de euroscepticism (Taggart, 1997, p. 3), astfel existând: poziția anti-integraționistă, atunci când un partid se opune tocmai idealului integrării europene; acele părți care sunt sceptice în privința integrării europene actuale, deoarece este prea inclusivă; acele părți care sunt sceptice că UE este cea mai bună formă de integrare, deoarece este prea exclusivă.

1.2 Tipuri de euroscepticism

În funcție de mai multe criterii, Euroscepticismul poate avea două mari clasificări.

Prima clasificare a euroscepticismului a fost făcută de către

Sczerbiack și Taggart. Ei au înfăptuit primul studiu sistematic important care compară fenomenul euroceptic în diferite țări ale UE, cu rezultate empirice notabile și contribuții teoretice de interes, deschise spre discuții ulterioare. Acești autori au ales o clasificare dihotomică (eurocepticism hard și soft).

Eurocepticismul hard este acela în care există o opoziție principială față de UE sau față de integrarea europeană și, prin urmare, se poate observa că părțile consideră că țările lor ar trebui să-și retragă calitatea de membru, iar politicile acestora față de UE sunt echivalente cu opoziția întregului proiect de integrarea europeană, așa cum este ea în prezent concepută (A. Sczerbiack, P. Taggart, 2008, p. 7). Din această perspectivă, UE trebuie respinsă, fie pentru că încalcă suveranitatea națională și ar servi la întunecarea intereselor „globalizatoriste” (dreapta radicală), fie pentru că este folosită ca instrument de „capital mare” pentru a impune neoliberalismul (stânga radicală). În consecință, UE este percepută ca

nedemocratică și nepopulară. Cercetările empirice au arătat că acest tip de scepticism este mult mai puțin comun decât celălalt.

Eurocepticismul soft este acela în care nu există o obiecție de principiu față de integrarea europeană sau de aderarea la UE, dar preocupările cu privire la unul (sau un număr) de domenii politice conduc la exprimarea opoziției calificate față de UE, sau există ideea că „interesul național” este în prezent în contradicție cu traiectoria UE. (A. Sczerbiack, P. Taggart, 2008, p. 8). Prin urmare, eurocepticismul soft implică o viziune instrumentală a UE și o viziune limitată asupra gradului de integrare, astfel opoziția față de UE nu este directă sau de principiu, ci parțială și sectorială. (M. Lubbers, P. Scheepers, 2005, pg. 227-232)

Cea de-a doua clasificare îi aparține lui Sørensen Catharina. Aceasta propune patru tipuri de eurocepticism public : economic, bazat pe suveranitate, democratic și social. (Sørensen, 2013, p. 3). Toate cele patru tipuri de eurocepticism sunt independente unul față de celălalt.

Euroscepticismul economic, definit și euroscepticism utilitar este cel care cuantifică beneficiile și costurile concrete care rezultă (sau nu) în urma unui proces de cooperare. (Sørensen, 2013, p. 6) Euroscepticismul bazat pe criteriul suveranității consideră că, la nivelul Uniunii Europene cooperarea nu trebuie să prezinte o amenințare la adresa suveranității naționale. (Sørensen, 2013) Euroscepticii suverani pot accepta cooperare supranațională doar în anumite domenii pe care statul nu le poate gestiona singur, precum lupta împotriva criminalității organizate sau probleme legate de mediu. Euroscepticismul democratic are în centrul său problema slabei reprezentări a cetățenilor la nivelul Uniunii Europene, totodată, euroscepticii democratici sunt de părere că actuala structură instituțională a Uniunii Europene nu este adecvată din perspectiva participării democratice a cetățenilor. (Sørensen, 2013) Cel social este mai mult un euroscepticism politic, acesta critică Uniunea Europeană în funcție de apartenența la o familie politică pentru

că există prea puțină Europă socială. (Sørensen, 2013)

Pornind de la aceste tipuri de clasificări voi încerca să analizez într-un studiu de caz euroscepticismul celor 2 țări pe care le am amintit mai sus, Ungaria și Franța.

2.STUDIUL DE CAZ: EVOLUȚIA EUROSCEPTICISMULUI ÎN UNGARIA ȘI FRANȚA

2.1 Euroscepticismul în Ungaria: 2014-2020

Ungaria este una dintre cele mai eurosceptice țări ale Uniunii Europene. Ungaria este stat membru al Uniunii Europene de la 1 mai 2004, care face parte, atât din NATO(din 1999), cât și din spațiul Schengen, începând cu anul 2007. Atunci când Ungaria a aderat la UE, sprijinul era extrem de mare, aproape 85% dintre maghiari votând da pentru aderarea la UE. La vremea respectivă, aderarea a fost văzută ca o binecuvântare, Ungaria crezând că această aderare o va ajuta în drumul spre modernizare, după o luptă de aproape 50 de ani de guvernare opresivă a Uniunii Sovietice. După

aderare, sprijinul UE a scăzut din cauza problemelor economice și politice care reflectau modul în care oamenii percepeau apartenența la UE. Crizele economice, reformele dificile și criticile din partea instituțiilor UE au condus unele grupuri ale societății la dezamăgirea față de aderarea la UE. La fel ca în cazul altor state, neîncrederea în politica internă este însoțită de cerințe economice, iar evaluarea UE se corelează cu evaluarea guvernului intern, făcând loc retoricii eurosceptice.

În Ungaria se pot observa două partide politice eurosceptice în perioada 2014-2020, FIDESZ (Magyar Polgári Szövetség) și Jobbik (Mișcarea pentru o mai bună Ungarie). Potrivit lui Molnár, Fidesz este etichetat ca un partid eurosceptic soft, ceea ce înseamnă că nu este împotriva integrării europene, dar are opinii diferite cu privire la anumite măsuri și tinde să se concentreze asupra modului în care ar trebui protejate interesele naționale. (Molnár, 2014, p. 235) Jobbik, pe de altă parte este un partid eurosceptic hard, asta

însemnând că este complet contra integrării. (Molnár, 2014, p. 236)

În anul 2014, 34% dintre maghiari au fost caracterizați drept eurosceptici. (Novak, 2014)

Ca multe alte țări din Europa Centrală și de Est, euroscepticii maghiari sunt preocupați în primul rând de pierderea potențială a suveranității naționale.

Puterea legislativă în Ungaria este reprezentată de Adunarea Națională (Országgyűlés), care este formată dintr-o singură Cameră, cu 199 de deputați aleși pentru un mandat de patru ani. Membrii Adunării Naționale sunt aleși prin vot direct, egal, secret și universal, în cadrul unui scrutin mixt. La alegerile parlamentare din 2014, FIDESZ a obținut 66,83% din voturi, adică 133 de locuri în Adunarea Națională Maghiară, iar pe locul al 3-lea s-a aflat Jobbik, obținând 23% dintre locuri. (European Parliament, 2014) La alegerile europene din același an, FIDESZ a obținut 51,4% dintre voturi, iar JOBBIK 14,67%, ele fiind primele două partide câștigătoare în

cadru acestor alegeri. (European Parliament)

Înainte de alegerile europene din 2014, unul dintre liderii Jobbik, Márton Gyöngyösi a atras atenția că partidul „dorește un referendum pentru aderarea la UE și vrem să renegociem, începând cu tratatul nostru de membru”. În opinia lui, „Europa suferă de liberalism. De asta ar trebui să scăpăm în primul rând, apoi să ne găsim propriile rădăcini, propriile valori și propriile noastre tradiții și să ne bazăm pe asta.” (Gyöngyösi, 2014)

În 2015, peste un milion de refugiați au solicitat protecție internațională în UE, iar 13,9% dintre aceștia s-au dus în Ungaria. (Eurostat, 2016) În acel moment, Ungaria și-a închis granițele cu Serbia și Croația, care se aflau printre principalele intrări pentru refugiați în UE și a adăugat, în plus, o modificare a legii sale privind azilul. (Köves, 2017) Această criză migratorie a arătat cum procedează Fidesz, folosind teama de terorism și criza economică ca punct de plecare pentru criticarea instituțiilor și

politicilor UE. Victor Orbán, primul-ministrul Ungariei, care este presedintele partidului FIDESZ ales încă din 2010, a afirmat că țările mici precum Ungaria nu pot implementa sistemul de cote pentru refugiați care trebuia să distribuie 120.000 de refugiați în statele membre ale UE. El a acuzat Bruxelles-ul că a ignorat vocile din Europa de Est și a organizat un referendum pe tema sistemului cotelor obligatorii de relocare a imigranților, în care majoritatea celor care au participat au votat împotriva admiterii refugiaților. Întrebarea adresată alegătorilor ungari a fost: „Doriți ca Uniunea Europeană să poată impune relocarea obligatorie în Ungaria a cetățenilor „neungari” fără aprobarea Parlamentului (ungar)?” Etnicii maghiari cu dublă cetățenie care trăiesc în afara granițelor Ungariei au avut, de asemenea, posibilitatea de a vota. 98,34% din participanții la referendum au răspuns negativ la întrebarea care le-a fost adresată, respingând astfel ideea de cote obligatorii de distribuire a migranților. Prezența la vot a fost de 43,42% din

alegătorii cu drept de vot, sub pragul minim necesar de 50%+1. (Ministerul Afacerilor Externe, 2018)

La alegerile parlamentare din aprilie 2018, alianța de guvernământ FIDESZ –Partidul Popular Creștin Democrat (KDNP) a obținut peste 50% din voturi și 133 de mandate parlamentare. Pe locul al doilea la alegeri s-a plasat partidul naționalist radical, Jobbik, care a ocupat 26 de locuri în parlamentul ungar, iar pe locul al treilea Partidul Socialist, cu 20 de locuri. (Hungarian National Assembly)

În ceea ce privește reprezentarea Ungariei în structura legislativă europeană actuală, aceasta are 21 de membrii în Parlamentul European. La alegerile din 2019, Coaliția dintre FIDESZ și KDNP a obținut 52,56% din voturi, DK peste 16% din voturi, Momentum 9,93%, 6,61% a obținut coaliția MSZP + Párbeszéd, JOBIKK 6,34% dintre voturi, Mi Hazánk 3,39%, MKKP 2,26%, iar LMP 2,18%. (European Parliament)

Conform Standard Eurobarometer 89, din martie 2018, în

Ungaria, 44% dintre respondenților au încredere în Uniunea Europeană, iar 50% nu. În plus, la întrebarea "Simți că ești un cetățean al UE?", 77% au răspuns DA, iar 23% NU.

Orban, liderul FIDESZ și premierul maghiar, este cunoscut drept unul dintre cei mai eurosceptici lideri europeni. (European Commission, 2018) Nemulțumit de politicile europene în domeniul migrației, Guvernul de la Budapesta a demarat o campanie împotriva fostului președinte al Comisiei de la Bruxelles, afișând panouri publicitare pe care acesta apare, însoțite de textul "Și voi aveți dreptul să știți ce pregătește Bruxellesul!". În 2019, Jean-Claude Juncker, șeful Comisiei de la Bruxelles afirma " Fidesz nu reprezintă valorile creștin-democrate" și cerea excluderea FIDESZ din Partidul Popular European. În consecință, acest conflict a dus la excluderea partidului lui Orban din PPE în 2019, înainte de alegeri europene care au avut loc în luna mai. (Euronews, 2020) În 2020, Donald Tusk a declarat la Bruxelles că, deoarece nu există schimbări majore în

privinta politicii partidului FIDESZ, calitatea de mebru a partidului, în cadrul PPE rămâne în continuare suspendată pe termen nedefinit, dar nu este exclus.

2.2 Tipurile de euroscepticism în Ungaria

În această secțiune voi analiza tipurile de euroscepticism public din Ungaria.

Pentru a studia euroscepticismul democratic, pornesc de la sondajele Eurobarometer și voi avea în vedere două întrebări diferite:

„Contează vocea mea în UE?”- Această întrebare am ales-o fiindcă examinează legătura directă dintre public și instituțiile democratice din UE.

„Ești mulțumit cu funcționează democrația în UE?”- Am ales această întrebare deoarece explică cum este vederea de ansamblu a UE, fie ca o instituție democratică, fie ca una nedemocratică.

În 2014, 39% dintre maghiari „a fost de acord” că vocea lor este auzită în Uniunea Europeană, în timp ce 58%

au considerat că nu. (European Commission, 2014)

În 2016, publicul maghiar a simțit din nou că vocea sa nu a fost ascultată, procentul maghiarilor care cred că vocea lor este ascultată în UE fiind de 31%. 61% dintre maghiari consideră că vocea lor nu contează. (European Commission, 2016).

Conform Standard Eurobarometer 89 (European Commission, 2018), din martie 2018, în Ungaria, 43% dintre respondenților sunt de părere că vocea lor este auzită în Uniunea Europeană, iar 53% nu.

Raportat la cea de-a doua întrebare, în perioada 2014-2015, majoritatea maghiarilor sunt mulțumiți de democrația existentă în UE. (European Commission, 2014). În anul 2016, nemulțumirea acestora crește, depășind numărul celor satisfăcuți. (European Commission, 2016)

Așadar, conform răspunsurilor la cele două întrebări, Ungaria este una dintre cele mai sceptice țări în ceea ce privește reprezentarea sa la nivelul UE, iar în perioada examinată

euroscepticismul democratic a fost în creștere.

În ceea ce privește euroscepticismul suveranist, este de la sine înțeles că Ungaria este o țară sceptică, având în vedere criza refugiaților din 2015, despre care am vorbit în paginile anterioare. Așadar, sprijinul pentru o politică europeană comună în domeniul migrației este destul de scăzut în Ungaria.

În ceea ce privește Ungaria, i-au fost alocate fonduri UE în valoare de peste 25 de miliarde de euro în perioada bugetară 2014-2020, conform datelor UE, ceea ce o face cel de-al treilea cel mai mare destinatar din fosta Europă de Est comunistă. (Than, 2018) În ceea ce privește Cadrul Financiar Multianual 2021-2027, Ungaria a spus că se va opune oricărei reduceri a fondurilor UE, inclusiv subvențiile agricole care ar putea afecta sectorul său agricol considerabil.

Pentru a mă raporta la euroscepticismul economic, voi aminti despre criza Covid-19. Orban pune la îndoială disponibilitatea UE de a sprijini financiar țările aflate în nevoie.

La izbucnirea crizei, prim-ministrul ungar a susținut că „UE nu a acordat încă un singur cent pentru a lupta împotriva coronavirusului. (Csehi, 2020)

Deși guvernul maghiar nu susține în mod deschis părăsirea UE, acesta prezintă un euroscepticism economic, pe lângă cele democratice și suveraniste amintite deja.

2.3 Euroscepticismul în Franța: 2014-2020

Franța este membru fondator al Uniunii Europene, făcând parte din această de la 1 ianuarie 1958. Face parte din zona euro de la 1 ianuarie 1999 și din zona Schengen începând cu martie 1995. (France 24, 2020)

În ceea ce privește Tratatul de la Maastricht, Franța s-a confruntat cu dificultăți. În ciuda așteptărilor că va fi un referendum ușor de trecut, publicul francez abia a aprobat Tratatul de la Maastricht în 1992. Analiza bazată în mare parte pe studiul electoral național francez din 1995 arată că alegătorii erau în mare măsură preocupați de politica externă. Cetățenii care aveau o părere pozitivă despre Germania și cei

care au sprijinit Uniunea Europeană au favorizat în mare măsură tratatul. Naționaliștii francezi și cei ce aveau un puternic resentiment pentru imigranți au fost vehement împotriva tratatului. Aceste opinii diametral opuse, având în comun preocuparea lor cu privire la suveranitatea Franței, au dominat votul de la Maastricht și par să fi persistat la referendumul constituțional al Uniunii Europene din 2005. (Morey Lewis-Beck, 2007, pg. 65-87)

Referendumul din 1992 privind tratatul de la Maastricht a avut ca rezultat 51% dintre voturi cu „da”, iar 44% dintre francezi s-au temut că tratatul și prevederile integrării ar putea slăbi puterile Franței. (Christian Lequesne, 2014) Astăzi, aceste temeri au devenit mult mai evidente, aproape 80% dintre francezi considerând că această intergrare a scăzut economia Franței. (Pew Research Center, 2013)

Când vorbim de euroscepticism în Franța, ne putem referi la partidul lui Le Pen, Frontul Național, redenumit recent Rassemblement National. Rassemblement Național a

fost fondat de Jean Marie Le Pen, și condus în prezent de fiica sa Marine Le Pen. Acesta este un partid clasic de extremă dreapta, ce militează pentru o preferință națională, lege și ordine și politici anti-imigraționiste. FN a apărut ca un partid, care a refuzat să se definească fie de dreapta, fie de stânga, ci mai degrabă a folosit temerile precum naționalism și cosmopolitism. (Grunberg, 2008, p. 38)

FN a obținut un rezultat de succes la alegerile europene din 2014 și a câștigat 23 de locuri dintr-un total de 72 devenind cel mai mare partid al țării în Parlamentul European. (European Parliament, 2014) Campania a avut în centru ieșirea Franței din zona euro, dar și din UE. Argumentul principal de la care porneau aceste afirmații era că, în Uniunea Europeană, Franța își pierde statul bunăstării, ceea ce mă face să concluzionez că euroscepticismul lui Le Pen este unul hard, ea dorindu-și ieșirea Franței din UE.

La alegerile parlamentare din 2014, FN s-a clasat tot pe primul loc,

obținând 24,86% dintre voturi. (European Parliament, 2014)

Criza refugiaților, securitatea, islamul și identitatea națională sunt toate problemele cheie ale

FN, precum și cele ale publicului francez.

La alegerile prezidențiale din anul 2017, Le Pen s-a clasat pe al doilea loc, în centrul agendei sale politice fiind reforma democratică, imigrația și securitatea, reflectând contextul specific produs de criza refugiaților și de terorismul Islamic. Marine Le Pen a pledat pentru o reformă a tratatelor Uniunii Europene, susținând că Franței ar trebui să i se aloce mai multe beneficii pentru a-și proteja identitatea națională sau pentru a se confrunța cu un Frexit. (Marine Le Pen, 2017)

În momentul actual, în urma alegerilor din 2019, Franța are 74 de membri în Parlamentul European, care sunt împărțiți astfel : 23 în Renew Europe veniti din LREM (grupare politică liberală pro-europeană), 23 în Identity and Democracy veniți din Rassemblement National (grupare politică de dreapta compusă din

partide naționale eurosceptice,naționaliste și populiste), 13 in Greens (partide regionaliste și ecologiste), 8 în EPP (grupare politică de centru-dreapta, compusă din partide nu indivizi cu orientări conservatoare), 6 în European United Left, Nordic Green Left (grupare politică de stânga și extremă stânga compusă din partide socialiste și comuniste) și 6 în Socialists&Democrats (grupare politică de centru-stânga) . (European Parliament)

La alegerile parlamentare din 2019, RN s-a clasat tot pe primul loc, obținând 23,34% din voturi. (European Parliament)

În urma rezultatelor la alegerile europene și naționale se poate observa succesul electoral al partidului eurosceptic RN.

2.4 Tipuri de euroscepticism în Franța

Principalul tip de euroscepticism public în Franța este euroscepticismul economic.

Partidul lui Le Pen a fost mereu considerat partidul care luptă pentru

poporul francez împotriva unei elite europene, deoarece erau de părere că această elită poate distruge idenitatea națiunii franceze.

FN solicită renegocierea tratatelor Uniunii Europene pentru a aloca mai multe puteri statului și pentru a permite Franței să-și recapete suveranitatea pierdută (Statham & Koopmans, 2009, pg. 243-265) , în special, controlul asupra afacerilor sale economice.

În plan economic, opiniile RN sunt accentuate în ceea ce numește concurența sălbatică, rezultatele integrării europene și globalizarea.

Este important de remarcat faptul că francezii sunt nemulțumiți de UE în ceea ce privește nivelul economic. În 2014, 78% dintre cetățenii francezi au fost de părere că UE nu a scăzut costurile de viață și 67% nu cred că UE a creat mai multe locuri de muncă (European Commission, 2014) Aceste rezultate pun în discuție beneficiile economice ale procesului de integrare Europeană.

Euroscepticismul economic a fost esențial în campania prezidențială

din 2017 a FN. Le Pen afirma „globalismul financiar și corupt, printre care Uniunea Europeană, finanțele și cea mai mare parte a unei clase politice domesticite sunt slujitori zeloși” (Marine Le Pen, 2017)

Adunarea Națională se concentrează în principal pe politicile economice din Uniunea Europeană pe care le consideră ca fiind o provocare pentru statul francez. RN își concentrează criticile pe Piața Unică, Uniunea economică și monetară (UEM) și Euro. În ceea ce privește costurile socio-economice, RN susține că Piața unică și Uniunea Monetară Economică (UEM) au creat condiții în care mici întreprinderile franceze și mijlocii nu pot concura cu companii multinaționale.

Totodată, în Franța poate fi remarcat și euroscepticismul suveranist, aceasta opunându-se liberei circulații de bunuri și capitaluri și imigrației, care este în detrimentul identității culturale a Franței. (Goodliffe, 2015, p. 324) Frontul Național promovează controlul frontierelor, susținând că imigrația

produce pierderea controlului asupra frontierelor naționale, ceea ce restricționează capacitatea statului francez de a asigura supraviețuirea culturii franceze și a drepturilor cetățenilor francezi. (Reungoat, 2015, p. 293) Euroscepticismul suveranist a luat amploare odată cu atacuri teroriste din Paris și apariția „crizei de refugiați” în 2015.

3.CONCLUZIE

Euroscepticismul este una dintre provocările majore cu care se confruntă astăzi Uniunea Europeană, deoarece aceasta nu este numai un fenomen întâmplător, ci unul destul de persistent, care predomină și în rândul statelor membre fondatoare.

În această lucrare am analizat evoluția euroscepticismului, concentrându-mi atenția pe cele două țări membre ale UE.

Franța și Ungaria sunt două dintre cele mai eurosceptice țări membre ale UE. Partidul eurosceptic al Franței este RN, iar în Ungaria fiind două partide eurosceptice, dar cel mai de remarcat este FIDESZ.

În cadrul RN, euroscepticismul este unul hard bazat pe euroscepticism economic, dar și pe euroscepticism suveranist. De remarcat este faptul că Rassemblement National este partidul cel mai susținut din Franța, acesta reușind să câștige atât alegerile naționale din ultimii șase ani, cât și pe cele europene. De aici se poate concluziona că francezii sunt nemulțumiți de activitățile actuale la nivelul UE.

În ceea ce privește FIDESZ, acesta este un partid eurosceptic soft, prezentând toate cele patru tipuri de euroscepticism descrise de Sørensen Catharina. Asemnea Adunării Naționale, FIDESZ este partidul care a câștigat în Ungaria alegerile europarlamentare și parlamentare din perioada 2012-2020, ceea ce mă face să înțeleg că nu doar liderii de la Budapesta sunt eurosceptici, cât și majoritatea maghiarilor care îi votează neîncetat.

BIBLIOGRAFIE

1. Ministerul Afacerilor Externe. (2018, 01). UNGARIA. Retrieved 05 23, 2020, from <http://www.mae.ro/node/1747>
2. A. Szczerbiak, P. Taggart. (2008). *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism* (Vol. 6). Oxford: Oxford University Press.
3. Csehi, Z. &. (Ed.). (2020, 04 15). Eurosceptics Never Miss the Opportunity to Use the EU as a Punchbag. Retrieved 05 24, 2020, from Visegrad Insight: <https://visegradinsight.eu/perfect-storm-covid19-eurosceptic-poland-hungary/>
4. Euronews. (2020, 02 04). Hungarian Fidesz Party suspension upheld by EPP. Retrieved 05 23, 2020, from <https://www.euronews.com/2020/02/04/hungarian-fidesz-party-suspension-upheld-by-epp>
5. European Commission. (2018, 03). Public opinion in the European Union. Retrieved 05 25, 2020, from Standard Eurobarometer.
6. European Commission. (2014). PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION. Retrieved 05 27, 2020, from Standard Eurobarometer 81: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_first_en.pdf
7. European Commission. (2016, 07). Public opinion in the European Union. Retrieved 05 25, 2020, from Standard Eurobarometer 85.
8. European Parliament . (n.d.). Retrieved 23 05, 2020, from 2019 European election results: <https://europarl.europa.eu/election-results-2019/en/national-results/hungary/2014-2019/constitutive-session/>
9. European Parliament. (2014). The Hungarian National Assembly.
10. Eurostat. (2016). Asylum in the EU Member States. Retrieved 05 23, 2020, from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf>
11. Gyöngyösi, M. (2014).

12. Hungarian National Assembly. (n.d.). Electing Members of the National Assembl. Retrieved 05 26, 2020, from <https://www.parlament.hu/en/web/ho-use-of-the-national-assembly/election-of-the-members-of-parliament>
13. Köves, N. (2017, 05 10). Serious humans rights violations in the Hungarian asyum system. Retrieved 05 23, 2020, from <https://www.boell.de/en/2017/05/10/serious-human-rights-violations-hungarian-asylum-system>
14. M. Lubbers, P. Scheepers. (2005). Political versus Instrumental Euroscepticism: Mapping Scepticism in European Countries and Regions (Vol. 6). European Union Politics.
15. Molnár, A. (2014). Economic Crisis and Euro-Scepticism: A Comparative Study of the Hungarian and Italian Case.
16. N. Păun, C. P.-C. (2005). Finalitatea Europei, considerații asupra proiectului instituțional și politic al Uniunii Europene. (p. 27). Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.
17. N. Păun, C.A. Păun, G. Ciceo, R. Albu-Comănescu. (2005). Finalitatea Europei, considerații asupra proiectului instituțional și politic al Uniunii Europene. Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.
18. Novak, B. (2014, mai 23). The many faces of euroscepticism in Hungary and central Europe. Retrieved 05 23, 2020, from The Budapest Beacon: <https://budapestbeacon.com/many-faces-euroscepticism-hungary-central-europe/>
19. Sørensen, C. (2013). Love me, love me not... A typology of public euroscepticism. 3.
20. Taggart, P. (1997). The populist politics of Euroscepticism. The Fifth Biennial Conference of European Community Studies Association. University of Sussex.
21. Taggart, P. (1998, april). A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems. *European Journal of Political Research*, 33, 363-368.

22. Than, K. (2018). Euro-scepticism crops up in Hungarian village transformed by EU funds. (V. Orban, Interviewer, & T. Chopra, Editor).

Donald Trump. Antiglobalizare și protecționism**Donald Trump. Anti-globalization and protectionism****Melania-Renate IOJA⁶¹**

Abstract: Acest studiu de cercetare are în vedere opinia celui de-al 45-lea președinte al Statelor Unite ale Americii, Donald Trump, cu privire la globalizare și modul în care protecționismul ar afecta scena internațională în plan economic.

Cuvinte cheie: Donald Trump, globalizare, protecționism.

Abstract: This research concentrates on the opinion of the 45th President of The United States, Donald Trump, regarding globalization and how protectionism would affect the international stage in economic matters.

Keywords: Donald Trump, globalization, protectionism.

⁶¹ Studentă în cadrul Universității din București, Facultatea de Istorie, Secția Relații Internaționale și Studii Europene, anul III.

Introducere

Noțiunea de globalizare a fost privită, de-a lungul timpului, din mai multe perspective, având în vedere faptul că în general, conceptele politice nu beneficiază de o definiție unică și concisă. Definițiile deja existente au fost concepute având în vedere aspectele de tip politic, economic și social, ce au influențat procesul de cercetare și de înțelegere a noțiunii. Astfel că, până în momentul de față, nu există o definiție universal acceptată a acestui concept. Globalizarea se constituie ca fiind un proces de expansiune a piețelor pe scena internațională, un dinamism al capitalurilor și de asemenea facilitarea mobilității persoanelor și a bunurilor.

Asemenea oricărei idei sau noțiuni, există opinii aflate la poli diametral opuși cu privire la acest concept. Susținătorii globalizării consideră că acestui proces i se datorează evoluția tehnologiei și scăderea costurilor producției, pe când opoziția afirmă că globalizarea favorizează statele dezvoltate,

neglijând însă faptul că statele subdezvoltate nu dețin infrastructura și resursele necesare pentru a ține pasul cu dinamismul creat de acest concept.⁶²

Protecționismul este o politică economică de restrângere a importului de bunuri din alte state prin creșterea tarifelor și a taxelor vamale. Având în vedere *status-quo-ul*, implementarea unei asemenea politici de către o mare putere ar putea duce la destabilizarea mecanismelor economice la nivel mondial.

Donald Trump și antiglobalizarea

Donald Trump, cel de-al 45-lea președinte al Statelor Unite ale Americii, este un susținător vehement al antiglobalizării. În anul 2016, opoziția sa față de acordurile liberului schimb a jucat un rol important în campania sa electorală. Nemulțumirea sa avea în prim plan Acordul Nord-

⁶² Joseph Stiglitz, *People, Power, and Profits: Progressive Capitalism for an Age of Discontent*, Editura W. W. Norton & Company, New York, 2019, pp. 85-87.

American de Comerț Liber și Tratatul Comercial Transpacific, menționând în nenumărate rânduri faptul că aceste acorduri aduc un mare prejudiciu Statelor Unite. Acest tratat a fost semnat de către 12 țări, reprezentând 44% din economia mondială⁶³, având ca scop promovarea creșterii economice și a competitivității piețelor. Prevederile tratatului au în vedere aspecte precum reglementarea comerțului, investiții, servicii financiare și reguli de procedură.⁶⁴ Donald Trump specifică în cadrul unui miting electoral, faptul că acest tratat este folosit în scopuri oportuniste de către alte state partenere, profitând astfel de economia americană. De asemenea, el consideră faptul că tratatul nu și-a îndeplinit obiectivele, și anume ca SUA să își mențină dominația asupra comerțului în zona

Asiei, pentru a scădea influența Chinei asupra pieței respective.⁶⁵

Globalizarea, ca fenomen, a jucat un rol semnificativ în dezvoltarea societății din ziua de astăzi din punct de vedere economic, politic, social și cultural, influențând majoritatea aspectelor vieții. Însă, asemenea oricărui alt fenomen, concept, sau ideologie, există și urmări cu caracter negativ. Dezbaterea generală referitoare la acest subiect se rezumă la a afla răspunsul unei întrebări mult mai complexe decât pare a fi la prima vedere. *Aduce globalizarea mai multe beneficii decât prejudicii?* Pentru a putea răspunde la această întrebare, este nevoie să analizăm acest proces pe baza unui set de criterii independente și interconectate în același timp. Economia stă la baza puterii oricărui stat, însă cultura este cea care oferă identitate statului respectiv.

⁶³ *Ibidem*, p. 92.

⁶⁴ *Trans-Pacific Partnership*, disponibil la adresa <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership/tpp-full-text>, ultima accesare la data de 07.11.2020, ora 15:23.

⁶⁵ Ben Popken, *Why Trump Killed TPP — And Why It Matters To You*, disponibil la adresa <https://www.nbcnews.com/business/economy/why-trump-killed-tpp-why-it-matters-you-n710781>, ultima accesare la data de 07.11.2020, ora 16:56.

Antiglobalizarea nu semnifică dorința de a elimina acest concept, ci o opoziție cu privire la modul în care procesul ca atare a evoluat, creându-se un contrast economic mult mai vizibil între prosperitatea companiilor multinaționale și statele subdezvoltate, aflate la limita subzistenței. Opoziția globalizării este împotriva expansiunii corporațiilor, determinată de globalismul economic. În cadrul unui discurs la întâlnirea Națiunilor Unite, Donald Trump afirmă faptul că respinge globalizarea. De asemenea, el consideră că soluția problemelor economice stă la baza patriotismului.⁶⁶ Atât în timpul campaniei sale electorale, cât și de-a lungul mandatului său de președinție, a militat pentru respectarea drepturilor muncitorilor și pentru menținerea locurilor de muncă. Acesta consideră faptul că Statele Unite ale Americii au

⁶⁶ Julian Borger, *Trump urges World to Reject Globalism in UN Speech that draws Mocking Laughter*, disponibil la adresa:

<https://www.wgbh.org/news/international-news/2020/03/30/trump-and-johnsons-anti-globalization-approach-to-coronavirus-crisis> , ultima accesare la data de 8.11.2020, ora 10:53

pierdut foarte multe locuri de muncă în domeniul industrial datorită globalizării. Cu toate acestea, dezvoltarea economică și cea industrială este un fenomen natural, previzibil, pe care orice stat și-l dorește. Deși această dezvoltare aduce schimbări la nivelul societății, precum modificarea unor mecanisme, pierderea unor locuri de muncă, înlocuirea resurselor umane cu tehnologie avansată, toate aceste aspecte sunt benefice pentru societate. Pentru a putea avansa, este nevoie de schimbare, chiar dacă aceasta implică urmări ce par a fi în detrimentul societății la început.

Fostul președinte al Statelor Unite susține *legea junglei*; în momentul în care există un conflict economic între două state, câștigă cel mai puternic.⁶⁷ Realist vorbind, având în vedere situația actuală la nivel mondial, dacă un asemenea principiu ar fi aplecat, s-ar crea un dezechilibru economic, ce ar duce la afectarea relațiilor dintre state. Alianțele

⁶⁷ Joseph Stiglitz, *op. cit* , pp. 86-87.

economice urmăresc un scop comun al statelor partenere, astfel că *legea junglei* ar înclina balanța puterii economice în favoarea unui singur stat. Pe de altă parte, un sistem internațional bazat pe un statut de drept, ce facilitează dezvoltarea comerțului și cooperarea între state, ar putea fi o soluție la problemele actuale. Dacă procesul globalizării ar fi reglementat din anumite puncte de vedere, consecințele ar putea fi diminuate, cel puțin impactul acestora. Un fenomen de o asemenea amploare este aproape imposibil de controlat, dar poate fi limitat din anumite puncte de vedere. Tocmai de aceea, antiglobalizarea nu reprezintă o soluție. Acordurile comerciale sunt necesare pentru a progresa, prin cooperare și inovație, deoarece creează o piață economică amplă, diversificată, competitivă. Această competitivitate este necesară și în rândul statelor, nu doar în cazul companiilor, deoarece obligă actorul respectiv să își îmbunătățească mecanismele în așa fel încât să fie superior statului concurent. Astfel, „se ambiționează” reciproc, evoluând atât

în plan economic, cât și în calitatea sa de stat.

Protecționismul

În momentul în care vorbim despre Statele Unite ale Americii, vorbim despre una dintre cele mai mari puteri economice la nivel mondial, cu un produs intern brut de 20,8 trilioane de dolari în anul acesta. Protecționismul este o politică economică menită să protejeze industria internă de competiția externă, prin implementarea unor tarife și taxe vamale. Astfel că, politica respectivă permite statului să vândă mai scump un produs extern, consumatorul fiind astfel atras de produsele provenite din industria internă. Conform fostului președinte american, comerțul ar trebui să se reorienteze spre industria internă, implementând astfel 232 de tarife pentru comerțul de oțel și aluminiu. Mai mult decât atât, pentru a descuraja consumul produselor provenite din surse externe, Donald Trump impune taxe de import de 25% pe bunurile

provenite din China, în valoare de 34 de miliarde de dolari.⁶⁸

Această politică are un efect negativ asupra pieței internaționale de comerț, deoarece descurajează consumul acestor produse. Crescând taxele de import, prețul de vânzare al bunurilor crește în mod direct proporțional, având astfel un impact atât asupra producătorului, cât și asupra consumatorului. Globalizarea, prin prisma facilitării elaborării tratatelor comerciale, a încurajat diversificarea bunurilor și accesul societății la produsele respective. Mai mult decât atât, protecționismul poate duce la pierderea unor locuri de muncă. În momentul în care cererea scade datorită prețurilor ridicate, producția este afectată. Astfel că, în momentul în care producția scade, producătorul ca atare este nevoit să limiteze locurile de muncă, deoarece nu mai este necesară aceeași forță de

muncă. Protecționismul încurajează micile întreprinderi, ceea ce nu este un aspect negativ, dar pentru o creștere economică semnificativă, este nevoie de forța de producție a marilor companii multinaționale.

G20 lansează un raport oficial, ce menționează faptul că economia mondială va pierde 10 trilioane de dolari pe an până în anul 2025 datorită acestei creșteri a tarifelor și restricționării ale comerțului.⁶⁹ Politica protecționistă a lui Donald Trump nu este însă, un răspuns la problemă, deoarece macroeconomia este cea care determină creșterea sau scăderea comerțului la nivel mondial.

În cazul în care mai multe state ar adopta această politică, este foarte posibil să se declanșeze o criză economică mai dură decât cele de până acum.

Concluzii

⁶⁸ Stormy-Annika Mildner, *Protectionism, Managed Trade, and Transactional Deals: Trump's 'America First' Trade Policy*, disponibil la adresa <https://sites.utu.fi/bre/protectionism-managed-trade-and-transactional-deals-trumps-america-first-trade-policy/>, ultima accesare la data de 9.11.2020 ora 12:23.

⁶⁹ <https://www.bcg.com/en-hu/press/17september2020-protectionism-could-cost-the-worldwide-economy-10-trillion-by-2025>

Status quo-ul exprimă foarte clar faptul că societatea actuală are foarte multe lacune de remediat. Cu toate acestea, prin intermediul unor concepte precum globalizarea, avem șansa de a progresa din punct de vedere economic, cultural, social și politic. Este necesar însă, ca acest proces să fie unul natural, pentru a putea fi controlat în momentul în care apar destabilizări ale mecanismelor de funcționare a unei societăți. Cu toții ne dorim ca statele să își dezvolte propria industrie și economie, însă până în momentul în care vor dispune de resursele necesare, globalizarea este o necesitate. Tocmai de aceea, protecționismul nu este o soluție, din contră, ar putea declanșa o problemă mult mai amplă și mai complexă. Odată cu implementarea deplină a protecționismului, vor fi afectate, în primul rând, principalii agenți comerciali ai Statelor Unite, creându-se astfel un efect de tip domino, ajungându-se la o scădere bruscă a comerțului interstatal.

Bibliografie

1. Borger, Julian, *Trump urges World to Reject Globalism in UN Speech that draws Mocking Laughter*, disponibil la adresa: <https://www.wgbh.org/news/international-news/2020/03/30/trump-and-johnsons-anti-globalization-approach-to-coronavirus-crisis>.
2. Mildner, Stormy-Annika, *Protectionism, Managed Trade, and Transactional Deals: Trump's 'America First' Trade Policy*, disponibil la adresa <https://sites.utu.fi/bre/protectionism-managed-trade-and-transactional-deals-trumps-america-first-trade-policy/>.
3. Popken, Ben, *Why Trump Killed TPP — And Why It Matters To You*, disponibil la adresa: <https://www.nbcnews.com/business/economy/why-trump-killed-tpp-why-it-matters-you-n710781>.
4. Stiglitz, Joseph, *People, Power, and Profits: Progressive Capitalism for an Age of Discontent*, Editura W. W. Norton & Company, New York, 2019.
5. *Trans-Pacific Partnership*, disponibil la adresa:

<https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership/tpp-full-text> .

[https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/trans-pacific-partnership/tpp-full-text](https://www.bcg.com/en-hu/press/17september2020-protectionism-could-cost-the-worldwide-economy-10-trillion-by-2025) .

6. [https://www.bcg.com/en-hu/press/17september2020-](https://www.bcg.com/en-hu/press/17september2020-protectionism-could-cost-the-worldwide-economy-10-trillion-by-2025)

The future of war – Israel’s cyber stance towards Iran

Andreea SMEREA⁷⁰

Abstract: Undoubtedly, the digital revolution has changed the optics regarding conflicts. International actors, especially those that have frequently faced military threats, have been forced to rethink their defense strategies according with digital and technological developments. Israel is one of the states that felt early on that is necessary to direct resources and strengthen the national cyber capacity at all levels, in order to ensure its internal security. These investments, the long term plan and the fruitful relationship between government and the private sector have turned Israel in a Global cyber leader. Although the high interest given to the cyber space, Israel continues to face serious attacks from one of its Middle Eastern rivals - Iran - which continues to attack and challenge Israel’s legitimacy. Therefore, in my approach I will try to highlight the main elements of Israel’s cyber capabilities, the threat posed by Iran, their “cyber exchanges”, stressing Israel’s role in the attempt to deter Iran from gaining a nuclear weapon.

Key words: cyber security, cyber threats, cyberattack, Stuxnet, warfare.

⁷⁰ Former reporter at MEDIAFAX news agency, with a major in International Relations and EU Studies and a focus on the Middle East.

Israel and its cyber capabilities

In May, Yigal Unna, Director-General of the Israel National Cyber Directorate (INCD), gave a puzzling warning: "Digital winter is coming" as a consequence of the Iranian assault on the Israeli water utility infrastructure. Purportedly Israel has fought back by freezing the Iranian port Shahid Rajaei. The admonition Yigal Unna had made was thought to be addressed to Israeli cyberforce, in order to defend the national critical infrastructure, but his words might've suggested as well that a cyber winter is about to hit the Iranian regime.⁷¹

Hence, the Defense minister, Benny Gantz, has declared the following month, in the aftermath of a fire and explosion occurred at the Natanz nuclear facility that "a nuclear Iran is a threat to the world and the

⁷¹ "Yigal Unna, Director-General of the Israel National Cyber Directorate (INCD): Cyber winter is coming", *Cyber Security Market*, accessed July 23, 2020, <https://cybersecuritymarket.com/yigal-unna-director-general-of-the-israel-national-cyber-directorate-incd-cyber-winter-is-coming/>.

region, as well as a threat to Israel. And we will do everything to prevent that from happening. And we will do everything possible to prevent Iran from spreading terror and weapons, but I do not refer to any individual event".⁷²

Such outflows and ambiguous public statements inevitably raise questions about the cyber capabilities of Israel, a small and young Middle Eastern state, which has been constantly confronted with various threats and challenges to its existence and security. Is Israel equipped to defend itself against foreign digital threats? Has the country developed over time cyber capabilities in order to deter non-domestic threats to its security?

In which concerns the cyber threats, Israel has taken them seriously since the early 2000, when Shin Bet, the General Security Service, was appointed in 2002 to protect Israel's

⁷² „Gantz on Iran blasts: 'Not every event that happens there is connected to us'", *The Times of Israel*, accessed July 23, 2020, <https://www.timesofisrael.com/gantz-on-iran-blasts-not-every-event-that-happens-there-is-connected-to-us/>.

security, order and institutions against threats of terrorism, subversion, sabotage, espionage, including also the protection of the state's key digital systems.⁷³

All in all, Israel has improved so far its institutional capacity and should be noted that over the years the state had various institutional bodies or programs in charge with cyber security, like the Cybernetic Initiative, for which the Israeli Prime-Minister appointed a specific team. „Early on, the Cybernetic Initiative Task Force realized that the rate at which cyber technology progresses and evolves is too fast to predict the expected threats, search for solutions for those threats and prepare a long-term plan for developing and implementing respective solutions.”⁷⁴ The guidance provided by the Cybernetic Initiative Task Force

addressed manpower, education and policies that stimulate the technical industries to enforce cyber initiatives, suitable regulation and cooperation with defense and security services – a source for trained and skilled human resource in the area.⁷⁵

All of these prescribed policies led to a cyber tremendous growth. The cyber revolution was achieved by concentrating on the academia, industry, government and defense as a comprehensive way to transform Israel in a worldwide digital leader. From a financial perspective, this has additionally allowed Israel to capitalize from its cyber work. Since 2017, cyber products and services exported from Israel represented about 10% of the worldwide market and in 2019, over 20% of the whole worldwide investment in cyber research and development was invested in Israel.⁷⁶

⁷³ „General Security Service Law”, accessed July 23, 2020, https://knesset.gov.il/review/data/eng/law/kns15_GSS_eng.pdf.

⁷⁴ Isaac Ben-Israel, „The Cyber Revolution and The Next Step : Intelligent Systems”, *Swiss Cognitive*, June 26, 2020, https://swisscognitive.ch/2020/06/26/prof_isaac_ben_israel_cognitivenations_israel/.

⁷⁵ *Ibidem*, https://swisscognitive.ch/2020/06/26/prof_isaac_ben_israel_cognitivenations_israel/.

⁷⁶ Isaac Ben-Israel, „The Cyber Revolution and The Next Step : Intelligent Systems”, *Swiss Cognitive*, June 26, 2020,

As envisioned by specialists, the educational process was rethought in order to develop kids and youth's abilities to think outside the box. In Israel, youngsters join mandatory military service at 18. Many, once joining, instead of serving as infantrymen, they join the IDF Unit 8200, a cyber intelligence unit which acts as an incubator where they spend 3 years working and learning how to protect Israel and attack its enemies.⁷⁷ At the point when their terms are finished, they can proceed with their instruction in college. Israel was the first nation in the world where students could acquire a PhD in cyber security as a independent subject. In any case, once they leave the military service, these youngsters can join the state's cyber security defense services either develop their own startups.⁷⁸

https://swisscognitive.ch/2020/06/26/prof_isaac_ben_israel_cognitivenations_israel/.

⁷⁷ Victor Ferreira, „How Israel became a cybersecurity power – and what Canada can learn from it“, *Financial Post*, April 11, 2019, <https://financialpost.com/investing/how-israel-became-a-cybersecurity-power-and-what-canada-can-learn-from-it>.

⁷⁸ *Ibidem*, „How Israel became a cybersecurity power – and what Canada can learn from it“, *Financial Post*, April 11, 2019,

Recently, Israelis designed a specific governmental structure, under the Prime Minister's authority, which is in charge with the national cyberspace. This structure underwent several improvements during time. Today, „the Israel National Cyber Directorate is the national security and technological agency responsible for defending Israel's national cyberspace and for establishing and advancing Israel's cyber power.“⁷⁹ Roughly speaking, the statecraft and also the private sector underwent significant improvements since cyber security became a major point on Israel's national agenda, making Israel one of the world's leaders in cyber security.

During one of the annually International Cyber Security Conferences held in Israel, in 2017, Israel's Prime-Minister declared that “cyber is a great business. It's growing

<https://financialpost.com/investing/how-israel-became-a-cybersecurity-power-and-what-canada-can-learn-from-it>.

⁷⁹ „Israel National Cyber Directorate“, accessed July 23, 2020, <https://www.cybersecurityintelligence.com/israel-national-cyber-directorate-incd-2895.html>.

geometrically because there is never a permanent solution, it's a never-ending business".⁸⁰

A few years ago, Netanyahu promised to turn Israel into a top-five global cyber security power. His ambitious goal became reality, not only in the public sector, but also in the private one. Now, Israel is recognized worldwide for being a start-up innovative nation, a hub that continues to provide products, services and also the best minds in the cyber field.⁸¹

Israel's cyber stance towards Iran

The interest Israel gives to security and defense wouldn't have been so heavy and steadfast in the absence of any threat. Since its establishment, Israel has faced constant

menaces coming from neighboring powers, threats which have increased and transformed alongside digital developments. Is a mere fact that Israel is surrounded by enemies, but, by far, the most constant threat is posed by Iran.

"Iran attacks Israel on a daily basis," said the Israeli Prime-Minister at the Cybertech conference in Tel Aviv in 2019. "We monitor these attacks, see the attacks and thwart the attacks. (...) They don't impress us because we know our power on defense and offense."⁸² For the record, Iran and Israel turned into bitter enemies after the 1979 Islamic Revolution, despite they're not having a land dispute or share any border.⁸³ This mutual hostility gave both the leverage over the last years to use a

⁸⁰ Gil Press, „6 Reasons Israel Became a Cybersecurity Powerhouse Leading the \$82 Billion Industry“, *Forbes*, July 18, 2017, <https://www.forbes.com/sites/gilpress/2017/07/18/6-reasons-israel-became-a-cybersecurity-powerhouse-leading-the-82-billion-industry/#18d19a82420a>.

⁸¹ Victor Ferreira, „How Israel became a cybersecurity power – and what Canada can learn from it“, *Financial Post*, April 11, 2019, <https://financialpost.com/investing/how-israel-became-a-cybersecurity-power-and-what-canada-can-learn-from-it>.

⁸² Yonah Jeremy Bob, „Netanyahu: Israel thwarts Iranian cyber attacks 'daily'“, *Jerusalem Post*, January 29, 2019, <https://www.jpost.com/breaking-news/netanyahu-israel-thwarts-iranian-cyber-attacks-daily-579041>.

⁸³ David B. Green, „From Friends to Foes: How Israel and Iran Turned Into Arch enemies“, *Haaretz*, May 5, 2018, <https://www.haaretz.com/middle-east-news/iran/MAGAZINE-how-israel-and-iran-went-from-allies-to-enemies-1.6049884>.

soft-war military strategy and cyber attack each other. Briefly, Israel's cyber attacks pursued to slow down the Iranian uranium enrichment, in order to deter the nuclear weapons development, which Iran threats to use to wipe Israel off the global political map. As well, the Iranian cyber attacks are just a segment of the bigger plan Iran has ironed out in order to dissolve the Jewish state.

Along time there have been multiple large-scale cyber attacks targeting the Iranian nuclear facilities or civilian infrastructure sites. Most of the western media and analysts attributed the incidents to Israel's nuclear deterring campaign. However, Israeli officials have never admitted Israel is behind any of these actions. One of the most critical cyber attacks against Iran, allegedly carried out by Israel and US, was STUXNET – the world's first digital weapon, which targeted Iranian nuclear enrichment facilities about 10 years ago. According McAfee, Stuxnet is a computer worm whose main aim was to attack Iran's nuclear facilities. In

which concerns Iran, the Stuxnet malware attack targeted a digital infrastructure, traveling on USB sticks and spreading through Microsoft Windows computers, in such a way as anyone monitoring the equipment would've had no indication of an issue until the equipment started to auto-destruct. Being digitally run, Stuxnet smashed numerous centrifuges in Iran's Natanz uranium enrichment plant by making them to burn themselves out.⁸⁴

„While Stuxnet may not have been the first of its kind, it did cross significant thresholds in terms of capability and, more importantly, employment. The capability it demonstrated is impressive. Its creators very likely penetrated air-gapped, closed networks, which enabled Stuxnet to worm its way into a nuclear control system. However, of more significance is the fact that Stuxnet now represents the most well-known instance of a state-

⁸⁴ „What is Stuxnet?“, accessed July 24, 2020, <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/security-awareness/ransomware/what-is-stuxnet.html>.

sponsored cyber attack against another government that reportedly resulted in physical damage.”⁸⁵

Is worth mentioning as well the latest remarkable hidden cyber attack which targeted the same Natanz fuel enrichment plant in Iran, presumed to be conducted by Israel. ⁸⁶ Officials with knowledge of the explosion at Natanz nuclear plant declared for the NY Times the blast it was most likely the outcome of a bomb planted inside the facility, at a strategic gas line, but that it „was not out of the question that a cyberattack was used to cause a malfunction that led to the explosion”. Either way, the explosion was attributed to Washington, Jerusalem,

⁸⁵ Porche, Isaac R., Jerry M. Sollinger, and Shawn McKay. "A Cyberworm That Knows No Boundaries." In *A Cyberworm That Knows No Boundaries*, 1-18. Santa Monica, CA; Arlington, VA; Pittsburgh, PA: RAND Corporation, 2011. Accessed July 26, 2020. www.jstor.org/stable/10.7249/op342osd.8.

⁸⁶ Reuters, „Iran Says Foreign States May Have Carried Out Cyberattacks, Plays Down Their Role in Fires”, *The New York Times*, July 23, 2020, <https://www.nytimes.com/reuters/2020/07/23/world/middleeast/23reuters-iran-fire-mousavi.html>.

or both, which are currently trying to hamper Iran’s nuclear objectives.⁸⁷ The Iranian government spokesman said, during a press conference after the attack, that “this method Israel is using is dangerous, and it could spread to anywhere in the world”, a statement that can be understood in recognition of Israel’s cyber capacity, which prevails the Iranian one.⁸⁸

A distinct face of conflict – the cyber exchanges between Israel and Iran

„Cyber warfare is commonly defined as *the actions by a nation-state or international organization to attack and attempt to damage another nation’s computers or information networks through, for example, computer viruses or denial-of-service attacks*. A virus or a

⁸⁷ Toi Staff, „Israel’s alleged Natanz strike ‘as complex as Stuxnet’, a major blow to Iran, *The Times of Israel*, July 10, 2020, <https://www.timesofisrael.com/israels-alleged-natanz-strike-as-complex-as-stuxnet-a-major-blow-to-iran/>.

⁸⁸ Toi Staff, „Iran says world ‘must respond’ to Israel after blast at nuclear site”, *The Times of Israel*, July 7, 2020, <https://www.timesofisrael.com/iran-says-world-must-respond-to-israel-after-blast-at-nuclear-site/>.

worm is essentially a program, often self-replicating and usually destructive, loaded onto a computer without the user's knowledge or wishes."⁸⁹

Cyber warfare is carried out secretly, unless one of the confrontational sides has an interest in revealing it. Attacks in cyberspace are seen as a campaign between fighting, as they enable the attacker to act from afar, secretly, and avoid civilian death, in order to reduce escalation.⁹⁰

„In the traditional Israeli approach to security, much effort is invested in intelligence, early warning, and deterrence so as to minimize the expenditure involved in maintaining a continuous state of alert. As it became clear that it would be necessary to deal with the security aspects of cyber life, Israeli leaders were compelled to

imagine what a future cyber battlefield might look like and the requirements needed to be victorious in it."⁹¹

Cyber warfare enables Israel to launch operations against faraway targets without jeopardizing the lives of its citizens and troops, a cardinal objective of such a small country with limited resources. These operations also gain worldwide recognition for Israel.

Regarding the most recent exchange of attacks between Israel and Iran and the cyber challenge between them, according to media, Iran targeted Israeli water infrastructure and Israel responded with a cyber attack on installations at the Bandar Abbas port in Iran. Although these were not the two countries' first attacks, they demonstrate that the theater of war involves important civilian infrastructures.⁹² The incident

⁸⁹ Gil Baram, „Israeli Defense in the Age of Cyber War“, accessed July 25, 2020. <https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/pdfs/6399.pdf>.

⁹⁰ David Siman-Tov, Shmuel Even, „A New Level in the Cyber Warfare between Israel and Iran“, *The Institute for National Security Studies*, June 3, 2020, <https://www.inss.org.il/publication/iran-israel-cyber-war/>.

⁹¹ Gil Baram, „Israeli Defense in the Age of Cyber War“, accessed July 25, 2020. <https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/pdfs/6399.pdf>.

⁹² David Siman-Tov, Shmuel Even, „A New Level in the Cyber Warfare between Israel and Iran“, *The Institute for National Security Studies*, June 3, 2020,

has caused no harm other than minor disturbances in local water distribution networks, according to Israeli authorities.⁹³

The Iranian cyber attacks are part of the multi-front confrontation with Israel, which is also expressed in the urge for the destruction of Israel. Although there is no clear explanation for the timing of the assault on Israel's water infrastructure, the incident indicates that Iran has no hesitation in using the cyber tool against civilian populations.

„In the cyber realm, Iran is technologically and economically inferior to Israel, and certainly to Israel's American ally. However, in a cyber war against Iran, Israel may also suffer damage, and will certainly incur additional costs to protect its cyberspace, particularly as its dependence on the digital dimension increases. Despite the fact that Iran has

<https://www.inss.org.il/publication/iran-israel-cyber-war/>

⁹³ Gil Baram, Kevin Lim, „Israel and Iran Just Showed Us the Future of Cyberwar with Their Unusual Attacks”, *Foreign Policy*, June 5, 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/06/05/israel-and-iran-just-showed-us-the-future-of-cyberwar-with-their-unusual-attacks/>.

not yet succeeded in causing significant damage to Israel in cyberspace, there are likely to be continued efforts on its part and the development of higher quality attacks, as well as more Israeli responses.”⁹⁴

Conclusions

The digital revolution has impacted completely the dynamic between foreign actors. Today, cyber capability has redrawn the military strategy between foreign entities. Digitalization brought improvement in addressing a conflict, with less civil damages, but also opened new ways of destruction. Hence, international law apparently concerns nobody. „States have shown extreme reluctance to contribute towards the development of cyber specific customary international rules. In addition to state practice in this area being inevitably shrouded in secrecy, states have been reluctant to

⁹⁴ David Siman-Tov, Shmuel Even, „A New Level in the Cyber Warfare between Israel and Iran”, *The Institute for National Security Studies*, June 3, 2020, <https://www.inss.org.il/publication/iran-israel-cyber-war/>.

offer clear expressions of *opinio juris* on matters related to cyber security.”⁹⁵ Therefore, nations or other actors are free to explore the cyber space, for better or for worse.

Anyway, Israel has proven to be a global leader in cyber capability. The above mentioned are just a few aspects of the entire digital capacity Israel encompasses. Israel has proven that intersection between the public area and the private one, the resources directed to education and research are key to state’s security, making out of Israel one of the world-leading cyber powers. Together with US, Israel has refined its cyber approach in which concerns the regional threats, surpassing any state in the Middle East region, understanding early the menaces imposed by the cyber warfare. Sectors such as energy, water, communication and the Israeli economy in general, which are backed

by digital interconnectivity, are under constant threat, but over time Jerusalem proved that has the capacity to overcome the challenges. At the moment, Iran’s subversive actions and its intention to develop nuclear weapons remain a threat for Israel, whom now adds the new agreement between Iran and China which implies a partnership regarding the security and defense area as well, opening the door to a huge infusion of capital in all key sectors. Under these circumstances, Israel and USA will probably face new cyber challenges. Backed by Beijing, Iran will improve for sure its cyber capacity. It remains to be seen how Israel will respond to possible new challenges and whether the start-up nation will succeed in maintaining its position as a Middle Eastern leader in cyber space and cyber security.

Bibliography

1. David B. Green, „From Friends to Foes: How Israel and Iran Turned Into Arch enemies, *Haaretz*, May 5, 2018,

⁹⁵ Kubo Mačák, „Is the International Law of Cyber Security in Crisis”, *8th International Conference on Cyber Conflict*, p. 130, accessed July 26, 2020, <https://ccdcoe.org/uploads/2018/10/Art-09-Is-the-International-Law-of-Cyber-Security-in-Crisis.pdf>.

<https://www.haaretz.com/middle-east-news/iran/MAGAZINE-how-israel-and-iran-went-from-allies-to-enemies-1.6049884>.

2. David Siman-Tov, Shmuel Even, „A New Level in the Cyber Warfare between Israel and Iran”, *The Institute for National Security Studies*, June 3, 2020,

<https://www.inss.org.il/publication/iran-israel-cyber-war/>.

3. „Gantz on Iran blasts: ‘Not every event that happens there is connected to us’”, *The Times of Israel*, accessed July 23, 2020,

<https://www.timesofisrael.com/gantz-on-iran-blasts-not-every-event-that-happens-there-is-connected-to-us/>.

4. General Security Service Law”, accessed July 23, 2020,

https://knesset.gov.il/review/data/english/kns15_GSS_eng.pdf.

5. Gil Baram, „Israeli Defense in the Age of Cyber War”, accessed July 25, 2020.

<https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/pdfs/6399.pdf>.

6. Gil Baram, Kevin Lim, „Israel and Iran Just Showed Us the Future of

Cyberwar with Their Unusual Attacks”, *Foreign Policy*, June 5, 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/06/05/israel-and-iran-just-showed-us-the-future-of-cyberwar-with-their-unusual-attacks/>.

7. Gil Press, „6 Reasons Israel Became a Cybersecurity Powerhouse Leading the \$82 Billion Industry”, *Forbes*, July 18, 2017,

<https://www.forbes.com/sites/gilpress/2017/07/18/6-reasons-israel-became-a-cybersecurity-powerhouse-leading-the-82-billion-industry/#18d19a82420a>.

8. Isaac Ben-Israel, „The Cyber Revolution and The Next Step : Intelligent Systems”, *Swiss Cognitive*, June 26, 2020,

<https://swisscognitive.ch/2020/06/26/prof-of-isaac-ben-israel-cognitivenations-in-israel/>.

9. Israel National Cyber Directorate”, accessed July 23, 2020,

<https://www.cybersecurityintelligence.com/israel-national-cyber-directorate-incd-2895.html>.

10. Kubo Mačák, „Is the International Law of Cyber Security in Crisis”, *8th International Conference on Cyber*

Conflict, p. 130, accessed July 26, 2020, <https://ccdcoe.org/uploads/2018/10/Art-09-Is-the-International-Law-of-Cyber-Security-in-Crisis.pdf>.

11. Porche, Isaac R., Jerry M. Sollinger, and Shawn McKay. "A Cyberworm That Knows No Boundaries." In *A Cyberworm That Knows No Boundaries*, 1-18. Santa Monica, CA; Arlington, VA; Pittsburgh, PA: RAND Corporation, 2011. Accessed July 26, 2020. www.jstor.org/stable/10.7249/op342os.d.8.

12. Reuters, „Iran Says Foreign States May Have Carried Out Cyberattacks, Plays Down Their Role in Fires”, *The New York Times*, July 23, 2020, <https://www.nytimes.com/reuters/2020/07/23/world/middleeast/23reuters-iran-fire-mousavi.html>

13. Toi Staff, „Iran says world ‘must respond’ to Israel after blast at nuclear site”, *The Times of Israel*, July 7, 2020, <https://www.timesofisrael.com/iran-says-world-must-respond-to-israel-after-blast-at-nuclear-site/>.

14. Victor Ferreira, „How Israel became a cybersecurity power – and

what Canada can learn from it”, *Financial Post*, April 11, 2019, <https://financialpost.com/investing/how-israel-became-a-cybersecurity-power-and-what-canada-can-learn-from-it>.

15. „What is Stuxnet?”, accessed July 24, 2020, <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/security-awareness/ransomware/what-is-stuxnet.html>.

16. “Yigal Unna, Director-General of the Israel National Cyber Directorate (INCD): Cyber winter is coming”, *Cyber Security Market*, accessed July 23, 2020, <https://cybersecuritymarket.com/yigal-unna-director-general-of-the-israel-national-cyber-directorate-incd-cyber-winter-is-coming/>.

17. Yonah Jeremy Bob, „Netanyahu: Israel thwarts Iranian cyber attacks ‘daily’”, *Jerusalem Post*, January 29, 2019, <https://www.jpost.com/breaking-news/netanyahu-israel-thwarts-iranian-cyber-attacks-daily-579041>.

Rezolvarea conflictului dintre România și Ucraina pe tema Canalului Bîstroe⁹⁶**Resolution of the conflict between Romania and Ukraine on the Bystroe Canal****Ana-Octavia GOLĂȘILĂ⁹⁷**

Abstract: Materialul readuce în atenția opiniei publice diferendul dintre România și Ucraina, care a apărut și s-a amplificat la nivelul anilor 2000, și care a generat, deopotrivă, tensiuni diplomatice și îngrijorări ale Comunității Europene legate de politicile de mediu.

Deoarece de a fi fost rezolvată, problema a rămas într-o stare relativ latentă, care poate, oricând, escalada cu consecințe negative atât economice, cât și politice.

Cuvinte cheie: Canalul Bîstroe; Delta Dunării; protecția mediului.

Abstract: The material brings to the public's attention the dispute between Romania and Ukraine, which appeared and was amplified during the 2000s, and which generated, at the same time, diplomatic tensions and concerns of the European Community related to environmental policies. Far from being solved, the problem remained in a relatively latent state, which can, at any time, escalate with negative consequences both economically and politically.

Keywords: Bystroe Canal; Danube Delta; environmental protection.

⁹⁶ Prezentul material reprezintă o cercetare în domeniul de interes, realizată pentru cursurile de specialitate.

⁹⁷ Studentă în anul al doilea a Facultății de Științe Politice, specializarea Studii de Securitate, din cadrul Universității din București.

Dunărea este al doilea fluviu ca lungime din Europa, după Volga și izvorăște din Munții Pădurea Neagră, sub forma a două râuri : Brigach și Brech, care se unesc în zona orașului Donaueschingen. Aceasta are o lungime de 2860 de km, și străbate 10 țări : Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina, precum și patru capitale de stat : Viena, Bratislava, Budapesta și Belgrad.⁹⁸

Pe teritoriul țării noastre, cursul inferior al Dunării, măsoară o distanță de 1075 km, între localitățile Baziaș și Sulina, creând graniță naturală cu Serbia (235,5 km), Bulgaria (469,5 km), Republica Moldova (0,6 km) și Ucraina (53,9 km), și colectează majoritatea râurilor din România, cu excepția celor din Dobrogea. Așadar, Dunărea oferă cea mai scurtă ruta de transport pentru mărfurile care sosesc în portul Constanța și care au ca destinație Europa Centrală și de Est. De menționat este că legătura portului

⁹⁸ Infodelta.ro, *Fluviul Dunărea*, <https://www.info-delta.ro/dunarea-14/>

Constanța, cu Dunărea, realizată prin intermediul canalului Dunăre-Marea Neagră, transformă fluviul în cea mai avantajoasă rută de transport pentru statele central europene care dispun de acces la mare.⁹⁹

Delta Dunării având cu aproximație o suprafață de 5500 km², aparține în procent de 82% României, restul fiind localizată pe teritoriul Ucrainei și se împarte în 3 tipuri de zone: 20 arii strict protejate, zone tampon și zonele economice. Din aria totală a rezervației, mai mult de jumătate o reprezintă ecosistemele naturale acvatice și terestre incluse în lista zonelor cu valoare de patrimoniu.(Convenția Patrimoniului Natural Universal UNESCO).¹⁰⁰

Cu scopul de a proteja această zonă, Guvernul a inițiat măsuri pentru ocrotirea biodiversității, în acord cu politicile europene, iar investitorii, atât români, cât și mai ales cei străini,

⁹⁹ Infodelta.ro, *Fluviul Dunărea*, <https://www.info-delta.ro/dunarea-14/>

¹⁰⁰ AGERPRES, *Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării*, <https://wwwb.agerpres.ro/comunicate/2018/11/15/comunicat-de-presa-administratia-rezervatiei-biosferei-delta-dunarii--211641>

trebuie să înțeleagă că exploatarea resurselor naturale se realizează în conformitate cu normele de protecția mediului în vigoare.

În acest sens, activitatea de protejare a naturii a fost organizată încă din anul 1938, moment în care Pădurea Letea a fost declarată drept arie protejată de către Academia Română. Suprafața zonelor protejate din Delta Dunării a crescut la aprox. 40.000 ha după al Doilea Război Mondial, multe din noile zone protejate fiind declarate în ultimele decenii ale secolului al XX-lea.¹⁰¹

În luna decembrie a anului 1993, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 82, modificată și completată prin Legea 454/2001, privind înființarea Rezervației Biosferei Delta Dunării. Această lege stabilește atribuțiile principale de funcționare ale Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD).

¹⁰¹ Indaco Lege 5, *Capitolul Politici de mediu. Apele și pădurile*, <https://lege5.ro/Gratuit/ge2damjtg44q/capitolul-politici-de-mediu-apele-si-padurile-program?dp=gezdenzqgaztqoi>

În anul 1994, prin Hotărârea de Guvern nr. 248, a fost adoptat Statutul Rezervației Biosferei Delta Dunării, au fost delimitate zonele strict protejate și stabilită componența Consiliului Științific al RBDD, hotărâre modificată și completată prin Hotărârea nr. 1217/2012.¹⁰²

În septembrie 2013, Guvernul României a solicitat Băncii Mondiale să ofere servicii de asistență tehnică în scopul de a elabora o strategie pentru Delta Dunării, principalul obiectiv al serviciilor actuale fiind de a asista la dezvoltarea planificată și sensibilă din punct de vedere al mediului în regiunea Delta Dunării.

Potrivit articolului 3 din Tratatul de la Lisabona (2009) UE promovează coeziunea economică, socială și teritorială, ca răspuns la provocările ce vizează globalizarea, schimbările climatice și demografice, siguranța și energia, iar obiectivele definite în Strategia Europa 2020

¹⁰² Guvernul României, *HOTĂRÂRE Nr. 248 din 27 mai 1994 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării"*, <http://www.ddbra.ro/legi/248-1994.pdf>

pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii sociale pot fi atinse dacă este luată în considerare dimensiunea teritorială a strategiei, întrucât oportunitățile de dezvoltare pot varia de la o regiune la alta.¹⁰³

Formularea strategiei pentru regiunea Delta Dunării a fost subscrisă principiilor și priorităților politicilor UE, care creează cadrul necesar unei politici teritoriale regionale ce are ca scop dezvoltarea durabilă a acestei regiunii.

Strategia UE Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDDD), s-a bazat pe Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD), aprobată de CE în decembrie 2010 și adoptată de Comisia Europeană în 2011).¹⁰⁴

Cele patru axe prioritare ale Strategiei UE sunt: conectivitatea (transport inter-modal, cultură și

turism, rețele energetice), protecția mediului (managementul resurselor de apă, biodiversitate și managementul riscurilor), crearea prosperității în regiunea Dunării (educație, cercetare, competitivitate) și o guvernare îmbunătățită (capacitate instituțională și securitate internă).¹⁰⁵

De asemenea, s-a adoptat Programul Transnațional Dunărea 2014-2020, care sprijină politica de integrare la nivelul regiunii Dunării și în domenii specifice, conform Regulamentului privind Dispozițiile Comune (RDC) / Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), în relație cu Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD).¹⁰⁶

Capitolul I : Proiectul Canalului Bistroe

I.1. Motivațiile Ucrainei

¹⁰³ Fonduri UE, *Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României*, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_fina_l.pdf

¹⁰⁴ Fonduri UE, *Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării*, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48101/6. Raport Strategie_ro.pdf

¹⁰⁵ Ria.org, *Strategia Dunării*, <http://www.ria.org.ro/ria/images/platina/danu/be/strategia%20dunarii.pdf>

¹⁰⁶ Fonduri UE, *Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României*, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_fina_l.pdf

Potrivit lui Nikolai Serdiuk, guvernator al Regiunii Odesa, din acea vreme, citat de KaradenizPress Ucraina trebuie să continue dezvoltarea necondiționată a Canalului de mare adâncime Dunare-Marea Neagră (n.r.- canalul Bastroe), în pofida crizei economice și a situației politice din țară, acesta cerând Bucureștiului să sisteze activitățile ce distrug ecosistemul în Delta Dunării.

Mai mult, Agenția oficială de presa a Ucrainei, Ukrinform, a relatat că România ar fi acceptat argumentele Ucrainei cum că reabilitarea canalului Bîstroe nu ar produce un impact transfrontalier substanțial negativ asupra ecosistemului Deltei Dunării și asupra altor sisteme naturale din regiune, invocând dezbaterile de la Tulcea la care ar fi participat, din Ucraina, reprezentanți ai Ministerului de Externe, ai Ministerului Mediului, Ministerului Transporturilor, ai centrelor de cercetare de pe lângă Ministerul Mediului de la Kiev etc.

Potrivit unor surse din cadrul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD) din România, citate

de KaradeizPress, a existat o notificare oficială din partea Ucrainei cu privire la începerea fazei a doua proiectului Bîstroe, în care se menționa că ținta acestui obiectiv economic, ar fi fost de revigorarea economică a sudului Basarabiei, una din cele mai defavorizate regiuni ale Ucrainei.¹⁰⁷

I.2. Date despre Canalul Bîstroe

Prima parte a canalului a fost deschisă la 26 august 2004. Lungimea sa este de 172,36 kilometri, iar lungimea canalului artificial extins către mare este de 3,4 kilometri. Lățimea canalului la fundul apei va fi de 85 de metri în sectorul rectiliniu, și de 100 de metri în cel curbat. Canalul traversează teritoriul rezervației biosferei Dunării, care face parte dintr-o rețea globală a rezervațiilor în patrimoniul UNESCO. Conform planurilor ucrainene, canalul de mare adâncime Dunăre-Marea Neagră trebuie să asigure o cale de navigare în două sensuri, 24 de ore din 24,

¹⁰⁷ KaradenizPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

indiferent de anotimp. Construcția canalului și extinderea infrastructurii portuare aferente se preconiza că puteau să determine creșterea volumului de mărfuri transbordate în porturile fluviale ucrainene până la 120-140 milioane de dolari anual, iar licitația pentru construcția barajului de pe artera navigabilă Dunăre-Marea Neagră fost câștigată de firma Spetdorstroitehnika, care s-a obligat să realizeze întregul volum de lucrări în termen de 130 de zile.¹⁰⁸

Se pare, însă, că în afară de miza economică, Ucraina viza și componenta militară. Astfel, analizele strategice publicate periodic de Narodnaia Armia și Flot Ukrainii, dezvăluiau că, membri ai conducerii flotei militare ucrainene, solicitau o majorare semnificativă a bugetului alocat acestei categorii de forțe armate, precum și preluarea de către Kiev a unor nave militare de la Flota Mării Negre a Federației Ruse, în schimbul extinderii perioadei de concesiune a

portului militar Sevastopol de către Kremlin. Aceleași surse au solicitat consolidarea prezenței flotei militare ucrainene în regiunea canalului Bîstroe prin construirea unor baze permanente ale flotei fluviale în această zonă. Flot Ukrainii a precizat că pentru toamna anului 2000 erau prevăzute, în regiunea Bîstroe, o serie de manevre navale complexe, cu participarea unor nave și unități militare ale țărilor membre ale organizațiilor regionale de securitate.¹⁰⁹

Prin urmare, prin vocea lui Oleg Muratov, șeful Direcției economice principale din cadrul administrației regionale Odesa, în pofida crizei economice cu care se confrunța, Ucraina era hotărâtă să continue lucrările la canalul Bîstroe.

Lungimea avută în vedere în cadrul fazei secunde a acestui proiect era de 172,36 km și reprezenta singura

¹⁰⁸ KaradenizzPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

¹⁰⁹ KaradenizzPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

cale navigabilă de mare adâncime între Marea Neagră și Dunăre.¹¹⁰

Capitolul II : Poziția României

La data de 11 mai 2004, Ucraina a început lucrările de construire a canalului Dunăre - Marea Neagră (pe brațele Chilia și Bîstroe din Delta Dunării) și la 26 august 2004 a inaugurat oficial prima etapă. Lucrările de construire a căii de navigație au fost reluate în luna noiembrie 2006, o porțiune aflată integral pe teritoriul Ucrainei fiind redată navigației în luna aprilie 2007.

Prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, partea română a efectuat, în urma apariției primelor informații concise referitoare la proiectul ucrainean, demersuri în plan bilateral și multilateral, cu scopul sublinierii necesității unei atitudini conforme dreptului internațional din partea Ucrainei.

Demersurile părții române s-au bazat pe cele două componente

principale ale problematicei, de mediu și de navigație :

a) Protecția mediului a considerat că: „Ministerul Afacerilor Externe a acționat consecvent în sensul solicitării de a se respecta convențiile internaționale și recomandările internaționale pentru minimizarea impactului asupra ecosistemului Deltei Dunării”. Atitudinea promovată de partea română este confirmată de studiile efectuate de către organizațiile internaționale, precum Secretariatul Convenției de la Berna, Secretariatul Convenției de la Ramsar, Comisia Internațională pentru Protecția Fluviului Dunărea.¹¹¹

b) Ministerul Afacerilor Externe a precizat că în privința aspectelor de navigație, demersurile de pe brațul Chilia trebuie să fie conforme regimului frontierei de stat. Totodată, a arătat că pe porțiunea Dunării de Jos trebuie avut în vedere regimul de

¹¹⁰ KaradenizPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

¹¹¹ Ministerul Afacerilor Externe, *Canalul Bîstroe*, <https://www.mae.ro/node/1520>

navigație stabilit prin Convenția de la Belgrad din 1948.¹¹²

Atitudinea consecventă a părții române a fost aceea că Ucraina trebuie să se evite executarea oricăror noi lucrări și inițierea unui dialog bilateral deschis și sincer pentru soluționarea problemei, adaptat la criteriile internaționale, având în vedere prevederile clare ale convențiilor internaționale, în special ale Convenției de la Espoo, și, cu atât mai mult cu cât, proiectul Canalului Bîstroe ar putea determina un impact transfrontalier negativ însemnat asupra ecosistemului Deltei Dunării.¹¹³

Ministerul român al Afacerilor Externe a adresat o notă verbală Ambasadei Ucrainei la București, pe data de 24 martie 2008, prin care a solicitat să primească clarificări oficiale, privind informațiile referitoare la inaugurarea unui baraj pe canalul Bîstroe, susținându-și din nou punctul de vedere cu privire la faptul

că astfel de acțiuni încalcă prevederile internaționale.

Concomitent, MAE a informat că secretarul executiv al Comisiei Economice ONU pentru Europa (UNECE), Jan Kubis, a trimis în data de 25 martie, viceprim-ministrului Ucrainei, Hrihori Nemiria, o scrisoare referitoare la proiectul ucrainean Bîstroe, prin care se atrăgea atenția autorităților ucrainene că, deși Ucraina are obligația de a nu mai continua nicio lucrare pentru finalizarea proiectului până la îndeplinirea cerințelor impuse de Convenția Espoo, din informațiile comunicate Comitetului de Implementare a Convenției Espoo reiese că lucrările nu au fost oprite și, mai mult, au fost executate lucrări la construirea digului de protecție care ar face parte din cadrul fazei a doua a proiectului.¹¹⁴

Deși România a prezentat Ucrainei, în luna august 2009, o listă de probleme privind influența canalului

¹¹² Ministerul Afacerilor Externe, *Canalul Bîstroe*, <https://www.mae.ro/node/1520>

¹¹³ Ministerul Afacerilor Externe, *Canalul Bîstroe*, <https://www.mae.ro/node/1520>

¹¹⁴ Epoch Times Romania, *MAE cere lămuriri Ucrainei în privința unui baraj pe canalul Bîstroe*, <http://epochtimes-romania.com/news/mae-cere-lamuriri-ucrainei-in-privinta-unui-baraj-pe-canalul-bastroe---31069>

Dunăre-Marea Neagră, asupra mediului, fapt recunoscut de Ministerul ucrainean al Transporturilor și Comunicațiilor, citat de agenția Interfax Ucraina, acestea nu au fost luate în considerare.

Guvernatorul regiunii Odesa, Nikolai Serdiuk, a afirmat că realizarea canalului Dunăre-Marea Neagră a fost încheiată, în ciuda piedicilor puse de România, acesta funcționând și aducând venituri consistente Ucrainei și în special regiunii Odesa. De menționat este că aceste evenimente s-au petrecut după ce, în martie 2009, Ministerul român al Afacerilor Externe a solicitat Ambasadei Ucrainei lămuriri privind informațiile vehiculate care au vizat inaugurarea unui baraj de pe artera navigabilă de mare adâncime *Dunăre – Marea Neagră* (Bîstroe), atrăgând totodată atenția că astfel de acțiuni încalcă prevederile internaționale.¹¹⁵

De altfel, în cadrul runde de negocieri de la Tulcea, referitoare la

studiul privind impactul transfrontalier al proiectului ucrainean “Refacerea căii navigabile de mare adâncime Dunăre-Marea Neagră” pe teritoriul României, conform prevederilor Convenției Espoo, reprezentanții Ministerului mediului din Ucraina au declarat că etapa a doua de construcție a Canalului Bîstroe se va realiza doar cu respectarea Convenției, însă au refuzat să răspundă la întrebările privind eventualele lucrări care se derulau în acel moment pe canalul Bîstroe.

Cu această ocazie, reprezentanții Ministerului român de Externe au subliniat că „Poziția constantă a partii române a fost aceea ca Ucraina trebuie să se abțină de la realizarea oricărui noi lucru și să inițieze un dialog bilateral deschis și sincer în vederea rezolvării chestiunii în conformitate cu normele internaționale, având în vedere prevederile clare ale convențiilor internaționale, în special ale Convenției de la Espoo”, mai ales că proiectul Bistroe era susceptibil să provoace un impact transfrontalier

¹¹⁵ KaradenizPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

negativ semnificativ asupra ecosistemului Deltei Dunării.¹¹⁶

Se pare că, de partea Ucrainei a fost atras și concernul Arcelor Mittal, proprietar al SIDEX Galați care ar fi agreat să transporte minereu de fier din Burgas (Bulgaria) la Galați pe canalul de mare adâncime "Dunarea-Marea Neagră" (Bîstroe), chiar dacă ar fi fost nevoit să plătească dublu pentru aprovizionarea cu materii prime asigurate de compania Comvex.

În susținere, sindicaliștii din companie, declarau că ArcelorMittal Galați ar fi recurs la astfel de practici pentru a forța mâna acționarilor de la Comvex să le vândă acțiunile firmei.¹¹⁷

Aflat în România într-o vizită oficială, fostul președinte al Ucrainei, Victor Iusenko a discutat, printre altele, cu fostul președinte Traian Basescu, referitor la problema canalului Bistroe.

Cu această ocazie, Iusenko a afirmat, potrivit traducerii oficiale

asigurate în timpul declarațiilor, că acesta este teritoriu suveran unde statul ucrainean are dreptul de a desfășura o activitate suverană în aceasta privință, iar partea ucraineană se angaja să asigure realizarea tuturor obligațiilor internaționale asumate referitoare la protecția mediului. La rândul său, președintele Traian Basescu a declarat, citat de NewsIn, că părțile română și ucraineană au stabilit diagnosticul problemelor comune și modalitățile de soluționare. "Au fost atinse toate subiectele tradiționale ce fac obiectul discuțiilor româno-ucrainene, dar, spre deosebire de discuțiile de până acum, am stabilit diagnosticul problemelor și modalitățile de soluționare a acestora", a afirmat Traian Basescu.¹¹⁸

Ministerul român de Externe a solicitat, anterior, constituirea unei Comisii internaționale de anchetă asupra impactului de mediu al construirii Canalului Bîstroe, invocând că în Convenția privind Impactul

¹¹⁶ KaradenizzPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

¹¹⁷ KaradenizzPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

¹¹⁸ Green Report, *Basescu si Iusenko: Nimic despre Insula Serpilor*, <https://www.green-report.ro/iusenko-despre-canalul-bastroe-presa-de-astazi/>

asupra Mediului al proiectelor transfrontaliere (EIA, sau Convenția de la Espoo) se stipulează obligația a două țări vecine de a evalua și a se informa reciproc cu privire la proiectele derulate în regiuni de frontieră, care pot avea efecte asupra mediului din zonele respective. De asemenea, a fost sesizată Comisia Dunării de la Viena, iar delegația română la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) a introdus o moțiune de rezoluție referitoare la *situația deltelor*, în care era expusa chestiunea Bîstroe. În aceeași perioadă, surse din cadrul MAE afirmă că se avea în vedere și posibilitatea acționării în justiție a companiei germane Mobius Bau AG, care se ocupa de realizarea proiectului ucrainean, în baza principiilor dreptului mediului, privind răspunderea solidară a statului și a operatorului privat pentru pagube aduse mediului.

În acest context, ministrul român de externe al acelei perioade, Mircea Geoană, a declarat că Bîstroe nu este un conflict româno-ucrainean, ci „o problemă europeană, iar Ucraina

ca membră a Consiliului Europei are obligația să se conformeze cerințelor europene”. Conform unei relatări AFP, a fost evidențiat faptul că, inclusiv SUA erau profund preocupate față de consecințele înfăptuirii de către Ucraina a unui canal în regiunea Deltei Dunării, criticând „lipsa acțiunilor menite să tempereze îngrijorările exprimate deja de UE, România și Germania”.¹¹⁹

Capitolul III : Puncte de vedere Europene

Studiul de impact realizat de Institutul Național Delta Dunării arată că amenajarea canalului Bîstroe putea să afecteze grav atât delta ucraineană, cât și delta românească, fapt confirmat și de Catherine Day, șefa Direcției de Mediu a Comisiei Europene.¹²⁰

Astfel, la mijlocul lunii decembrie 2004, miniștrii mediului din 13 state europene s-au întâlnit la Viena,

¹¹⁹ Gardianul, *Kievul a amânat inaugurarea Canalului Bîstroe*, <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1259560-kiuvul-amanat-inaugurarea-canalului-bastroe.htm>

¹²⁰ Gardianul, *Kievul a amânat inaugurarea Canalului Bîstroe*, <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1259560-kiuvul-amanat-inaugurarea-canalului-bastroe.htm>

în cadrul Comisiei Internaționale de Protecție a Dunării, for care reunește oficiali din majoritatea țărilor străbătute de acest fluviu, pentru a discuta, printre altele și cazul controversatului canal construit de ucraineni.¹²¹

Anterior, la sediul Deutsche Welle, din Bonn, a avut loc o conferință de presă la care au participat oficiali ai acestei comisii și un reprezentant al Ministerului Mediului din Germania unde s-a precizat că la Conferința miniștrilor de la Viena va discuta tema Canalului Bîstroe, însă “nu va fi nici locul și nici cazul luării unor decizii tranșante în privința continuării proiectului”. Vă fi însa locul în care România și Ucraina vor sta la aceeași masă și vor schimba informații, alături de celelalte țări membre în privința efectelor transfrontaliere ale proiectului și a următorilor pași ai acestuia.

Precizarea a venit în contextul în care Ucraina, nefiind membru al

Uniunii Europene, comisia nu putea stabili sancțiuni împotriva acesteia, ci „doar recomandarea de a lucra transparent”.¹²²

În raportul întocmit, de membrii Comitetului Permanent al Convenției de la Berna s-a aratat că experții regretă că guvernul de la Kiev a decis să poarte un dialog cu comunitatea internațională doar după realizarea primei faze a proiectului, oficialii europeni recomandând ca lucrările de lărgire a canalului să fie continuate doar după un an, timp în care să fie monitorizate efectele investiției asupra mediului.

Prin urmare, după ce organizații internaționale de protecție a mediului înconjurător au atras atenția asupra pericolului pe care acest canal îl reprezintă pentru întregul ecosistem al Deltei Dunării, Consiliul Europei a hotărât să trimită la Bîstroe o delegație de experți care să evalueze impactul

¹²¹ *Gardianul, Kievul a amânat inaugurarea Canalului Bîstroe*, <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1259560-kievul-amanat-inaugurarea-canalului-bastroe.htm>

¹²² *Made for Minds, Preocuparea principal STASI : Germania Federală*, <https://www.dw.com/ro/preocuparea-principal%C4%83-stasi-germania-federal%C4%83/a-4772097>

canalului asupra mediului înconjurător din Delta Dunării.¹²³

Comisarul european pentru transporturi, Jacques Barrot, a declarat că „autoritățile de la Bruxelles vor să ajute guvernul român, iar în acest sens a cerut comisarului european pentru mediu să redacteze o scrisoare pe care să o trimită guvernului ucrainean”, document care prevedea că orice stat care începe un proiect ce poate avea un impact negativ și peste frontierele sale este obligat să se sfătuiască cu țările vecine afectate.¹²⁴

În urma monitorizării efectuate de o comisie trilaterală formată din reprezentanți ai României, Ucrainei și Republicii Moldova Ucraina a solicitat din nou închiderea dosarului, în timp ce partea română a relevat că există un anumit impact transfrontalier. În acest context, membrii Comitetului Permanent al Convenției de la Berna

au decis ca dosarul Bîstroe să rămână deschis încă un an.

În ianuarie 2008, fostul ministru ucrainean al Transporturilor și Telecomunicațiilor, Iosip Vinski, anunța că Ucraina intenționează să dea în folosință canalul Bîstroe până la sfârșitul anului, după efectuarea pe cursul anului a noi lucrări de dragare. În luna martie 2008, fostul ministru român al mediului Attila Korodi, declara că Bruxelles-ul, prin comisarul de mediu, Stavros Dimas, urma să notifice oficial Ucraina, cerându-i explicații pe aceasta tema.

În luna mai, a aceluiași an, un reprezentant al World Wide Fund for Nature (Fondul Global de Mediu) atenționa “că transportul naval pe Canalul Bistroe nu poate fi permis, deoarece exista date care arata că acest lucru ar avea un impact transfrontalier negativ asupra sistemelor naturale vitale”. În luna iunie, parlamentarii Consiliului European, reuniți la Strasbourg, au cerut Ucrainei, printr-o recomandare, sistarea lucrărilor la Canalul Bistroe și înființarea Euroregiunii Mării Negre, în condițiile

¹²³ George Coman, *Canalul Bîstroe îngrijorează Consiliul European*, <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1264444-canalul-bastroe-ingrijoreaza-consiliul-europei.htm>

¹²⁴ Claudiu Berbece, *Uniunea Europeană intervine în problema Bîstroe*, http://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2008/03/080306_ue_bastroe.shtml

în care spațiul pontic risca un dezastru ecologic, fiind necesară o consolidare a cooperării țărilor riverane.

Cu toate acestea, în luna iulie, Ucraina a notificat România că începe să efectueze lucrări de dragare la brațul Chilia, în cadrul proiectului Bîstroe, sfidând astfel avertismentele forurilor internaționale și incalcându-și angajamentele asumate.

În luna august, oficialii români anunțau că guvernul ucrainean a revocat decizia privind realizarea celei de-a doua faze a construcției la canalul Bistroe, adoptată în mod unilateral în decembrie 2007, însă, la distanță de câteva zile purtătorul de cuvânt al executivului de la Kiev a infirmat decizia de oprire a lucrărilor la Bîstroe.

La începutul lunii octombrie, Ucraina a solicitat crearea unei noi entități ONU cu scopul de a asigura protecție ecologică. Președintele ucrainean Victor Iuscenko propunea atunci adoptarea unei Constituții Mondiale de Mediu și stabilirea unui sistem din cadrul ONU în cadrul căruia să funcționeze o structură unică de protecție ecologică, cu autoritate și

mecanisme relevante. Având în vedere prevederile Convenției Espoo, Ucraina era obligată să adopte decizia finală privind proiectul Canalului abia în urma parcurgerii mai multor etape de consultare cu statele afectate. Punctele de vedere pe această temă puteau fi trimise către MMDD până la data de 1 noiembrie 2008.¹²⁵

În perioada 19-21 mai 2008, România a găzduit cea de-a patra reuniune a Statelor părți la Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier, din cadrul Comisiei Economice pentru Europa a Națiunilor Unite.

Cu această ocazie a fost adoptată decizia referitoare la lipsa de conformitate a proiectului ucrainean cu prevederile Convenției Espoo, măsură la care se recurge în cazul în care un anumit stat ignoră, în mod repetat, normele internaționale.

De asemenea, statele părți la Convenția Espoo au adoptat și un avertisment adresat Ucrainei, care ar fi

¹²⁵ KaradenizPress, *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*, <https://karadeniz-press.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>

intrat în vigoare în cazul în care până la data de 31 octombrie 2008 Ucraina nu ar fi îndeplinit anumite condiții.

La 30 octombrie 2008, Comitetul de Implementare a luat notă de unele măsuri întreprinse de partea ucraineană pentru conformarea la dispozițiile Convenției, iar, în același timp, "Comitetul de Implementare a considerat că Ucraina continuă să nu respecte în mod corespunzător prevederile acesteia, în special în ceea ce privește prima fază a proiectului". Astfel, a solicitat Ucrainei să nu întreprindă niciun fel de lucrări, inclusiv de întreținere, până la momentul aplicării prevederilor relevante ale Convenției.¹²⁶

Reuniunea ESPOO, care s-a desfășurat, la Geneva, în perioada 20-23 iunie 2011, a concluzionat că avertismentul Ucrainei, dat în anul 2008, referitor la proiectul Canalul Bîstroe, rămâne în vigoare, întrucât

această țară continuă să încalce reglementările privind proiectul

În acest context, Guvernului ucrainean i s-a cerut să respecte concluziile Raportului elaborat în 2010 de mai mulți experți independenți având ca obiect măsurile pe care trebuia să le ia Ucraina pentru respectarea Convenției în ceea ce privește proiectul Bîstroe.¹²⁷

MAE român a arătat legat de acest aspect că în urma Deciziei adoptate la cea de-a 5-a Reuniune a Părților, Ucraina avea obligația de a raporta Comitetului de Implementare a Convenției, la sfârșitul fiecărui an, măsurile luate pentru a asigura conformitatea proiectului cu prevederile acestui instrument.¹²⁸

CONCLUZII

¹²⁶ Epoch Times Romania, MAE cere lămuriri Ucrainei în privința unui baraj pe canalul Bîstroe, <http://epochtimes-romania.com/news/mae-cere-lamuriri-ucrainei-in-privinta-unui-baraj-pe-canalul-bastroe---31069>

¹²⁷ DCNews, Ucraina ignore regulamentele internaționale privind Canalul Bîstroe, https://www.dcnews.ro/ucraina-ignora-regulamentele-internationale-privind-canalul-bastroe_76258.html

¹²⁸ Ministerul Afacerilor Externe, Mecanisme activate de partea română, <https://www.mae.ro/node/1521>

Criza din Ucraina și dificultățile economice pe care Guvernul de la Kiev le-a avut de gestionat au schimbat situația dosarului Bâstroe, investiția fiind considerată, după ani de discuții și controverse, ca inoportună.

Astfel, fără să recunoască existența temerilor legate de o posibilă tensionare a relațiilor cu comunitatea europeană, generate de acest subiect, Ucraina a ales să renunțe la un proiect strategic și economic de anvergură, lăsând totuși impresia că este oricând gata să revină asupra lui, dacă interesele naționale o reclamă.

La nivel european se apreciază că includerea acestui dosar în format de dialog multilateral ar putea avea darul de a detensiona discuțiile și de a permite identificarea unui culoar către o soluție acceptabilă ambelor părți, prin detectarea modalităților de cooperare în cadrul strategiei Dunării, un rol esențial revenind României, atât ca factor de stabilitate la frontiera estică a Uniunii Europene, cât și ca actor principal în domeniul economic și de protecție a mediului din zonă.

BIBLIOGRAFIE

1. , I. L. (2020, 03 13). *Capitolul Politici de mediu. Apele și pădurile*. Retrieved from <https://lege5.ro/Gratuit/ge2damjtg44q/capitolul-politici-de-mediul-apele-si-padurile-program?dp=gezdenzqgaztqoi>
2. AGERPRES. (2020, 03 11). *Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării*. Retrieved from <https://wwwb.agerpres.ro/comunicate/2018/11/15/comunicat-de-presa-administratia-rezervatiei-biosferei-delta-dunarii--211641>
3. Coman, G. (2020, 03 15). *Canalul Bâstroe îngrijorează Consiliul European*. Retrieved from <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1264444-canalul-bastroe-ingrijoreaza-consiliul-europei.htm>
4. DCNews. (2020, 03 15). *Ucraina ignore regulamentele internaționale privind Canalul Bâstroe*. Retrieved from https://www.dcnews.ro/ucraina-ignora-regulamentele-internationale-privind-canalul-bastroe_76258.html
5. Delta, I. (2020, 03 10). *Fluviul Dunărea*. Preluat de pe <https://www.info-delta.ro/dunarea-14/>

6. Externe, M. A. (2020, 03 14). *Canalul Bîstroe*. Retrieved from <https://www.mae.ro/node/1520>
7. Gardianul. (2020, 14 03). *Kievul a amânat inaugurarea Canalului Bîstroe*. Retrieved from <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1259560-kievul-amanat-inaugurarea-canalului-bastroe.htm>
8. Gardianul. (2020, 03 14). *Kievul a amânat inaugurarea Canalului Bîstroe*. Retrieved from <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1259560-kievul-amanat-inaugurarea-canalului-bastroe.htm>
9. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
10. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
11. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
12. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
13. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
14. KaradenizzPress. (2020, 0314). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
15. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
16. KaradenizzPress. (2020, 03 14). *Bîstroe, obiectiv strategic al Ucrainei*. Retrieved from <https://karadenizzpress.ro/bastroe-obiectiv-strategic-al-ucrainei/>
17. Minds, M. f. (2020, 03 15). *Preocuparea principal STASI : Germania Federală*.

- Retrieved from <https://www.dw.com/ro/preocuparea-principal%C4%83-stasi-germania-federal%C4%83/a-4772097>
18. Ria.org. (2020, 03 13). *Strategia Dunării*. Retrieved from <http://www.ria.org.ro/ria/images/platina/danube/strategia%20dunarii.pdf>
19. Romania, E. T. (2020, 03 14). *MAE cere lămuriri Ucrainei în privința unui baraj pe canalul Bîstroe*. Retrieved from <http://epochtimes-romania.com/news/mae-cere-lamuriri-ucrainei-in-privinta-unui-baraj-pe-canalul-bastroe---31069>
20. Romania, E. T. (2020, 03 14). *MAE cere lămuriri Ucrainei în privința unui baraj pe canalul Bîstroe*. Retrieved from <http://epochtimes-romania.com/news/mae-cere-lamuriri-ucrainei-in-privinta-unui-baraj-pe-canalul-bastroe---31069>
21. României, G. (2020, 03 13). *HOTĂRÂRE Nr. 248 din 27 mai 1994 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervatiei Biosferei Delta Dunării*. Preluat de pe <http://www.ddbra.ro/legi/248-1994.pdf>
22. UE, F. (2020, 03 13). *Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării*. Retrieved from https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48101/6._Raport_Strategie_ro.pdf
23. UE, F. (2020, 03 13). *Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României*. Retrieved from https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf
24. UE, F. (2020, 03 13). *Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României*. Retrieved from https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf
25. Externe, M. A. (2020, 03 14). *Mecanisme activate de partea română*. Retrieved from [HYPERLINK "https://www.mae.ro/node/1521"](https://www.mae.ro/node/1521)
<https://www.mae.ro/node/1521>

Diplomația refugiaților la nivelul Uniunii Europene

Refugees diplomacy at the European Union level

Amira SAWAN¹²⁹

Abstract: Ce reprezintă conceptul de soft power? Este diplomația modernă o putere soft? Care este legislația cadru privind protecția refugiaților la nivel internațional? Ce presupune diplomația refugiaților? Care este cadrul legislativ european privind politica de azil? Care este relația dintre UNHCR și UE în gestionarea refugiaților pe teritoriul UE? Poate diplomația refugiaților, privită doar ca o putere soft, să contrabalanseze interesele statelor în această problematică?

Cuvinte cheie: soft power, diplomație modernă, refugiat, diplomația refugiaților, politica de azil a UE.

Abstract: What is the concept of soft power? Is modern diplomacy a soft power? What is the framework legislation on international refugee protection? What does refugee diplomacy entail? What is the European legislative framework on asylum policy? What is the relationship between UNHCR and the EU in managing refugees across the EU? Can refugee diplomacy, seen only as a soft power, counterbalance the interests of states in this matter?

Keywords: soft power, modern diplomacy; refugee; refugee diplomacy; EU asylum policy.

¹²⁹ Doctor în Științe Politice – Școala Națională de Studii Politice și Administrative.

I. Introducere

Diplomația refugiaților apare ca manifestare a unei guvernări globale, în care statele acționează drept gardieni și actori decisivi în cadrul acestei politici, această diplomație aflându-se la confluența dintre provocările ce țin de politica internă și cea internațională, fapt ce determină o multiplicare a actorilor care acționează la nivel internațional. Avem pe de-o parte politicile statelor dezvoltate, ale căror teamă de refugiați determină adoptarea unei politici de control al frontierelor, considerând-o esențială în păstrarea suveranității. Pe de cealaltă parte, regăsim luări de poziții și din partea politicianilor, oficialii ministerelor responsabile cu controlul frontierelor, migrație chiar și afaceri interne, fapt ce demonstrează teoria unei diplomații de "club", închisă.

Acest demers de cercetare se dorește a fi unul comprehensiv, ce pornește de la teoretizarea și conceptelor cheie - *soft power*, *diplomație*, *diplomația refugiaților*, *refugiat*, *politica europeană de azil*, analizând, totodată, contextul și

evoluția dreptului de azil la nivel internațional și european, analizând totodată și relația dintre UE și UNHCR.

Conceptul de "soft power" și diplomația modernă

Puterea este definită ca reprezentând capacitatea fizică, morală și intelectuală de a acționa, precum și abilitatea de a influența comportamentul altora. Pornind de la acest înțeles comun al termenului este important de menționat faptul că la nivelul relațiilor internaționale, puterea este principalul element de diferențiere a statelor. Astfel, la nivelul cunoașterii comune, un stat este considerat puternic dacă deține o populație relativ numeroasă, un teritoriu vast, resurse naturale extensive, putere economică, forță militară și stabilitate socială¹³⁰. În ceea ce privește principalele accepțiuni ale termenului, doresc să aduc în discuție două definiții extrem de edificatoare

¹³⁰ Joseph S. Nye, *Soft Power. The means to succes in world politics*, 2004, p. 3

pentru identificarea *caracterului relaționar* al puterii. Prima dintre ele este definiția lui Max Weber, care consideră că "puterea este probabilitatea ca un actor într-o relație socială să fie într-o poziție care să-i permită să-și impună voința în ciuda rezistenței altcuiva, indiferent de fundamentul pe care se bazează această posibilitate"¹³¹. Cea de-a doua definiție, extrem de utilă în definirea puterii, este cea a lui Robert Dahl, care afirmă că "A are putere asupra lui B până acolo încât îl poate determina pe B să facă ceva ce nu ar fi făcut dacă nu ar fi fost nevoit"¹³². Altfel spus, **la nivel internațional, puterea unui stat este relevantă doar în cazul în care aceasta își găsește utilitatea în raport cu ceilalți actori internaționali.**

Referitor la *caracterul contextual* al puterii, consider important să aduc în discuție faptul că pentru teoreticienii realiști interesul național al unui stat este văzut în termeni de putere, iar

orice acțiune sau politică a unui stat are drept scop maximizarea puterii acestuia. Este important de menționat faptul că interesul național al statelor nu este un dat, acesta se schimbă odată cu evoluțiile interne sau internaționale. O altă caracteristică importantă a puterii pe care doresc să o aduc în discuție face referire la *caracterul dual al puterii*, acela de mijloc pentru atingerea unui scop, dar și un scop în sine. În ceea ce privește puterea văzută ca scop, statele sunt interesate de obținerea cât mai multor resurse de ordin militar, economic, tehnologic și diplomatic. Referitor la puterea ca mijloc, aceasta presupune folosirea efectivă a acestor resurse în scopul obținerii unui obiectiv dorit¹³³.

Sintetizând aspectele prezentate anterior, consider necesar de menționat faptul că **puterea reprezintă capacitatea de a transforma obiectivele în rezultate.** În ceea ce privește această transformare, poate avea la bază coerciția sau forme non-coercitive. Mai mult, autorul face o

¹³¹ Max Weber, *Theory of Social & Economic Organization: Role of Ideas & Subjectis in Action*, 2009, p. 160

¹³² Robert Dahl, *The Concept of Power*, Behavioral Science, 2:3 (1957: July), p. 201

¹³³ Corneliu Calotă, *Puterea în Relațiile Internaționale*, București, 2010, p. 58

distincție clară între *puterea comportamentală*, înțeleasă drept "capacitatea de a obține rezultatele dorite" și *puterea în termeni de resurse*, deținerea acestora fiind asociată cu "abilitatea de a obține rezultatele dorite"¹³⁴.

Puterea hard și *puterea soft* reprezintă principalele caracteristici ale puterii comportamentale. Teoreticienii Nye și Keohane consideră *puterea hard* drept "abilitatea de a-i determina pe alții să facă ceva ce altfel nu ar face, prin amenințare cu pedeapsa sau prin promisiunea recompensei"¹³⁵. Mai mult, acest concept are la bază o serie de stimulente ("*carrots*") sau amenințări ("*sticks*"). Cu alte cuvinte, acest tip de putere are la bază forța militară, forța economică, precum și toate tipologiile de resurse materiale în termenii lui Hans Morgenthau, având drept scop asigurarea securității unui stat. Prin *soft power*, supranumită și cea de-a doua față a puterii, Nye înțelege "abilitatea de a obține rezultatele dorite

pentru că și alții doresc același lucru; este abilitatea de a obține rezultatele dorite prin atragere mai degrabă decât prin constrângere. Ea funcționează determinându-i pe ceilalți să respecte regulile și instituțiile care duc la comportamentul dorit.

Puterea soft poate avea la bază atractivitatea propriilor idei sau a propriei culturi sau abilitatea de a stabili agenda prin intermediul standardelor și instituțiilor care conturează preferințele altora. Ea depinde în mare parte de puterea de convingere a informației libere pe care un actor încearcă să o transmită. Dacă un stat poate face ca propria putere să pară legitimă în ochii altora și poate înființa instituții compatibile care îi încurajează pe alții să-și definească propriile interese în moduri compatibile, s-ar putea să nu aibă nevoie să consume atâtea resurse economice și militare, în mod tradițional costisitoare"¹³⁶.

Sintetizând, Joseph Nye consideră că un stat poate obține

¹³⁴ Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, *Putere și interdependență*, Iași 2009, p. 280

¹³⁵ *Idem*

¹³⁶ *Ibidem*, pp. 280-281

rezultatele dorite fără a recurge la amenințări sau stimulente, doar prin atragerea celorlalți. Altfel spus, puterea blândă sau *soft* își are originile în abilitatea de a contura preferințele altora, fiind o caracteristică tipică a statelor democratice¹³⁷. "Moneda" utilizată în cadrul *puterii soft* pentru obținerea cooperării, vizează elemente precum atracția pentru valori comune, justiția și obligativitatea de a contribui la atingerea acestora¹³⁸. În acest sens, resursele *puterii soft* își au originea în valorile pe care cultura unei țări sau organizație internațională le deține, puterea exemplului în ceea ce privește practicile și politicile interne și, nu în ultimul rând, modul în care gestionează relațiile cu ceilalți¹³⁹. Cu alte cuvinte, puterea *soft* reprezintă o forță culturală, ideologică și instituțională, având drept scop ultim atragerea celorlalți și de a domina agenda internațională, dar și din dorința de a-și legitima puterea pe scena internațională, diminuând astfel

eventuala rezistență de care s-ar putea lovi¹⁴⁰. Cele două concepte cheie au drept element comun faptul că ambele recurg la abilitatea de a influența comportamentul altora, din dorința de a-și atinge propriul scop. Diferența este dată însă de comportament și gradul de tangibilitate al resurselor¹⁴¹.

Puterea soft, în termenii definiției de Joseph Nye, are la baza **trei surse**: **cultura** - reprezentând baza *puterii de atractivitate* pentru ceilalți, **valorile politice** - contribuind la obținerea susținerii interne și externe și, nu în ultimul rând, **politica sa externă**, fiind cea care îi poate conferi legitimitate și autoritate morală la nivel internațional¹⁴². Prima sursă a *puterii soft*, cultura, este descrisă de către autor ca reprezentând **un set de valori și practici menite să creeze o însemnătate pentru o societate**. Nye distinge două tipuri de cultură: cea de la *nivel înalt*, precum literatură, artă, educație, întâlnită la nivelul elitelor și cea *populară*, care își propune

¹³⁷ Joseph S. Nye, *Soft Power. The means to succes in world politics*, 2004, p. 5

¹³⁸ *Ibidem*, p. 7

¹³⁹ *Ibidem*, p. 8

¹⁴⁰ *Ibidem*, p. 10

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 7

¹⁴² *Ibidem*, p. 11

amuzamentul publicului larg. Autorul consideră că este important ca între caracteristicile primei surse a puterii soft să fie incluse o serie de valori sau politici universale, având drept scop creșterea puterii de atracție și crearea unui sentiment al datoriei la nivelul celorlalți¹⁴³. În ceea ce privește modalitatea de transmitere a culturii, unul dintre principalele mijloace utilizate este comerțul, însă și aspecte precum contacte personale, vizite și schimburi de tineri au o pondere importantă în acest proces.

Cea de-a doua caracteristică a puterii *soft* este reprezentată de *politicile interne sau externe* ale unui guvern. Autorul consideră că aceste politici pot avea atât efecte pe termen lung, cât și pe termen scurt, identificate în principal prin sprijinul popular intern și extern. Cu alte cuvinte, politicile guvernamentale pot întări sau risipi puterea *soft* de care o țară se bucură la un moment dat. În acest sens, autorul aduce în discuție faptul că atunci când politicile unei țări sunt

ipocrite, arogante, nu țin cont de opinia altora sau au o abordare îngustată a interesului național, acestea pot submina puterea blândă a aceluși stat¹⁴⁴.

Ultima caracteristică identificată de Joseph Nye drept o sursă a puterii *soft* o reprezintă *politica externă* a unui stat. Autorul consideră că fiecare stat își urmărește interesul național în ceea ce privește politica externă, însă diferă gradul (extins sau îngust), în care este aceasta definit, precum și mijloacele la care se recurge pentru a-l obține. În acest sens sunt de părere că este important ca politica externă a unui stat să promoveze o serie de valori unanim acceptate la nivel internațional, precum democrația și drepturile omului.

Puterea *soft* presupune mobilizarea cooperării celorlalți actori, fără a se face recurs la amenințări. Mai mult, aceasta depinde de "moneda de atracție", altfel spus, de modul în care actorii își construiesc propriile obiective. În acest sens, autorul consideră că politicile care au la bază o

¹⁴³ *Idem*

¹⁴⁴ Joseph S. Nye, *Soft Power. The means to success in world politics*, 2004, p. 14

serie de definiții generale și vaste ale interesului național, pot fi mai atractive decât cele care utilizează o perspectivă limitată¹⁴⁵. Autorul consideră că valorile pe care un guvern le apără prin comportamentul său la nivel intern, la nivelul instituțiilor internaționale, precum și prin politica sa externă pot influența preferințele celorlalți care, fie sunt atrași, fie resping comportamentul acestor actori. Mai mult, este important de precizat faptul că puterea *soft* nu aparține guvernelor în aceeași măsură ca și puterea *hard*¹⁴⁶.

În concluzie, doresc să întăresc ideea potrivit căreia *puterea soft*, definită în termenii lui Joseph Nye este dificil de controlat prin prisma faptului că majoritatea resurselor sale nu se află sub controlul guvernelor, iar efectele acestora depind în primul rând de gradul de acceptabilitate de care se bucură în rândul auditoriului. În acest sens, doresc să menționez faptul că, resursele puterii *soft* sunt mult mai

lente, difuze și mai greu de controlat decât cele ale resurselor puterii *hard*¹⁴⁷.

Diplomația apare definită drept arta de a gestiona relațiile interstatale, precum și relațiile dintre state și alți actori. Analizând termenul din perspectiva statelor, **diplomația este percepută drept un instrument folosit pentru a contribui la formarea și implementarea politicii externe, reprezentând totodată modalitatea prin care statele își formează, coordonează și asigură anumite interese, recurgând la corespondență, discuții, schimburi de opinie, vizite, amenințări sau alte activități conexe**¹⁴⁸.

Referitor la **funcțiile diplomației**, acestea pot fi grupate conform următoarelor domenii de activitate: domeniul **ceremonial** - ilustrat prin protocol, reprezentare și vizite; domeniul de **management** ce presupune activitățile zilnice; domeniul de **promovare a intereselor**; domeniul de **explicare și protejare a politicii naționale**; domeniul privind

¹⁴⁵ *Ibidem*, pp. 60-61

¹⁴⁶ *Ibidem*, p. 14

¹⁴⁷ *Ibidem*, p. 99

¹⁴⁸ R.P. Barston, *Modern Diplomacy*, 2014, p. 1

întărirea relațiilor bilaterale, cooperare bilaterală și multilaterală; domeniul de informare și/sau comunicare prin respectarea misiunii primite, monitorizare și raportare; domeniul ce vizează obligația de a proteja și de a contribui la ordinea internațională din punct de vedere legal, prin supravegherea respectării normelor internaționale, dar și prin crearea de noi reguli, negocieri internaționale și medierea conflictelor. În plus, consider important de subliniat faptul că funcțiile diplomației sunt strâns legate de evenimente și situații în derulare, precum crize internaționale, dezastre umane și naturale, care au rolul de a re poziționa interesul statelor asupra anumitor probleme sau zone geografice¹⁴⁹.

În mod tradițional, diplomația a fost asociată activităților desfășurate pe timp de pace, însă se poate recurge la utilizarea ei și pe timp de război sau conflicte armate¹⁵⁰. În acest sens, doresc să realizez o scurtă prezentare a modului în care asistăm la

transformarea diplomației contemporane odată cu sfârșitul Războiului Rece - moment crucial pentru înțelegerea noii ordini mondiale. Diplomația modernă și-a pierdut din imaginea sa de excepționalism în ceea ce privește practica, fiind nevoită să concureze și să interacționeze cu o gamă vastă de agenți, să se conducă într-o manieră mai alertă, mai aplicată, cu o mai mare atenție către tehnică diplomatică¹⁵¹. Altfel spus, noua diplomație este una de rețea, care nu mai aparține exclusiv statelor, aria actorilor implicați fiind extinsă și către organizațiile non-guvernamentale și cele religioase, dar și corporații și indivizi¹⁵².

Globalizarea și era informațională caracteristice erei noastre reprezintă principalele cauze ale acestei lumi net mai complexă, plină de provocări și mult mai solicitantă. Nevoia de transformare, de adaptare la noua lume caracterizată de o interconectare profundă se regăsește

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 2

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 1

¹⁵¹ Andrew F. Cooper, Jorge Heine, Ramesh Thakur, *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY*, 2013, p. 1

¹⁵² *Idem*

și la nivelul diplomației. În acest sens, Andrew F. Cooper, Jorge Heine și Ramesh Thakur identifică în cartea intitulată *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY* cinci mari caracteristici ale lumii diplomației în secolul XXI, care au fost supuse unui amplu proces de transformare, după cum urmează:

- "extinderea numărului și tipologiei de actori - de la guverne la firme din sectorul privat, corporații multinaționale, organizații non-guvernamentale și organizații regionale și interguvernamentale;
- lărgirea ariilor și scopurilor activității diplomatice - de la tradiționala politică externă, către noi sectoare diferite din sfera politicilor publice și activității guvernamentale;
- transformarea modului în care are loc activitatea diplomatică - de la nivel local, prin reprezentanții naționali, la nivel bilateral, regional și global;
- transformări la nivelul aparatului pentru relațiile externe și diplomație;

- schimbări la nivelul modelelor, tipurilor și tehnicilor diplomatice"¹⁵³.

Prima transformare la care fac referire autorii menționați este aceea referitoare la extinderea numărului și tipologiei *actorilor* implicați în realizarea acestui tip de diplomație de rețea, specific interconectivității ce caracterizează secolul XXI. Astfel, în ciuda faptului că statele continuă să reprezinte principala entitate în cadrul relațiilor internaționale, avem de-a face cu o uriașă diversitate la nivelul acestora survenită datorită mărimii, puterii (economice, militare, nucleare) și coeziunii sociale într-un sistem caracterizat de suveranitate. În acest sens, există în continuare *trei tipuri de provocări* din punct de vedere diplomatic și anume, integrarea națională, construcția statală și dezvoltarea economică a statelor formate după finalizarea Războiului Rece¹⁵⁴. În acest sens, autorii consideră că în era contemporană costurile de a merge la război ar depăși câștigurile

¹⁵³ Andrew F. Cooper, Jorge Heine, Ramesh Thakur, *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY*, 2013, p. 4

¹⁵⁴ *Ibidem*, p. 5

potențiale, asistând astfel la o re poziționare și o diversificare a importanței diplomației pe scena internațională. Mai mult, guvernele naționale sunt constrânse în misiunea lor de a-și stabili și implementa politica de varietatea de actori prezenți pe scena internațională, precum organizațiile regionale, internaționale și supranaționale, chiar și autorități publice existente la nivel subnațional¹⁵⁵.

Un alt aspect important pe care doresc să-l aduc în discuție cu privire la transformarea diplomației moderne vizează importanța acordată societății civile, ca reprezentând spațiul politic și social în care asociații voluntare încearcă să contureze norme și politici în scopul reglementării vieții publice¹⁵⁶. În ceea ce privește rolul pe care societatea civică îl poate juca, acesta derivă din multilateralism și variază de la cercetare, educație, *advocacy* și promovarea normelor, stabilirea agendei, *lobby* la nivelul organizațiilor guvernamentale și

interguvernamentale pentru adoptarea și aplicarea legilor, politicilor și a unor direcții de acțiune, implementarea unor programe, livrarea de servicii și asistență umanitară, monitorizarea unor acorduri internaționale, precum și acțiune directă¹⁵⁷.

Corporațiile multinaționale reprezintă un actor caracteristic diplomației moderne, despre care autori precum Cooper, Heine și Thakur consideră că au capacitatea de a controla și domina afacerile mondiale prin intermediul puterii lor crescute de negociere cu guverne străine pentru a obține concesiuni, modificarea legislației sau a sistemului de taxare, etc.¹⁵⁸.

Dincolo de multiplicarea și diversificarea actorilor prezenți în activitatea diplomatică, transformarea diplomației moderne arată și faptul că asistăm la o modificare a provocărilor cu care ne confruntăm pe scena internațională, fapt ce determină lărgirea *ariilor de interes* pentru diplomația contemporană. În acest sens, este important de menționat

¹⁵⁵ *Idem*

¹⁵⁶ *Ibidem*, p. 7

¹⁵⁷ *Idem*

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 8

faptul că odată cu sfârșitul Războiului Rece, asistăm la o intensificare și o diversificare a conflictelor armate, care cuprind atât lupte interne pentru putere, dominație asupra resurselor, precum și o serie de conflicte hibride, asimetrice între state și actori non-statali, ale căror metode de luptă se îndepărtează de regulile clasice, recurgând la acte de, terorism, arme chimice, etc.¹⁵⁹. În acest sens, diplomația modernă a fost nevoită să-și extindă ariile de expertiză pentru a putea cuprinde domenii precum: dezarmarea și controlul armelor, acțiuni de *peace-building* și *state-building*, diplomație comercială și securitatea alimentelor, diplomația mediului înconjurător, drepturile omului și diplomația refugiaților, diplomația sănătății și sportul¹⁶⁰.

Globalizarea și această interdependență complexă caracteristică fenomenului este asociată cu o permeabilitate a frontierelor statale prin prisma rapidității de circulație a informațiilor,

interconectarea economiilor, aspecte ce determină o adaptare a modului de realizare a activității diplomatice, care pornește acum de la nivel local, la nivel bilateral, regional și global. Altfel spus, se înregistrează o *creștere a numărului participanților* prezenți în cadrul negocierilor și implicit o diversificare a stilurilor și tehnicilor de negociere, fapt ce determină ca acest proces să fie unul mai elaborat, mai tehnic¹⁶¹.

Referitor la *aparatură utilizată în politica externă și în diplomație*, cei trei autori Cooper, Heine și Thakur sunt de părere că prin noile mijloace de comunicare și călătorie, diplomația nu mai este subordonată exclusiv ministerelor de externe, deoarece și președinții, prim-miniștrii și ceilalți oficiali ai statelor se pot întâlni cu omologii lor, contribuind astfel la extinderea actorilor implicați în politica externă a statelor¹⁶².

Ultima transformare la care a fost supusă diplomația secolului XXI vizează *modelele, tipurile și tehnicile diplomatice*. În acest sens, printre

¹⁵⁹ *Ibidem*, p. 9

¹⁶⁰ *Idem*

¹⁶¹ *Ibidem*, p.10

¹⁶² *Ibidem*, p. 12

modalitățile de practică diplomatică modernă regăsim diplomația bilaterală, multilaterală, de conferință, de comisie, summit instituționalizat, negociere, mediere, diplomație umanitară, diplomație de apărare. În ceea ce privește instrumentele pe care se bazează noul tip de diplomație, cartea *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY* face referire la diplomația economică și promovarea comerțului și a investițiilor, diplomația culturală, tehnologia digitală, afacerile consulare, *hard, soft și smart power* dar și aspecte ce țin de dreptul internațional, respectarea și promovarea Convenției de la Viena asupra relațiilor diplomatice și consulare¹⁶³.

IV. Redefinirea diplomației moderne drept o putere *soft*

Consider că diplomația modernă, cu toate transformările la care a fost supusă, poate fi analizată în

special prin identificarea componentelor sale de putere *soft*. În acest sens, pornind de la definiția lui J. Nye care definește puterea *soft* drept abilitatea de a obține rezultatele dorite pentru că și alții doresc același lucru, reprezentând totodată capacitatea de a obține rezultatele dorite prin atragere mai degrabă decât prin constrângere¹⁶⁴, intenționez să identific principalele modalități prin care diplomația modernă este percepută drept putere *soft*, atractivă pentru ceilalți. În realizarea acestui demers, consider important de precizat faptul că această variantă postmodernă a puterii se află într-o continuă creștere datorită faptului că asistăm la o conturare evidentă a unui mediu caracterizat de multiple legături transnaționale. Altfel spus, în această eră informațională în care asistăm la o interdependență crescută la nivel global, puterea *soft*, definită în termenii lui Nye a căpătat o importanță din ce în ce mai mare, fiind utilizată strategic, în special în

¹⁶³ *Ibidem*, pp. 307- 440

¹⁶⁴ Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, *Putere și interdependență*, Iași 2009, p. 280

diplomația modernă și la nivelul relațiilor internaționale.

Din punctul meu de vedere, unul dintre cei mai importanți factori care au contribuit la această dezvoltare își are originile în apariția armelor nucleare, care a contribuit la perceperea războiului drept indezirabil și de neacceptat la nivelul marilor puteri. Mai mult, ideea de non-violență este una acceptată la nivel global, fapt ce reduce și mai mult posibilitatea folosirii forței militare sau puterea *hard* pentru a obține obiective politice. De asemenea în această ecuație intră și problematica costului, iar mijloacele economice și culturale se dovedesc a fi mult mai eficiente și viabile decât recurgerea la acțiune coercitivă¹⁶⁵. Cel de-al doilea factor care contribuie la prioritizarea puterii *soft* la nivelul relațiilor internaționale derivă din faptul că asistăm la o creștere a gradului de alfabetizare la nivel global, fapt ce influențează direct numărul persoanelor care au acces la informații,

¹⁶⁵ Su Changhe, *Soft power* în The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY, 2013, p. 421

iar prin educație se creează condițiile favorabile pentru folosirea puterii *soft*¹⁶⁶. Ultimul și cel mai important factor care ajută la prioritizarea puterii de atracție derivă din faptul că în această eră informațională informațiile și cunoașterea circulă mai repede decât armele, primele având un impact major asupra modului în care oamenii gândesc și acționează. Nye considera că, pentru a acumula putere *soft*, un stat depinde de capacitatea sa de a organiza informațiile și de a comunica eficient. În acest sens, o importanță majoră în propagarea informațiilor o au televiziunile și internetul, alături de formatorii de opinie¹⁶⁷.

Puterea soft reprezintă o componentă extrem de utilă politicii externe, putând fi folosită în toate domeniile și în diferite niveluri ale diplomației moderne. Recurgând la aceasta, statele pot să-și atingă obiectivele prin folosirea unor mijloace de cooptare în relațiile interstatale și la nivelul diplomației. În acest sens, Su Changhe consideră că prin mijloacele

¹⁶⁶ *Idem*

¹⁶⁷ *Ibidem*, p. 422

soft, statele pot să-și crească puterea printr-o diplomație orientată spre apropierea de alte state și cultivarea unei culturi a prieteniei. Cea mai eficientă metodă de *soft power*, care derivă chiar din definiția culturală a diplomației publice, definită "drept modalitatea în care atât guvernele, cât și indivizi sau grupuri influențează direct sau indirect atitudinile publice care se răsfrâng în mod direct asupra deciziilor de politică externă ale altor guverne"¹⁶⁸.

Diplomația publică modernă acordă o atenție specială înțelegerii mutuale și dialogului între diferite civilizații, spre deosebire de diplomația publică tradițională orientată în principal către îmbunătățirea imaginii naționale sau schimbarea imaginii altora prin comunicare culturală. În plus, diplomația publică caracteristică secolului XXI depășește sfera guvernamentală, fiind motivată de actori non-guvernamentali prin training-uri, schimburi educaționale,

dialog cultural și programe de cercetare comune, contribuind astfel la întărirea relațiilor între oamenii din diferite state¹⁶⁹.

În prezent, avem de-a face cu "două lumi" ale diplomației publice, care se intersectează, se suprapun, intră în coliziune și cooperează în contexte diferite. În acest sens, avem pe de-o parte imaginea tradițională, ierarhică a sistemului diplomatic și, pe de cealaltă parte, modelul diplomației de rețea. Primul model, cel al ierarhic prezintă o imagine a diplomației ce are în centrul său relațiile interguvernamentale, în care ministrul afacerilor externe și sistemul național diplomatic monitorizează și asigură interacțiunile dintre mediul politic intern și internațional¹⁷⁰.

În ceea ce privește rolul misiunilor diplomatice și ambasadurilor în politica internațională, acestea au fost supuse unor ample procese de transformare,

¹⁶⁸ Su Changhe, *Soft power* în *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY*, 2013, p. 425, apud. Arthur Hoffman, *International Communication and the New Diplomacy*, p. 30

¹⁶⁹ Su Changhe, *Soft power* în *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY*, 2013, p. 425

¹⁷⁰ Jan Melissen(ed.), *The New Public Diplomacy. Soft power in International Relations*, 2005, pp. 35-36

de adaptare la noile condiții de luare a deciziilor la nivel multilateral, precum și multiplicarea actorilor implicați în afacerile internaționale¹⁷¹. În acest sens, Robert Cooper considera că pentru a obține succesul în diplomatie, este necesară o deschidere și asumarea unei cooperări transnaționale, multi-nivel¹⁷². Aceasta presupune relații diplomatice cu diverși actori, o diplomatie de rețea ce pornește de la ideea că oamenii sunt la fel și își propune să întărească relațiile cu aceia care împărtășesc aceleași obiective umane, pe când diplomația statală facilitează relațiile între grupuri de oameni care se definesc a fi diferiți unii față de ceilalți. Cu alte cuvinte, **doresc să subliniez ideea că forța de atracție a unui stat derivă din abilitatea acestuia de a stabili agenda internațională, a cărui cultură și idei predomină normele internaționale și a cărui credibilitate externă este**

întărită de valorile și politicile statale¹⁷³.

Refugee diplomacy

Conceptul de *azil* nu este unul nou, existând voci care afirmă că acesta datează din vremea Romei Antice, iar semnificația acestuia nu era departe de ceea ce presupune el astăzi, reprezentând un loc sigur, loc de adăpost¹⁷⁴. În ceea ce privește **dreptul la azil**, acesta a fost fixat pentru prima dată prin Constituția Franței din 1793, ce prevedea ca acesta să fie acordat „străinilor izgoniți din patria lor pentru cauza dreptății”. Dezvoltarea ulterioară de care s-a bucurat a fost realizată prin intermediul prevederilor dreptului intern al statelor, dar și prin cooperare internațională¹⁷⁵. În perioada contemporană, primul document ce a introdus **dreptul de azil** în rândul drepturilor fundamentale ale omului, a

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 25

¹⁷² Jan Melissen, *The New Public Diplomacy. Soft power in International Relations*, 2005, p. 5, apud. Robert Cooper, *The Breaking of Nations: Order and Chaos in the Twenty-First Century*, 2003, p. 76.

¹⁷³ Jan Melissen, *The New Public Diplomacy. Soft power in International Relations*, 2005, pp. 203, 5

¹⁷⁴ Wieslaw Mossakowski, *Concept of Asylum (asylum, confugium) in The Ancient Rome*

¹⁷⁵ *Dreptul la Azil*, online la adresa: <http://www.juspedia.ro/13172/dreptul-la-azil/>, accesat la data de 28.04.2016, ora 10

fost **Convenția Drepturilor Omului din anul 1948**, care stipulează în cadrul articolului 14, alin. 1 faptul că „în caz de persecuție, orice persoană are dreptul de a căuta azil și de a beneficia de azil în alte țări”¹⁷⁶.

Documentul fundamental, piatra de temelie a legislației din domeniul azilului la nivel internațional o reprezintă **Convenția privind statutul refugiaților**, semnată la Geneva, la data de **28 iulie 1951** și **Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967**. Termenul de **refugiat** apare definit prin Convenția de la Geneva ca reprezentând o persoană care „datorită unei temeri bine întemeiate de persecuție din cauza rasei, religiei, naționalității, apartenența la un grup social sau opiniei publice, se află în afara statului a cărei cetățenie o deține și nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se pună sub protecția respectivului stat”¹⁷⁷. Altfel spus, **refugiatul este acea persoană forțată**

să-și părăsească țara pentru a-și salva viața sau pentru a-și păstra libertatea, care își solicită dreptul la azil într-un alt stat și al cărui statut este recunoscut odată cu acceptarea acestei solicitări.

Dincolo de definiția menționată mai sus și adaptările la nivel național, avem și concepția sociologică a ceea ce presupune a fi refugiat. În acest sens, Andrew Shacknove consideră că refugiatul este acea persoană pentru care guvernul său eșuează în a-i asigura nevoile primare, care nu are nicio alternativă disponibilă decât să solicite restituirea internațională a acestor nevoi și pentru care asistența internațională este posibilă¹⁷⁸. O altă definiție sociologică importantă a fost dată de Zolberg, Suhrke și Aguay, considerând refugiații drept acele persoane a căror prezență în străinătate este determinată de o teamă de violență bine fundamentată, care este stabilită de experți imparțiali pe baza

¹⁷⁶ Declarația Drepturilor Omului

¹⁷⁷ Convenția din 1951 privind Statutul Refugiaților

¹⁷⁸ William Maley, *Refugee Diplomacy* în *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2, apud. Andrew E. Shacknove, 'Who Is a Refugee?', pp. 274-282.

unor informații adecvate"¹⁷⁹. William Maley consideră important de adus în discuție cele două definiții sociologice prezentate anterior prin prisma faptului că acestea sunt utile în **contextualizarea diplomației refugiaților**, insistând asupra a două aspecte. Primul derivă din faptul că limbajul folosit este mai aproape de înțelegerea comună, iar cel de-al doilea face referire la faptul că acestea au o acoperire mai vastă, incluzând și populația indigenă, oamenii vulnerabili aflați în afara țării de origine și care solicită protecție internațională, deși poate nu suferă de o persecuție individualizată, ci doar au o viață izolată, săracă, dificilă, brutală și scurtă¹⁸⁰. O altă tipologie de refugiați despre care autorul dorește să vorbească, prin prisma provocărilor pe care le pot oferi diplomației în viitor, este reprezentată de "migrația de supraviețuire". Aceasta apare definită

de către Alexander Betts cu referire la acele persoane care se deplasează în afara țării de origine ca urmare a unei amenințări existențiale, reprezentând o combinație dintre dezastru de mediu, inexistența condițiilor de trai și fragilitatea statului, care face imposibil accesul la o soluție internă¹⁸¹. În acest caz, autorul consideră că este vorba despre o condiție sistemică sau structurală a refugiaților ce derivă din emergența unui sistem global a unor teritorii demarcate, refugiații fiind o consecință a unui sistem pentru care asumarea responsabilității a eșuat¹⁸².

În ceea ce privește evoluția **diplomației refugiaților**, W. Maley consideră că aceasta își are originea în două evenimente care au avut loc după Primul Război Mondial. Primul are legătură cu deplasarea populației ca urmare a Revoluției bolșevice din 1917 și războiul civil rus din perioada 1918-1921 ce au produs o adevărată criză

¹⁷⁹ William Maley, *Refugee Diplomacy* în *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2, apud Aristide R. Zolberg, Astri Suhrke, and Sergio Aguayo, *Escape from Violence: Conflict and the Refugee Crisis in the Developing World*, p. 33.

¹⁸⁰ William Maley, *Refugee Diplomacy* în *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2,

¹⁸¹ William Maley, *Refugee Diplomacy* în *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2, apud Alexander Betts, 'Survival Migration: A New Protection Framework', *Global Governance*, pp. 361–365.

¹⁸² William Maley, *Refugee Diplomacy* în *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2

umanitară. Cea de-a doua vizează crearea Ligii Națiunilor în 1920 și stabilirea unui cadru multilateral de creare a unor răspunsuri concertate. Astfel, autorul consideră că la confluența celor două evenimente au fost create condițiile pentru o **diplomație modernă a refugiaților, orientată nu doar către înlăturarea suferinței, dar și către construirea unor mecanisme prin care aceasta putea fi înlăturată, precum și de împărțire a răspunderii între diferiți actori**¹⁸³.

În scopul soluționării crizei umanitare menționate mai sus, a fost creat Înalțul Reprezentant pentru Refugiații Ruși în Europa, în persoana exploratorului polar Fridtjof Nansen, care a reușit să dezvolte așa-zisul *pașaport Nansen*, un document de călătorie pentru refugiați recunoscut de un număr mare de state, predecesorului actualului titlu de călătorie. Odată cu decesul lui Nansen în 1930, este evidențiată o slăbiciune a Ligii Națiunilor domeniul diplomației

refugiaților. În anul 1933 James G. McDonald a fost numit Înalțul Comisar pentru Refugiații veniți din Germania, până în 1935 când alege să-și dea demisia, considerând că pentru soluționarea acestei probleme era nevoie de un răspuns politic, iar o "diplomație tăcută" nu va funcționa. McDonald a fost primul gestionar al refugiaților din perioada interbelică care a criticat public guvernul german pentru tratamentul aplicat evreilor și altor non-arieni, solicitând intervenția internațională în scopul soluționării cauzelor exodului de refugiați¹⁸⁴. În anul 1938, asistând la o Ligă a Națiunilor inertă, președintele Franklin D. Roosevelt a decis să organizeze o întâlnire în Franța, la Evian, în scopul stabilirii unei noi Comisii interguvernamentale pentru Refugiați sprijinită de către SUA, însă aceasta nu a reușit să obțină impactul dorit.

Actualul cadrul legislativ și instituțional cu privire la diplomația refugiaților își are originile în politicile de reconstrucție după cel de-al doilea

¹⁸³ *Ibidem* pp. 2-3

¹⁸⁴ *Ibidem*, p.3

Război Mondial. În acest sens, pe 1 iulie 1947, Comisia Pregătitoare pentru Noua Organizație Internațională a Refugiaților a preluat responsabilitățile Comisiei Interguvernamentale pentru Refugiați, cât și pe cele ale Administrației de Reabilitare. Astfel, Organizația Internațională pentru refugiați a luat naștere pe data de 20 august 1947 ca o agenție temporară în cadrul ONU și a continuat până pe 31 decembrie 1952, având în principal atribuțiile unei organizații pentru relocare - între anii 1947-1951 a relocalat 1.038.750 refugiați. Succesorul acesteia a fost **Biroul Înaltului Comisariat pentru refugiați al Națiunilor Unite (UNHCR), înființat în decembrie 1950 prin Rezoluția 428 (V) a Adunării Generale a ONU**, la care era atașat statutul organizației. Acesta prevedea ca Înaltul Comisar să fie ales de către Adunarea Generală, la propunerea Secretarului General al ONU. Una dintre principalele prevederi ale statutului era reprezentată de către **articolul 8** care definea clar rolurile diplomatice al Înaltului Comisar, inclusiv prezentarea concluziilor și

ratificărilor convențiilor internaționale pentru protecția refugiaților, promovarea accesului acestora, precum și comunicarea cu guvernele și organizațiile interguvernamentale de interes pentru subiect¹⁸⁵.

Conferința de la Geneva din iulie 1951 a completat organizarea UNHCR, prin adoptarea **Convenției privind Statutul Refugiaților**, ce a intrat în vigoare pe 22 aprilie 1954. Prin prezenta convenție se realizează o **definire clară a termenului de refugiat**, încă din **articolul 1**, ca reprezentând orice persoană care: „(1) care a fost considerată refugiat potrivit aranjamentelor din 12 mai 1926 și 30 iunie 1928 sau potrivit convențiilor din 28 octombrie 1933 și din 10 februarie 1938 și protocolului din 14 septembrie 1939 sau ca urmare a aplicării Constituției Organizației Internaționale pentru Refugiați. Hotărârile de neadmitere ca refugiat luate de Organizația Internațională pentru Refugiați în timpul mandatului său nu constituie o piedică pentru acordarea calității de refugiat

¹⁸⁵ *Ibidem*, p. 4

persoanelor care îndeplinesc condițiile prevăzute de paragraful 2 din prezenta secțiune; (2) care, în urma unor evenimente survenite înainte de 1 ianuarie 1951 și unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavând nici o cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă. În cazul unei persoane care are mai multe cetățenii, expresia țara a cărei cetățenie o are vizează fiecare dintre țările a cărei cetățenie o deține. Nu va fi considerată ca lipsită de protecția țării a cărei cetățenie o deține orice persoană care, fără un motiv valabil întemeiat pe o teamă justificată, nu a solicitat protecția uneia dintre țările a cărei cetățenie o are”¹⁸⁶.

¹⁸⁶ Convention and Protocol relating to the Status of Refugees

Un alt aspect important cuprins în prevederile acestei Convenții face referire la **obligățiile** pe care orice **refugiat** le are față de țara- gazdă și anume faptul că este obligat să se comporte în deplină conformitate cu legile și regulamentele respectivului stat, precum și totalitatea măsurilor adoptate cu scopul menținerii siguranței și ordinii publice. În plus, sunt prezentate și **obligățiile și principiile pe care statele contractante** trebuie să le adopte cu privire la statutul refugiaților pe teritoriul acestora. În acest sens, statele au obligația de a aplica prevederile prezentei Convenții fără a discrimina pe motive rasiale, etnice sau ale naționalității. Referitor la problematica religiei, Convenția stipulează faptul că acestea trebuie să acorde refugiaților un tratament egal cu cel al naționalilor săi cu privire la libertatea de practicare a religiei precum și cea de instruire religioasă a copiilor.

Articolul 7 face referire la **dispensa de reciprocitate** prezintă o serie de aspecte importante precum faptul că: „1. Sub rezerva dispozițiilor mai favorabile prevăzute de prezenta

convenție, orice stat contractant va acorda refugiaților regimul pe care îl acordă în general străinilor. 2. După o perioadă de rezidență de trei ani, toți refugiații vor beneficia pe teritoriul statelor contractante de dispensă de reciprocitate legislativă. 3. Orice stat contractant va continua să acorde refugiaților drepturile și avantajele pe care ei puteau să le pretindă, în absența reciprocității, la data intrării în vigoare a prezentei convenții pentru statul respectiv. 4. Statele contractante vor lua în considerare cu bunăvoință posibilitatea de a acorda refugiaților, în absența reciprocității, drepturi și avantaje, în afara celor pe care le-ar putea pretinde în virtutea paragrafelor 2 și 3, precum și posibilitatea pentru refugiații care nu îndeplinesc condițiile vizate la paragrafele 2 și 3 de a beneficia de dispensa de reciprocitate”¹⁸⁷.

Referitor la **statutul personal al unui refugiat** se precizează în mod explicit în cadrul **articolului 12** faptul că „va fi guvernat de legea țării unde

își are domiciliul sau, în lipsa unui domiciliu, de legea țării unde își are reședința”, iar drepturile dobândite anterior vor fi recunoscute de statul contractant¹⁸⁸. Mai mult, refugiaților le sunt recunoscute o serie de **drepturi** precum: **dreptul de asociere** - sunt vizate aici asociațiile de tip apolitic și nelucrative, precum și sindicatele profesionale; **dreptul de a sta în justiție** - însemnând accesul liber și facil în fața tribunalelor adăugându-se aspecte precum: „în statul contractant unde își are reședința obișnuită, orice refugiat se va bucura de același tratament ca oricare cetățean în ceea ce privește accesul la tribunale, inclusiv asistența judiciară și scutirea de cauțiunea „*judicatum solvi*”; **dreptul la educație publică** - statele acordă același tratament cu proprii cetățeni în ceea ce privește învățământul primar și un tratament cât mai favorabil în privința formelor de educație, accesul la studii, recunoașterea certificatelor de studii, a diplomelor și a titlurilor universitare eliberate în străinătate,

¹⁸⁷THE REFUGEE CONVENTION, 1951, art. 7

¹⁸⁸ *Ibidem*, art. 12

reducerea de taxe și impozite și acordarea de burse de studii; *dreptul la libertatea de circulație* - refugiatul își alege singur locul de reședință și are dreptul de a circula liber, având aceleași drepturi și obligații ca și străinii în general; *dreptul de a deține documente de călătorie* care să le permită să călătorească pe teritoriul statului, dar și în afara teritoriului; *dreptul la același nivel de taxare ca și cetățenii statelor contractante*; *dreptul la asistență publică* - statele trebuie să asigure refugiaților ce dețin reședință regulată pe teritoriul lor același tratament cu cetățenii săi în materie de asistență și securitate publică¹⁸⁹.

Pe lângă *principiul nediscriminării* pe care l-am precizat anterior, în cadrul Convenției este stipulat prin intermediul *articolului 31* și *principiul neaplicării de sancțiuni penale* pe motivul intrării sau șederii ilegale în cazul refugiaților care au sosit direct de pe teritoriul statului în care le era amenințată viața sau

libertatea, implicând însă obligativitatea ca aceștia să se prezinte în fața autorităților pentru a le expune motivele stării lor de ilegalitate¹⁹⁰. Un alt principiu fundamental, detaliat în *articolul 32*, face referire la faptul că *un stat contractant nu va expulza un refugiat care se află ilegal pe teritoriul său decât din motive de securitate națională sau ordine publică*, iar în *articolul 33* este stipulată *interdicția de expulzare și returnare a unui refugiat în teritoriul în care viața sau libertatea sa sunt amenințate pe motive rasiale, religie, apartenența la un anumit grup social sau opinie politică și nu în ultimul rând, pe baza naționalității*.¹⁹¹

Odată cu înființarea sa, UNHCR a desfășurat o activitate diplomatică intensă, cea mai mare parte fiind politizată, prin prisma caracterului său normativ. În ceea ce privește tacticile utilizate, acestea includ în principal **persuasiunea și socializarea urmărind ca statele să respecte principiile și**

¹⁸⁹CONVENȚIE privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, art. 15, 16, 22, 23, 26, 26, 28, 29

¹⁹⁰ THE REFUGEE CONVENTION, 1951, art. 31

¹⁹¹ Convention and Protocol relating to the Status of Refugees, art. 32

politicile la care au aderat anterior. La rândul lor, statele profită de poziția privilegiată pe care o au, bugetul UNHCR depinzând de contribuțiile voluntare ale acestora, făcând recurs la acest aspect pentru a-și promova poziția în cadrul acțiunilor pe care organizația le desfășoară¹⁹².

Reformarea Convenției de la Geneva a avut loc în 1967 prin Protocolul încheiat la New York, prin înlocuirea criteriilor Convenției care acordau statutul de refugiat doar persoanelor care au devenit refugiați înainte de 1 ianuarie 1951, fiind extinse și pentru acele categorii de refugiați care au survenit după 1951 și care se aflau în imposibilitatea de a beneficia de prevederile Convenției. Cu alte cuvinte, **se stipula faptul că toți refugiații al căror statut intră sub egida definiției refugiatului prezente în cadrul Convenției trebuie să beneficieze de dreptul de azil, fără a se mai tine cont de data limita de 1 ianuarie 1951.**¹⁹³

¹⁹² *Ibidem*, p. 4-5

¹⁹³ *PROTOCOL privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967*

Sintetizând cele prezentate mai sus, conform Convenția de la Geneva din anul 1951 **refugiatul** reprezintă, o persoană care **„datorită unei temeri bine întemeiate de persecuție din cauza rasei, religiei, naționalității, apartenența la un grup social sau opiniei publice, se află în afara statului a cărei cetățenie o deține și nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se pună sub protecția respectivului stat”**¹⁹⁴. Cu alte cuvinte, refugiatul este persoana care este forțată să-și părăsească țara pentru a-și salva viața sau pentru a-și păstra libertatea, solicitând dreptul la azil într-un alt stat și al cărui statut este recunoscut prin acceptarea solicitării. Tot în cadrul acestei convenții sunt precizate *drepturile* de care beneficiază un refugiat și anume *accesul la judecată, dreptul la educație primară, dreptul de a munci și dreptul de asociere, dreptul la proprietate intelectuală, dreptul de a avea acte de identitate, menționându-se faptul că fiecare refugiat are datoria de a respecta prevederile legale ale statului-gazdă.*

¹⁹⁴ *Convenția din 1951 privind Statutul Refugiaților*

Prevederile Convenției nu se aplică persoanelor care au comis crime de război sau crime împotriva umanității, crime serioase non-politice, sau fapte ce contravin principiilor ONU, precum nici celor care fac parte deja din sistemul de protecție oferit de ONU. Prezentul document definește și principiile ce stau la baza respectării drepturilor refugiaților, precum: **principiul nediscriminării** pe bază de vârstă, sex sau religie; **principiul nepenalizării** aplicabil în cazurile în care se dovedește staționarea ilegală în țara respectivă având drept motiv teama de persecutare, **principiul neexpulzării** ce interzice expulzarea un refugiat împotriva voinței sale.

Din punctul meu de vedere, problematica refugiaților reprezintă un interes major pentru activitatea diplomatică, atât la nivel bilateral, cât și în cadrul forumurilor regionale, întâlnirile anuale de la Geneva ale Înaltului Reprezentant al ONU pentru Refugiați. **Principalele tematici pe agendele internaționale vizează tratamentul acordat refugiaților,**

gestionarea fluxurilor de refugiați, în special principalele modalități prin care acestea pot fi prevenite sau împiedicate. Principalul factor care complică diplomația refugiaților este acela că mișcările acestora reprezintă aspecte controversate pentru politica internă a statelor gazdă prin prisma faptului că pot produce atât dezechilibre economice, cât și etnice. În plus, unele state generează intenționat valuri de refugiați în scopul destabilizării altor state.

Consider că cea mai mare provocare a diplomației refugiaților o reprezintă găsirea modalități prin care statele să fie dispuse să împartă responsabilitatea privind asistarea în mod corespunzător a refugiaților la nivelul statelor care și-au asumat acest lucru prin semnarea și ratificarea Convenției de la Viena. În acest sens, prin diplomația refugiaților se dorește oferirea unor oportunități de a soluționa această provocare, prin ideea că este necesară dezvoltarea unui răspuns comun¹⁹⁵.

¹⁹⁵ *Ibidem*, p. 6

Diplomația refugiaților apare ca manifestare a unei guvernări globale, în care statele acționează ca gardieni și actori decisivi în cadrul acestei politici. Principala problemă privind slaba dezvoltare a acestui domeniu derivă din faptul că în afară de întâlnirea anuală a Comisiei Executive a UNHCR, diplomația refugiaților duce lipsa unui cadru structurat, discuțiile regionale la nivel înalt au loc *ad-hoc*, în situație de criză, ceea ce îngreunează posibilitatea obținerii unui rezultat. Sunt de părere că diplomația refugiaților reprezintă un aspect important prin prisma faptului că aceasta se află la confluența dintre provocările ce țin de politica internă și cea internațională, fapt ce determină o multiplicare a actorilor care acționează la nivel internațional. Avem pe de-o parte politicile statelor dezvoltate, ale căror teamă de refugiați determină adoptarea unei politici de control al frontierelor, considerând-o esențială în păstrarea suveranității. Pe de cealaltă parte regăsim luări de poziții și din partea politicianilor, oficialii

ministerelor responsabile cu controlul frontierelor, migrație chiar și afaceri interne, fapt ce demontează teoria unei diplomații de "club", închisă¹⁹⁶.

VI. Diplomația refugiaților la nivelul Uniunii Europene

Uniunea Europeană funcționează având la bază o serie de valori precum respectul pentru demnitatea umană, libertatea, egalitatea, democrația, statul de drept și, nu în ultimul rând, respectul pentru drepturile omului¹⁹⁷. O trăsătură fundamentală a politicii europene o reprezintă protecția drepturilor fundamentale ale omului, iar dreptul de a solicita azil a fost înscris ca un drept fundamental încă din 1948 prin Convenția Drepturilor Omului. Mai mult, Convenția din 1951 privind

¹⁹⁶*Ibidem*, p. 1

¹⁹⁷ *Drepturi fundamentale*, online la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>, accesată la data de 02.10.2020, ora 10

statutul refugiaților, piatra de temelie din domeniul azilului, presupune oferirea de protecție internațională, drepturile refugiaților coincid cu cele ale oricărui rezident legal, inclusiv cele ce fac referire la libertatea de gândire, de mișcare și de a nu fi supus torturii sau unui tratament degradant.

La nivelul Uniunii, în ciuda faptului că statele membre aveau o lungă tradiție în a oferi refugiu celor persecutați, principalele acțiuni în domeniu s-au concretizat în anul 1999, prin Consiliul European de la Tampere. În acest sens, a fost creat *Programul de la Tampere*, ce urmărea crearea unei Uniuni a Libertății, Securității și Justiției, întărirea posibilitățile oferite de Tratatul de la Amsterdam. Primul capitol al acestui program făcea referire la realizarea *politicii comune de azil și migrație în cadrul Uniunii*, ce trebuia să conțină elemente precum:

- Realizarea unor *parteneriate cu țările de origine* atât la nivelul Uniunii, cât și la nivelul statelor membre pentru a crește coerența politicilor interne și externe ale UE, pe baza unei abordări

comprehensive privind migrația urmărind aspecte politice, ale drepturilor omului și dezvoltării în țările și regiunile de origine și tranzit. Mai mult, se dorea combaterea sărăciei, îmbunătățirea condițiilor de viață și oportunităților de angajare, prevenirea conflictelor și consolidarea statelor democratice, și nu în ultimul rând, asigurarea respectului pentru drepturile omului, în special cele ale minorităților, femeilor și copiilor.

- Crearea unui *Sistem European Comun de Azil (SECA)* bazat pe aplicarea deplină și inclusivă a Convenției de la Geneva, asigurându-se că nimeni nu este trimis înapoi pentru a fi persecutat, respectându-se astfel principiul nereturnării. Pe termen scurt, acest sistem trebuia să introducă standarde comune pentru o procedură corectă și eficientă, o serie de condiții minime comune privind recepția celor ce doresc azilul și reguli comune de recunoaștere a statutului refugiatului. În plus, trebuia să fie completat și de măsuri de protecție subsidiară, oferind astfel un status apropiat persoanelor în necesitate. Era subliniată importanța

adoptării deciziilor necesare în conformitate cu Tratatul de la Amsterdam și Planul de Acțiune de la Viena, precum și importanța consultării UNHCR și a altor organizații internaționale.

Structura de bază a SECA a fost definită de programul de la Tampere, fiind ulterior confirmată de *Programul de la Haga* din 2005, ce urmărea crearea acestuia în două etape. *Prima etapă (1999-2006)* viza armonizarea cadrelor juridice ale statelor membre pe baza unor standarde minime comune, capabile să asigure echitatea, eficiența și transparența. *Cea de-a doua etapă (2006-2010)* acordă o importanță mare atingerii unui nivel înalt al standardelor comune de protecție și o mai mare egalitate în ceea ce privește protecția pe teritoriul UE, precum și asigurarea unui nivel superior de solidaritate între statele membre. Referitor la măsurile pe termen lung, regulile comunitare urmau să conducă către adoptarea unei proceduri comune de azil și un status uniform pentru aceia cărora le este oferit azilul în cadrul Uniunii. Se dorea

intensificarea eforturilor Consiliului de a ajunge la un acord referitor la problematica protecției temporare pentru persoanele deplasate temporar, în virtutea solidarității dintre statele membre, precum și posibilitatea creării unei rezerve pentru situațiile unui flux mare de refugiați ce solicitau protecție temporară. Era, de asemenea, necesară crearea unui sistem de identificare a celor ce doreau azil (Eurodac).

➤ *Tratament corect pentru persoanele din țările terțe ce sunt rezidenți legali pe teritoriul statelor membre, prin introducerea unei politici de integrare ce urmărea garantarea de drepturi și obligații identice cu cele ale propriilor cetățeni, introducerea principiului non-discriminării în viața economică, socială și culturală, precum și dezvoltarea unor măsuri împotriva rasismului și xenofobiei.*

➤ *Managementul eficient al fluxurilor imigraționiste prin: dezvoltare, cooperare strânsă cu țările de origine sau de tranzit, campanii de informare pentru actualele posibilități ale migrației legale, prevenirea tuturor formelor de trafic uman. Se dorea*

dezvoltarea unei politici comune asupra vizelor și falsa documentație, cooperare cu consulatele UE din țările terțe, chiar și stabilirea unor birouri comune de emiteră a vizelor. Misiunea statelor membre și Europolului trebuia să vizeze detectarea și eradicarea rețelelor infracționale, precum și securizarea drepturilor victimelor acestora, în special cele referitoare la problemele copiilor și femeilor¹⁹⁸. Consecință imediată a integrării *aquis-ului* Schengen în cadrul Uniunii era aceea că statele candidate erau nevoite să accepte *aquis-ul* complet și măsurile ulterioare. Consiliul subliniază, de asemenea, importanța exercitării unui control efectiv la granițele externe, precum și oferirea de asistență pentru țările de origine și de tranzit în scopul promovării reîntoarcerii voluntare, precum și sprijinirea autorităților din aceste state pentru a-și întări abilitatea de combatere traficului de persoane.

Tratatul de la Amsterdam atribuie Comunității o serie puteri în

¹⁹⁸ Consiliul European de la Tampere din 15-16 octombrie 1999, online la adresa: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, accesată la data 03.05.2019, ora 10

domeniul readmisiunii, iar prin Consiliului de la Tampere sunt încurajate acțiunile viitoare ale Consiliului în ceea ce privește *acordurile de readmisie, sau includerea unor clauze standard în cadrul unor alte aranjamente dintre CE și alte țări terțe relevante*¹⁹⁹. Un alt pas important realizat de Uniune în domeniul azilului a survenit odată cu proclamarea *Cartei Europene a Drepturilor Omului* în cadrul Consiliului European de la Nisa, dar care a intrat în vigoare odată cu Tratatul de la Lisabona din anul 2009. Prezentul act are misiunea de a clarifica drepturile și libertățile cetățenilor în condițiile actuale ale progresului social și dezvoltării tehnologice și științifice. Prezentul document programatic cuprinde: toate drepturile regăsite în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii, drepturile și libertățile prevăzute în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului, drepturi și principii rezultate din tradițiile constituționale comune

¹⁹⁹ Tampere European Council 15 and 16 October 1999, pp 3-7

ale țărilor membre și altor instrumente internaționale, drepturi fundamentale de a „treia generație” precum protecția datelor, garantarea bioeticii și administrație transparentă²⁰⁰. În ceea ce privește *dreptul la azil* (art. 18) în UE, prin această Cartă se precizează faptul că acesta reprezintă un **drept garantat** în conformitate cu regulile Convenției de la Geneva din 1951 și Protocolului din 1967, dar și în conformitate cu TUE și TFUE²⁰¹.

În perioada 1999-2005 au fost adoptate o serie de măsuri legislative menite să contribuie la o **armonizare a standardelor minime în materie de azil**. În plus, este important de menționat faptul a fost creat un *Fond European pentru refugiați* (FER), **menit să promoveze solidaritatea în cadrul UE în materie de azil prin susținerea și încurajarea eforturilor depuse de statele membre pentru refugiații aflați pe teritoriul lor, în special**

²⁰⁰ *Drepturi fundamentale*, online la adresa: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/index_ro.htm, accesată la data de 01.10.2020, ora 10

²⁰¹ Official Journal of The European Union, *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, art. 8, p. 7

pentru îmbunătățirea eforturilor acestora de a acorda condiții de primire refugiaților și beneficiarilor de protecție subsidiară, de a eficientiza aplicarea procedurilor de azil, precum și promovarea bunelor practici în scopul protejării drepturilor persoanelor ce au nevoie de protecție internațională. Este important de precizat faptul că toate statele membre, exceptând Danemarca, puteau beneficia de FER, al cărui buget pentru perioada 2008-2013 a fost de 630 milioane de euro²⁰².

O altă modificare importantă în domeniul azilului a survenit prin adoptarea *Tratatului de la Lisabona*, dar mai ales prin **adoptarea Cartei Europene a drepturilor fundamentale**, în cadrul căreia este stipulat în **articolul 18, faptul că „dreptul la azil trebuie să fie garantat, în conformitate cu Convenția de la Geneva și Protocolul din 1967”, iar adoptarea oricărei măsuri în**

²⁰² *Fondul European pentru Refugiați*, online la adresa: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/general/parteneri/uniunea-a-europeana/fondul-european-pentru-refugiati.html>, accesată la data de 06.05.2019, ora 8

domeniul azilului trebuie să fie conformă cu cele două. În plus, au fost adoptate și Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Convenția împotriva torturii.

Biroul European de Sprijin pentru Azil (EASO), înființat sub forma unei agenții de reglementare, un organism independent, prin *Regulamentul (UE) nr. 439/2010*, la propunerea Comisiei, avea misiunea de a coopera cu autoritățile naționale responsabile în materie de azil, cu Înaltul Comisar al ONU pentru refugiați (UNHCR), cu Agenția pentru Drepturi Fundamentale și cu FRONTEX, consultându-se și cu societatea civilă. În ceea ce privește responsabilitățile sale, acesta vizau aspecte precum:

- facilitarea, coordonarea și consolidarea cooperării practice în materie de azil între statele membre, în diferitele sale aspecte, și contribuie la o mai bună punere în aplicare a SECA.
- acordarea unui sprijin operațional eficient statelor membre care se confruntă cu presiuni deosebite în ceea ce privește sistemele naționale de azil

și de primire, pe baza tuturor resurselor utile de care dispune, ceea ce poate include coordonarea resurselor oferite de statele membre în condițiile stabilite de prezentul regulament.

○ furnizarea asistenței științifice și tehnice pentru elaborarea politicii și legislației Uniunii în toate domeniile care au un impact direct sau indirect asupra azilului, astfel încât să ofere întregul sprijin necesar cooperării practice în materie de azil și pentru a-și îndeplini în mod eficace sarcinile.

○ își îndeplinește misiunea în condiții care să îi permită să devină un punct de referință prin independența sa, prin calitatea științifică și tehnică a sprijinului pe care îl acordă și prin informațiile pe care le difuzează, prin transparența procedurilor și a metodelor sale de funcționare, precum și prin grija cu care îndeplinește sarcinile care i-au fost încredințate și prin asistența informatică necesară îndeplinirii mandatului său.

- colaborează strâns cu autoritățile statelor membre competente în domeniul azilului, cu serviciile

naționale de imigrație și de azil și cu alte servicii naționale, precum și cu Comisia.

- o nu are nicio competență legată de luarea deciziilor de către autoritățile statelor membre competente în domeniul azilului cu privire la cererile individuale de protecție internațională²⁰³.

Aquis-ul Uniunii Europene în ceea ce privește politica de azil a fost supus unui proces de revizuire începând cu anul 2013, ca urmare a Primăverii Arabe și valului de refugiați generate de aceasta, însă modificările nu au fost aprobate încă la nivelul UE. Pachetul de revizuire a politicii de azil a fost format din:

1. *Directiva privind procedurile de azil*
2. *Directiva privind condițiile de primire*
3. *Directiva privind standardele minime*

²⁰³Regulamentul (UE) nr. 439/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 mai 2010 privind înființarea unui Birou European de Sprijin pentru Azil, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:132:0011:0028:RO:PDF>, Art. 2, p. 4, accesată la data de 1.05.2019, ora 9.

4. *Regulamentul Dublin*

5. *Regulamentul Eurodac*

1. *Directiva privind procedurile de azil (2013)* stabilește regulile pentru întreg procesul de solicitare a azilului, inclusiv cele privind: modul de adresare a unei cereri, modul în care va fi examinată cererea, tipul de asistență oferit solicitantului, modalitatea de recurs și dacă utilizarea căilor de atac îi va permite persoanei respective să rămână pe teritoriul statului respectiv, acțiunile care pot fi demarate în cazul în care solicitantul se sustrage din cadrul procesului și modul de abordare a cererilor repetate. Prezenta revizuire este menită să corecteze greșelile trecutului și anume caracterul echivoc al normelor anterioare și posibilitatea obținerii unor derogări, putând astfel să-și păstreze propriile norme. În acest sens, noua Directivă este mult mai concretă, instituind un sistem coerent menit să garanteze sporirea eficienței și a caracterului echitabil al deciziilor în materie de azil și examinarea cererilor de către statele

membre, folosind același standard ridicat de calitate²⁰⁴.

2. *Directiva privind condițiile de primire* (2013) face referire la accesul la condițiile de primire pentru solicitanții de azil pe perioada examinării cererii, stipulând faptul că solicitanții au acces la cazare, hrană, asistență medicală și la locuri de muncă, precum și la îngrijire medicală și psihologică. Cu alte cuvinte, prin această Directivă se dorește asigurarea unor standarde mai bune și armonizate referitoare la condițiile de primire la nivelul UE²⁰⁵.

3. *Directiva privind standardele minime* (2013) specifică motivele de acordare a protecției internaționale, precum și o serie de drepturi privind protecția împotriva returnării, premisele de ședere, documentele de călătorie, accesul la locuri de muncă, la educație, la cazare, la facilitățile de integrare, protecție socială, asistență medicală,

inclusiv dispoziții specifice pentru copii și persoane vulnerabile²⁰⁶.

4. *Regulamentul Dublin* are la baza principiul că responsabilitatea de examinare a unei cereri revine în primul rând statelor membre care au jucat cel mai important rol cu privire la intrarea și șederea solicitantului pe teritoriul UE. Referitor la criteriile de stabilire a responsabilității, acestea variază de la considerente familiale la obținerea recentă a unei vize sau a unui permis de ședere într-un stat membru și până la modul în care solicitantul a intrat în UE (legal sau ilegal)²⁰⁷.

5. *Regulamentul Eurodac* are misiunea de a institui o bază de date cu amprente digitale la nivelul UE în materie de azil. În acest sens, atunci când o persoană solicită azil, indiferent de statul membru pe care se află, amprente sale digitale sunt transmise direct către sistemul central al Eurodac, funcțional încă din 2003, care s-a dovedit un real succes. Nevoia de revizuire era determinată de iminența

²⁰⁴*Sistemul European Comun de Azil*, online la adresa: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-factsheets/ceas_factsheet_ro.pdf, accesată la data de 02.05.2019, ora 9, p.6

²⁰⁵*Ibidem*, p. 5

²⁰⁶*Ibidem*, p. 6

²⁰⁷*Ibidem*, p. 7

unor actualizări, menite să reducă întârzierea transmiterii datelor către anumite state membre, abordarea unor preocupări legate de protecția datelor și pentru a contribui la combaterea terorismului și a infracțiunilor grave²⁰⁸.

În ceea ce privește **politica europeană de integrare a refugiaților**, aceasta presupune un proces dinamic, care începe din momentul în care refugiatul ajunge în societatea gazdă, iar abordarea pe care guvernele decid să o adopte se răsfrânge direct asupra rezultatului eforturilor de integrare **individuale ale fiecărui refugiat**. Astfel, integrarea refugiaților este un proces ce implică atât societatea gazdă, cât și indivizii și comunitățile a căror integrare este urmărită. În ceea ce privește legislația UE privind integrarea refugiaților, în anul 2003 a fost adoptată *Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților din țările terțe care sunt rezidenți pe termen lung*, care include toți resortisanții țărilor terțe cu reședința

legală în UE, inclusiv refugiații și beneficiarii de protecție subsidiară. Astfel se urmărește **armonizarea legislației și practicilor referitoare la termenii de acordare a statutului de rezident, precum și crearea unui statut unitar pentru resortisanții țărilor terțe, asigurând un tratament egal în întreaga Uniune, indiferent de țara de reședință din UE**²⁰⁹.

Obținerea statutului de rezident pe termen lung pentru resortisanții din țările terțe se face prin depunerea unei cereri către autoritatea competentă a statului în care își are reședința, însoțită de o serie de acte justificative care să facă dovada că dispun de resurse stabile suficiente pentru a trăi fără a recurge la sistemul de ajutor social al statului UE în care își are reședința și deținerea unei asigurări de sănătate (solicitantul și familia sa)²¹⁰. Pe lângă această condiție care vizează capacitatea de

²⁰⁸*Ibidem*, p. 8

²⁰⁹*Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung*, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=URISERV:l23034&from=RO>, accesată la data 06.05.2019, articolul 3.1

²¹⁰*Ibidem*, articolele 5.1, 5.7, 5.9

auto-susținere a resortaților din țările terțe, pot fi impuse și o serie de condiții ce țin de integrarea acestora în statul de reședință, precum cunoașterea suficientă a unei limbi naționale. Perioada în care autoritatea competentă este obligată să decidă în privința acordării acestui statut este de cel mult șase luni de la înaintarea solicitării. În cazul unei decizii favorabile, rezidenții pe termen lung vor primi un permis de ședere permanentă, fiind unul standard în toate statele membre, valabil pentru cel puțin cinci ani, cu posibilitatea de reînnoire automată. **Statutul de rezident pe termen lung este recunoscut după o perioadă de cinci ani de ședere legală continuă**, nu se consideră întreruperi ale perioadei de ședere: absențe mai mici de șase luni consecutive sau motivate de prevederile legislației naționale (stagiul militar, detașare pentru motive de serviciu, boală gravă, maternitate, cercetare sau studii). În ceea ce privește retragerea sa, art. 9 stipulează că poate fi retras din motive precum: absența de pe teritoriul UE timp de peste 12 luni

consecutive, dobândirea frauduloasă a statutului sau adoptarea unei măsuri de expulzare a persoanei în cauză.

Articolul 11 al prezentei Directive precizează un principiu important, acela al **egalității de tratament** a rezidentului pe termen lung în raport cu cea a resortisanților naționali, cu referire la: *„(a) condițiile de acces la un loc de muncă salariată și la o activitate independentă, cu condiția ca activitățile respective să nu aibă legătură, chiar ocazional, cu exercitarea autorității publice, precum și condițiile de angajare și de muncă, inclusiv condițiile de concediere și remunerare; (b) educația și formarea profesională, inclusiv alocațiile și bursele de studii, în conformitate cu legislația internă; (c) recunoașterea diplomelor, certificatelor și celorlalte calificări profesionale, în conformitate cu procedurile de drept intern aplicabile; (d) securitatea socială, asistența socială și protecția socială astfel cum sunt definite de legislația internă; (e) avantajele fiscale; (f) accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii publice, precum și accesul la procedurile de acordare a unei locuințe, (g) libertatea de asociere, afiliere și participare*

într-o organizație de lucrători sau angajatori sau în orice organizație profesională, inclusiv avantajele care pot decurge din aceasta, fără a aduce atingere dispozițiilor de drept intern privind ordinea publică și securitatea publică; (h) liberul acces pe întreg teritoriul statului membru în cauză, în limitele prevăzute de legislația internă pentru motive de securitate”²¹¹.

Pe lângă aceste drepturi, articolul 12 stipulează faptul că rezidenții pe termen lung beneficiază de **protecție sporită împotriva expulzării**, aceasta fiind posibilă doar în cazul în care rezidentul reprezintă o amenințare gravă pentru ordinea și securitatea publică. În plus, articolele 14 și 15 ale prezentei Directive fac referire la **dreptul de ședere al rezidentului pe termen lung în celelalte state membre ale UE**, acesta putând exercita acest drept pentru o perioadă de peste trei luni pe teritoriul

²¹¹Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terți care sunt rezidenți pe termen lung, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=URISERV:l23034&from=RO>, accesată la data 06.05.2016, articolul 11

unui alt stat membru al UE, diferit de cel care i-a acordat statutul, având obligația de a respecta o serie de condiții precum motivele ce determină respectiva ședere: desfășurarea unei activități economice ca salariat sau ca lucrător care desfășoară o activitate independentă, efectuarea studiilor sau pentru participarea la cursuri de formare profesională, precum și în alte scopuri. Membrii familiei au posibilitatea să-l însoțească pe acesta, în al doilea stat membru UE pentru a i se alătura acolo. Trebuie să fie îndeplinită condiția ca aceștia să se fi format ca și familie în primul stat membru, în caz contrar, se aplică Directiva 2003/86/CE privind dreptul la reîntregirea familiei. O prevedere extrem de importantă a Directivei privind resortisanții pe termen lung este aceea că trebuie aplicată de statele membre UE, în acord cu **principiul nediscriminării**, conform articolului 10 din Tratatul privind funcționarea UE (TFUE) și articolul 21 din Carta drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene.

VII. Concluzii

Uniunea Europeană deține în prezent un rol central în ceea ce privește azilul și problemele ce țin de relocare, atât pe teritoriul său, precum și în afara sa, iar legislația și practica Uniunii au o influență considerabilă asupra mecanismelor de dezvoltare a protecției refugiaților din alte state²¹². La nivelul UE există o tradiție complexă în angajamentul față de protecția internațională prin prisma faptului că toate statele membre sunt semnatare ale Convenției de la Geneva și Protocolului din 1967, a Convenției ONU din 1984 împotriva torturii sau oricărui tratament sau pedepse inumane sau degradante, a Convenției Europene a Drepturilor Omului din 1950. Toate acestea tratate presupuneau însă ca responsabilitatea pentru protecția internațională există la nivel statal.

În ceea ce privește relația dintre UE și UNHCR, ultimul are misiunea (paragraful 8 al Statutului UNHCR,

²¹² UNHCR, *Working with the European Union*, online la adresa: <http://www.unhcr.org/pages/4dd12ad46.html>, accesată la data de 09.05.2016, accesată la data 15.05.2019, ora 12

articolului 35 al Convenției de la Geneva) de a monitoriza practicile în materie de azil ale statelor membre, precum și sfătuirea și asistarea acestora în direcția obținerii la nivelul acestora a unor standarde internaționale²¹³. Referitor la îmbunătățirea sistemului de azil, UNHCR supraveghează calitatea și consistența procedurilor, condițiile de recepție, precum și cazurile în care se recurge la detenție și poate interveni prin emiterea unor recomandări concrete în cazul în care există standarde sau condiții inadecvate de azil sau încălcări ale obligațiilor internaționale și regionale. În plus, printr-o colaborare cu statele membre, cu societatea civilă și prin întărirea unei rețele de avocați specializați pe drepturile refugiaților, a fost posibilă identificarea unor probleme în cadrul sistemelor de azil și modalităților prin care pot fi rezolvate. Concluzionând, activitățile UNHCR în Europa, continuă să fie unele foarte diversificate, pornind de la

²¹³ *Idem*

promovarea accesului pe teritoriu și îmbunătățirea procedurilor, dezvoltare și păstrarea unui sistem de azil corect și eficient, precum și protejarea și păstrarea contextelor mixte de migrație, dar și cele ce țin de prevenirea creării situației în care persoanele rămân fără cetățenie, sprijinul acordat persoanelor strămutate, și mai ales, promovarea toleranței față de aceștia²¹⁴.

Uniunea Europeană reprezintă pentru UNHCR unul dintre cei mai importanți parteneri la nivel mondial, atât prin prisma faptului că instituțiile Uniunii (Consiliul European, Comisia Europeană, Parlamentul European și Curtea Europeană de Justiție) dețin puteri legislative, executive și judiciare în domeniile care sunt relevante pentru mandatul UNHCR, dar și datorită creării Fondului European pentru Refugiați ce urmărește promovarea solidarității în cadrul UE în materie de azil, și nu în ultimul rând, prin parteneriatele existente cu Agenția

Europeană pentru Drepturi Fundamentale, Biroul European de Sprijin pentru Azil și cu Frontex²¹⁵. Relația dintre cele două organizații internaționale a început să se concretizeze după 199, rolul UNHCR la nivelul UE fiind statuat în 2005, prin articolul 21 al Directivei privind procedurile de acordare a azilului. În acest sens, „(1) Statele membre autorizează ICONUR: (a) să aibă acces la solicitanții de azil, inclusiv la cei reținuți, precum și în zone de tranzit aeroportuar sau portuar;(b) să aibă acces la informații privind cererile individuale de azil, la desfășurarea procedurii și la hotărârile adoptate, cu condiția ca solicitantul de azil să fie de acord cu acest lucru;(c) să își prezinte opiniile, în îndeplinirea misiunii sale de supraveghere pe care i-o conferă articolul 35 din Convenția de la Geneva, în fața oricăror autorități competente, cu privire la cererile individuale de azil, în orice etapă a

²¹⁴ UNHCR, *Europe*, online la adresa: <http://www.unhcr.org/51b1d6260.html>, accesată la data de 09.05.2019, ora 10

²¹⁵ *Politica Uniunii Europene în materie de azil*, online: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/cu-ce-ne-ocupam/asigurarea-protectiei-juridice/politica-uniunii-europene-in-materie-de-azil.html>, accesată la data 08.05.2019, ora 19

procedurii.(2) De asemenea, alineatul (1) se aplică unei organizații care activează în numele ICONUR pe teritoriul respectivului stat membru în temeiul unui acord cu acesta”²¹⁶. În plus, Pactul European privind Migrația și Azilul din 2008, stipulează în cadrul obiectivului patru, ce face referire la „Construirea unei Europe a azilului”, necesitatea unei cooperări strânse cu UNHCR, pentru a se asigura o mai bună protecție a persoanelor provenind din țările terțe cu scopul de a le ajuta să-și întărească capacitatea propriilor sisteme de protecție, precum și în materie de relocare în cadrul UE a persoanelor aflate sub protecția UNHCR²¹⁷.

În ceea ce privește actuala cooperare, aceasta se realizează pe **baza principiului solidarității**, Uniunea se prezintă ca fiind unul dintre partenerii principali ai UNHCR,

²¹⁶ Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0085&from=RO>, accesată la data 09.05.2019, ora 12

²¹⁷ EurLex, Pactul European privind Migrația și Azilul, p 12

furnizându-i aproape jumătate din finanțarea anuală a agenției la nivel mondial²¹⁸. Mai mult, există o colaborare strânsă există între UNHCR și Comisia Europeană, aceasta din urmă având misiunea de a sprijini acțiunile agenției prin activitățile de protecție și asistență prin intermediul contribuțiilor. Un pas important al UE în domeniul promovării solidarității în materie de azil a fost instituirea unui Fond European pentru Refugiați prin Decizia 573/2007/CE a PE și Consiliului, ce face parte din programul „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, precum și de abrogare a Deciziei 2004/904/CE a Consiliului²¹⁹: „(1) obiectivul general al fondului este sprijinirea și încurajarea eforturilor depuse de statele membre de a admite refugiații și persoanele

²¹⁸ Uniunea Europeană, online la adresa: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/general/parteneri/uniunea-a-europeana.html>, accesată la data de 10.03.2019, ora 11

²¹⁹ DECIZIA NR. 573/2007/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 23 mai 2007 de instituire a Fondului European pentru Refugiați pentru perioada 2008-2013, ca parte a Programului general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, precum și de abrogare a Deciziei 2004/904/CE a Consiliului

deplasate în teritoriu și de a face față efectelor acestei admiteri, ținând seama de legislația comunitară în domeniu, printr-o cofinanțare a acțiunilor prevăzute de prezenta decizie;(2) Fondul contribuie la finanțarea asistenței tehnice la inițiativa statelor membre sau a Comisiei”²²⁰.

Prezentul fond poate fi destinat oricărui resortisant al unei țări terțe sau apatrid care dispune de statutul prevăzut de Convenția de la Geneva care deține drept de ședere ca refugiat într-unul din statele membre, beneficiază de o formă de protecție subsidiară în sensul Directivei 2004/83/CE sau o formă de protecție temporară în sensul Directivei 2001/55/CE, a solicitat acordarea unei forme de protecție sau s-a restabilit într-un stat membru. În ceea ce privește principiile aflate la baza creării acestui fond, regăsim: *complementaritatea* ce constă în asistență complementară pentru acțiunile naționale, *consecvența* ce face referire la acțiunile naționale care sunt în

conformitate cu politicile și prioritățile Uniunii; *conformarea* în ceea ce privește dispozițiile tratatului și ale actelor adoptate; *subsidiaritatea* ce vizează punerea în aplicare a programelor multianuale/anuale este responsabilitatea statelor și, nu în ultimul rând, *proporționalitatea* ce presupune ca mijloacele folosite de Comisie și de statele membre să difere în funcție de amploarea contribuției comunitare²²¹. Existența acestui fond este esențială pentru relația Uniunii cu UNHCR, atât prin prisma obiectivelor și principiilor acestuia, dar și prin faptul că Agenția UNHCR din Europa Centrală a fost beneficiară a acestuia pentru două dintre proiectele sale: „Mecanismul de Evaluare și Asigurare a Calității Sistemelor de Azil” și „Dezvoltarea Continuă a Calității Sistemelor de Azil”²²².

Principala problemă în gestionarea problematicei refugiaților

²²⁰*Ibidem*, art. 2

²²¹*Ibidem*, articolele 7, 9

²²² *Fondul European pentru Refugiați*, online la adresa: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/general/parteneri/uniune-a-europeana/fondul-european-pentru-refugiat.html>, accesată la data de 10.03.2019, ora 10

la nivelul UE este derivată din incapacitatea statelor de a-și respecta obligațiile asumate prin tratate, aceasta aflându-se la limita dintre obligațiile umanitare și cele ce țin de securitatea internă a statelor membre și în special a propriilor cetățeni. În acest sens, consider important de subliniat faptul că în opinia mea, prin Primăvara arabă și intensificarea sosirilor imigranților și/sau refugiaților pe teritoriul UE s-a făcut o asociere directă cu creșterea gradului de insecuritate atât la nivelul cetățenilor, cât și la nivelul discursurilor liderilor europeni și mass-mediei.

Pornind de la definiția diplomației, cunoscută drept arta de a gestiona relațiile interstatale, precum și relațiile dintre state și alți actori, reprezentând totodată modalitatea prin care statele își formează, coordonează și asigură anumite interese, recurgând la corespondență, discuții, schimburi de opinie, vizite, amenințări sau alte activități²²³, **consider că cea mai mare provocare a**

diplomației refugiaților o reprezintă găsirea modalității prin care statele să fie disponibile de a-și împărți responsabilitatea privind asistarea în mod corespunzător a refugiaților la nivelul statelor care și-au asumat asta, prin semnarea și ratificarea Convenției de la Viena. Cu alte cuvinte, pentru mine *diplomația refugiaților* apare ca manifestare a unei guvernări globale, în care statele acționează ca niște gardieni și actori decisivi în cadrul acestei politici, iar acest tip de diplomație se laconfluența dintre provocările ce țin de politica internă și cea internațională, fapt ce determină o multiplicare a actorilor care acționează la nivel internațional. Avem pe de-o parte politicile statelor dezvoltate, ale căror teamă de refugiați determină adoptarea unei politici de control al frontierelor, considerând-o esențială în păstrarea suveranității. Pe de cealaltă parte regăsim luări de poziții și din partea politicienilor, oficialii ministerelor responsabile cu controlul frontierelor, migrație chiar și afaceri interne, fapt ce demontează

²²³ R.P. Barston, *Modern Diplomacy*, 2014, p. 1

teoria unei diplomații de "club", închisă.

Tratarea cu superficialitate a acestui fenomen politic originar în neînțelegerilor provocate de criza refugiaților și migrației, a nearmonizării intereselor naționale în diferite poziții comune între statele membre, precum și ignorarea chestiunilor sensibile ce țin de securitate, apărare, ordinea internă ale statelor membre pentru popoarele și statele UE poate periclita pe termen mediu și lung consensul în UE și coeziunea politică, la nivel decizional. Din punctul meu de vedere este esențial ca statele membre să accepte că nu pot găsi soluții la problematica refugiaților la nivel individual, fiind nevoie de o abordare nouă, cu un caracter european mai pronunțat. În acest sens, consider că este nevoie de utilizarea tuturor politicilor și instrumentelor aflate la dispoziția UE – combinând politicile interne și externe pentru a obține rezultate optime și implicarea tuturor părților - statele membre, instituțiile europene, organizațiile internaționale, societatea

civilă, autoritățile locale și țările terțe trebuie să conlucreze pentru ca politica europeană privind azilul migrația să devină o realitate. Astfel, pentru a curma suferința refugiaților este nevoie să se facă un apel la rolul global al UE și la gama largă de instrumente pe care le are la dispoziție, în scopul soluționării cauzelor fundamentale ale acestor fluxuri imigraționiste, și în special cele generatoare de refugiați.

În concluzie, consider că trebuie subliniat faptul că pentru facilitarea exercitării dreptului la azilul pentru resortisanții țărilor terțe la nivelul Uniunii există o legislație vastă ce vizează reinstalarea, standarde minime în ceea ce privește intrarea refugiaților pe teritoriul UE și îmbunătățirea protecției lor în țările de prim azil, condițiile de eligibilitate pentru acordarea statutului de refugiat sau protecție internațională, protecția temporară pentru cazurile unui aflux masiv de persoane strămutate. Principala problemă o reprezintă însă faptul că sunt urmărite doar armonizarea unor standarde minime la nivelul statelor membre UE, existând

în continuare mari discrepanțe la nivelul acestora.

Bibliografie

1. Cărți și articole de specialitate

- Andrew F. Cooper, Jorge Heine, Ramesh Thakur, *The Oxford Handbook of MODERN DIPLOMACY*, 2013, pp. 4-12, 307-440,
- Corneliu Calotă, *Puterea în Relațiile Internaționale*, București, 2010, p. 58
- Jan Melissen, *The New Public Diplomacy. Soft power in International Relations*, 2005, pp. 3,5, 35-36
- Joseph S. Nye, *Soft Power. The means to succes in world politics*, 2004, pp. 3-14, 60-61, 99
- Max Weber, *Theory of Social & Economic Organization: Role of Ideas & Subjectis in Action*, 2009, p. 160
- R.P Barston, *Modern Diplomacy*, Ed. Routlege, 2014, pp. 1-2
- Robert Dahl, *The Concept of Power*, Behavioral Science, 2:3 (1957: July), p. 201

- Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, *Putere și interdependență*, Iași 2009, pp. 280-281,
- Wieslaw Mossakowski, *Concept of Asylum (asylum, confugium) in The Ancient Rome*, online la adresa https://nucfms.files.wordpress.com/2014/11/pandit_presentation-1.pdf, accesată la data de 2.03.2016, ora 10
- William Maley, *Refugee Diplomacy în The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, 2013, p. 2, apud. Andrew E. Shacknove, 'Who Is a Refugee?', *Ethics* 95:2 (January 1985), pp. 2-4, 274-282, 361-365

2. Legislație

- *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, online la adresa: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/charter/index_en.htm, accesată la data 02.05.2016, ora 16
- *Convention and Protocol relating to the Status of Refugees*
- *CONVENȚIA privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951*, art. 15, 16, 22, 23, 26, 26, 28, 29

- DECIZIA NR. 573/2007/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 23 mai 2007 de instituire a Fondului European pentru Refugiați pentru perioada 2008-2013, ca parte a Programului general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, precum și de abrogare a Deciziei 2004/904/CE a Consiliului
- Declarația Drepturilor Omului
- Official Journal of The European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, art. 8, p. 7
- PROTOCOL privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967
- Regulamentul (UE) nr. 439/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 mai 2010 privind înființarea unui Birou European de Sprijin pentru Azil, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:132:0011:0028:RO:PDF>, Art. 2, p. 4, accesată la data de 1.05.2016, ora 9
- EurLex, Pactul European privind Migrația și Azilul, p 12
- EurLex, Tratatul de la Lisabona, Articolul 2, alin.3, paragraful 4 ; art.2, alin.1 TUE
- Consiliul European de la Tampere din 15-16 octombrie 1999, online la adresa: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, accesat la data 03.05.2019, ora 10
- Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=URISERV:123034&from=RO>, accesată la data 06.05.2016
- Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat, online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0085&from=RO>, accesată la data 09.05.2016, ora 12
- THE REFUGEE CONVENTION, 1951, art. 7, 12,

3. Surse online

- *Consiliul European de la Tampere din 15-16 octombrie 1999*, online la adresa: http://www.europarl.europa.eu/su-mmits/tam_en.htm, accesată la data 03.05.2019, ora 10
- *Dreptul la Azil*, online la adresa: <http://www.juspedia.ro/13172/dreptul-la-azil/>, accesat la data de 28.04.2016, ora 10
- *Drepturi fundamentale*, online la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>, accesată la data de 02.10.2020, ora 10
- *Fondul European pentru Refugiați*, online la adresa: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/general/parteneri/uniunea-europeana/fondul-european-pentru-refugiati.html>, accesată la data de 06.05.2019, ora 8
- *Politica Uniunii Europene în materie de azil*, online: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/cu-ce-ne-ocupam/asigurarea-protectiei-juridice/politica-uniunii-europene-in-materie-de-azil.html>, accesată la data 08.05.2019, ora 19
- *Politica Uniunii Europene în materie de azil*, online: <http://www.unhcr-centraleurope.org/ro/cu-ce-ne-ocupam/asigurarea-protectiei-juridice/politica-uniunii-europene-in-materie-de-azil.html>, accesată la data 08.05.2019, ora 19
- *Sistemul European Comun de Azil*, online la adresa: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-factsheets/ceas_factsheet_ro.pdf, accesată la data de 02.05.2019, ora 9, pp.6-8
- *UNHCR, Europe*, online la adresa: <http://www.unhcr.org/51b1d6260.html>, accesată la data de 09.05.2019, ora 10
- *UNHCR, Working with the European Union*, online la adresa: <http://www.unhcr.org/pages/4dd12ad46.html>, accesată la data de 09.05.2016, accesată la data 15.05.2019, ora 12

- *Uniunea Europeană*, online la adresa: <http://www.unhcr-neri/uniunea-europeana.html>, accesată la data de 10.03.2019, ora 11

COSATU's promotion of democracy in Zimbabwe at the dusk of the current millennium

Influența COSATU în promovarea democrației în statul Zimbabwe, la începutul mileniului III

Petrică DAN

Rezumat: Lucrarea de față își propune să analizeze încercările COSATU de a aborda deficitul democratic crescând din statul Zimbabwe, de la începutul anilor 2000. În realizarea acestui scop, am investigat felul în care respectiva federație a sindicatelor din Africa de Sud a acționat atât la nivel național, cât și internațional. Domestic, COSATU a căutat sprijinul guvernului, încercând constant de a pune subiectul Zimbabwe pe agenda administrației din Pretoria, în pofida unei preferințe vădite a guvernului lui Thabo Mbeki pentru mijloace diplomatice tăcute. La nivel internațional, COSATU a interacționat în mod direct cu reprezentanții statului Zimbabwe, în special în urma unui incident prin care delegațiile federației au fost îndepărtate forțat de pe teritoriul numitului stat.

Cuvinte cheie: relații internaționale, diplomatie, unionism, democratizare, societate civilă;

Abstract: This paper aims to delve on COSATU's attempts to tackle the rising democratic deficit of Zimbabwe, in the early 2000's. It does so by investigating how the said South African federation of trade unions acted both domestically and internationally. Nationally, COSAU sought governmental support, whereby constantly pushing Zimbabwe on the agenda, despite preference displayed by the Mbeki government - for quiet diplomatic mechanisms. Internationally, it engaged Zimbabwe directly, especially in the aftermath of one of the federation's delegations forced removal from Zimbabwean soil.

Key Words: international relations, diplomacy, unionism, democratization, civil society;

Introduction and methodology

This article focuses on the Congress of South African Trade Unions (COSATU) and the way in which it has impacted the democracy-related processes taking place in Robert Mugabe's Zimbabwe throughout the late 1990's and well into the 2000's. It is an overwhelmingly qualitative effort, reliant on a plethora of secondary sources, and, ultimately, can be considered a case study.

While it is our wish not to linger on methodological aspects, we consider a few operational definitions noteworthy. As such, when defining civil society, we adopt Biekart's view, according to which it is "*...an intermediate associational (public) realm between the state and its citizens, populated by organizations which [...] enjoy autonomy in relation to the state and are formed voluntarily by members of society to protect or extend their interests and values.*"²²⁴ Furthermore, granted that our scientific endeavour is reliant

on diplomacy, we define the latter term as: the art and practice of conducting negotiations between representatives of citizens, with the purpose of influencing the practice of counterparts. We opt for the usage of such a broad definition, rather than limiting the scope of diplomacy to interactions taking place between *sui generis* statal entities, granted a twofold reasoning: on the one hand this perspective is befitting for the subject at hand, on the other, it represents a valid worldview within the sphere of international relations. As such, diplomacy is not to be perceived merely as a tool deployed with the purpose of ensuring the fruition of a state's foreign policy goals, rather it represents a utensil that is available to economic and social players from a variety of fields, utilized to alter the behaviour of one state or a particular social actor. It is our opinion that throughout recent decades, civil society organizations have become invaluable players in shaping national and foreign policy alike: domestically they influence the

²²⁴ Kees Biekart, *The Politics of Civil Society Building: European Private Aid Agencies and Democratic Transitions in Central America*, Utrecht: International Books, 1999, p. 58.

decisions of policy-making bodies through coordinated campaigns and organized protests, whereas in the global arena, they challenge state governments and standard-setting institutions, by using the same mechanisms, the backing of states, international affiliates, and international governmental organizations²²⁵.

On COSATU's impact

COSATU is South Africa's largest trade union federation, encompassing 21 trade unions to date, which represent roughly 1.8 million workers. Since its creation in 1985, it has fought apartheid alongside the African National Congress (ANC). The federation was co-opted to participate in government in 1994, and continues to do so within the Tripartite Alliance, alongside the ANC and South African Communist Party (SACP). COSATU is

crucial for the alliance, for it provides material and organizational support, and is ideologically and historically linked to the other two entities, albeit their ideologies do not necessarily overlap and, seemingly, do not tackle the same issues directly²²⁶. Because the federation does not hold seats in South Africa's national assembly, it relies on the ANC to represent its interests in government. This reliance on the ANC has, at times, proven counterproductive for COSATU, as the agendas of the two often diverged – as such, the federation struggled to get the government to give primacy to its goals, whereby shelving those of the ANC. One of the main broad strategic objectives of the alliance has always been “*to ensure worker participation in the struggle for peace and democracy Principles*²²⁷”, not limited to its own

²²⁵ Dan Petrica, “Economic Diplomacy”, in Valentin Naumescu (ed.), *Foreign Policy and Diplomacy – An Introduction*, Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, pp. 130.

²²⁶ The ANC's ideology rests on Africanism, nationalism, social democracy, anti-imperialism, while the SACP is home to two major ideological currents: communism and Marxism-Leninism. COSATU is ideologically driven by unionism and laborism.

²²⁷ <https://mediadon.co.za/formation-of-cosatu/>

members, but designed for “the working people as a whole”²²⁸.

John Siko argues that integrating the ANC’s alliance partners COSATU in the CSO category is a “debatable proposition”²²⁹, due to their close relations to the ANC, especially to their participation in the tri-partite alliance government. Nevertheless, remarkably, government participation only applies to national policy making; where critics argue that COSATU’s leadership and capacity to formulate policy independently have been diminished²³⁰. In matters of foreign policy, COSATU has demonstrated its capacity to stand on its own feet, and willingness to attack - even vocally - some of its government’s positions. During Nelson Mandela’s presidency, COSATU successfully integrated itself in the (mostly consensus-driven) foreign policy debate taking place within South Africa, and its positions

were mostly supportive of government decisions - which allowed Mandela to trust the federation and deploy them in diplomatic backtrack, on issues too sensitive to be dealt through the government’s official diplomatic channels²³¹. But, for the most part, Mandela didn’t have to deal with Zimbabwe’s descent into autocracy – as the said process was not yet visible, even though some of its underlying indirect causes had come to manifest themselves. We call the mismanagement of resources and generalized corruption indirect causes for a number of future antidemocratic practices, for they need a trigger, or an intermediate stage for their fruition; in this case, the contestation of citizens, which, in turn, led to a pushback from government.

During Thabo Mbeki’s presidency, COSATU gathered their small foreign relations department and organized the picketing of the Zimbabwean Embassy and the border

²²⁸ *Ibid.*,

²²⁹ John Siko, *Inside South Africa’s Foreign Policy: Diplomacy in Africa from Smuts to Mbeki*, New York: I.B.Tauris, 2016, p. 61.

²³⁰ William M. Gumede, *Thabo Mbeki and the Battle for the Soul of the ANC*, Cape Town: Zebra Press, 2005, p. 135.

²³¹ James P. Barber, *Mandela’s World: The International Dimension of South Africa’s Political Revolution 1990-99*, Athens: Ohio University Press, 2004, pp. 88 – 90.

of its neighbouring country, in two separate events in 2005, as retribution for workers' rights infringements taking place in Zimbabwe. While this might be perceived as COSATU's independent move, inconsistent with the government's official position, it may well have been 'second track' diplomatic means that had outlasted the Mandela era.

The issues unfolding in Zimbabwe arose COSATU's interest in 1999, after the organization had sent a delegation to meet with Zimbabwean counterparts, including the leader of the political opposition therein, Morgan Tsvangirai. The Zimbabwe Congress of Trade Unions (ZCTU) and COSATU share a long history, for they are sister organizations that performed overwhelmingly similar duties within their respective countries. As Tsvangirai was the emerging leader of the opposition in Zimbabwe, providing external support – granted his background and relations with COSATU – seemed inevitable for the federation. The attacks on political activists and, more importantly, on

representatives of the Zimbabwean trade unions in the context of the 2000 parliamentary elections therein, determined COSATU's members to launch accusations targeting the government in Harare. Robert Mugabe's regime stood accused that it was failing its citizens, granted its rejection of election results, according to which the major opposition party – the Movement for Democratic Change (MDC) had secured a strong position in Zimbabwe's parliament, even if they didn't surpass the ruling party – The Zimbabwe African National Union – Patriotic Front (ZANU-PF).

In 2002, war veterans²³² invaded the commercial farms owned by whites, forcibly removing the latter from their land. When the farm invasions took place, COSATU declared that Mugabe's regime was plunging the country into something that can be described nothing short of

²³² We use the wording 'war veterans' when referring to the squatters that have taken over farms – as does the majority of relevant literature in the field, even though critics argue that only a small percentage of the squatters were veterans, the rest being too young to have fought in the independence war, 20 years earlier.

"anarchy"²³³, granted that all the evidence pointed out to a covert governmental operation – although such responsibility was never claimed by Mugabe's party.

COSATU had many fora in which to engage ANC leaders, and it did so regularly, but despite constant interaction, during Thabo Mbeki's presidency, little was achieved in convincing the ANC to abandon its 'quiet' diplomatic position towards Zimbabwe. COSATU leaders claim that, although pleas were made by the organization, it was quite difficult to get across to Mbeki, and, on occasion, after the said organization's position had been passed on to the political leadership in Pretoria, the government announced it had unilaterally taking a different path²³⁴. This partially uneasy relationship determined COSATU's secretary-general Zwelinzima Vavi to reject the official quiet diplomacy

stance that South Africa's government had adopted, by saying:

"A diplomatic breakthrough can only happen when Mugabe is forced to change by a mass movement from below, by the Zimbabwean people, assisted by a campaign of international solidarity action, to compel him to restore human rights, repeal repressive laws, and allow free and fair elections".²³⁵

The above statement could be perceived as a call for solidarity amongst CSO groups acting nationally in both Zimbabwe and South Africa, and internationally, to rally against the Zimbabwean government in order to determine the latter to revert the undemocratic practices it was pursuing. Solidarity action could not take place without the support of state governments, but co-opting them was beyond the reach of COSATU, given the limited diplomatic and networking possibilities available to CSOs such as trade unions. With the reluctance of South Africa's government to support

²³³ Tim Hughes, *"Harmony and discord in South African foreign policy making. Composers, conductors and players"*, Occasional Paper, The Konrad-Adenauer Stiftung, 2004., p. 138.

²³⁴ William M. Madisha quoted in Siko, *op. cit.* p. 63.

²³⁵ Zwelinzima Vavi quoted in "We are not quiet Diplomats", Mail and Guardian, 05 November, 2004.

a firmer stance on Zimbabwe, COSATU saw its efforts restricted to standalone action.

For its stance on the issues plaguing Zimbabwe, which the organization found to be partly due to governmental mismanagement and corruption, COSATU was attacked by Mugabe's people, including Johnathan Moyo – Zimbabwe's Information Minister – whom the organization accused of acting as British agents when going to Zimbabwe to discuss with the leader of the opposition²³⁶. In a reply, Vavi pointed out that Moyo, like his president, was using a hitleresque discourse, by "*repeating a lie frequently enough until it settles as the truth in the minds of ordinary people*"²³⁷. We point out that this blatantly inflammatory discourse was a constant

²³⁶ Peter Fabricius, "Cosatu blasts ANC's 'quiet diplomacy' in Zim", IOL, 6 November 2004, Available at: <https://www.iol.co.za/news/politics/cosatu-blasts-ancs-quiet-diplomacy-in-zim-226254>, Accessed on: 27 March 2016.

²³⁷ Zwelinzima Vavi quoted in Ed Stoddard, "Labour leaders slam Harare's 'Hitler tactics'", IOL, 5 November 2004, Available at: <https://www.iol.co.za/news/africa/labour-leaders-slam-harares-hitler-tactics-226197>, Accessed on: 27 March 2016.

of Mugabe's government, for, each time foreign intervention risked to threaten ZANU-PF's position, the Zimbabwean party-state used a mixture of nationalism, anti-(neo)imperialism and populism to develop a narrative according to which external forces were trying to threaten Zimbabwe's integrity, sovereignty, and the wellbeing of its citizens²³⁸.

At home, COSATU leaders felt that their organization was not a particular favourite of Mbeki's, as one of the organization's former International Affairs Secretary admits, further stating that the South African leader seemed not to like their people, and subsequently, treated them disrespectfully²³⁹. That being said, Mbeki's apparent lack of respect fell short of Mugabe's sentiments towards COSATU. Thus, when the organization sent a fact-finding mission in Zimbabwe, in late 2004, the thirteen-member delegation was removed from

²³⁸ For a detailed account, see Dan Petrica, "Discursive Struggle and Social Change in South Africa in the Mid 1990's", in *Analele Universității din Oradea*, Nr.8, 2016.

²³⁹ Frank Bashielo quoted in Siko, *op. cit.*, p. 65.

the country. In a full-blown authoritarian move, the government in Harare abducted the delegation and took them out of the country, on the premise they were conspirators. It is our firm belief that through the said move and the labelling of COSATU's delegation 'non-grata', Mugabe was showing his ability to persecute any dissenting individual or group thereof, regardless of provenance or political pedigree. Of course, denying fact-finding missions their ability to observe the events unfolding within a country has nothing to do with democracy, as democratic regimes practice and encourage transparency. Democratic countries have nothing to fear and nothing to conceal, and their governments never react in such ways, even in the face of continuous criticism. The delegation was supposed to meet with their affiliates - the leaders of the MDC, but Mugabe's government viewed the visit as a challenge to his rule and to the country's sovereignty, consequently escorting the delegation to the

Beitbridge border post, with the help of heavily-armed riot police forces.

COSATU went to Zimbabwe to observe whether holding free and fair parliamentary elections was feasible for the following year, granted the chaotic political environment of the country. It did so after previously being denied entrance by the Zimbabwe's Ministry of Public Service, Labour and Social Welfare. Later, COSATU's mission was granted permission to enter the country for one day, upon refusal to sign a document, according to which they would not meet with several civil society groups that vehemently opposed Mugabe's regime. The delegation was detained during a meeting with ZCTU, in an operation that stormed the latter's headquarters. ZCTU had been vocal against ZANU-PF, clearly supporting the political opposition, with whom it had affiliations.

The COSATU delegation was sent back to South Africa by bus, after a night in which their whereabouts were unknown to the remainder of the federation. After the delegation had

returned to South Africa, COSATU Deputy President Violet Shibone announced that the interrupted meeting with ZCTU and several of their partner organizations had been productive and that the entire incident also shed new light on the way in which the political power in Harare understands to deal with certain issues²⁴⁰. Mr. Vavi, however, affirmed that the matter would not be left unresolved, and that COSATU “[would] do everything, including blocking that bridge where they dumped our delegates”²⁴¹ in an attempt to punish Zimbabwe’s administration for the unprecedented incident. A similar blockade had been previously imposed by COSATU in relation with the dictatorial regime in Swaziland, which contributed to the Swazi government’s agreement to pursue several externally-requested reforms.

The ANC later admitted that the entire deportation affair had been

²⁴⁰ Violet Shibone quoted in “War of words between SA unions, Zimbabwe”, *Afrol News*, 28 October 2004, Available at: <http://www.afrol.com/articles/14642>, Accessed on: 29 March 2016.

²⁴¹ Zwelinzima Vavi quoted in *ibid*.

“clearly a bit embarrassing”²⁴² for the party, through the voice of Defence Minister Mosiuoa Lekota, whom added that “the matter could have been handled in a better way”²⁴³. South Africa’s Minister of Foreign Affairs at that time disapproved the Ministry of Defence’s stance, arguing that it is the sovereign right of countries to handle immigration issues how they deem fit²⁴⁴.

To further complicate the issue, the Government of Zimbabwe had supported the creation of the Zimbabwe Federation of Trade Unions (ZFTU), a distinct entity acting in the same domain as ZCTU, but which quickly became isolated by its international counterparts. The exclusive purpose of this state-backed gathering of trade unions was to reinforce governmental claims and actions, and to compete with the

²⁴² Mosiuoa Lekota quoted in “Union threatens Zimbabwe blockade after deportation”, *ABC News*, 27 October 2004, Available at: <http://www.abc.net.au/news/2004-10-27/union-threatens-zimbabwe-blockade-after-deportation/575030>, Accessed on: 29 March 2016.

²⁴³ *Ibid*.

²⁴⁴ Dlamini-Zuma quoted in *Afrol News*, *op. cit*.

established ZCTU, which had been increasingly anti-Mugabe in sentiment and practice. Sponsoring CSO groups that do not necessarily participate in the creation of specific policies for their beneficiaries, but act as governmental lackeys, is, in our view, an attack on the core of democratic principles. While governments can surely help CSO groups, to, in turn, be aided by the said groups in the fulfilment of several objectives, the act of creating an entity that is blatantly designed to merely compete for resources and mass affiliation, is not a gesture of good will, nor one of good governance. In times of need, ZCTU acts to legitimize the government's actions. Thus, we argue that ZCTU is surely a member of civil society – for it represents the interests of its constitutive bodies and affiliates, and gains entry to government officials through its own lobbying capabilities, which are marked by constant struggles. ZFTU, on the other hand, is a covert governmental operation, an informal branch of government, designed specifically to reinforce the

latter's stance on key issues, defend the status quo and seize societal networks, to later force them into obedience. For reasons of length, we will not delve on the nature of *sui-generis* government-civil society interaction, as the examples provided above shed enough light on what a healthy relationship entails within a democratic space.

On the deportation of COSATU delegates, ZCTU issued the following statement:

*"We do not recognise these individuals or unions who, because of their powerful Western sponsors, think themselves mightier than our elected national governments born out of the liberation struggle, and who seek to challenge and undermine their lawful authority."*²⁴⁵

Again, one can observe how more entities internalize Mugabe's narrative, making it difficult for the general public, particularly for Zimbabwean citizens to discern whether the 'mythical/mystical' adversaries from the North have

²⁴⁵ Afrol News, *op. cit.*

actually set as an objective to overthrow Mugabe, or if CSOs operate with the interests of citizens in mind. The myth was created to prolong the life of a government that was failing to fulfil its duties towards the same citizens. We must point out that in the case of Northern-backed entities, a donor-recipient relationship could make CSOs vulnerable to seizure by foreign enterprises with cloak-and-dagger goals, but we argue that this is not the case of COSATU – due to the nature of its operations and the lack of a donor-mentality. Even though COSATU was a member of the International Confederation of Free Trade Unions²⁴⁶ and the World Federation of Trade Unions, both the above entities were not the former's donors, rather they were, in a very narrow sense, umbrella organizations with minute capabilities to influence the international agenda of the former.

Amidst tension inside the ANC concerning what was the best way to engage Zimbabwe, strong dissent and

²⁴⁶ Now the International Trade Union Confederation

unilateral action from COSATU were far from desirable, thus the ANC urged the organization to disengage from this particular issue, which had become the elephant in the room.

In 2002, Mbeki admitted that the ANC needed to “mobilise all segments of civil society, including women, youth, labour and the private sector to act together to maximise our impact and change [their] continent for the better”²⁴⁷. It is our claim that COSATU was doing just that: it had mobilized in absence of governmental intervention and was acting for what the organization believed was the betterment of the continent. Surely, Mbeki, as quiet as he preferred to be with regards to Zimbabwe, shared the view that the path towards a stronger Africa was reliant on a union of democratic spaces, rather than one in which dictatorial governance has its way with the citizens of several states.

Conclusion

²⁴⁷ Thabo Mbeki, *Speech at the Launch of the African Union*, 9 July 2002, Available at: <http://www.dirco.gov.za/docs/speeches/2002/mbek0709.htm>, Accessed on: 07 April 2016.

COSATU is South Africa's largest federation of trade unions – and a historical partner to the ANC. During Mandela's presidency, COSATU were aligned to the country's foreign policy, for they took part in its formulation – sometimes even becoming a second channel for diplomatic ventures. With Mbeki, relations were lukewarm, and COSATU chose to engage independently in instances where South Africa's official response to the various democracy-related problems that had arisen in Zimbabwe was overly-temperate. The federation had always been vocal about the numerous infringements taking place in Zimbabwe, but despite engaging South Africa's government on several occasions, it did not manage to steer Mbeki away from his quiet diplomatic approach. The strong relations that COSATU had with ZCTU – its counterpart from Zimbabwe – infuriated Mugabe, whom went to great lengths to make the former's visits unpleasant. During a fact-finding mission in 2005, the COSATU delegation was detained and forced to

return to Pretoria. ZANU-PF then went to support the creation of an alternative national body for trade unions; one that better suited their needs. Instead of actively engaging CSOs in dialogue, both indigenous and foreign, Mugabe's governments have a track record of denying entrance, removing or replacing such bodies – as the circumstances dictate. It is our firm opinion that, even with Robert Mugabe's removal from power, and his later passing, the *modus operandi* of ZANU-PF will circumstantially revert to the practices described herein. In such circumstances, South Africa can make use of COSATU's experience, resources and networks, if it wishes to promote democracy in its vicinity.

Bibliography

- "Union threatens Zimbabwe blockade after deportation", ABC News, 27 October 2004.
- "War of words between SA unions, Zimbabwe", Afrol News, 28 October 2004.

- "We are not quiet Diplomats", Mail and Guardian, 05 November, 2004.
- Barber, James, P. 2004. Mandela's World: The International Dimension of South Africa's Political Revolution 1990-99. Athens: Ohio University Press.
- Biekart, Kees 1999. The Politics of Civil Society Building: European Private Aid Agencies and Democratic Transitions in Central America. Utrecht: International Books.
- Fabricius, Peter. "COSATU blasts ANC's 'quiet diplomacy' in Zim", IOL, 6 November 2004.
- Gumede, William M. 2005. Thabo Mbeki and the Battle for the Soul of the ANC, Cape Town: Zebra Press.
- <https://mediadon.co.za/formatio-n-of-cosatu/>
- Hughes, Tim. 2004. "Harmony and discord in South African foreign policy making. Composers, conductors and players", in Occasional Paper, The Konrad-Adenauer Stiftung.
- Mbeki, Thabo. 2002, Speech at the Launch of the African Union, 9 July 2002.
- Petrica, Dan. 2014. "Economic Diplomacy", in Foreign Policy and Diplomacy – An Introduction, ed. Valentin Naumescu, 217-246, Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.
- Petrica, Dan. 2016. "Discursive Struggle and Social Change in South Africa in the Mid 1990's", in Analele Universității din Oradea, 8, 171-180.
- Siko, John. 2016. Inside South Africa's Foreign Policy: Diplomacy in Africa from Smuts to Mbeki. New York: I.B.Tauris.
- Stoddard, Ed. 2004. "Labour leaders slam Harare's 'Hitler tactics'", IOL, 5 November 2004.

**Aspecte privitoare la sănătatea și securitatea în muncă în cuprinsul Cartei
Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene
Aspects concerning the health and safety of the workers in European Union Charter
of Fundamental Rights**

Adelina Petronela TĂRLUNGEANU²⁴⁸

Abstract: Pandemia de COVID-19, pe care o traversăm de aproape un an, a demonstrat, dincolo de orice dubiu, faptul că sănătatea și securitatea în muncă trebuie să reprezinte o prioritate nu doar pentru angajator (și angajat), ci și pentru legiuitor, pentru cei care interpretează și aplică dreptul și pentru societate în ansamblul său. Până în prezent, sănătatea și securitatea în muncă, deși au fost, în mod preponderent, apanajul statelor considerate individual, au fost abordate și de către o serie de organizații internaționale, cum ar fi Uniunea Europeană sau Consiliul Europei, a căror acțiune vine să completeze și să întărească acțiunea statelor și să confere particularilor o gamă mai extinsă și mai variată de remedii pentru situațiile în care drepturile acestora sunt încălcate. Pornind de la aceste premise, în studiul de față vom aborda problematica sănătății și securității în muncă astfel cum apar acestea consacrate în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

Cuvinte cheie: sănătate; securitate; muncă; Uniunea Europeană; Carta Drepturilor Fundamentale.

Abstract: The COVID-19 pandemics, which we have been going through for almost a year, has shown, beyond any doubt, that health and safety of workers must be a priority not only for the employer (and the employee), but also for the legislator, for those who interpret and apply the law and for the society as a whole. Up to this date, the health and safety of the workers, although predominantly the prerogative of individually considered states, have also been addressed by a number of international organizations, such as the European Union or the Council of Europe,

²⁴⁸ Jurist, absolvent al Facultății de Drept a Universității din București.

whose action complements and to strengthens the action of States and provides individuals with a wider and more varied range of remedies for situations in which their rights are violated. Starting from these premises, in this study we will address the issue of health and safety at work as they appear in the Charter of Fundamental Rights of the European Union.

Keywords: health; security; work; European Union; Charter of Fundamental Rights.

Necesitatea „consolidării protecției drepturilor fundamentale în spiritul evoluției societății, a progresului social și a dezvoltărilor științifice și tehnologice”²⁴⁹ au dus la recunoașterea valorilor precum demnitate, egalitate și solidaritate pe care europenii astăzi le asumă. Inițial, aceste valori erau prevăzute în documente cu valoare de declarații politice, însă conștientizarea evoluției și contextului economic și social internațional le-au transformat în texte de lege cu forță juridică obligatorie.

Astfel, în 1950, Convenția Europeană a Drepturilor Omului a Consiliului Europei a enumerat o multitudine de drepturi civile și politice. În contextul în care UE dorea

o extindere geografică, exista sentimentul de a da substanță valorilor comune prevăzute în tratate oferind o listă a drepturilor fundamentale. Consiliul European de la Koln, din 3-4 iunie 1999 s-a finalizat cu decizia de a elabora Carta drepturilor fundamentale ce avea ca scop reunirea într-un singur document a drepturilor fundamentale în vigoare din Uniunea Europeană.

De redactarea documentului s-a ocupat o Convenție formată din 62 de membri: 15 reprezentanți ai șefilor de stat sau de guvern, 30 de reprezentanți ai Parlamentelor naționale-fiecare stat membru numind câte doi reprezentanți, 16 Reprezentanți ai Parlamentului European și un reprezentant al Comisiei. Proiectul adoptat de Convenție a fost aprobat în

²⁴⁹ Preambulul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

unanimitate de Consiliul European de la Biarritz, din 13-14 octombrie 2000, fiind înaintat Parlamentului European și Comisiei Europene. În urma Consiliului European de la Nisa, din 7 decembrie 2000, a fost proclamată Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene de președinții Consiliului, Parlamentului European și Comisiei.²⁵⁰

Totuși, fără acordul unanim al statelor membre, Carta nu a fost obligatorie inițial, cel puțin oficial. Chiar înainte de încorporarea Cartei în tratat, instanțele constituționale din mai multe state membre și chiar avocații generali de la Curtea de Justiție a UE au început să se refere la Carta drepturilor fundamentale, care nu era încă un text legal obligatoriu.

În 2007, Carta a obținut recunoașterea oficială. Acum face parte din Tratatul de la Lisabona intrat în vigoare în anul 2009.

Preambulul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

²⁵⁰ Claudia Ana Moarcăș, *Dreptul social al Uniunii Europene în practică, Partea I*, Ed. Universul Juridic, București, 2018.

conturează ideea de accentuare, de consolidare a recunoașterii valorilor comune împărtășite de statele membre la nivel unional. Carta are ca scop consolidarea protecției drepturilor fundamentale, făcându-le mai vizibile, în spiritul evoluției societății, a progresului social și a dezvoltărilor științifice și tehnologice.²⁵¹ Carta este un ansamblu de drepturi ce promovează principii precum : demnitatea, libertatea, egalitatea, solidaritatea, fiecare principiu fiind reglementat într-un Titlu.

Conceptul de sănătate și securitate în muncă este reglementat în Titlul IV al Cartei și face parte din noțiunea mai extinsă de *solidaritate*. Carta este o garanție a faptului că *orice lucrător are dreptul la condiții de muncă care să respecte sănătatea, securitatea și demnitatea sa*.²⁵² Asumarea acestui angajament de către statele semnatare întărește ideea că fiecare guvern va depune toate diligențele necesare

²⁵¹<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.

²⁵²<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.

îmbunătățirii condițiilor de muncă în contextul evoluției la nivel unional.

Fiind un cod de conduită construit pe un fond, printre altele, socio-economic, Carta, reușește în articolul 31 să înglobeze ideea de muncă echitabilă și corectă stabilind faptul că munca trebuie alternată cu perioade de odihnă. Alineatul (2) al aceluiași articol statuează faptul că durata maximă de muncă poate fi limitată și este un drept de care beneficiază toți cetățenii Uniunii Europene. Cadrul general stabilit de Cartă în privința timpului de muncă și de odihnă a lărgit sfera acestor noțiuni, integrându-le în directive ce stabilesc direcțiile efective pentru realizarea acestor drepturi. Ca exemple, putem enumera Directiva 2003/88/CE ce reglementează noțiunea de timp de lucru (prin „timp de lucru” se înțelege orice perioadă în care lucrătorul se află la locul de muncă, la dispoziția angajatorului și își exercită activitatea sau funcțiile, în conformitate cu

legislațiile și practicile naționale²⁵³). A doua noțiune, timpul de odihnă, nu este stabilit în această directivă, însă CJUE a statuat în jurisprudența sa că “*timpul de lucru este plasat în opoziție cu timpul de odihnă, cele două [noțiuni] excluzându-se reciproc*”²⁵⁴. Astfel, conchidem faptul că *orice lucrător are dreptul la perioade de odihnă zilnică și săptămânală, precum și la o perioadă anuală de concediu plătit*.²⁵⁵

Relevant pentru conceptul de sănătate și securitate în muncă este și articolul 32 al Cartei privind ~~interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă~~. Vom analiza acest articol coroborat cu articolul 24 al aceluiași document ce reglementează *drepturile copilului*. Copiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor. Pentru a aduce la îndeplinire acest drept, Carta interzice încadrarea în muncă a

²⁵³ Directiva 2003/88/CE <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32003L0088>.

²⁵⁴ Claudia-Ana Moarcăș, op.cit., p.206, nota de subsol nr. 7.

²⁵⁵ Art. 31 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>

copiilor, vârsta minimă de încadrare în muncă nu poate fi inferioară celei la care încetează perioada de școlarizare obligatorie, fără a aduce atingere normelor mai favorabile tinerilor și cu excepția unor derogări limitate. Tinerii acceptați să lucreze trebuie să beneficieze de condiții de muncă adaptate vârstei și să fie/ protejați împotriva exploatării economice sau a oricărei activități care ar putea pune în pericol securitatea, sănătatea, dezvoltarea lor fizică, psihică, morală sau socială sau care le-ar putea compromite educația.

La nivelul ordinii juridice autonome a Uniunii Europene Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene ("Carta") este, în prezent, un instrument central.²⁵⁶

²⁵⁶Aceasta a conferit valoare constituțională obligației impuse statelor membre de a respecta drepturile fundamentale ale Uniunii Europene ce au fost inițial consacrate drept principii generale de drept unional. În acest sens, a se vedea și Concluziile Avocatului General Villalon, prezentate în data de 18 iulie 2013 în cauza C-176/12, paragr. 78, dar și Luarea de Poziție a Avocatului General Wathelet, prezentată în data de 23 august 2013 în cauza C-383/13 PPU, paragr. 49, ambele disponibile spre consultare la www.curia.eu.

Până la 1 decembrie 2009, ea a funcționat însă, pentru aproximativ un deceniu, doar într-o formă pur declarativă. Acest lucru nu a împiedicat Curtea de Justiție să o utilizeze ca sursă de interpretare încă de la proclamarea ei²⁵⁷, dobândind funcția de element de referință sau de instrument ajutător la interpretarea dreptului comunitar, în prezent unional²⁵⁸. S-a afirmat chiar că acest instrument a reprezentat, încă din momentul proclamării, o concretizare a valorilor europene fundamentale

²⁵⁷ Proclamarea Cartei realizată în același timp cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 364, 2000, p.1) a fost efectuată ca declarație politică, fără valoare juridică obligatorie. Cu privire la invocarea Cartei de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene pre-Lisabona, a se vedea, de exemplu: Hot. din 23 octombrie 2003, RTL Télévision, cauza C-245/01, Rec., p. I-12489, paragr. 38, Hot. din 12 mai 2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia și ERSA, cauza C-347/03, Rec., p. I-3785, paragr. 118, Hot. din 27 iunie 2006, Parlamentul European/Consiliul, cauza C-540/03, Rec., p. I-5769, paragr. 38.

²⁵⁸G. Benedetti, La rilevanzagiuridicadella Carta EuropeainnanziallaCorte di Giustizia: il problema delleferieannuali retribuite, în Carta Europea e dirittideiprivati, 2000, p. 128 și 129 apud Concluziile Avocatului General prezentate la 24 ianuarie 2008 în cauza Schultz-Hoffși alții (Hot. din 20 ianuarie 2009, C-350/06 și C-520/06, Rep., p. I-179), nota de subsol nr. 23.

comune supreme neputând să rămână ignorat.

Adiacent, Carta a devenit, tot de la data proclamării, un „cod de conduită”²⁵⁹ pentru instituțiile Uniunii Europene, acestea asumându-și obligația firească de a legifera într-o manieră care să nu aducă atingere drepturilor fundamentale astfel consacrate. Prin urmare, a fost de așteptat ca în considerentele fiecărui act legislativ²⁶⁰ să se menționeze respectul pentru drepturile fundamentale, așa cum au fost redată în cuprinsul dispozițiilor din Cartă.²⁶¹

²⁵⁹Noțiunea este utilizată în V. Bazzocchi, *The European Charter of Fundamental Rights and the Courts*, în G. Di Federico (ed.), *The EU Charter of Fundamental Rights*, Editura Springer, 2011, p. 56

²⁶⁰A se vedea considerentul (37) al Regulamentului nr. 1/2003 (Prezentul regulament respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute mai ales de Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. În mod corespunzător, prezentul regulament ar trebui interpretat și aplicat cu respectarea drepturilor și principiilor în cauză), considerentul (5) al Directivei 2003/8/CEE sau considerentul (4) al Directivei 2004/113/CEE.

²⁶¹<https://www.juridice.ro/300016/aplicarea-dispozitiilor-cartei-drepturilor-fundamentale-a-uniunii-europene-ca-norme-de-valoare-constitutională-in-cadrul-controlului-de-constitutionalitate.htm>

La nivelul CEDO Carta a fost și este folosită de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru a interpreta, într-o lumină modernă, articolele din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare, Convenția), care au o vechime de peste cincizeci de ani.²⁶²

Instanța de la Strasbourg și-a sprijinit în mod explicit considerentele anumitor hotărâri pe dispozițiile din Cartă²⁶³, dispoziții ce au fost integrate în raționamentul său juridic.

În al doilea rând, Carta a devenit punctul de referință ce a permis CEDO să extindă de facto domeniul de aplicare al Convenției, producând astfel revirimente jurisprudențiale majore. Hotărârea Demirși Baykara c. Turciei reflectă acest efect²⁶⁴ raportat la art. 11 CEDO, iar hotărârea Bayatyan c. Armeniei – în

²⁶² A se vedea Concluziile din cauza C-62/06, prezentate în data de 3 mai 2007, la nota de subsol nr. 43.

²⁶³ A se vedea Reflets, nr. 1/2013, p. 4 disponibilă spre consultare la www.curia.eu cu trimitere la Hot. [GC]. Goodwin c. Regatului Unit, cererea nr. 28957/95 din data de 11 iulie 2002.

²⁶⁴ A se vedea Reflets, nr. 1/2013, p. 5, disponibilă spre consultare la www.curia.eu.

cea ce privește art. 9 și dreptul la obiecția de conștiință. Acest ultim drept, expres prevăzut în art. 10 alin. (2) din Cartă, nu fusese recunoscut anterior ca făcând parte din „mănunchiul” drepturilor protejate la nivelul european al Convenției.

Pilonul european al drepturilor sociale, semnat de Consiliu, Comisie și Parlament în noiembrie 2017, stabilește 20 de drepturi și principii, inclusiv dreptul consacrat prin articolul 31 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene la condiții de muncă ce respectă sănătatea, siguranța și demnitatea lucrătorilor. Chiar dacă pilonul nu are caracter juridic obligatoriu, acesta constituie un pachet de măsuri și instrumente legislative care vizează să determine o convergență ascendentă în ceea ce privește condițiile de trai și de muncă în UE.²⁶⁵

Deși domeniul de aplicare al Cartei poate fi, pe de o parte, foarte larg, întrucât majoritatea drepturilor pe care le recunoaște sunt acordate

²⁶⁵<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/56/sanatatea-si-securitatea-in-munca>.

„tuturor”, indiferent de naționalitate sau de statut, articolul 51 limitează, pe de altă parte, aplicarea sa la instituțiile și organele UE și, atunci când acționează pentru punerea în aplicare a dreptului UE, la statele membre. Această dispoziție servește la trasarea limitelor dintre domeniul de aplicare al Cartei și cel al constituțiilor naționale și al Convenției europene a drepturilor omului.²⁶⁶

Prin HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră) din 14 mai 2019 267 - „Trimitere preliminară – Politica socială – Protecția securității și a sănătății lucrătorilor – Organizarea timpului de lucru – Articolul 31 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Directiva 2003/88/CE – Articolele 3 și 5 – Repaus zilnic și săptămânal – Articolul 6 – Timp de lucru maxim săptămânal – Directiva 89/391/CEE – Securitatea și sănătatea lucrătorilor la locul de muncă – Obligația de a institui

²⁶⁶<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/146/protectia-drepturilor-fundamentale-in-ue>.

²⁶⁷<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62018CJ0055&lang1=en&lang2=RO&type=TEXT&ancre=>

un sistem care să permită măsurarea duratei timpului de lucru zilnic efectuat de fiecare lucrător”, în cauza C-55/18” având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Audiencia Nacional (Curtea Națională, Spania), prin decizia din 19 ianuarie 2018, primită de Curte la 29 ianuarie 2018, în procedura (...), 60.- În consecință, în vederea asigurării efectului util al drepturilor prevăzute de Directiva 2003/88 și al dreptului fundamental consacrat la articolul 31 alineatul (2) din cartă, statele membre trebuie să impună angajatorilor obligația de a institui un sistem obiectiv, fiabil și accesibil care să permită măsurarea duratei timpului de lucru zilnic efectuat de fiecare lucrător și pct. 61. Această concluzie este confirmată de dispozițiile Directivei 89/391. Astfel cum reiese din articolul 1 alineatele (2) și (4) din Directiva 2003/88 și din considerentul (3) al acesteia, precum și din articolul 16 alineatul (3) din Directiva 89/391, această directivă este pe deplin aplicabilă în materie de perioade minime de repaus

zilnic, de repaus săptămânal și de timp de lucru maxim săptămânal, fără a aduce atingere dispozițiilor mai stricte sau speciale din cuprinse în Directiva 2003/88, pct. 62. În această privință, instituirea unui sistem obiectiv, fiabil și accesibil care să permită măsurarea duratei timpului de lucru zilnic efectuat de fiecare lucrător ține de obligația generală a statelor membre și a angajatorilor, prevăzută la articolul 4 alineatul (1) și la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 89/391, de a asigura o organizare și mijloacele necesare pentru protecția securității și a sănătății lucrătorilor. În plus, un astfel de sistem este necesar pentru a permite reprezentanților lucrătorilor, care au o funcție specifică în materie de protecție a securității și a sănătății lucrătorilor, să își exercite dreptul, prevăzut la articolul 11 alineatul (3) din această directivă, de a solicita angajatorului să ia măsuri corespunzătoare și să îi prezinte propuneri.

Din aceste motive și nu numai, considerăm că instrumentele internaționale și supranaționale, din această ultimă categorie făcând parte și Carta drepturilor fundamentale a

Uniunii Europene, reprezintă un instrument nu doar util, ci și necesar pentru asigurarea respectării drepturilor angajaților la protecția sănătății și la menținerea securității muncii, drept pentru care viitoarele acțiuni în vederea consolidării acestor

drepturi trebuie să capete o dimensiune din ce în ce mai pronunțată supranațională, astfel putându-se asigura o eficiență mult superioară situației în care sănătatea și securitatea în muncă ar rămâne preocuparea exclusivă a statelor membre.

BIBLIOGRAFIE

1. Moarcăș, Claudia Ana, *Dreptul social al Uniunii Europene în practică, Partea I*, Ed. Universul Juridic, București, 2018;
2. Bazzocchi, V., *The European Charter of Fundamental Rights and the Courts*, în G. Di Federico (ed.), *The EU Charter of Fundamental Rights*, Editura Springer, 2011;
3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
4. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.
5. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.
6. Directiva 2003/88/CE;
7. Concluziile Avocatului General prezentate la 24 ianuarie 2008 în cauza Schultz Hoff și alții (Hot. din 20 ianuarie 2009, în C 350/06 și C 520/06);
8. <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62018CJ0055&lang1=en&lang2=RO&type=TXT&ancre=>.
9. <https://www.juridice.ro/300016/aplicarea-dispozitiilor-cartei-drepturilor-fundamentale-a-uniunii-europene-ca-norme-de-valoare-constitucionala-in-cadrul-controlului-de-constitutionalitate.htm>
10. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/56/sanatatea-si-securitatea-in-munca>.
11. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/146/protectia-drepturilor-fundamentale-in-ue>.

Is the UN still relevant?

Ioana Alexandra MOGOȘ

**Laude-Reut alumna and Undergrad at IDC Herzliya,
Lauder School of Government, Diplomacy and Strategy**

It is true that nowadays the claim that UN's power is limited and it cannot make significant changes on the international arena is becoming more and more notorious. Why though? Because even though we live in the globalization era, in which everything becomes more interconnect, the sovereign is still the state. From a realist point of view, the state is more powerful than an international organization such the UN, because the state acts according to the national interest. So in a system which is based on the power of the great powers – the P5 members (USA, UK, Russia, France and China) – the veto makes the rule of the game, so basically the democratic system fails since one member being against the proposed solution leads to the failure of the resolution as a whole. One example in which the UN was irrelevant was the US intervention in

Iraq in 2003. Even though the action was against the UN Charter, this did not stop US. However, the question is what would happen if the UN did not exist? There will probably be less international order, more wars and the third world countries would probably suffer from more famine and diseases. This is why I consider UN is still relevant and it will always be relevant. Even though it is harshly criticized and there is a lot to improve inside the system, let's just imagine life before World War II.

All these being said, I believe diplomacy and the UN will always be essential for humanity. This is why I embarked on this adventure of studying the secrets of diplomacy. Everything started once I joined Laude-Reut Educational Complex and I became fond of the Diplomacy course and of the MUN club. I became more

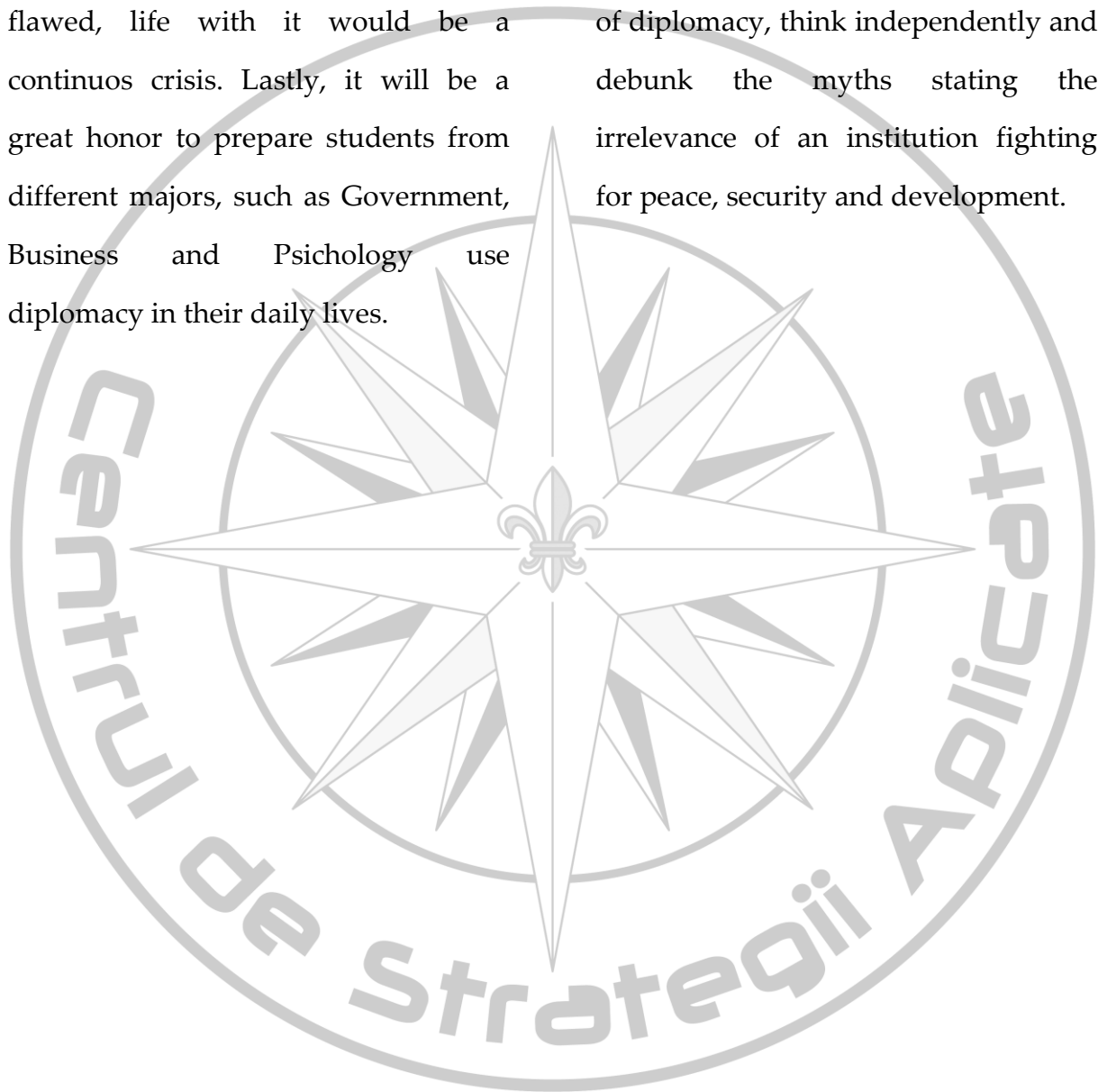
aware of what is happening on the international arena and how every event impacts my daily life. That is when I realized diplomacy is the key to everything, no matter the domain you are activating in, because diplomacy is both a skill and science. My experience in Laude-Reut can be described by diplomatic conferences, the most important one being 2Day Ambassador, in which I was honored to represent the embassy of the United States of America on the subject of the bilateral relations between the US and Romania in the Romanian Parliament in front of distinguished political figures; national and international MUN conferences in which I got the chance to represent different countries in multiple UN Committees and to moderate debates as a chair, and last but not least the Laude-Reut experience cannot be complete by the diplomacy course in which I enlarged my knowledge of international relations and history.

Currently, I am pursuing my interests and passions at IDC Herzliya, Lauder School of Government,

Diplomacy and Strategy. Due to the fact that I am confident diplomacy and the organs through which it is promoted will always be triumphant, I joined the IDCMUN Club and soon after I was offered a board position as Assistant Academic Director, teaching the students the Rules of Procedure that apply in the UN and I also prepared simulations about current issues, such as Economic bailouts due to COVID-19 and Military application of artificial intelligence. I am grateful for being the elected president of IDCMUN 2020-2021 and looking forward to prepare the next generation of leaders in these challenging times. Being president of such a prestigious organization is a great honor and having to make sure the students benefit from the best academic and social experience during a global pandemic is definitely not easy but it gives me the motivation to outdo myself. As far as I am concerned it is a privilege to lead the MUN club during these times because it will offer the students a greater insight to understand the ways in which UN is

extremely relevant in trying to put an end not only to the Coronavirus crisis but also to other issues in these times. It is a privilege to make them understand that even though the UN is flawed, life with it would be a continuous crisis. Lastly, it will be a great honor to prepare students from different majors, such as Government, Business and Psychology use diplomacy in their daily lives.

So, to answer the question: yes, the UN is still relevant and will always be relevant. For this reason I am willing to make today's youth understand the art of diplomacy, think independently and debunk the myths stating the irrelevance of an institution fighting for peace, security and development.

Relații Internaționale și Diplomatie în cadrul Liceului Laude-Reut (2019-2020)
International Relations and Diplomacy at Laude-Reut High School (2019-2020)

Asist. univ. dr. Octavian SOFRONEA

Facultatea de Științe Politice, Universitatea din București

Profesor de Relații Internaționale și Diplomatie, Liceul Laude-Reut

<p>Disciplina „Relații Internaționale și Diplomatie” își propune în fiecare an să prezinte elevilor principalele provocări ale politicii internaționale. În primul rând, este necesară definirea și înțelegerea unor concepte fundamentale (stat, guvernare, putere, interes, conflict, cooperare, globalizare, etc) și aplicarea lor pe anumite studii de caz. Importanța exemplelor istorice, de la Primul Război Mondial la Războiul Rece, constituie o introducere necesară pentru înțelegerea mizelor actuale ale politicii internaționale. Aceasta este urmată de o abordare analitică a principalelor evenimente ale scenei internaționale de după Războiul Rece, respectând în același timp criteriul geografic, respectiv vor fi examinate zone ca spațiul trans-atlantic, Orientul</p>	<p>Mijlociu, spațiul ex-sovietic sau Asia de Sud-Est. Dar și tematici actuale precum terorismul, noile războaie, migrația, asistența umanitară. De asemenea, disciplina urmărește cunoașterea detaliată a organizațiilor, a modului cum au apărut, s-au dezvoltat și transformat în contexte istorice specifice, în acest fel elevii având o imagine corectă asupra complexității vieții internaționale. România este membră atât a Uniunii Europene și a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, cât și a Fondului Monetar Internațional, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizației Mondiale a Comerțului etc. Așadar, elevii trebuie să se familiarizeze și cu scopul, activitățile și rolul principalelor organizații internaționale și regionale</p>
--	--

spre a înțelege în mod adecvat politica externă și de securitate a propriei țări. Astfel, vor avea un bagaj de cunoștințe extrem de util pe viitor dacă vor dori să lucreze în cadrul instituțiilor naționale diplomatice sau de securitate, precum și în structura diverselor organizații internaționale.

Această disciplină este destinată elevilor din clasele a IX-a, a X-a și a XI-a și reprezintă o mare provocare atât pentru ei, cât și pentru mine ca profesor pentru că trebuie să aduc un domeniu al cărui nivel de complexitate este extrem de ridicat (se studiază în mediul academic), la nivelul unor copii de liceu, însă am fost foarte impresionat să lucrez cu elevi extrem de inteligenți, curioși și implicați. Încerc de fiecare dată să pun bazele teoretice, să le dezvolt gândirea critică și abilitățile de analiză și sinteză, să îi determin să vadă dincolo de aparențele unei probleme și să caute explicații concrete. Este o provocare să îi îndepărtez de teoriile conspirației și să le explic importanța abordării științifice. Am încercat să îi învăț să aleagă sursele pertinente și am utilizat

deseori pasaje din literatura de specialitate cu prestigiu internațional. Poate la început totul a părut mai dificil decât se așteptau, însă pe parcurs, după ce au început să înțeleagă, să facă conexiuni, să își cristalizeze un mic orizont de cunoaștere în acest domeniu, deschiderea față de disciplina pe care o predau și față de mine implicit a fost mult mai vizibilă.

Anul acesta școlar a fost unul extrem de dificil și cu multe provocări atât pentru profesori, cât și pentru elevi. Vreau să spun încă de la început că pentru mine acești elevi sunt niște mici eroi. Încă din primul semestru ne-am confruntat cu o situație neobișnuită - împărțirea mai puțin avantajoasă a anului școlar (trei luni alocate pentru primul semestru și cinci luni pentru cel de-al doilea) - situație căreia, pot să afirm fără rețineră, elevii i-au făcut față printr-o muncă constantă, susținută într-un ritm alert. Merită toată aprecierea pentru adaptarea și efortul depus pentru a satisface toate cerințele disciplinelor studiate. În cel de-al doilea semestru am fost loviți de

pandemia de COVID-19, care ne-a schimbat radical modul de lucru. Am fost nevoiți să ne mutăm în sfera online și să ne adaptăm din mers acestei provocări. Complexul Educațional Laude-Reut a beneficiat de sprijinul nemijlocit al profesorilor de informatică care au făcut tutoriale pentru restul colegilor și elevi și care au facilitat astfel predarea online încă din prima săptămână după închiderea școlilor. Cu toate acestea, mă declar unul dintre cei mai mari adversari ai învățământului online, întrucât sunt foarte multe limitări – nu primești întotdeauna feedback imediat, interacțiunea suferă foarte mult, senzația că vorbești cu laptopul etc. Și acest lucru vine de la o persoană care nu are 60, 50, 40 de ani, ci de la o persoană care are 30 de ani, care s-a adaptat mult mai repede acestor condiții, dar care nu poate să nu vadă aceste dezavataje majore. Pot să spun că am făcut un experiment și timp de aproape trei luni (de când a început pandemia) i-am întrebat în fiecare săptămână pe elevi cum se simt și dacă rezistă reclusiunii. La început

răspunsurile au fost: „Da, rezistăm.” „Da, suntem bine”, însă spre sfârșit răspunsurile au fost „Simt că nu mai rezist”, „Abia aștept să revin la școală”. Cred că din acest exercițiu reiese foarte clar că elevii suferă mult din cauza acestei situații în care ne aflăm.

Pe lângă pregătirea teoretică riguroasă, elevii Laude-Reut au ocazia să își pună în valoare cunoștințele și abilitățile în diverse situații practice. Primul eveniment în acest sens a fost un training organizat la Facultatea de Științe Politice despre Diplomația Digitală, ținut de Corneliu Bjola, profesor universitar la Universitatea Oxford. Elevii clasei a X-a au avut ocazia să descopere principalele provocări în Diplomația Digitală pe parcursul a două sesiuni – una despre Dezinformarea Digitală și Organizațiile Internaționale și una despre Diplomația în Era Inteligenței Artificiale. Sunt foarte bucuros că am avut ocazia să îi introduc la un eveniment academic cu valențe practice.

Un alt moment în care elevii au luat contact cu partea practică a acestui

domeniu este vizita de studiu la Parlamentul European, care a avut loc chiar înainte de declanșarea pandemiei, în perioada 17-19 februarie 2020. În cadrul acestei vizite, elevii au avut oportunitatea să vadă pe viu modul în care funcționează una dintre cele mai importante instituții ale Uniunii Europene, să interacționeze cu persoane care lucrează acolo și să înțeleagă rolul Parlamentului European în construcția europeană. De asemenea, aș vrea să punctez că Ana Maria Dudoiu, elevă în clasa a IX-a la clasa de Științe ale Naturii, a avut chiar curajul să vină cu un proiect prin care să aducă în atenția gazdelor o problemă foarte importantă pentru România – poluarea în zona Deltei Dunării și a Mării Negre. Aceasta este poate cea mai frumoasă dovadă a faptului că disciplina Relații Internaționale și Diplomatie îi construiește pe copii să fie mai atenți la problemele din jurul lor, să empatizeze cu nevoile societății și să se solidarizeze cu cele mai nobile inițiative. Cred că este util de menționat și faptul că pentru vizita la

Parlamentul European au fost selectați elevi de la toate clasele, însă impactul cel mai puternic consider că este întotdeauna asupra clasei a IX-a pentru că pentru ei este prima dată. Competiția pentru cele 18 locuri a fost una acerbă și fiecare dintre ei a depus un efort semnificativ pentru a se pregăti cât mai bine. Ca profesor, mi-a fost foarte greu să fac această selecție pentru că sunt mulți copii extraordinari. Faptul că trebuie să lași acasă câțiva dintre ei, nu este deloc plăcut. Însă, competiția în acest caz este una pozitivă și îi determină să își dorească să fie cât mai buni.

Un alt eveniment practic la care au participat atât elevi de clasa a IX-a, cât și elevi de clasa a X-a este The Israel Middle East Model United Nations (TIMEMUN) în perioada 16-18 februarie 2020. În cadrul acestui exercițiu, elevii sunt delegați ai unor state într-unul dintre cele șase comitete ale Organizației Națiunilor Unite (Consiliul de Securitate, Comisia I a Adunării Generale – United Nations Disarmament Commission, Comisia a III-a – Social, Humanitarian and

Cultural Issues, Comisia a IV-a – Special Political and Decolonisation, ECOFIN - Financial and Economical Affairs, Human Rights Council). În cele 3 zile ale evenimentului, elevii au încercat să reprezinte cât mai bine interesele statelor și și-au exersat vocabularul adecvat pentru domeniul Relațiilor Internaționale și practica Diplomației. Din păcate, exercițiul similar care ar fi trebuit să aibă loc în cadrul liceului Laude-Reut (LaudeMUN) în luna aprilie a fost anulat din cauza pandemiei de COVID-19.

Pandemia ne-a răpit și posibilitatea organizării în acest an a conferinței internaționale anuale 2Day Ambassador – un simbol al liceului Laude-Reut. Chiar dacă evenimentul este dedicat elevilor înscriși la disciplina Relații Internaționale și Diplomație (prin prisma temelor și activităților desfășurate), acesta încearcă să îi implice pe toți, indiferent de alegerea exprimată la începutul anului școlar. Prin intermediul 2Day Ambassador elevii participă în primul rând la un scurt internship în cadrul

ambasadelor unde sunt repartizați. De asemenea, elevii desemnați speakeri intră într-o competiție de discursuri pe teme de Relații Internaționale și Diplomație, iar în ultima zi a conferinței primele trei discursuri sunt prezentate în fața ambasadorilor și invitaților. Este o conferință grandioasă, care are menirea să le aducă elevilor Laude-Reut cei mai buni practicieni și experți în domeniile Relații Internaționale și Diplomație. Profilul unic al acestui liceu în spațiul educațional românesc strălucește în lumina acestui eveniment.

La final de an, un partener tradițional al Complexului Educațional Laude-Reut, Ministerul Afacerilor Externe, îi primește pe elevii care au absolvit disciplina „Relații Internaționale și Diplomație” în cadrul unei ceremonii solemne pentru a le fi recunoscute meritele și înmânate diplomele de absolvire. Este încununarea eforturilor depuse într-un an întreg. Anul acesta ceremonia s-a organizat impecabil în mediul online din cauza vremurilor mai puțin prietenoase pe care le traversăm. Însă,

cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe, reprezentat de doamna secretar de stat pentru relații interinstituționale, Daniela Gîțman, a existat și o participare fizică limitată la minister. Am avut plăcerea să fiu alături de patru dintre cei mai buni elevi (Yaleen Zosmer, Mihnea Dumitrașcu – clasa a IX-a și Christiana Tașcău, Theia Hartenis – clasa a X-a), care au încercat să îi reprezinte cât mai bine pe toți cei de acasă.

Aș dori să mulțumesc foarte mult doamnei președinte a Complexului Educațional Laude-Reut – Tova Ben Nun-Cherbis, distinșilor directori – doamna Mariana Rosner și domnul Dan Șandru, întregului staff administrativ și întreg corpului profesoral, fără sprijinul cărora nimic nu ar fi fost posibil. Au depus eforturi uriașe pentru ca acești elevi minunați să aibă toate condițiile pentru un

proces educațional eficient și la standardele cele mai înalte. Mulțumiri deosebite tuturor celor implicați!

Nu în ultimul rând, doresc să le mulțumesc din suflet tuturor copiilor. Deschiderea lor față de mine mi-a dat curaj și încredere, doi catalizatori esențiali pentru progres. În fiecare an învăț foarte multe de la ei! Le doresc să rămână sănătoși, sa fie puternici și să își păstreze optimismul că poate din toamna ne vom relua activitatea fațo-face (chiar și cu anumite restricții).

Aș dori să subliniez încă o dată mediul profesonist și de înaltă calitate care face posibilă dezvoltarea acestor copii minunați. Eforturile conducerii, personalului administrativ și corpului profesoral fac din Laude-Reut un liceu de elită, eclatant în spațiul educațional românesc.

Adoptarea legislației specifice noilor tehnologii la nivelul Uniunii Europene și la nivelul României

Adoption of legislation related to new technologies in the European Union and in Romania

Adrian-Alexandru-Cristofor MANOLACHE

Adrian Manolache este absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității din București și al Colegiului Juridic Franco-Român de Studii Europene. În calitate de avocat stagiar din cadrul Baroului București, acesta exercită profesia de avocat în arii de practică precum drept societar, protecția datelor cu caracter personal și dreptul proprietății intelectuale

Evoluția umană din ultimii 260 de ani se concretizează în revoluții industriale care au condus omenirea spre o formă optimizată a muncii, spre un transfer mai rapid al oamenilor și spre o interconectare de tipul individ-individ, dar și una de tipul individ-dispozitiv inteligent, în acest mod asigurându-se mijloace eficiente de producție, de comunicare interumane și de simplificare a vieții cotidiene.

În prezent, omenirea numără 4 revoluții industriale:

Industria 1.0 (1760-1840) este cea care a eficientizat munca oamenilor prin utilizarea motoarelor cu apă, cu aburi și alte tipuri de mașini-unelte;

Industria 2.0 (1870-1914) este cea care a permis transferul mai rapid

al oamenilor și mesajelor prin rețele feroviare și telegraf;

Industria 3.0 (1969-2011) este cea care a adus pe scena industrială calculatoarele și tehnica automatizării proceselor;

Industria 4.0 (2011-prezent) cunoscută ca fiind cea care conduce transformarea producției industriale prin procese care includ sisteme cibernetice (CPS), internetul lucrurilor (IoT), internetul industrial al lucrurilor (IIOT), cloud computing, calculului cognitiv și inteligența artificială.

Pentru fiecare dintre revoluțiile industriale prezentate, statele au formulat și adoptat legi specifice, treptat, în timp ce au implementat noile procese tehnologice. Având în

vedere că revoluția industrială 4.0 este în proces de implementare în societatea 4.0, putem observa intersecția dintre anumite ramuri ale dreptului (de exemplu: drept civil, dreptul proprietății intelectuale și drept penal) cu domeniul tehnologiei. În acest context, statele au de reglementat situații delicate, precum:

- *cum se poate angaja răspunderea civilă delictuală în cazul unei fapte ilicite săvârșite de un robot?*
- *cine este considerat autorul unei invenții/melodii realizate/compuse de inteligența artificială?*
- *putem angaja răspunderea penală a unui robot?*

Este de precizat că majoritatea statelor existente încă nu au oferit o reglementare clară cu privire la problemele sus-menționate și că părerile sunt împărțite, de exemplu, în ceea ce privește întrebarea privind răspunderea civilă delictuală în cazul unei fapte ilicite săvârșite de un robot. În acest caz, doctrina ori ia în considerare angajarea răspunderii fabricantului, ori pe cea a proprietarului robotului, pe când,

rezoluția adoptată la 16 februarie 2017 de Parlamentul European adresată Comisiei Europene pentru a propune reguli în materie de robotică și inteligență artificială prevede „crearea unui statut juridic specific pentru roboți, astfel încât cel puțin cei mai sofisticăți roboți autonomi să poată avea un statut de persoană electronică responsabilă pentru repararea prejudiciilor pe care le cauzează și să poată fi aplicată eventual personalitatea electronică în cazurile în care roboții iau decizii autonome sau interacționează independent, în alt fel, cu terți;”.

Momentan, există multe întrebări fără răspuns în ceea ce privește acest domeniu, problema intersecției drepturilor omului cu domeniul tehnologiei reprezentând o altă sferă de interes conturată cu grijă de Consiliul European. Având în vedere dimensiunea activității Consiliului European cu privire la această ramură, este de preferat ca subiectul să fie prezentat într-un articol separat, ce va fi publicat în viitor, acest articol

punând accent pe activitatea unională și națională în materie.

În contextul unei înclinații accentuate și generalizate spre cunoașterea oportunităților din societatea 4.0 oferite de tehnologiile emergente, se poate observa adoptarea unui cadru normativ (incomplet încă) specific care să ofere posibilități de dezvoltare și exploatare a noilor tehnologii, dar și de protecție a drepturilor și intereselor persoanelor fizice, în ceea ce privește implementarea în viața cotidiană al acestui tip de tehnologii. În acest context, analiza de față include abordarea acestui subiect din perspectiva adoptării legislației specifice noilor tehnologii la nivelul Uniunii Europene (I), cât și la nivelul României (II).

I. Actele normative de la nivelul Uniunii Europene

Instituțiile de la nivelul Uniunii Europene prezintă un real interes față de posibilitățile pe care le deschid tehnologiile emergente, sunt în curs de realizare a unei piețe unice digitale și finanțează proiecte de inovație în ceea

ce privește această materie consolidând o poziție de lider global în reglementarea tehnologiei și în susținerea actorilor interesați de a dezvolta tehnologia pe teritoriul său.

Pe de o parte, în ceea ce privește actele adoptate la nivelul Uniunii Europene, s-a luat în considerare cu prioritate reglementarea următoarelor domenii: protecția datelor cu caracter personal, activitatea platformelor online, securitatea cibernetică, telecomunicațiile, încheierea contractelor la distanță, semnătura electronică. Această listă neexhaustivă ne oferă o imagine de ansamblu asupra subiectelor abordate cu interes de instituțiile europene și de operatorii economici care activează pe teritoriul Uniunii Europene.

Activitatea platformelor online a fost reglementată prin Regulamentul 2019/1150 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind promovarea echității și transparenței pentru întreprinderile utilizatoare de servicii de intermediere online. Acest regulament protejează întreprinderile utilizatoare de servicii

de intermediere online (persoane fizice care acționează în capacitate comerciala/profesională sau persoane juridice) de anumite comportamente potențial riscante concretizate în termenii și condițiile furnizorilor de servicii de intermediere online, posibilitatea restricționării, suspendării sau sistării serviciilor de intermediere online, parametrii utilizați pe pagina furnizorului de servicii de intermediere online sau tratamentul diferențiat.

Un subiect ce a prezentat un real interes în ultima perioadă este reprezentat de Regulamentul 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal („GDPR”) care a intrat în vigoare la data de 25 mai 2018. GDPR este regulamentul care protejează persoanele fizice împotriva prelucrărilor ilegale de date cu caracter personal și prezintă un regim dur de sancționare, nerespectarea acestuia putând conduce impunerea unei amenzi de până la 20.000.000 euro sau

4% din cifra de afaceri anuală a entității juridice în cauză.

Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice („Directiva e-Privacy”) este alt act normativ de bază care protejează dreptul la confidențialitatea datelor personale în domeniul prelucrării de date personale în sectorul comunicațiilor electronice și a liberei circulații a acestor date. Directiva e-Privacy conține, de exemplu, dispoziții privind securitatea și confidențialitatea datelor în sectorul comunicațiilor, facturile emise către abonați, datele de localizare și comunicațiile nesolicitate. Directiva e-Privacy va fi urmată de regulamentul e-Privacy care încă nu a fost adoptat de legiuitorul european.

Pe de altă parte, cu privire la actele normative ce urmează a fi adoptate, putem observa prioritizarea adoptării regulamentului e-Privacy, regulamentul privind serviciile digitale

și regulamentul privind piața unică digitală.

Regulamentul e-Privacy va abroga Directiva e-Privacy și va aborda subiecte aprofundate față de această din urmă. În acest context, se vor introduce noi actori care trebuie să respecte regulile de confidențialitate ce vor fi reglementate (de exemplu: firme care prestează servicii de mesagerie digitală), regulile de confidențialitate vor fi mai stricte, regulile privind cookies vor fi simplificate și va conține dispoziții cu privire la „spam”.

Noua strategie digitală europeană adoptată își propune să modeleze viitorul digital al Europei. Regulamentul privind serviciile digitale și regulamentul privind piața unică digitală vor juca un rol principal în modelarea viitorului digital al Europei. În acest context, aceste două regulamente vor crea un spațiu digital mai sigur, în care să fie protejate drepturile fundamentale ale tuturor utilizatorilor de servicii digitale și vor stabili niște condiții de concurență echitabile pentru promovarea inovării,

a creșterii economice și a competitivității.

II. Actele normative de la nivelul României

Pe lângă legislația europeană actuală și viitoare care este aplicabilă în cazul României, observăm și legi adoptate de Parlamentul României în ceea ce privește aceste domenii. La nivel național, autoritățile au considerat prioritară reglementarea comerțului electronic, drepturilor de autor, semnăturii electronice, plăților electronice, publicității, datelor cu caracter personal, comunicațiilor electronice, guvernării electronice, audiovizualului.

În ceea ce privește plățile electronice, este interesant de observat faptul că reglementarea acestui sector a început încă din anul 2006 prin Regulamentul BNR nr. 6 din 11 octombrie 2006 care impunea condițiile de desfășurare a tranzacțiilor efectuate prin instrumente de plată electronică, cât și emiterea instrumentelor de plată electronică. Având în vedere evoluția instrumentelor de plată electronică, Legea 210/2019 privind activitatea de

emitere de monedă electronică reprezintă actul normativ actualizat de bază în aceasta materie și reglementează condițiile de acces la această activitate, condițiile de desfășurare a activității de prestare de servicii de plată de către instituțiile emitente de monedă electronică, supravegherea acestor instituții, cât și regimul privind răscumpărarea monedei electronice.

Având în vedere că GDPR a lăsat o ușoară putere de apreciere statelor pentru a reglementa la nivel național anumite aspecte ce țin de legislația fiecărui (de exemplu, prelucrarea CNP-ului, care nu este regăsit în fiecare stat membru), este de precizat că România a adoptat Legea 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului 2016/679. Această lege include reguli speciale privind prelucrarea unor categorii de date cu caracter personal (de exemplu, date genetice sau prelucrarea CNP-ului), prelucrarea datelor cu caracter personal în scopuri jurnalistice sau de cercetare științifice și prevederi în

legătura cu desemnarea și sarcinile responsabilului cu protecția datelor.

Legea 365/2002 privind comerțul electronic reprezintă alt act de bază în materie prin care România a reglementat condițiile de furnizare a serviciilor societății informaționale, prevederea ca infracțiuni a unor fapte săvârșite în legătură cu securitatea domeniilor utilizate în comerțul electronic, emiterea și utilizarea instrumentelor de plată electronică și utilizarea datelor de identificare în vederea efectuării de operațiuni financiare. Această lege având ca scop principal asigurarea unui cadru favorabil liberei circulații și dezvoltării în condiții de securitatea a serviciilor din domeniul comerțului electronic.

În urmă unei analize de ansamblu, putem observa interesul real pentru reglementarea noilor tehnologii în Uniunea Europeană și în România. Chiar dacă multe întrebări privitoare la intersecția dreptului cu noile tehnologii încă nu au un reglementări clare, acestea vor apărea spre a ne conduce prin revoluția industrială 4.0 către evoluție.

Câți ani simți că ai?

How old do you feel you are?

Denisa LEPĂDATU

„M-am trezit simțind că aș avea din nou 20 de ani! (hashtag #WokeUpLikeThis și emoji cu inimă)”

Aceasta a fost descrierea unui selfie postat de bunica mea în urmă cu câteva zile, demonstrându-mi din nou că prietenia noastră pe Facebook este unul dintre cele mai grozave lucruri. Pe lângă toate imaginile cu pisici și articolele despre rețete de prăjituri, ea îmi amintește în mod constant faptul că vârsta din actul de identitate nu are nimic de-a face cu cea pe care o simțim.

Termenul utilizat pentru a descrie această vârstă auto-percepută este acela de „vârstă subiectivă” - un număr asupra căruia s-au oprit cercetătorii și căruia au încercat să-i descifreze cauzele și implicațiile.

Cel puțin în societățile occidentale, oamenii prezintă o diferență semnificativă între vârsta cronologică și cea subiectivă: 70% dintre persoanele de peste 40 de ani se

simt cel puțin cu o cincime mai tinere, în timp ce tinerii percep o vârstă mai înaintată decât cea din buletin. Schimbarea are loc, de obicei, în jurul vârstei de 25 de ani - însă de ce se întâmplă asta?

În acest sens, stereotipurile legate de vârstă par să aibă un impact major. Adolescenții sunt adesea percepuți ca fiind „imaturi” sau „leneși”, vârstnicii drept „incompetenți” (dar dragi nouă), în timp ce persoanele de vârstă mijlocie sunt privite (cel) mai pozitiv ca fiind așezate la locul lor, dar și ambițioase. Din același punct de vedere, relația dintre statutul social și vârstă este de obicei reprezentată ca o curbă în formă de U inversată, atingând apogeul la... adulții de vârstă mijlocie.^{268*} Astfel,

²⁶⁸ Aici, simt nevoia să adaug că relația fericire-vârstă este, de asemenea, o curbă în formă de U - dar de data aceasta nu inversată. Prin urmare, momentele noastre cele mai puțin fericite din viață par să coincidă cu cele în care avem cel mai înalt statut social - și opusul este și el adevărat.

tendința adolescenților de a se simți mai în vârstă (și invers) este o consecință evidentă a convingerii că cei mai buni ani ai noștri sunt cei „de mijloc”: aceștia vor să se sustragă din cutiile stereotipice în care sunt puși, să se distanțeze de caracteristicile nefavorabile cu care sunt asociați și să fie percepuți ca având (alte) abilități și valori, mai dezirabile.

Cu toate acestea, „idealizarea” vârstei mijlocii nu este universal adevărată. În țările care încă dau însemnătate și valoare tradițiilor, îmbătrânirea este considerată ca fiind, înainte de toate, un proces care aduce înțelepciune și experiență mai mult decât orice altceva. Un efect secundar al acestei credințe este acela că persoanele în vârstă din țări precum Iordania sau Senegal vor fi cel mai probabil confuze atunci când sunt întrebat despre vârsta lor subiectivă. Asta ne-ar putea îndreptăți să credem că, neinfluențați de stereotipuri, oamenii se simt confortabil și mulțumiți de numărul exact de ani trăiți.

Dar să ne îndreptăm un pic atenția de la motive la consecințe ale vârstei noastre subiective. De-a lungul timpului, s-a dovedit că acest marker biopsihologic al îmbătrânirii are un rol fundamental în randamentul, sănătatea și bunăstarea noastră. Cercetările arată că o vârstă subiectivă mai mare decât cea cronologică este asociată la vârstnici cu o probabilitate mai mare de tulburări cognitive, demență și dificultăți de somn mediate de depresie, anxietate, singurătate și afecțiuni cronice. Pe de altă parte, sentimentul de tinerețe este corelat cu o sănătate funcțională mai bună, mai puține afecțiuni fizice și mai puține simptome depresive.

După ce am stabilit cum ne afectează vârsta noastră subiectivă (și concluzionând că norocoși sunt cei ce se simt mai tineri), să vedem acum ce factori o influențează? În această privință, am putea spune că ceea ce este intuitiv s-a dovedit a fi și adevărat: a avea o percepție optimistă asupra capacităților tale - să te simți bine în propria piele, cu alte cuvinte - îți influențează în mod pozitiv capacitatea

de a întreprinde anumite acțiuni. Un studiu ce a măsurat forța de strângerea a mâinii oamenilor înainte și după ce unii dintre ei au fost lăudați pentru capacitățile lor a concluzionat că cei cărora li s-a indus un sentiment de tinerețe și-au mărit semnificativ forța la a doua măsurare, în timp ce în cazul celorlalți nu s-a observat nicio modificare. Mai mult, apariția recente pandemii de Sars-Cov-2 ne-a afectat percepția asupra propriei vârste subiective: oamenii au început să se simtă mult mai tineri, posibil ca

Bibliografie:

- Stephan Y, Chalabaev A, Kotter-Grühn D, Jaconelli A. "Feeling younger, being stronger": an experimental study of subjective age and physical functioning among older adults. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci.* 2013 Jan; 68(1):1-7. Rubin DC, Berntsen D. People over forty feel 20% younger than their age: subjective age across the lifespan. *Psychon Bull Rev.* 2006;13(5):776-780

urmare a incidenței mai mari a virusului în rândul persoanelor în vârstă.

Acum, dragă cititorule, te invit la o introspecție. Oprește-te un moment pentru a privi în interiorul inimii tale. Spunând, ipotetic, că ar trebui să trăiești pentru tot restul vieții în concordanță cu vârsta pe care o simți în acest moment (indiferent de cea cronologică), ai fi mulțumit?

- Weiss D, Weiss M. Why People Feel Younger: Motivational and Social-Cognitive Mechanisms of the Subjective Age Bias and Its Implications for Work and Organizations, *Work, Aging and Retirement*, 2019, 5(4):273–280
- Yannick S, Sutin AR, Luchett M, Terracciano A, Feeling Older and the Development of Cognitive Impairment and Dementia, *The Journals of Gerontology: Series B*, 2017, 72(6):966–973
- Terracciano A, Stephan Y, Aschwanden D, et al. Changes in

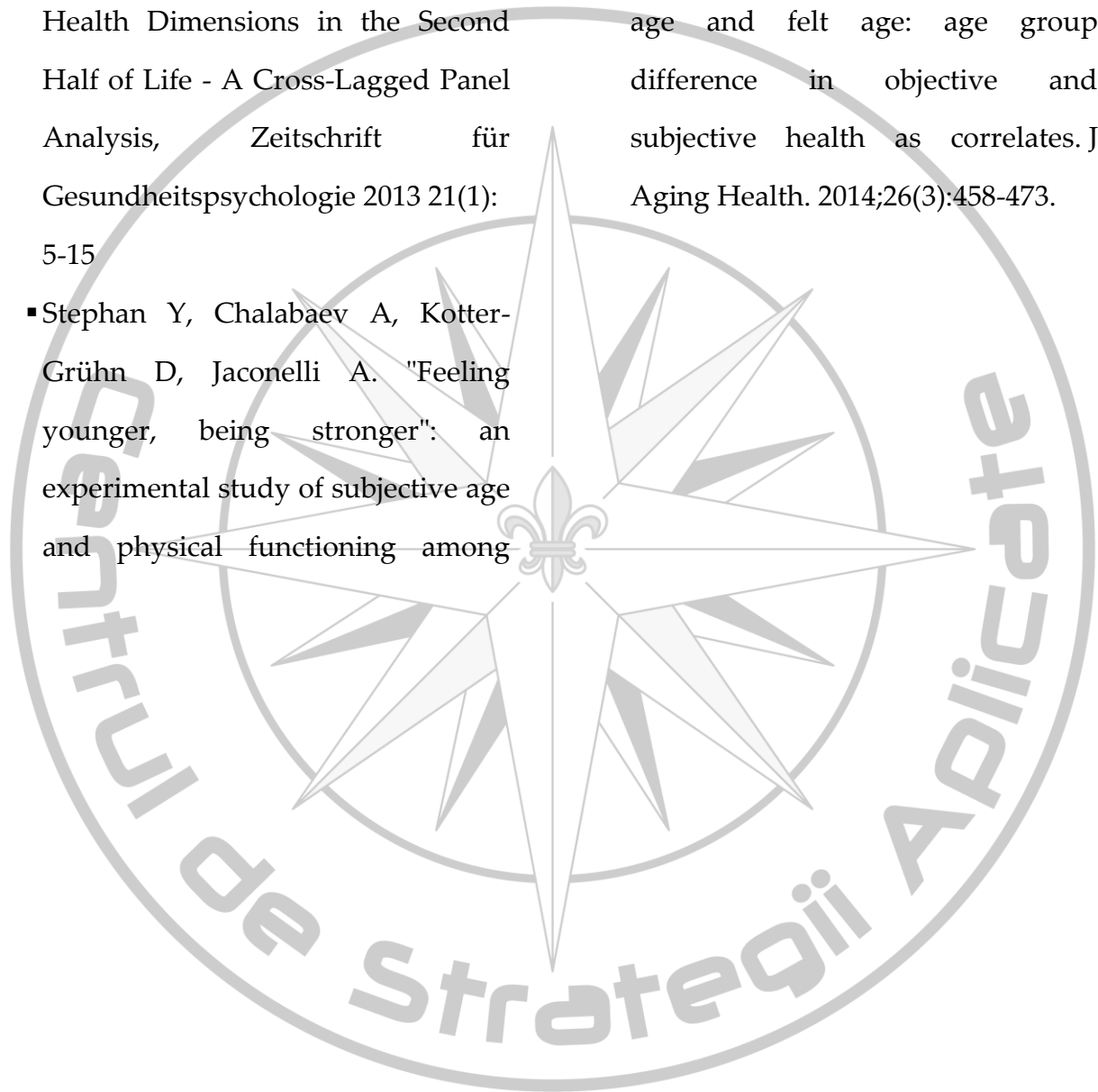
Subjective Age During COVID-19. *Gerontologist*. 2020

▪ Spuling SM, Miche M, Wurm S, Wahl HW, Exploring the Causal Interplay of Subjective Age and Health Dimensions in the Second Half of Life - A Cross-Lagged Panel Analysis, *Zeitschrift für Gesundheitspsychologie* 2013 21(1): 5-15

▪ Stephan Y, Chalabaev A, Kotter-Grühn D, Jaconelli A. "Feeling younger, being stronger": an experimental study of subjective age and physical functioning among

older adults. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci*. 2013; 68(1):1-7

▪ Source of the data in the graph: Choi NG, DiNitto DM, Kim J. Discrepancy between chronological age and felt age: age group difference in objective and subjective health as correlates. *J Aging Health*. 2014;26(3):458-473.

E în afara noastră o lume nebună

It's a crazy world outside of us

Cătălina DAN

Cu toate că e nebună, cu toate că ne duce mințile într-un vârtej, lumea în care trăim e frumoasă. Și motorul acestei frumuseți a lumii este informația. Fie ea încălzită de focul emoției, fie răcită crud de rațiunea glacială, informația stă la baza supraviețuirii, în primă instanță, și apoi lansează resorturile trăirilor noastre de fiecare zi.

Teoria sistemelor acordă informației un punct central. Dacă putem parafraza spusele lui Adam Smith, dacă banii sunt sângele care pune în mișcare întreaga economie, atunci informația e lichidul vital care păstrează întreg echilibrul al universului ca sistem. În forma ei brută, analizată și para-analizată, derivată, actualizată, anacronică, esențială sau marginală, abstractă sau numerică, binară sau complexă, monocoloră sau plină de viață, fundamentală sau dependentă, informația e un bun esențial. Dacă putem face o paralelă, informația este

pentru minte ceea ce este apa pentru organism.

Și teoria economică a început să ia în considerare din ce în ce mai mult importanța informației. Dacă în trecut categoriile factorilor economici cuprindeau trei mari secțiuni, munca, natura și capitalul, în prezent toată literatura de specialitate a pus în discuție și existența celui de-al patrulea neofactor, și anume informația. Informația stă, deci, la baza proceselor economice, pe prag de egalitate cu banii.

În domeniul managementului, informația este asul din mâneca managerului și, prin extensie, a liderului. În această ipostază, ea îi conferă managerului fundamentul potrivit pentru deciziile de fiecare moment, dar și pentru strategia generală, pentru drumul pe care trebuie să îl urmeze într-o lume care se actualizează permanent.

Și guvernele lumii au văzut potențialul și încărcătura pe care le are

informația. Și-au dezvoltat astfel sisteme care funcționează în subteran pe baza informației. Informația e un bun extrem de important, capitalizabil, extrem de volatil, în același timp structural puternic, tezurizabil și e o monedă foarte importantă în negociere. S-au născut astfel sistemele de intelligence,

Nu în cele din urmă, informația în contextul tehnologiei e cea care a stat la baza dezvoltării unui întreg domeniu și care a permis crearea unui nou val al industrializării: tehnologia informației și a comunicațiilor. Tot ceea ce a decurs din dezvoltarea acestei tendințe, fie el instrument sau metodă, funcționează la bază, sub o formă sau alta, cu informație. În cazul acesta, putem să vorbim despre informație ca despre element generator și, în același timp, combustibil. E în același timp scânteie și petrol care își întreține arderea în mod automat.

Informația e monada care ne oferă posibilitatea de a citi lumea. De când ne naștem, înregistrăm informație din mediul exterior și o prelucrăm cu mintea și cu inima. De asemenea, noi

suntem structural informație, codificată și depozitată în molecule de acid dezoxiribonucleic, mai apoi în cromozomi, gene și întreaga informație genetică înscrisă în Cartea Vieții. În sensul acesta, informația e cărămidă a sacului din fiecare dintre noi.

Depindem, astfel, de informație în moduri în care în unele momente rulează pe pilot automat. De aceea, mintea noastră care se hrănește permanent cu informație e o gură mereu flămândă. De aceea, tot ceea ce intră în minte prin intermediul porților celor cinci simțuri, fiecare foton, moleculă, vibrație sau atingere, convertită în impuls electric, se capitalizează într-un fus pe care îl toarcem permanent, inclusiv în stare de somn. De aceea, calitatea informației pe care o convertim în fire din care apoi împletim țesătura vieții noastre e crucială. De aceea, trebuie să filtrăm orice fibră care trece prin buricele minților noastre, pentru ca mai târziu să nu periclităm integritatea acestei țesături cu fir sintetic, anorganic sau extern minții noastre.

Întreaga revoluție informațională ne-a adus la buricele degetelor tone de informații. Dacă în trecut cutreieram rafturi de biblioteci pentru cunoaștere și așteptam poștașul pentru vești sau pentru noutăți, iar meșteșugul se învăța la umbra stejarilor, acum nu trebuie decât să atingi un ecran și informație de tot felul, necesară sau superfluă, e accesibilă extrem de repede. Nevoia e una perfect legitimă: goana după informație, setea după ea e dată de cunoaștere. Vrem să știm în fiecare moment cine suntem și ce facem în lumea permanent în schimbare.

Apare însă o problemă. Întocmai cum miliarde de picături infime de apă unite în torenți dezlocuiesc materie, deci așa cum un element benefic precum apa duce la inundație, așa și miliarde de biți de informație produc dezastre în mințile oamenilor. Și asta se întâmplă nu prin natura informației, ci prin cumulum de date, care de această dată nu mai hrănesc cunoașterea, ci rup zăgazarile minții. Acest cumul nu are decât un rezultat, și anume imposibilitatea de

discernere a informației necesare de cea nenecesară, de a informației adevărate de cea falsă, de a informației proprii de cea externă. Iar acest rezultat e prevestit de un simptom foarte ușor de reperat: oboseala, plictisul, akedia minții. Acest întreg lanț de cauzalitate ne produce o stare de neliniște, mutându-ne orizontul atenției de la propria noastră persoană la vortexurile lumii. Și, întocmai ca un biet copil al junglei, întreaga adunătură de informații ne tulbură lumina ochilor și o transformă în turbulențe care se învârt spre necunoscut.

Ajungem astfel să mestecăm idei care nu sunt ale noastre, le împrumutăm sub o formă ușor ascunsă de mimetism și le punem eticheta de fabricație a minții noastre. Numai că doar eticheta e a noastră; restul e doar o mestecătură a unei alte minți, pe care noi o îngurgităm spre hrănirea minții și deopotrivă a egoismului din noi. Toarcem povești care nu sunt ale noastre. Naștem idei care nu sunt ale noastre. Așa cum enunța o celebră peliculă, cel mai puternic parazit e ideea. Odată

născută, ea rămâne lipită de marginile minții și roade.

Singura cale de a ne ridica deasupra acestui ocean de informație de-a valma diamant și gunoi e de a ne adânci. Cu alte cuvinte, ca să ajungem deasupra trebuie să mergem în adânc. Odată ce ne raportăm mereu la ceea ce mai e sacru în noi, ascuns undeva înăuntru, protejat de lume, ne vom feri de plastic, de virtual și de fum și vom ajunge la măsura socotelii drepte. Așa cum demult spunea un eremit al pustiei, cea mai mare virtute este socoteala cea dreaptă, puterea de a discerne dintre bine și rău. Numai că înălțimea ei n-o putem ajunge decât cu inima lipită de Sus. Ceea ce ține cu adevărat de noi este, pe lângă

cercetarea continuă a minții noastre, crearea unui filtru informațional. Acest filtru trebuie să fie rezultatul unei consolidate culturi informaționale. Iar această cultură informațională se construiește cu semnul întrebării. Drumul e mijlocit de experiența celorlalți și punerea continuă în întrebare a întregii capacități informaționale a lumii.

Informația e ca picătura de apă. Deși volatilă, deși structural lichidă, ea reușește să modeleze mințile noastre în moduri infinite de a trăi. Pentru o viață sănătoasă și echilibrată într-o lume nebună trebuie, deci, să consumăm informație în mod responsabil.

de Strategii Aplice

